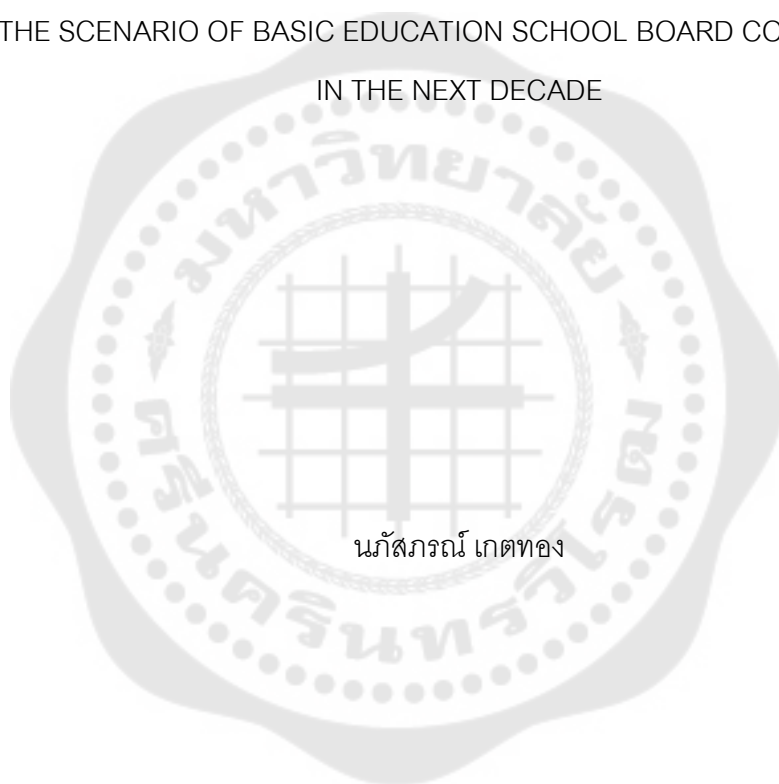

อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า
THE SCENARIO OF BASIC EDUCATION SCHOOL BOARD COMMITTEES
IN THE NEXT DECADE

นภัสภรณ์ เกตทอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2567

อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

THE SCENARIO OF BASIC EDUCATION SCHOOL BOARD COMMITTEES
IN THE NEXT DECADE

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of DOCTOR OF EDUCATION
(Educational Administration and Management)
Faculty of Education, Srinakharinwirot University

2024

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า
ของ
นภัสภรณ์ เกตทอง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุริยบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดลศักดิ์ ไทรเล็กทิม) (ศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา นิยมภา)

..... ที่ปรึกษาร่วม กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนาคดล) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระภาพ เพชร
มัลย์กุล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ โปณะ
ทอง)

ชื่อเรื่อง	อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า
ผู้วิจัย	นภัสภรณ์ เกตทอง
ปริญญา	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2567
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดลศักดิ์ ไทรเล็กทิม
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวีศิลป์ กุลณาดล

บทความวิจัยเรื่อง อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า 2) ศึกษาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า และ 3) ศึกษาอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้การวิจัยเชิงอนาคต เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) ในการวิจัย EDFR รอบที่ 1 ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญ 9 คน และในการวิจัย EDFR รอบที่ 2 – 3 ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale) เก็บข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญ 17 คน ซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง จึงมีความเป็นเอกพันธ์ (Homogeneous Group) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้โปรแกรม ATLAS.ti คำมัญฐาน คำฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากการศึกษาพบว่า 1) ตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้ามี 6 ด้าน 2) แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้ามี 38 แนวโน้ม และ 3) อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้าประกอบด้วยคณะกรรมการที่มีคุณสมบัติและคุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพเหมาะสม การทำงานเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ระบบการทำงานมีความยืดหยุ่นทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง มีความเป็นมืออาชีพ ใช้เทคโนโลยีในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างครอบคลุม ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, อนาคตภาพ, ทศวรรษหน้า

Title	THE SCENARIO OF BASIC EDUCATION SCHOOL BOARD COMMITTEES IN THE NEXT DECADE
Author	NAPASPOHN GATETHONG
Degree	DOCTOR OF EDUCATION
Academic Year	2024
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Donsak Tsaillexthim
Co Advisor	Assistant Professor Dr. Taweesil Koolnaphadol

The research article on the Scenario of Basic Education School Board Committees in the Next Decade aims 1) to study the variables or predictive factors related to the future of Basic Education School Board Committees in the Next Decade, 2) to study potential future trends of Basic Education School Board Committees in the next decade, and 3) to study what the Basic Education School Board Committees may become in the Next Decade. This research is a qualitative study utilizing futures research techniques, specifically The Ethnographic Delphi Future Research (EDFR) method. In the first round of the EDFR research, in-depth interviews were conducted to collect data from 9 experts. In the second and third rounds of the EDFR research, a 5-level Likert's scale questionnaire was used to collect data from 17 experts. This group of experts served as Key Informants and consisted of educational personnel directly involved with basic education institution committees, thus forming a Homogeneous Group. Data analysis was conducted using Content Analysis with the ATLAS.ti software, along with the Median, Mode, and Interquartile Range. The study found that 1) there are 6 predictive variables related to how Basic Education School Board Committees may evolve in the Next Decade. 2) there are 38 possible trends for the Scenario of Basic Education School Board Committees in the Next Decade and 3) the Scenario of Basic Education School Board Committees in the Next Decade will consist of members with appropriate and effective qualifications and characteristics. The work will emphasize participation from all sectors. The working system will be flexible and responsive to changing situations. It will be professional and utilize technology to comprehensively drive and enhance the quality of education. It will effectively respond to the needs of students and society.

Keyword : Basic Education School Board Committees, Scenario, Next Decade

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถ จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดลศักดิ์ ไทรเล็กทิม อาจารย์ที่ปรึกษาผู้ควบคุมปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนาคด อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ให้ความอนุเคราะห์ และการให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง เป็นที่ปรึกษาและชี้แนะแนวทาง อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการทำปริญญานิพนธ์ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.อัฉรา นิยมามา ที่กรุณาเป็นประธานการสอบปากเปล่า พร้อมด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ ไปณะทอง ที่ร่วมเป็นกรรมการการสอบปากเปล่า โดยให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล ประธานการสอบพิจารณาเค้าโครงปริญญานิพนธ์ พร้อมด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ ไปณะทอง และอาจารย์ ดร.ชไมพร ดิสถาพร ที่ร่วมเป็นกรรมการในการสอบโดยให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทำให้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยได้อย่างถูกต้องและมีทิศทางที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ รวมทั้งให้ความอนุเคราะห์และเอื้อเฟื้อในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือการวิจัย และผู้เชี่ยวชาญในการให้ข้อมูลสำคัญทุกท่านที่เสียสละเวลาอันมีค่าให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย และคณะศึกษาศาสตร์ทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการจัดทำเอกสารต่าง ๆ ขอบคุณ น้องบาส ณัฐภัทร จินาสุข ที่ให้คำปรึกษาในการใช้โปรแกรม ATLAS.ti ทำให้ปริญญานิพนธ์ดำเนินไปอย่างราบรื่นและสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดาและมารดา ที่คอยให้กำลังใจเสมอมาเป็นเสมือนพลังใจในการฝ่าอุปสรรค ทำให้ผู้วิจัยมีแรงผลักดันในการเรียนและการทำปริญญานิพนธ์ นับแต่วันแรกจวบจนวันที่ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

นภัสภรณ์ เกตทอง

สารบัญ

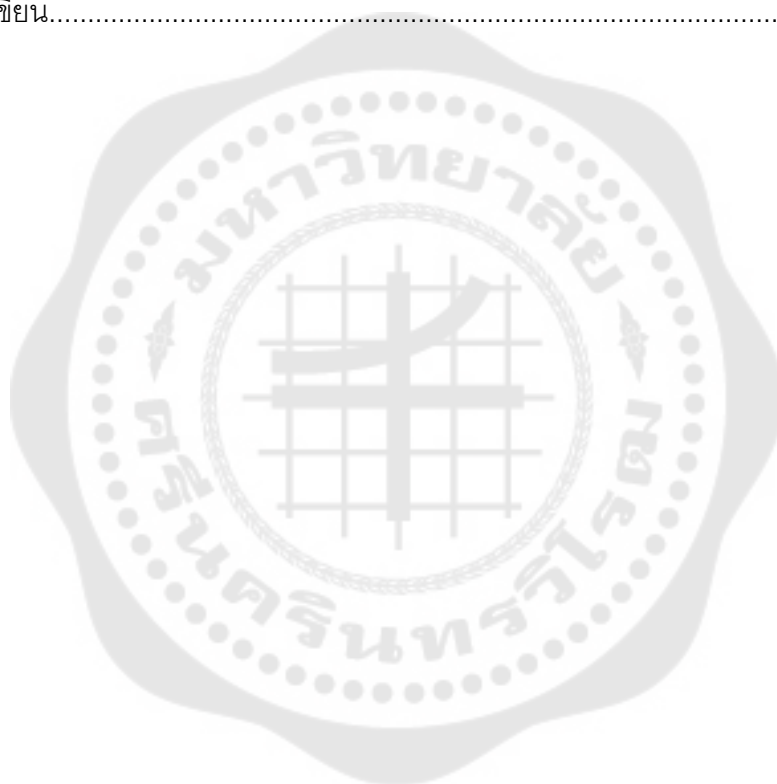
หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย.....	13
ความมุ่งหมายของการวิจัย	13
ความสำคัญของการวิจัย	13
ขอบเขตการวิจัย	13
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	15
กรอบแนวคิดการวิจัย	18
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21
1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	22
1.1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษา	22
1.2 วิธีการสรรหา การเลือกคณะกรรมการสถานศึกษา	25
1.3 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	32
1.4 บทบาท อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา	38
1.5 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของคณะกรรมการสถานศึกษา	55

1.6 การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา.....	58
1.7 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา.....	66
1.8 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา.....	70
2. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงอนาคต	77
2.1 ความหมายของการวิจัยเชิงอนาคต	77
2.2 เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคต	77
2.3 เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR.....	81
2.4 เทคนิคการเขียนภาพอนาคต.....	86
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	88
บทที่ 3 วิธีดำเนินการ	107
ระยะที่ 1 ศึกษาตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน ทศวรรษหน้า ด้วยเทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 1 โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In- depth Interview).....	109
1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	109
2. การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย.....	110
3. การกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย	111
4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	111
5. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย	112
6. การวิเคราะห์และตรวจสอบคุณภาพข้อมูลการวิจัย	113
ระยะที่ 2 ศึกษาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานในทศวรรษหน้า ด้วยเทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 2 – 3 โดยใช้การตอบ แบบสอบถาม (Questionnaire).....	114
1. ขั้นตอนวิธีการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 2 เพื่อศึกษาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของ อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า	114

1.1 การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย	114
1.2 การกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย	115
1.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	116
1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย	118
1.5 การจัดกระทำข้อมูลและใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย	118
2. ขั้นตอนวิธีการวิจัยแบบ EDR รอบที่ 3 เพื่อหาฉันทามติ แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของ อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า	120
2.1 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	120
2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย	121
2.3 การจัดกระทำข้อมูลและใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย	122
ระยะที่ 3 สร้างอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า	122
บทที่ 4 ผลการศึกษา	125
ตอนที่ 1 ตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษ หน้า	125
ตอนที่ 2 แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน ทศวรรษหน้า	165
ตอนที่ 3 อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า	179
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	181
1. สรุปผลการวิจัย	183
2. อภิปรายผลการวิจัย	190
3. ข้อเสนอแนะ	210
บรรณานุกรม	212
ภาคผนวก	223
ภาคผนวก ก จริยธรรมสำหรับโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์	224

ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญในการให้ข้อมูลสำคัญ และตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์ เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	226
ภาคผนวก ค รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือการวิจัย และตัวอย่างหนังสือขอความ อนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ	234
ภาคผนวก ง เครื่องมือการวิจัย EDFR รอบ 1 – 3	238
ภาคผนวก จ แบบสรุปการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC)	261
ประวัติผู้เขียน.....	268

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับองค์ประกอบหรือตัวแปรที่ส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคตทั้ง 8 ด้านของนักวิชาการ....	74
ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยของค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ และระดับความสำคัญของตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า	165
ตาราง 3 ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ และระดับแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของตัวแปรด้านที่ 1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	167
ตาราง 4 ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ และระดับแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของตัวแปรด้านที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	168
ตาราง 5 ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ และระดับแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของตัวแปรด้านที่ 3 บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	169
ตาราง 6 ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ และระดับแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของตัวแปรด้านที่ 4 การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	172
ตาราง 7 ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ และระดับแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของตัวแปรด้านที่ 5 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	174
ตาราง 8 ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ และระดับแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของตัวแปรด้านที่ 6 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	176

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	20
ภาพประกอบ 2 โครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ	32
ภาพประกอบ 3 องค์ประกอบและจำนวนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วไป สถานศึกษาขนาดเล็ก	33
ภาพประกอบ 4 องค์ประกอบและจำนวนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วไป สถานศึกษาขนาดใหญ่	34
ภาพประกอบ 5 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา	35
ภาพประกอบ 6 โครงสร้างการบริหารงานของกระทรวงศึกษาและวิทยาศาสตร์ในประเทศอังกฤษ	36
ภาพประกอบ 7 แบบแผน (Diagram) การวิจัย	108
ภาพประกอบ 8 กรอบแนวคิดการดำเนินการวิจัย	124
ภาพประกอบ 9 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	126
ภาพประกอบ 10 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	134
ภาพประกอบ 11 บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน	137
ภาพประกอบ 12 การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	147
ภาพประกอบ 13 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	152
ภาพประกอบ 14 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	158
ภาพประกอบ 15 อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า	180
ภาพประกอบ 16 ตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน ทศวรรษหน้า	184

ภาพประกอบ 17 ประเด็นที่ได้จากตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า.....	185
ภาพประกอบ 18 อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า	189

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

บทบัญญัติด้านการศึกษาดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับโอกาสในการเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน และเป็นไปตามตามความต้องการของประชาชน ควรจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติขึ้นเพื่อปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วหรือมีความเป็นพลวัตส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันจากทุกฝ่ายในการจัดการศึกษาทุกระดับ ในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องใช้การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดขั้นตอน และสามารถแก้ปัญหาความซ้ำซ้อน ซึ่งแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ เริ่มจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นกฎหมายหลักในการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบฉบับแรกของประเทศไทย โดยมีเจตนารมณ์ให้การจัดการศึกษานั้นเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งมีวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562, น. 1) ทั้งเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2543 ซึ่งในเวลาต่อมาเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเช่นเดียวกัน (กรมวิชาการ, 2545, น. 6-7)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 3 ระบบการศึกษา มาตรา 4 ให้ความหมายของคำว่า “การศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา และ “สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมาตรา 16 กำหนดให้การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542, น. 2) การแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ว่าด้วยการแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงต้องดำเนินการให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การดำเนินกิจการของ

สถานศึกษาเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด อีกทั้งมีการกำหนดหลักการจัดระบบ โครงสร้าง และ กระบวนการจัดการศึกษาตามมาตรา 9 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542, น. 4) ให้มี เอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ โดยกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่ การศึกษา สถานศึกษา กำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ระดม ทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคมองค์กรและสถาบันต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมาตรา 39 (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, น. 19) ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษา ออกเป็น 4 กลุ่มงานหลัก คือ กลุ่มงานบริหารวิชาการ กลุ่มงาน บริหารงบประมาณ กลุ่มงานบริหารงานบุคคล และกลุ่มงานบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา โดยตรง หลักการสำคัญของการกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปสู่สถานศึกษานั้น ทำ ให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารและมีอำนาจอิสระในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ของตนเองได้มากขึ้น สถานศึกษามีอำนาจความรับผิดชอบตนเองที่ค่อนข้างเบ็ดเสร็จในการบริหาร ตนเอง และเปิดโอกาสให้บุคคล ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด การศึกษา จึงกำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา

ปัจจุบันคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานกับสถานศึกษามากขึ้น เป็นคณะบุคคลซึ่งถือว่าเป็นผู้แทนของประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาของโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชน โดย คำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนในชุมชนจะได้รับเป็นอันดับแรก จึงควรเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษากับผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่ความเป็นพลเมือง ที่ดี ดำรงตนอยู่บนพื้นฐานการศึกษาตลอดชีวิต คือการนำไปสู่ เก่ง ดี และมีความสุขของผู้เรียน นอกจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นแล้ว การมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังสะท้อนหน้าที่ ความรับผิดชอบตามแนวทางที่กำหนดไว้ว่า “ทุกคนจะต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการจัด การศึกษา (All for Education)” ดังนั้นบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานจะมีมากขึ้นกว่าเดิมมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการกำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน “เป็นนิติบุคคล” ยิ่งทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญและควรเข้ามามี บทบาทในการบริหารสถานศึกษามากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564, น. 9-10) บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการ

กำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ตามเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 40 (ธีระ รุญเจริญ, 2547; สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2545; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนดให้มี คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทน องค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) เพื่อทำหน้าที่กำกับและ ส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่า จากความหลากหลายของบุคคลที่เข้าร่วมเป็น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องอาศัยความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ตามที่สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) กล่าวไว้ ดังนี้

ผู้แทนผู้ปกครอง เป็นผู้สะท้อนปัญหาและความต้องการด้านคุณภาพทางการศึกษา และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ทั้งในสิ่งที่คาดหวังและสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น และร่วมมือกับครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้แทนครู เป็นผู้ที่มีความชำนาญในสายวิชาชีพครูมีความสำคัญต่อการนำเสนอ ข้อมูลด้านกระบวนการเรียนรู้ ปัญหา และความต้องการการสนับสนุนช่วยเหลือของชุมชนและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายงานผลการจัดการศึกษา

ผู้แทนองค์กรชุมชน เป็นผู้สะท้อนสภาพของปัญหาและความต้องการในการพัฒนา ผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของชุมชน และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาทั้งในด้านภูมิปัญญา ท้องถิ่นแหล่งเรียนรู้

ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้สะท้อนสภาพปัญหาและความต้องการที่ ครอบคลุมทั้งเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษา และมีความสำคัญต่อสถานศึกษาอย่างยิ่งในเรื่อง การสนับสนุนด้านงบประมาณ ทรัพยากรทางการจัดการศึกษา และเชื่อมโยงแผนพัฒนาการศึกษา กับแผนพัฒนาท้องถิ่น

ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา เป็นผู้ที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อโรงเรียน ความ รัก ความศรัทธา ความภาคภูมิใจต่อสถานศึกษาของตน สะท้อนให้เห็นคุณค่าของสถาบันไปยัง ศิษย์ในรุ่นต่อ ๆ ไป และเป็นส่วนหนึ่งของแรงบันดาลใจให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาเช่นกัน

ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ เป็นผู้นำเสนอและเติมเต็ม ข้อมูลด้านคุณธรรม จริยธรรมตามหลักธรรมของศาสนาซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีของสังคม

ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ที่ช่วย ส่งเสริมให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพได้อย่างครอบคลุมในทุก ด้าน ทำให้สถานศึกษามีความก้าวหน้า เข้มแข็งและมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะกรรมการและเลขานุการซึ่งเป็นผู้ช่วยเหลือให้ คำปรึกษา กระตุ้นและสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงาน ทบทวนรายงานผลการปฏิบัติงาน สะท้อน ความคิดต่าง ๆ ในหลายแง่มุม เปิดโอกาสให้ผู้แทนแต่ละประเภทได้แสดงบทบาทอย่างเต็มที่ จัด เตรียมการประชุม บันทึกรายการประชุม รายงานผลการประชุม และสนับสนุนด้านอุปกรณ์ ห้อง ประชุม วัสดุใช้สอย ฯลฯ รวมทั้งการพิจารณานำมติ ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากที่ประชุมไปสู่ การปฏิบัติ นับได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญที่จะสะท้อนภาพของการบริหารจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ที่เด่นชัด

ยุทธศาสตร์สำคัญของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มีเจตนารมณ์ให้มีความสำคัญในการ บริหารในระดับสถานศึกษาโดยในหมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมาย และหลักการ มาตรา 9 ที่ว่า ด้วยความมุ่งหมายและหลักการเรื่องการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาไทย ตามแนวปฏิรูปการศึกษาไทย ได้กำหนดให้ยึดหลักสำคัญ 6 ประการ ดังนี้ 1) ให้มีเอกภาพด้าน นโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ 2) ให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) ให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา 4) ให้มีการส่งเสริมมาตรฐาน วิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 5) ให้มีการระดม ทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา 6) ให้มีการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน ฯลฯ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา, 2545, น. 6-7)

จากการที่ผู้วิจัยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการทำหน้าที่ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์เท่าที่ควร การปฏิบัติงานของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานบางแห่งยังไม่ชัดเจน สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา เรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาบางแห่งเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาไม่มากเท่าที่ควร ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่มีเวลาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) อีกทั้งบางสถานศึกษาไม่เห็นความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเปิดโอกาสค่อนข้างน้อยในการให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาตามที่สมควรจะเป็น นอกจากนี้ ยังมีข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหลายฝ่ายได้ให้ความเห็นว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนมากยึดวัฒนธรรมการปฏิบัติบทบาทหน้าที่แบบเดิม ๆ หลายคนเป็นเพียงร่างเงาของสถานศึกษา โดยที่สถานศึกษาหลายแห่งอาจไม่กระจายอำนาจในการบริหารสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการมีการสนับสนุนส่งเสริมไม่เต็มที่ในการสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงในการปฏิบัติงานร่วมกันโดยกระจำจัดแจ้ง ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบได้ไม่ชัดเจนและเต็มที่ตามศักยภาพที่มี ขาดความคล่องตัวในการทำงาน จึงทำให้มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาค่อนข้างน้อย อีกทั้งมีกรณีในเรื่องการไม่มีเวลาในการเข้าร่วมประชุม และขาดการกำกับติดตามและร่วมประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (อัญชลี สาริกานนท์, 2565)

นอกจากนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบางส่วนมีศักยภาพความรู้ความสามารถและคุณลักษณะไม่เหมาะสมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับการวิจัยของมาเรียม นิลพันธุ์ (2552) เรื่องการศึกษาการเรียนรู้และแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนหนึ่งยังไม่สามารถปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญและเป็นกระบวนการสำคัญที่มีอิทธิพลยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้สาเหตุสำคัญประการหนึ่งของข้อจำกัดดังกล่าว อาจเกิดขึ้นจากการที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่เป็นผู้แทนที่มาจากหลากหลายสาขาอาชีพ แต่มิได้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับวงการการศึกษา ทำให้ขาดประสบการณ์ในการจัดการศึกษา หรือมิได้ติดตามความเคลื่อนไหวในแวดวงการศึกษาอย่างต่อเนื่องก่อนที่จะเข้ามาเป็นกรรมการ ทำให้บุคคลดังกล่าวขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและกระบวนการต่าง ๆ ใน

การบริหารจัดการศึกษา จึงไม่สามารถร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างเต็มที่เท่าที่ควร จะเห็นได้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นมีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ที่มาและวิธีการสรรหา อาจมีการกลั่นกรองที่มีประสิทธิภาพน้อยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบางส่วนไม่ทราบบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานของตนเองที่ชัดเจน ว่าจะต้องทำอะไรบ้าง หรืออย่างไร หรืออาจไม่ทราบถึงวัตถุประสงค์ว่าทำไปเพื่ออะไรอย่างแท้จริง ส่วนหนึ่งองค์คณะบุคคลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดคุณสมบัติที่เหมาะสม เนื่องจากแต่ละบุคคลมีพื้นฐานที่มาจากหลากหลายอาชีพ เป็นผลให้พื้นฐานความรู้ วิธีการทำงาน ทักษะ และประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่เพียงพอ ส่งผลให้การคิด การตัดสินใจในการปฏิบัติงานไม่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันเสมอไป และส่วนหนึ่งคิดว่าการบริหารจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาเป็นหลัก ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทำหน้าที่เพียงการลงความเห็นชอบ หรือปฏิบัติตามข้อเสนอจากสถานศึกษาเท่านั้น และขาดการประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาโดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างจริงจัง (ดรัลรัตน์ ฮามพิทักษ์, 2562) นอกจากนี้ ผู้วิจัยสังเกตคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาของผู้วิจัย พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเกรงใจ และรู้สึกให้เกียรติสถานศึกษาเป็นต้นทุนเดิม บางครั้งอาจคิดว่าจะเป็นการก้าวก่ายการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาหรือไม่ จึงทำให้ไม่เข้ามา มีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษามากจนเกินไป ในส่วนของสถานศึกษาเองก็ไม่ได้กำหนดหรือชี้แจงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างชัดเจน ทั้งการสื่อสารโดยตรงและการสื่อสารแบบลายลักษณ์อักษร ทำให้แต่ละฝ่ายไม่ทราบขอบเขตในการปฏิบัติงานที่เหมาะสม

จากการศึกษาตามที่กล่าวรายงานมานั้น ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงปัญหาในมิติต่าง ๆ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่น่าสนใจ ที่ส่งผลให้ปัจจุบันการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นยังเกิดความคลุมเครือไม่ชัดเจน ซึ่งในปัจจุบันหน่วยงานทางการศึกษาอย่างสถานศึกษาหรือโรงเรียนนั้นมีอัตราการแข่งขันที่สูงขึ้น และในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นอีก ผู้วิจัยจึงศึกษางานวิจัยต่าง ๆ และพิจารณาคาควรณ์ว่าตัวแปรเชิงพยากรณ์ใดบ้างที่มีแนวโน้มที่จะสามารถส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับสถานศึกษา สามารถบริหารจัดการศึกษาภายในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิผล เกิดความเข้มแข็งและทำให้โรงเรียนมีศักยภาพทัดเทียมหรือเหนือกว่าโรงเรียนหรือสถาบันอื่นได้ อันจะส่งผลอันดีต่อการเติบโตอย่างมั่นคงและก้าวหน้าของสถานศึกษาให้เพิ่มมากขึ้นและต่อเนื่อง สามารถเผชิญและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในสังคมปัจจุบันและ

ในอนาคตอย่างยั่งยืนโดยแท้จริง เพื่อทราบแนวทางหรือทิศทางในการเปลี่ยนแปลงที่มีแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในอนาคต ผู้วิจัยศึกษาตัวแปรเชิงพยากรณ์ 8 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จาก การศึกษางานวิจัยของอัญชลี สาริกานนท์ (2565) กล่าวว่า คุณสมบัติของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความถนัดในงาน ด้านการศึกษาและควรมีประสบการณ์ในการบริหารหน่วยงาน รับผิดชอบของโรงเรียน เพื่อที่จะ สามารถชี้แนะแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสม หรือเป็นพี่เลี้ยงให้กับโรงเรียนได้ มีความสามารถใช้เทคโนโลยี มีทักษะด้านการสื่อสารที่ดี รอบรู้ข่าวสารที่ทันสมัย และรับผิดชอบ ชุมชนเป็นอย่างดี และสามารถสื่อสารได้ มีความเสียสละ อีกทั้งมีจิตอาสา ทั้งนี้คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณสมบัตินี้จะสามารถส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ ควรต้องมีการพิจารณาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการระบุคุณสมบัติขั้นต่ำของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานใหม่หรือไม่ อย่างไร เช่น การระบุคุณวุฒิหรือสาขาอาชีพ เพื่อให้ได้ คณะกรรมการที่มีคุณสมบัติเหมาะสมทั้งความรู้ ความเข้าใจ ทักษะความสามารถ และ ประสบการณ์ในการจัดการศึกษาในระดับที่เชื่อมั่นได้ว่ามีสมรรถภาพเพียงพอต่อการเข้ามาร่วม บริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา

ด้านที่ 2 วิธีการสรรหาการเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษา งานวิจัยของศิริพร อินทร์ใจเอื้อ (2561) กล่าวว่า หลักเกณฑ์ วิธีการ สรรหา การเลือกประธาน คณะกรรมการและรองประธาน วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการกำหนดไว้ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2546 ควรพัฒนา เปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขวิธีการสรรหาการเลือก เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม ในการจัดการศึกษา และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและพื้นที่ชุมชนนั้น ควรมีการ ปรับปรุงที่มาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความทันสมัย ควรมี คณะกรรมการในการกลั่นกรองคัดเลือก กล่าวคือ ควรต้องมีการพิจารณารูปแบบหรือวิธีการสรรหา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในลักษณะใหม่หรือไม่ อย่างไร เพราะกระบวนการและ ขั้นตอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมทำให้ได้บุคคลที่มีความเหมาะสมจริง ๆ ที่จะเข้ามาเป็น คณะกรรมการ ทั้งเป็นที่ยอมรับของชุมชนหรือสังคมอย่างไม่มีข้อโต้แย้ง และควรเป็นวิธีการที่ตอบ โจทย์ต่อการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบันและอนาคต

ด้านที่ 3 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จาก การศึกษางานวิจัยของอัญชลี สาริกานนท์ (2565) กล่าวว่า ด้านโครงสร้างคณะกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการปรับเปลี่ยนระเบียบและข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้องให้มีความยืดหยุ่น และในโครงสร้างควรมีกรรมการที่เป็นตัวแทนเพิ่มเติม เช่น นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้แทนมหาวิทยาลัย และให้โรงเรียนสามารถปรับโครงสร้างของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความเหมาะสมแก่โรงเรียน สามารถปรับเปลี่ยนวาระการดำรงตำแหน่งได้ตามสถานการณ์ ทั้งนี้ เนื่องจากในสถานการณ์ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (Covid-2019) ดังนั้น จึงควรปรับเปลี่ยนโครงสร้างให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ปัจจุบัน กล่าวคือ ควรต้องมีการพิจารณาปรับเปลี่ยนองค์ประกอบหรือโครงสร้างของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใหม่หรือไม่อย่างไร ที่ทำให้องค์คณะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ความสามารถครอบคลุมหลายแขนง ที่จะสามารถเข้ามาช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษาได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้น การระดมความคิด การให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนการปฏิบัติงานที่เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งช่วยแก้ปัญหา เสนอแนวทางในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้อย่างครอบคลุมกว่าที่เคยเป็นมา

ด้านที่ 4 บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่กฎหมายหรือระเบียบข้อปฏิบัติได้กำหนดไว้นั้นมีความชัดเจนแล้ว ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญอย่างมากในการร่วมกันจัดการศึกษาระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับสถานศึกษา และจากการศึกษางานวิจัยของอัจฉรา จงดี (2560) กล่าวว่า บทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดการศึกษาบทบาทหน้าที่ในการบริหารไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเพียงฝ่ายเดียว ต้องมีการโยงสัมพันธ์กันหลายฝ่าย เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ดังนั้นองค์คณะบุคคลที่ทำงานร่วมกับสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องอาศัยความรู้ความสามารถและประสบการณ์ต่าง ๆ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเข้าใจบทบาท อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอันจะช่วยให้การศึกษาของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ โดยองค์คณะบุคคลจะต้องยึดรูปแบบการตัดสินใจด้วยหลักประชาธิปไตย และกำหนดแผนงานแบบอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคลให้มากที่สุด อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาในแง่ของการปฏิบัติงานในสถานศึกษาหลายแห่งจากการศึกษางานวิจัยของ ศิริพร อินทรีใจเชื้อ (2561) กล่าวว่า ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอีกลักษณะคือ การไม่มีเวลามาเข้าร่วมประชุม ทำให้การ

บริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขาดกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ รวมไปถึงควรต้องมีการศึกษาหรือกำหนดแนวทางในการทำให้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความกระฉับกระเฉงมากขึ้น

อีกทั้งปัจจุบันคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหลายแห่งมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าการกำกับติดตามและประเมินผลเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา แต่ในความเป็นจริงแล้ว บทบาทหน้าที่ที่แท้จริงเป็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของจักรวรรดิ เหลี่ยมสมบัติ (2548) เรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลตำบลแก่งคอย พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการดำเนินการกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของชาติชาย พานิชชอบ (2544) เรื่องแนวโน้มบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคต พบว่า ในอนาคตคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะมีบทบาทในด้านการกำกับกิจการของสถานศึกษา มีการกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามแผน มีการวางแผนจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม กำหนดแนวทางการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพและดำเนินการตรงตามเวลาที่กำหนดในแผน ร่วมกำหนดนโยบายและกำกับบุคลากรในการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานและการพัฒนางานประจำปี การเลื่อนตำแหน่ง อัตราเงินเดือน จรรยาบรรณวิชาชีพและเสนอแนะสรรหาบุคลากร ด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา การบริหารเป็นไปตามระบบและการคานอำนาจเบ็ดเสร็จของผู้บริหารสถานศึกษา การกำกับติดตามและประเมินผลจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน กล่าวคือ ควรต้องมีการนิเทศการปฏิบัติงานให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะเข้ามาเป็นกรรมการก่อนปฏิบัติงานหรือไม่ อย่างไร เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรู้บทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานที่ชัดเจน สร้างความรู้ความเข้าใจ และความมั่นใจในการทำงานเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน 4 กลุ่มของสถานศึกษามากขึ้น ในส่วนของการกำกับและประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาที่ประเมินโดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็เช่นกัน ควรได้รับการส่งเสริมการปฏิบัติงานอย่างจริงจังหรือไม่ อย่างไร เพื่อเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนในการรับรู้รับฟังการรายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และเพื่อนำผลที่ได้จากการปฏิบัติงานไปวางแผนร่วมกันในการจัดการศึกษาในปีการศึกษาถัดไป จะเห็นได้ว่าบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญยิ่งในการสนับสนุนสถานศึกษา

ด้านที่ 5 ความสัมพันธ์ชุมชนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จาก การศึกษางานวิจัยของชูชาติ พวงสมจิตร (2560) เรื่องการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน พบว่า โรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการพัฒนาสถานศึกษาก่อให้เกิดประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย คือ โรงเรียนได้พลังจากชุมชนเข้ามา ช่วยเหลือในการจัดการศึกษา ส่วนชุมชนได้การศึกษาที่ตรงตามความต้องการของชุมชน ทำให้ ลูกหลานได้รับการจัดการศึกษาที่ดี การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ผ่าน มาจึงยึดหลัก “บวร” อันหมายถึง สามเสาหลักคู่สังคมไทย นั่นคือ บ้าน วัด โรงเรียน มาโดยตลอด ซึ่งความจำเป็นและประโยชน์ของการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ประกอบด้วย 3 ประการคือ 1) ช่วยให้โรงเรียนและชุมชนเกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน การสร้าง ความสัมพันธ์อันดีต่อกันส่งผลให้การอยู่ร่วมกันเกิดความสงบสุขและเอื้อประโยชน์ต่อกันในทางที่ ดี 2) ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในการบริหารจัดการศึกษา เนื่องจากเมื่อพิจารณา ตามหลักความเป็นจริงแล้วโรงเรียนมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกับชุมชน แต่ต่างต้องพึ่งพากันจึง อาจเกิดความเห็นต่างและขัดแย้งต่อกันได้ 3) ช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมจากตัวแทนชุมชนที่เข้ามา มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษาร่วมกับสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของ ชุมชน โดยโรงเรียนเป็นศูนย์กลางแหล่งวิชาการให้กับชุมชน ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในการ มีส่วนร่วมสนับสนุนซึ่งกันและกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงถือได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษา กล่าวคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานควรเข้ามามีบทบาทอย่างไร ในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนกับโรงเรียนให้มีความเข้มแข็ง มากยิ่งขึ้น เพื่อเสริมความแข็งแกร่งในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ด้านที่ 6 การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาวิจัยของวัชรกร ชวดกลางลา (2565) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน พบว่า องค์ประกอบของ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ควรมี 6 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการ กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงานร่วมกัน 3) ด้านการไว้วางใจกัน 4) ด้านการมีส่วนร่วม ในผลประโยชน์ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และ 6) ด้านความมีอิสระในการ ปฏิบัติงาน กล่าวคือ สถานศึกษาควรต้องให้ความสำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ หรือไม่ อย่างไร ควรต้องมีการปรึกษาหารือเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงานร่วมกันอย่างไร และ

สถานศึกษาควรแสดงออกถึงความไว้วางใจซึ่งกันและกันอย่างไร เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทำให้ตระหนักในการมีส่วนร่วม คำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะตามมาด้วยกัน อีกทั้งควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากการปฏิบัติงานอย่างไรที่ส่งผลดีต่อสถานศึกษา และสถานศึกษาเองควรทำอย่างไรให้คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานรู้สึกถึงความคล่องตัวและอิสระในการทำงาน เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษามากขึ้นกว่าที่ผ่านมา

ด้านที่ 7 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จากการศึกษาข้อมูลลักษณะ 8 ประการของคณะกรรมการโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาที่สามารถปฏิบัติงานร่วมกับสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ควรประกอบด้วย 8 ประการ คือ 1) มีความมุ่งมั่นและชัดเจนต่อวิสัยทัศน์ 2) มีความเชื่อหรือค่านิยมอย่างเข้มแข็งและให้คุณค่าเกี่ยวกับสิ่งที่ส่งผลต่อผู้เรียน 3) มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ มุ่งเน้นไปทีนโยบายเพื่อปรับปรุงคุณภาพผู้เรียน 4) สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความสัมพันธ์การทำงานร่วมกันกับคณะครู และชุมชน 5) มีความเข้าใจข้อมูล สามารถรวบรวม และตรวจสอบข้อมูลได้ และสามารถนำข้อมูลนั้นมาใช้ในการขับเคลื่อนการปรับปรุง และพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 6) มีความสามารถในการจัดการและรักษาทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ 7) ความเป็นผู้นำที่เป็นทีมร่วมกับผู้อำนวยการสถานศึกษาด้วยการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง และสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 8) มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง มีการฝึกอบรมการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อำนวยการสถานศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้ สร้างความเข้าใจและค่านิยมที่ตรงกัน (Dervarics และ O'Brien, 2019, p. 3) กล่าวคือ คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานควรมีลักษณะอย่างไร ที่จะสามารถส่งเสริมการปฏิบัติงานร่วมกับสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและควรมีทักษะหรือความสามารถอย่างไร ที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถที่จะสื่อสารและขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน และช่วยให้ทรัพยากรที่มีเกิดประโยชน์สูงสุดได้อย่างไร

ด้านที่ 8 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จากการศึกษางานวิจัยของศิริพร อินทร์ใจเอื้อ (2561) กล่าวว่า คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานทุกประเภทที่เป็นตัวแทนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ในบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง อาจเป็นเพราะไม่มีการอบรมให้ความรู้หรือพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่จะนำมาใช้จัดการศึกษา

ของโรงเรียน สอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของธีระ รุญเจริญ (2547) กล่าวว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะ สมรรถนะหรือศักยภาพในการปฏิบัติงานทั้งความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้รูปแบบและแนวทางที่หลากหลาย สอดคล้องกับศาสตราจารย์นายแพทย์เกษม วัฒนชัย ให้ความเห็นไว้ว่า “กระบวนการที่จะให้กรรมการสถานศึกษาเข้าใจและทำงานได้ดีต้องให้เขามีทักษะและความรู้ในเรื่องทักษะการประชุม ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของการศึกษา ในเรื่องการบริหาร และการจัดการศึกษา ทักษะการวิเคราะห์ด้วยเหตุผล” (เกษม วัฒนชัย, 2546, น. 63-64) เพราะฉะนั้นจึงมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะหรือสมรรถนะการปฏิบัติงานในการเป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวคือ ควรต้องมีการพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนา และส่งเสริมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างไร ควรต้องให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และการส่งเสริมการปฏิบัติงาน โดยอาศัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างไร เพื่อให้คณะกรรมการมีสมรรถภาพหรือศักยภาพในการปฏิบัติงานสูงขึ้น มีวิสัยทัศน์ด้านการศึกษาสำหรับคนรุ่นใหม่ หรือควรมีการเสริมทักษะทางสังคมที่ใช้ในการปฏิสัมพันธ์ (Soft Skills) ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างไร เพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

จากที่กล่าวมานั้น เป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้า (พ.ศ 2568 - 2577) ว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีองค์ประกอบและคุณสมบัติ วิธีการสรรหาการเลือกคณะกรรมการ โครงสร้างการบริหารงาน บทบาทหน้าที่ ความสัมพันธ์ชุมชน การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานลักษณะอย่างไร ที่เอื้อและส่งเสริมสมรรถนะในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าภาพอนาคตของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีลักษณะที่มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด และพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และอัตราการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นของสังคมในปัจจุบันและอนาคต ผลการศึกษาที่ได้นั้นจะเป็นนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษา และเป็นแนวทางการพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษาได้รับประโยชน์โดยตรงจากการบริหารสถานศึกษาร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีศักยภาพสูงขึ้น นำไปสู่การบริหารสถานศึกษาที่มีการเติบโตก้าวหน้า ทันสถานการณ์ และประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

คำถามการวิจัย

1. ตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า มีอะไรบ้าง
2. แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า มีอะไรบ้าง
3. อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า
2. เพื่อศึกษาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า
3. เพื่อสร้างอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า จะเป็นนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาที่เป็นประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการ และเชิงปฏิบัติการสำหรับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีศักยภาพสูงขึ้น สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษาได้รับประโยชน์โดยตรงจากการบริหารสถานศึกษาร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและอัตราการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นของสังคมในปัจจุบันและอนาคต นำไปสู่การบริหารสถานศึกษาที่มีการเติบโต ก้าวหน้า ทันสถานการณ์ และประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

1. เป็นการศึกษาตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ประกอบด้วย 8 ด้าน ดังนี้
 - 1.1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 1.2 วิธีการสรรหาการเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 1.3 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 1.4 บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 1.5 ความสัมพันธ์ชุมชนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 1.6 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 1.7 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 1.8 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เป็นการศึกษาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2568 – พ.ศ. 2577) เพื่อนำไปสู่การเขียนภาพอนาคตโดยใช้การวิจัยเชิงอนาคต เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ซึ่งเป็นเทคนิคการวิจัยที่น่าจุดเด่นของเทคนิคการวิจัยแบบ EFR (Ethnographic Futures Research) และเทคนิคการวิจัยแบบ Delphi (Delphi technique) มาผสมกัน

ขอบเขตประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้เชี่ยวชาญ (Experts) เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เป็นตัวแทนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติเพื่อให้ได้ผู้เชี่ยวชาญที่สร้างทฤษฎีได้ (Creswell และ Guetterman, 2024) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยเลือกจึงมีความเป็นเอกพันธ์ (Homogeneous Group) มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดยผู้วิจัยกำหนดผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย EDFR รอบที่ 1 จำนวน 9 คน จำแนกผู้เชี่ยวชาญออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มกำหนดนโยบายระดับประเทศ จำนวน 4 คน
- 2) กลุ่มผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน
- 3) กลุ่มอาจารย์/นักวิชาการทางการศึกษาที่อยู่ในแวดวง มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน

และผู้วิจัยกำหนดผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย EDFR รอบที่ 2 และ 3 จำนวน 17 คน โดยจำแนกผู้เชี่ยวชาญออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มกำหนดนโยบายระดับประเทศ จำนวน 5 คน

- 2) กลุ่มผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 4 คน
- 3) กลุ่มผู้บริหารระดับสถานศึกษา จำนวน 4 คน
- 4) กลุ่มอาจารย์/นักวิชาการทางการศึกษาที่อยู่ในแวดวง มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 คน

ทั้งนี้ ระหว่างการวิจัยในแต่ละรอบ หากผู้วิจัยได้ข้อมูลที่มีความอิ่มตัวแล้วอาจะยุติการเก็บข้อมูลทันที

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. **คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน** หมายถึง คณะบุคคลที่เป็นผู้แทนของประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชน ปฏิบัติหน้าที่ในรูปคณะกรรมการ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานต้นสังกัดทำหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอาจกล่าวถึงให้สั้นและกระชับได้ว่า “คณะกรรมการสถานศึกษา”

2. **อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน** หมายถึง ลักษณะหรือแนวโน้มที่เป็นไปได้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคต ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีศักยภาพสูงขึ้น สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับตัวแปรเชิงพยากรณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้

2.1 **องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (Constituent and Qualification)** หมายถึง องค์ประกอบ จำนวน และคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามประกาศของกฎกระทรวง ฯ สัดส่วนจำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นไปตามที่ระเบียบกำหนดให้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งต้องเป็นสิ่งที่สถานศึกษาต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อประโยชน์สูงสุดในการจัดศึกษา

2.2 **โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (Administrative Structure)** หมายถึง การจัดระเบียบระดับการบริหารและหน้าที่ต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาที่มีความเกี่ยวพันกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ด้านอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ และลำดับองค์ประกอบของคณะกรรมการ เพื่อให้การทำงานเป็นไปตามลำดับขั้นตอน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 บทบาท อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (Role – Authority and Responsibility) หมายถึง การปฏิบัติงานตามสิทธิที่ได้รับมอบหมายโดยถูกต้องตามกฎหมายของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการดูแลกำกับส่งเสริม และสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาโดยบุคคลจะต้องรับผิดชอบในการทำงานเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

2.4 การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (Participation Administration) หมายถึง ลักษณะหรือรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีบทบาทในการบริหารสถานศึกษา ร่วมจัดการศึกษาอันเป็นการส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

2.5 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (Characteristics of effective) หมายถึง พฤติกรรม คุณภาพที่แสดงออกมา ลักษณะหรือคุณลักษณะที่ชัดเจนของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่แตกต่างจากบุคคลอื่นที่มีคุณค่าของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยลักษณะ 8 ประการ คือ 1) มีความมุ่งมั่นต่อวิสัยทัศน์ 2) มีความเชื่อหรือค่านิยมร่วมกัน 3) มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ 4) สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 5) มีความเข้าใจข้อมูล 6) มีความสามารถในการจัดการและรักษาทรัพยากร 7) มีความเป็นผู้นำ และ 8) มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง

2.6 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (Development) หมายถึง แนวทางหรือแนวปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานและการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการการศึกษาภายในสถานศึกษาร่วมกันกับผู้บริหารสถานศึกษา

3. ทศวรรษหน้า (The Next Decade) หมายถึง รอบระยะเวลาในอีก 10 ปีข้างหน้า นับช่วงเวลาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2568 ถึง พ.ศ. 2577

4. เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) หมายถึง การวิจัยที่พัฒนาขึ้นโดยผสมผสานระหว่างการนำจุดเด่นของเทคนิคการวิจัย EFR (Ethnographic Futures Research) และเทคนิคการวิจัย Delphi (Delphi technique) เข้าด้วยกัน ลดข้อบกพร่อง

และจุดอ่อนออกไป ปรับให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยผู้วิจัยมีกระบวนการและขั้นตอนในการทำ EDFR จำนวน 3 รอบ คือ

EDFR รอบที่ 1 เป็นเทคนิคการวิจัย EFR (Ethnographic Futures Research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบไม่เป็นทางการ หรือการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) นำไปเก็บข้อมูลตัวแปรเชิงพยากรณ์ที่มีแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้ากับผู้เชี่ยวชาญ จำนวนรวมทั้งสิ้น 9 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้โปรแกรม ATLAS.ti และสังเคราะห์พัฒนาเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย EDFR รอบที่ 2

EDFR รอบที่ 2 เป็นเทคนิคการวิจัย Delphi (Delphi technique) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่สังเคราะห์ได้จากข้อมูลในการวิจัย EDFR รอบที่ 1 เพื่อเก็บข้อมูลแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้เกี่ยวกับอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้ากับผู้เชี่ยวชาญ จำนวนรวมทั้งสิ้น 17 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ของแต่ละข้อคำถาม ส่วนข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี) นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical feedbacks) เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย EDFR รอบที่ 3 ต่อไป

EDFR รอบที่ 3 เป็นเทคนิคการวิจัย Delphi (Delphi technique) เป็นกระบวนการเก็บข้อมูลทวนซ้ำเพื่อยืนยันคำตอบ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) นำมาเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ (กลุ่มเดิมใน EDFR รอบที่ 2) จำนวนรวมทั้งสิ้น 17 คน โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญจะได้รับข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical feedbacks) ที่เป็นของกลุ่มรวมและคำตอบของตนเอง เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญทราบความเหมือนหรือความแตกต่างในแต่ละคำตอบภายในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนได้ทบทวนคำตอบของตนเองอีกครั้ง เพื่อให้การทำแบบสอบถามในครั้งนี้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องสมบูรณ์มากขึ้น จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความสอดคล้องของคำตอบด้วยวิธีการเชิงสถิติ จากค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) อีกครั้ง และเก็บข้อมูลซ้ำทวนจนกว่าค่าสถิติจะนิ่ง จนได้ข้อสรุปที่เป็นฉันทามติแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ทั้งหมด นำมาเขียนเป็นอนาคตภาพ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า โดยมีลักษณะการเขียนแบบบรรยาย ไม่ต้องเป็นวิชาการมากเกินไป กล่าวคือคนทั่วไปอ่านแล้วสามารถเข้าใจได้ง่าย

5. การเขียนภาพอนาคต (Scenarios) คือ การแสดงภาพที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า โดยอิงจากความคิดเห็นและจินตนาการของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน การวิเคราะห์แนวโน้มของอนาคตจากการสัมภาษณ์ การศึกษาผลทางสถิติจากการตอบแบบสอบถามที่เป็นฉันทามติ และแสดงภาพอนาคต เชื่อมโยงเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ชัดเจนและมีเหตุผล มีความเป็นไปได้ ตามมุมมองผู้เชี่ยวชาญ และมีความสอดคล้องกันภายในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า โดยใช้กรอบแนวคิด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับตัวแปรเชิงพยากรณ์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 8 แนวคิด ดังนี้

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของอุทัย บุญประเสริฐ (2547) และกระทรวงศึกษาธิการ (2564)

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสรรหาการเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของธีระ รุญเจริญ (2547) และกระทรวงศึกษาธิการ (2564)

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) Ikenberry (1984) Wragg & Parington (1989) Turhan (2022) และ National School Boards Association (2023)

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543) เกษม วัฒนชัย (2546) อุทัย บุญประเสริฐ (2547) กฤษฎาณ มุ่งหามณี (2549) กระทรวงศึกษาธิการ (2550) พิกรี้ แก้วนวล (2560) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) และ Burgett (2023)

1.5 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ชุมชนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสมนึก พงษ์สกุล (2556) นาวัน แกละสมุทร (2562) และกัญจนพร ศรีมงคล (2565)

1.6 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ (2551) นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินตา ศิริวรรณ (2560) กมลชนก ศรีวรรณ (2561) จิตรา แก้วมะ (2563) ชัยอนันท์ แก้วเงิน (2563) พรเทพ เหม

รานนท์ (2564) รัชรากร ชวดกลางลา (2565) อนุวัฒน์ ทศบุตร (2565) Cohen & Uphoff (1981) และ Abell (2018)

1.7 แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของธีระ รุญเจริญ (2546) มนต์ตรี ชันทองคำ (2560) ชมาภรณ์ ไสวพันธ์ และจำเนียร พลหาญ (2566) Illinois Association of School Boards (2019) Dervarics & O'Brien (2019)

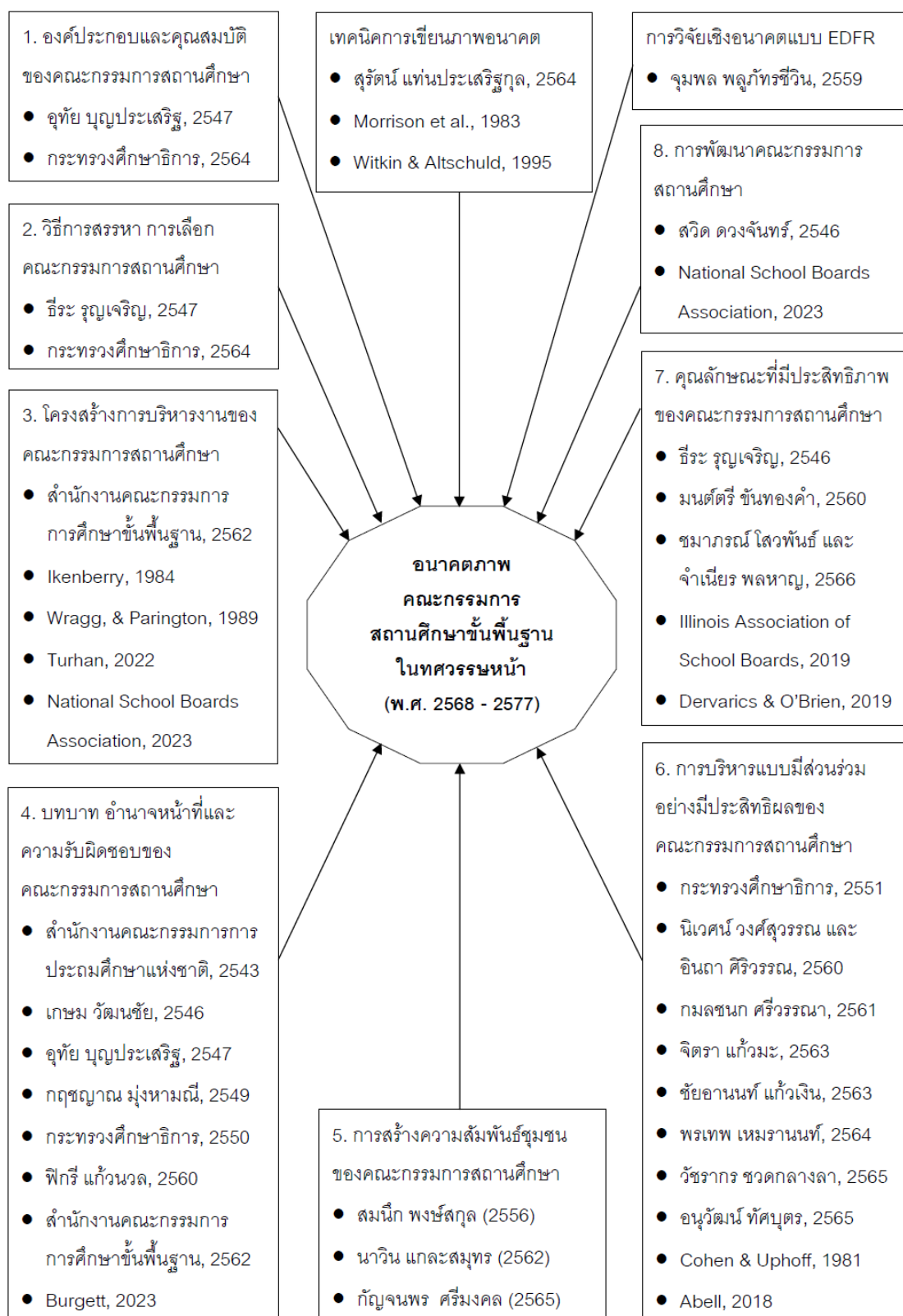
1.8 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสวิต ดวงจันทร์ (2546) และ National School Boards Association (2023)

2. การวิจัยเชิงอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) พัฒนาขึ้นโดยรองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน (2559)

3. เทคนิคการเขียนภาพอนาคต (Scenarios) ของสุรัตน์ แท่นประเสริฐกุล (2564) Morrison et al (1983) และ Witkin & Altschuld (1995)

ผู้วิจัยประมวลแนวคิดและข้อมูลที่ได้กล่าวมาแล้ว นำเสนอเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี ตัวแปรและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางในการดำเนินการวิจัย ตามหัวข้อดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 1.1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษา
 - 1.2 วิธีการสรรหา การเลือกคณะกรรมการสถานศึกษา
 - 1.3 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษา
 - 1.4 บทบาท อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา
 - 1.5 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของคณะกรรมการสถานศึกษา
 - 1.6 การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา
 - 1.7 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา
 - 1.8 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงอนาคต
 - 2.1 ความหมายของการวิจัยเชิงอนาคต
 - 2.2 เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคต
 - 2.3 เทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR
 - 2.4 เทคนิคการเขียนภาพอนาคต
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษา

ตามกฎหมายกระทรวงได้กำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นสภาพจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2564 ซึ่งถือเป็นสิ่งที่สถานศึกษาต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564, น. 3-5)

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 วรรคหนึ่ง และมาตรา 40 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และมาตรา 8 วรรคหนึ่ง และมาตรา 38 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวง กำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบประกอบด้วยคณะกรรมการ 9 – 15 คน ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุ และหรือองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้อำนวยการสถานศึกษา ทั้งนี้จำนวนคณะกรรมการขึ้นอยู่กับขนาดสถานศึกษา ดังนี้

- (1) ประธานกรรมการ จำนวน 1 คน
- (2) กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง จำนวน 1 คน
- (3) กรรมการที่เป็นผู้แทนครู จำนวน 1 คน
- (4) กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน
- (5) กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน
- (6) กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า จำนวน 1 คน
- (7) กรรมการที่เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ จำนวน 1 รูป หรือ 1 คน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และจำนวน 2 รูปหรือ 2 คน หรือ 1 รูปและ 1 คน สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่

(8) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1 คน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และจำนวน 6 คน สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่

และให้ผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ

จากกฎกระทรวง ข้อ 4 ประธานและกรรมการตามข้อ 3 วรรคหนึ่ง ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- (1) มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์
- (2) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

(3) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(4) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(5) ไม่เป็นคู่สัญญากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานั้น

ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ใดมีลักษณะตาม (5) ต้องออกจากความเป็นบุคคลซึ่งมีลักษณะดังกล่าวหรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบกิจการหรือการใด ๆ อันมีลักษณะดังกล่าวแล้วต่อผู้อำนวยการภายใน 15 วันนับตั้งแต่วันได้รับแต่งตั้ง หากมิได้ดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการหรือกรรมการ

นอกจากคุณสมบัติที่กล่าวมาแล้วนั้น ตามกฎกระทรวงข้อ 5 กรรมการต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(1) กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครองต้องเป็นผู้ปกครองตามทะเบียนนักเรียนซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้น

(2) กรรมการที่เป็นผู้แทนครูต้องเป็นข้าราชการครู

(3) กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่าต้องเป็นศิษย์เก่า

(4) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ต้องไม่เป็นกรรมการของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเกิน 3 แห่งในเวลาเดียวกัน

(5) กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า หรือ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ต้องไม่เป็นครู เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของสถานศึกษา หรือที่ปรึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น

สรุปได้ว่า องค์ประกอบ รวมถึงจำนวน และคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนตามประกาศของกฎกระทรวง ฯ จึงส่งผลให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้ามาดำรงตำแหน่งต้องเป็นไปตามสัดส่วนที่ระเบียบกำหนด และให้ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งเป็นสิ่งที่สถานศึกษาต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อให้การจัดศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาในต่างประเทศจากรายงานการวิจัยเรื่องบทบาทและการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาในประเทศที่คัดสรรของอุทัย บุญประเสริฐ (2547, น. 56-84) พบว่า

โรงเรียนในรัฐแคลิฟอร์เนียประเทศสหรัฐอเมริกาเมืองค์กร School Site Council (SSC) ประกอบด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 10 คน เป็นผู้แทนผู้ปกครอง 3 คน ผู้แทนครู 2 คน ผู้แทนบุคลากร 1 คน ผู้แทนนักเรียน 2 คน โดยมีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

ส่วนโรงเรียนที่มีคณะกรรมการสถานศึกษาที่เรียกว่าโรงเรียนที่มีคณะกรรมการสถานศึกษาที่เรียกว่า Board of Trustees เช่น ในรัฐนิวเจอร์ซีย์ จะประกอบด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 20 คน เป็นผู้แทนพ่อแม่ผู้ปกครอง ศิษย์เก่าที่เป็นคนสำคัญในวงการต่าง ๆ โรงเรียนในรัฐวอชิงตัน ประกอบด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 9 คน เป็นผู้แทนจากสภาท้องถิ่นและสมาชิกจากภายนอกอีก 5 คนที่มาจากสมาคมผู้ปกครองคนตาบอด 1 คน จากสหพันธ์คนตาบอดแห่งชาติประจำรัฐวอชิงตัน 1 คน จากสภาคนตาบอดแห่งรัฐวอชิงตัน 1 คน จากสมาคมครูผู้สอนคนตาบอด 1 คน และจากสหภาพลูกจ้างของรัฐอีก 1 คน ส่วนโรงเรียนทางตอนเหนือของเมืองบัลติมอร์ ประกอบด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวนมากถึง 26 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้แทนมาจากชุมชนและกลุ่มต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในการก่อตั้งโรงเรียน จำนวน 20 คน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ 2 คน ผู้แทนจากครู 1 คน ผู้แทนบุคลากร 1 คน ผู้แทนผู้ปกครอง 1 คน และผู้แทนนักเรียนอีก 1 คน โดยกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาอีกจำนวน 2 คน คือครูใหญ่และสมุหบัญชีของโรงเรียนเป็นกรรมการสมทบ ไม่มีสิทธิออกเสียง

โรงเรียนในกลุ่มที่เรียกคณะกรรมการสถานศึกษาว่า School Board, School Committee หรือ School Council สมาชิกคณะกรรมการสถานศึกษาประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนนักเรียน 1 คน ผู้แทนครู 1 คนผู้แทนบุคลากร 1 คน ครูใหญ่ (ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาแต่ไม่มีสิทธิในการออกเสียง) และอดีตประธานกรรมการ 1 คน ทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการจะไม่ได้รับสิทธิในการออกเสียงเช่นกัน เว้นแต่กรณีที่มีเสียงเท่ากันจึงให้สิทธิในการออกเสียงได้ โรงเรียน ในรัฐเพนซิลวาเนีย มีคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 7 คน เป็นผู้บริหาร 3 คน เป็นบุคคลจากภายนอกอีก 4 คน โรงเรียนในมลรัฐเคนตักกี จัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 6 คนประกอบด้วยผู้ปกครองนักเรียน 2 คน ครู 3 คน ครูใหญ่ 1 คน ซึ่งจำนวนสมาชิกสามารถเพิ่มขึ้นได้ แต่ต้องเป็นไปตามสัดส่วนดังกล่าว

จากการศึกษาเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาในประเทศแคนาดา พบว่าโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตั้งอยู่ในเขตการศึกษาเมือง Ottawa มีสมาชิกคณะกรรมการสถานศึกษาประกอบด้วยครูใหญ่ ผู้แทนผู้ปกครอง 7 คน ผู้แทนจากองค์กรในชุมชน 1 คน ผู้แทนครู 1 คน ผู้แทนบุคลากร 1 คน ซึ่งก็ใกล้เคียงกับโรงเรียน Scared Heart Elementary School ที่ตั้ง

อยู่ในจังหวัด Ontario มีสมาชิกคณะกรรมการสถานศึกษาประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง จำนวน 6 – 10 คน ครูใหญ่ ผู้แทนครู 1 คน ผู้แทนบุคลากร 1 คน ผู้แทนจากชุมชน 1 คน ในคณะกรรมการจะประกอบไปด้วยตำแหน่งประธาน ประธานร่วม เลขานุการคณะกรรมการ เภรณญิก กรรมการ จำนวน 6 คน

จากการศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาในประเทศออสเตรเลีย พบว่า ใช้วิธีการกระจายอำนาจการตัดสินใจไปยังโรงเรียน โดยให้โรงเรียนบริหารตนเองโดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน จัดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาประกอบด้วยผู้บริหาร ครู ผู้แทนผู้ปกครอง และชุมชน (ที่มาจากการเลือกตั้ง) จำนวนโดยประมาณ 6 – 15 คน ปฏิบัติหน้าที่ในรูปของอาสาสมัครตามแนวทางที่รัฐกำหนดไว้

จากการศึกษาเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาในประเทศนิวซีแลนด์ พบว่า มีการปฏิรูปการศึกษา โดยให้สถานศึกษาเป็นเอกเทศมากขึ้น มีอิสระในการจัดการศึกษาของตนเอง เปิดโอกาสให้ประชาชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารสถานศึกษา จัดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาประกอบด้วยผู้แทนชุมชนและผู้ปกครอง 3 – 7 คน ผู้แทนครู 1 คน ผู้แทนนักเรียน 1 คน (สำหรับระดับมัธยมศึกษา) ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบและจำนวนของคณะกรรมการสถานศึกษาในต่างประเทศ มีความแตกต่างกันไป แต่ในขณะเดียวกันแต่ละประเทศจะประกอบไปด้วยสมาชิกของคณะกรรมการสถานศึกษาหลัก ๆ ที่เหมือนกัน คือ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนชุมชนและท้องถิ่น อาจมีผู้แทนนักเรียนเพิ่มเข้ามาในบางประเทศ และให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ

1.2 วิธีการสรรหา การเลือกคณะกรรมการสถานศึกษา

ตามกฎกระทรวง ฯ ข้อ 10 เมื่อคณะกรรมการสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานพ้นจากตำแหน่ง ให้ดำเนินการสรรหาตามระยะเวลา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564, น. 5-7) ดังนี้

1) ในกรณีที่ประธานกรรมการหรือกรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้ดำเนินการสรรหา เลือก และแต่งตั้งประธานกรรมการหรือกรรมการแทนภายใน 90 วัน เว้นแต่วาระของกรรมการเหลืออยู่ไม่ถึง 180 วัน จะไม่ดำเนินการก็ได้ และให้ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งดำรงตำแหน่งแทนเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ที่ตนแทน

2) ในกรณีที่ประธานกรรมการหรือกรรมการตามข้อ 3 วรคหนึ่ง พ้นจากตำแหน่งก่อนวาระให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการทั้งหมดที่มีอยู่จนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานกรรมการหรือกรรมการตามวรคหนึ่ง และในกรณีที่ประธานกรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระให้กรรมการที่เหลืออยู่เลือกกรรมการคนหนึ่งทำหน้าที่ประธานกรรมการเป็นการชั่วคราว

3) ในกรณีที่ประธานกรรมการและกรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระให้ดำเนินการสรรหา และเลือกกรรมการชุดใหม่ภายใน 90 วันก่อนวันครบวาระ และให้ผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าประธานกรรมการและกรรมการซึ่งแต่งตั้งใหม่เข้ามารับหน้าที่

ตามกฎหมายกระทรวง ฯ ข้อ 11 ในกรณีสถานศึกษาที่จัดตั้งใหม่ให้ดำเนินการสรรหาและเลือกประธานกรรมการและกรรมการให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน นับแต่วันที่มิได้ประกาศจัดตั้งสถานศึกษา

วิธีการสรรหา กรณีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วไป

ตามกฎหมายกระทรวงข้อ 6 ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาดำเนินการสรรหาและเลือกคณะกรรมการแต่ละประเภทตามแนวทาง ดังนี้

1. กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง และกรรมการที่เป็นผู้แทนครู

1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษาดำเนินการให้ผู้ปกครองเสนอชื่อผู้ปกครองนักเรียนที่เห็นสมควรเป็นกรรมการ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติทั่วไปและคุณสมบัติเฉพาะครบถ้วน

1.2 ผู้อำนวยการสถานศึกษาดำเนินการให้ครูในสถานศึกษาเสนอชื่อครูที่เห็นสมควรเป็นกรรมการ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติทั่วไปและคุณสมบัติเฉพาะครบถ้วน

1.3 กรณีมีการเสนอชื่อมากกว่า 1 คน ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาจัดให้ผู้ได้รับการเสนอชื่อเลือกกันเองให้เหลือ 1 คน ทั้งนี้ ให้แต่ละประเภทแยกกันดำเนินการ

2. กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน

2.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษาดำเนินการให้ชุมชนหรือองค์กรที่มีประชาชนรวมตัวกัน ไม่น้อยกว่า 15 คน เพื่อดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนโดยส่วนรวมอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี มีผลงานที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารับรอง และมีที่ตั้งแน่นอนอยู่ในท้องที่ตำบล หรือแขวงที่เป็นภูมิลำเนาของนักเรียนในสถานศึกษาหรือท้องที่ตำบลหรือแขวงที่สถานศึกษาตั้งอยู่เสนอชื่อผู้เห็นสมควรเป็นกรรมการ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติทั่วไปและคุณสมบัติเฉพาะครบถ้วน

ในกรณีไม่มีองค์กรชุมชนในท้องที่ตำบลหรือแขวงที่เป็นภูมิลำเนาของนักเรียนในสถานศึกษาหรือตำบลหรือแขวงที่สถานศึกษาตั้งอยู่ หรือมีแต่ไม่เสนอชื่อผู้แทนเข้ารับเลือกเป็นกรรมการให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาสรรหาผู้แทนองค์กรชุมชนในท้องที่ตำบล หรือแขวง

ใกล้เคียง หรือในท้องที่ตำบล หรือแขวงของเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียงเป็นกรรมการผู้แทนองค์กรชุมชนในสถานศึกษานั้น

2.2 กรณีมีผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อมากกว่า 1 คน ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาจัดให้ผู้ได้รับการเสนอชื่อเลือกกันเองให้เหลือ 1 คน

3. กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผู้อำนวยการสถานศึกษาดำเนินการให้สภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่ได้รับการจัดตั้งตามกฎหมายเสนอชื่อผู้ที่เห็นสมควรเป็นกรรมการ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติทั่วไปครบถ้วน จำนวน 1 คน

4. กรรมการที่เป็นศิษย์เก่า

4.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษาดำเนินการให้ศิษย์เก่าเสนอชื่อศิษย์เก่าที่เห็นสมควรเป็นกรรมการ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีสมบัติทั่วไปและคุณสมบัติเฉพาะครบถ้วน

4.2 กรณีมีผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อมากกว่า 1 คน ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาจัดให้ผู้ได้รับการเสนอชื่อเลือกกันเองให้เหลือ 1 คน

4.3 ในกรณีสถานศึกษาตั้งใหม่และไม่มีศิษย์เก่า ให้สรรหาและเลือกเฉพาะกรรมการซึ่งเป็นผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จนกว่าจะมีศิษย์เก่าซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะครบถ้วนมาทำหน้าที่ผู้แทนศิษย์เก่า

5. กรรมการที่เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่

ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาดำเนินการสรรหาผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่ กรณีที่เป็นพระภิกษุสงฆ์ จำนวน 2 รูป หรือกรณีที่เป็นผู้แทนองค์กรศาสนา จำนวน 2 คน หรือ กรณีที่เป็นพระภิกษุสงฆ์ จำนวน 1 รูป กับผู้แทนองค์กรศาสนา จำนวน 1 คน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามประกาศการสรรหาและเลือกคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

6. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้อำนวยการสถานศึกษาดำเนินการให้ผู้ได้รับการสรรหา ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ และผู้อำนวยการสถานศึกษา ดำเนินการโดย

พิจารณาร่วมกันสรรหาและคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่

7. ประธานกรรมการ

ผู้อำนวยการสถานศึกษาดำเนินการให้ ผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการ ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้อำนวยการสถานศึกษา ร่วมกันคัดเลือกประธานกรรมการจากผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

เมื่อดำเนินการสรรหาและเลือกคณะกรรมการแต่ละประเภทเสร็จสิ้นแล้วให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาตรวจสอบคุณสมบัติผู้ได้รับเลือก โดยพิจารณาจากเอกสาร ดังนี้

1. เอกสารที่แสดงคุณสมบัติทั่วไป ได้แก่ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หรือสำเนาบัตรประจำตัวข้าราชการหรือสำเนาบัตรประจำตัวที่ทางราชการออกให้ ของผู้ได้รับเลือกหรือเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. เอกสารที่แสดงคุณสมบัติเฉพาะ ได้แก่ มติการประชุม หรือคำสั่ง หรือหลักฐานที่แสดงคุณสมบัติเฉพาะของผู้ที่ได้รับการรับเลือกเป็นกรรมการในแต่ละประเภท เป็นต้น
3. ผู้อำนวยการสถานศึกษาเสนอรายชื่อผู้ได้รับการสรรหาและได้รับเลือก เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพิจารณาแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการและกรรมการ

ตามกฎหมายกระทรวง ฯ ข้อ 8 ประธานกรรมการและกรรมการตามข้อ 3 วรคหนึ่ง มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่อีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้ ไม่ว่าจะเป็นกรรมการประเภทเดียวกันหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่สถานศึกษาที่มีข้าราชการครูเพียงคนเดียวให้ดำรงตำแหน่งกรรมการซึ่งเป็นผู้แทนครูติดต่อกันเกินสองวาระได้

จากการศึกษารายงานวิจัยเรื่องสภาพปัจจุบันและปัญหา การมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการ ศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของธีระ รุญเจริญ (2547, น. 32-35) ได้ให้ข้อเสนอแนะการดำเนินการสรรหาการเลือกและการเลือกตั้งประธานกรรมการและกรรมการในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานศึกษา

- 1) ประกาศหลักเกณฑ์ วิธีการสรรหาและเลือกประธานกรรมการและกรรมการในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) ดำเนินการสรรหาและเลือกประธานกรรมการและกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

3) เสนอรายชื่อผู้ได้รับการเลือกเป็นประธานกรรมการและกรรมการใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพิจารณาแต่งตั้ง

4) กรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้เสนอชื่อผู้แทนองค์กรเข้ารับการ
สรรหาและเลือกให้เป็นกรรมการให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาประสานงานกับองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งผู้แทนดังกล่าว

2. สาระสำคัญของประกาศการสรรหาและเลือกกรรมการในคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 1) เหตุผลและอำนาจหน้าที่ในการออกประกาศตามกฎหมาย
- 2) ตำแหน่งที่จะสรรหาและเลือกพร้อมทั้งคุณสมบัติทั่วไป และ
คุณสมบัติเฉพาะของตำแหน่ง
- 3) วิธีการสรรหา
- 4) หลักฐานประกอบการรับสมัครหรือการเสนอชื่อผู้แทนแต่ละประเภท
- 5) กำหนดการประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิ์เข้ารับการสรรหาเป็นผู้แทนกรรมการ
แต่ละประเภท
- 6) กำหนดการให้ผู้แทนแต่ละประเภทร่วมกันพิจารณาคัดเลือกกันเอง
- 7) กำหนดการประกาศรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นคณะกรรมการแต่ละ
ประเภท

3. การดำเนินการสรรหาและเลือกประธานกรรมการและกรรมการสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน ควรดำเนินการดังนี้

- 1) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการสรรหาและการเลือก
ประธานกรรมการและกรรมการ
- 2) ประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบอย่างทั่วถึง
- 3) รับสมัครหรือรับการเสนอชื่อผู้แทนกลุ่มบุคคลหรือผู้แทนองค์กรเข้ารับ
การคัดเลือกเป็นกรรมการ
- 4) การตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครหรือผู้ได้รับการแต่งตั้งในแต่ละประเภท
ตามแนวทาง ดังนี้

ผู้แทนผู้ปกครอง สามารถตรวจสอบจากทะเบียนนักเรียน ซึ่งปรากฏชื่อของผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนได้

ผู้แทนศิษย์เก่า สามารถตรวจสอบจากทะเบียนนักเรียน หลักฐานแสดงผลการเรียนเมื่อย้ายหรือได้รับการยกเว้นแต่ยังไม่จบหลักสูตร หรือระเบียนแสดงผลการเรียนของผู้จบหลักสูตร

ผู้แทนองค์กรชุมชน สามารถตรวจสอบจากหลักฐานการจดทะเบียนตามที่กฎหมายกำหนด พร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และต้องแนบสำเนาเอกสารการรับรองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบใบเสนอชื่อด้วย

ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในกรณีที่เป็นผู้บริหารหรือคณะผู้บริหาร หรือผู้แทนที่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นนั้น ๆ สามารถตรวจสอบได้จากบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกรณีที่เป็นการเจ้าพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลอื่นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมอบหมาย สามารถตรวจสอบจากหนังสือรับรองที่ได้รับมอบหมาย พร้อมบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ และหรือบัตรประจำตัวประชาชน โดยต้องแนบเอกสารใบรับรองพร้อมใบเสนอชื่อด้วย

5) จัดประชุมผู้แทนกลุ่มบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ เพื่อเลือกตั้งกันเองให้ได้ผู้แทนในแต่ละประเภทตามจำนวนที่กำหนด ซึ่งการดำเนินการเป็นไปด้วยวิธีการออกเสียงโดยตรงและลับ หรือเปิดเผยตามความเหมาะสม

4. บทบาทของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1) ประกาศให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่มีสภาพและลักษณะการปฏิบัติงานแตกต่างจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยทั่วไป โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ตามที่กฎหมายกำหนด

2) พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่ผู้อำนวยการสถานศึกษาเสนอรายชื่อ

5. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องไม่เป็นกรรมการสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเกิน 3 แห่งในเวลาเดียวกัน

จากการศึกษาการสรรหาคณะกรรมการโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา มาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย สมาชิกคณะกรรมการโรงเรียนมักถูกเรียกว่า “พลเมือง – ผู้กำหนดนโยบาย” เนื่องจากเป็นศูนย์กลางระหว่างพลเมืองทั่วไปและผู้กำหนดนโยบายที่เป็นวิชาชีพ ความแตกต่างในเขตการศึกษาในสหรัฐอเมริกานำไปสู่โครงสร้างและรูปแบบการกำกับ

ดูแลที่หลากหลายของคณะกรรมการโรงเรียน ประมาณ 85% ของเขตการศึกษาทั่วประเทศ มีสมาชิกคณะกรรมการโรงเรียน จำนวน 5 ถึง 8 คน (National School Boards Association, 2023: 4, 7) แต่ละเขตการศึกษามีความท้าทายที่แตกต่างกัน และการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับวิธีการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียน จึงถูกให้ความสำคัญในการปรับเปลี่ยน กล่าวคือ ในปี 2021 ผู้ว่าการรัฐอิลลินอยส์ลงนามในร่างกฎหมาย โดยขยายคณะกรรมการโรงเรียนรัฐบาลในเมืองชิคาโก รัฐอิลลินอยส์ โดยให้ประกอบด้วยสมาชิกของคณะกรรมการโรงเรียน จำนวน 21 คน ซึ่งจะเริ่มต้นในปี 2025 โดยมาจากการเลือกตั้ง 10 คน และมาจากนายกเทศมนตรีแต่งตั้งอีก 11 คน จากนั้นในปี 2026 สมาชิกทุกคนในคณะกรรมการโรงเรียนจะมาจากการเลือกตั้ง (Tabor, 2023)

สรุปได้ว่า วิธีการสรรหา เป็นหน้าที่ผู้อำนวยการสถานศึกษาในการดำเนินการสรรหา และเลือกคณะกรรมการแต่ละประเภท โดยกรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง และกรรมการที่เป็นผู้แทนครู กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการที่เป็นศิษย์เก่า สรรหาด้วยการเสนอชื่อและคัดเลือกกรรมการในแต่ละประเภทมา 1 คน

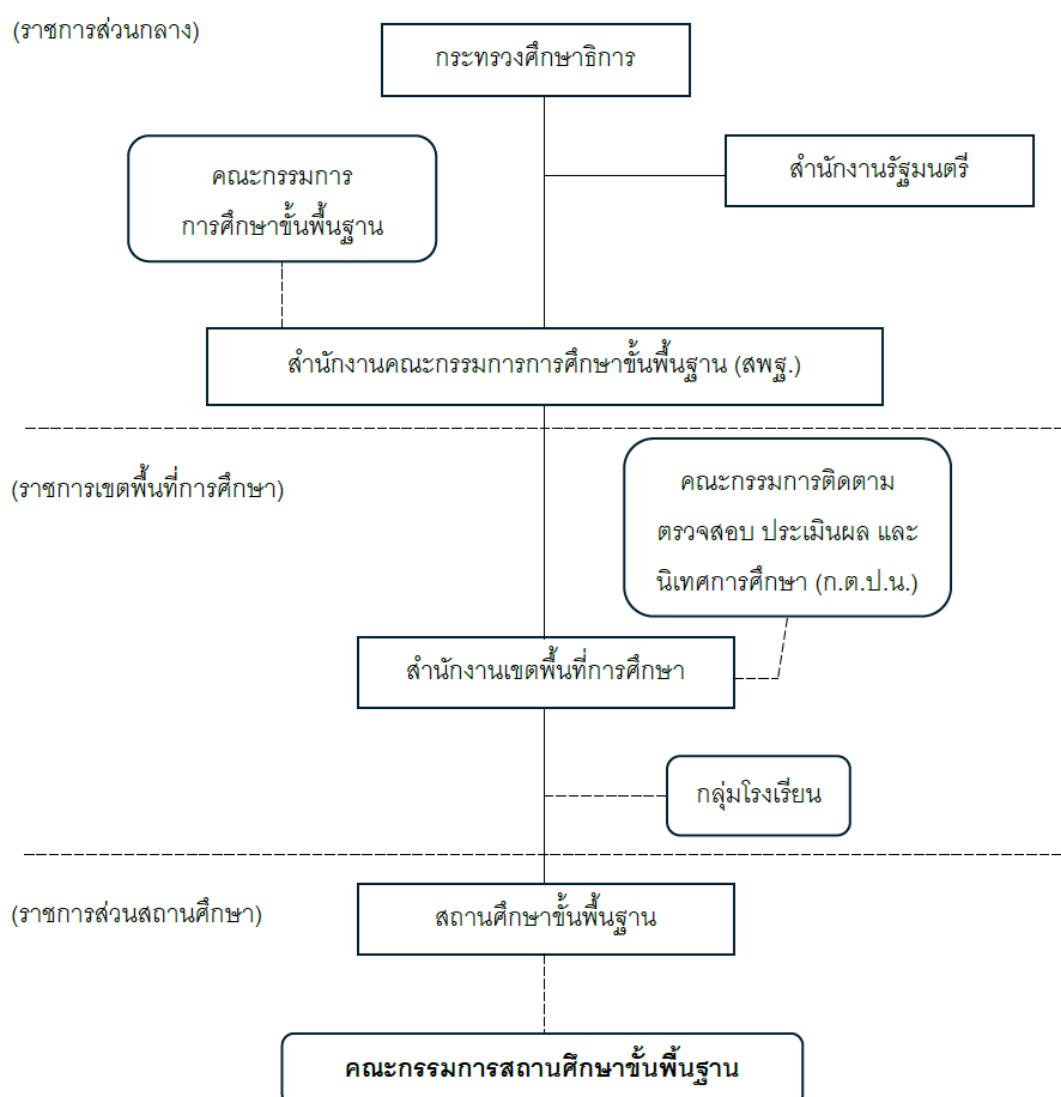
กรรมการที่เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาดำเนินการสรรหาผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่ สามารถสรรหาได้ตามกรณี คือ กรณีที่เป็นพระภิกษุสงฆ์ จำนวน 2 รูป หรือ กรณีที่เป็นผู้แทนองค์กรศาสนา จำนวน 2 คน หรือ กรณีที่เป็นพระภิกษุสงฆ์ จำนวน 1 รูป กับ ผู้แทนองค์กรศาสนา จำนวน 1 คน

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาดำเนินการร่วมกับผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ พิจารณาร่วมกันสรรหาและคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้ได้ตามสัดส่วน

ส่วนการคัดเลือกประธานกรรมการ สรรหาโดยผู้อำนวยการสถานศึกษาดำเนินการให้ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการ ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมกันคัดเลือกประธานกรรมการจากรายชื่อผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และมีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ

1.3 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การปฏิรูประบบบริหารราชการและการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้หลอมรวมหน่วยงานทางการศึกษา คือ ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานเดียวกัน เป็นกระทรวงศึกษาธิการตามโครงสร้างการบริหารราชการใหม่ โดยในมาตรา 6 ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 จัดระเบียบราชการกระทรวงศึกษาธิการออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การจัดระเบียบบริหารราชการในส่วนกลาง การจัดระเบียบบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา และการจัดระเบียบราชการส่วนสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาเป็นนิติบุคคล ดังภาพที่ 2

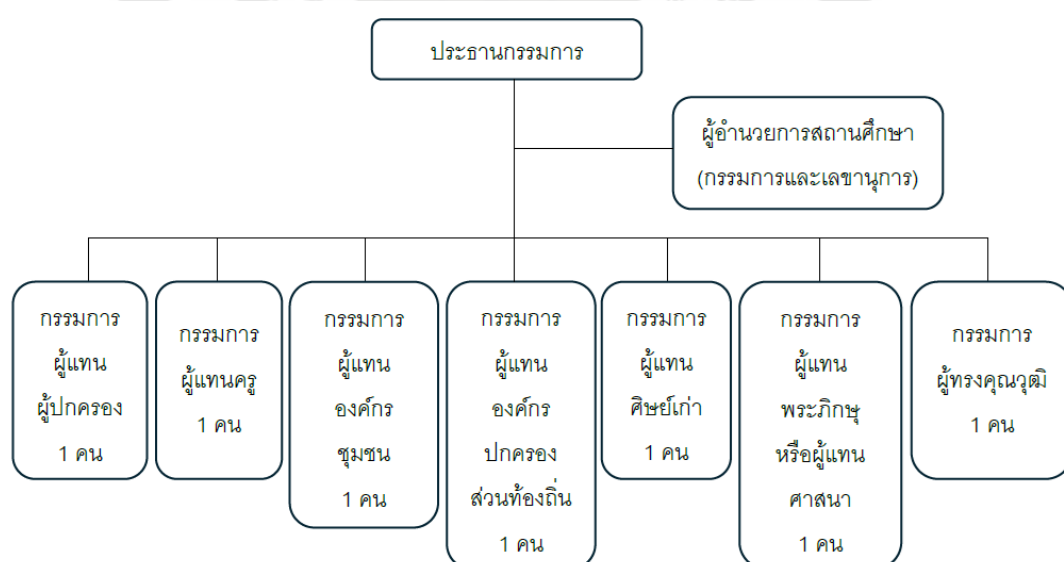

ภาพประกอบ 2 โครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ

มีการแบ่งโครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วไป คือ สถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาขนาดใหญ่ ดังนี้

1.3.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวนนักเรียนไม่เกิน 300 คน ให้มีคณะกรรมการ จำนวน 9 คน (ดังภาพที่ 3) ประกอบด้วย

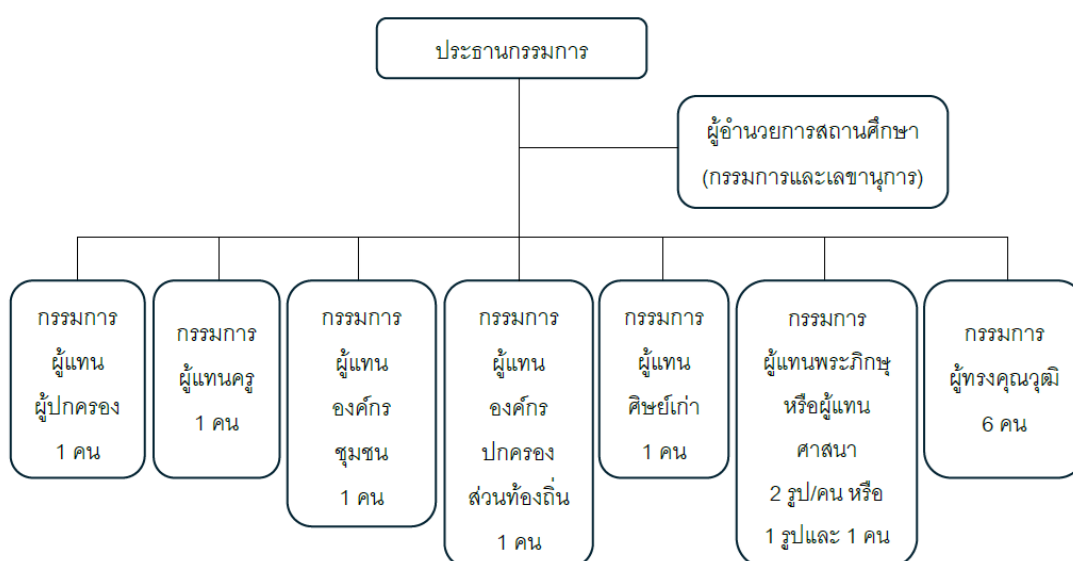
- (1) ประธานกรรมการ จำนวน 1 คน
- (2) กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง จำนวน 1 คน
- (3) กรรมการที่เป็นผู้แทนครู จำนวน 1 คน
- (4) กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน
- (5) กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน
- (6) กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า จำนวน 1 คน
- (7) กรรมการที่เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ จำนวน 1 รูป หรือ 1 คน
- (8) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1 คน
- (9) ผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ

ภาพประกอบ 3 องค์ประกอบและจำนวนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วไป
สถานศึกษาขนาดเล็ก

1.3.2 กรณีสถานศึกษานาใหญ่ จำนวนนักเรียนเกินกว่า 300 คนขึ้นไป ให้มี คณะกรรมการ จำนวน 15 คน (ดังภาพที่ 4) ประกอบด้วย

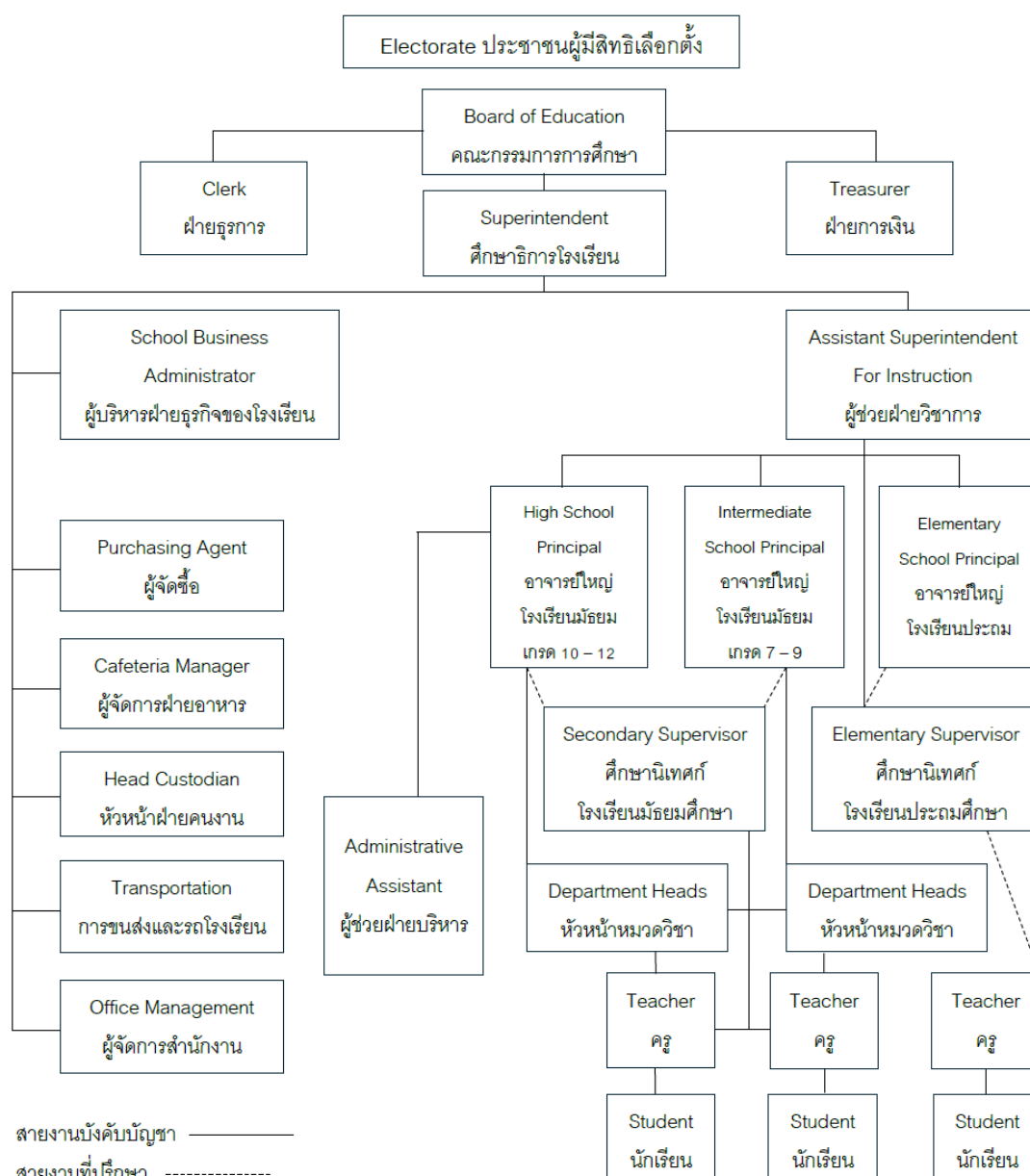
- (1) ประธานกรรมการ จำนวน 1 คน
- (2) กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง จำนวน 1 คน
- (3) กรรมการที่เป็นผู้แทนครู จำนวน 1 คน
- (4) กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน
- (5) กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน
- (6) กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า จำนวน 1 คน
- (7) กรรมการที่เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ จำนวน 2 รูป หรือ 2 คน หรือ 1 รูปและ 1 คน
- (8) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน
- (9) ผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ

ภาพประกอบ 4 องค์ประกอบและจำนวนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วไป
สถานศึกษานาใหญ่

1.3.3 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาในต่างประเทศ

สหรัฐอเมริกาจัดการศึกษาภาคบังคับโดยให้ท้องถิ่นเข้ามาควบคุมโรงเรียนของรัฐ คณะกรรมการการศึกษา (Board of Education) มอบอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบในการเป็นผู้บังคับบัญชาไปยังศึกษาธิการโรงเรียน (Superintendent) (Ikenberry, 1984, p. 34) ดังภาพที่ 5

ภาพประกอบ 5 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา

ที่มา: Ikenberry, O. S. (1984). American Education Foundation an Introduction. Columbus : Basil Black well.

จากการศึกษาการวางโครงสร้างบริหารงานพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาท้องถิ่น ในประเทศอังกฤษและเวลส์ ในปี ค.ศ. 1977 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียน (Board Governors) เพื่อช่วยในการบริหารงานของโรงเรียนแต่ละแห่ง และปี ค.ศ. 1981 มอบหมายให้ผู้ว่าราชการการเป็นตัวแทนของสาธารณชนในการควบคุมการบริหารโรงเรียน จากนั้น ปี ค.ศ. 1986 มีการตราพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการศึกษาซึ่งให้อำนาจแก่กรรมการโรงเรียนมากขึ้น มีความรับผิดชอบในการควบคุมอาจารย์ใหญ่และบุคลากรในโรงเรียน (Pluckrose, 1987, p. 54) ต่อมา ปี ค.ศ. 1988 มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษา เพิ่มอำนาจหน้าที่ให้กับคณะกรรมการศึกษา (Education Committee) มากขึ้น เป็นการกระจายอำนาจแทนการรับคำสั่งจากนายกรัฐมนตรีในการกำหนดงานทางการศึกษาให้ปฏิบัติ โดยคณะกรรมการศึกษาและสภาศึกษาท้องถิ่น (Local Education Authority) จะบริหารโรงเรียนของรัฐโดยผ่านทางผู้ว่าราชการ (Governors) ตามที่กฎหมายกำหนด (Wragg และ Parington J. A., 1989, p. 63)

การบริหารการศึกษาของตุรกี ได้รับการจัดตั้งโดยพระราชกฤษฎีกาที่มีผลบังคับใช้ทางกฎหมายและดำเนินการภายในกรอบขององค์กร และเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ที่กระทรวงศึกษาธิการแห่งชาติ (MoNE) กำหนด ลักษณะโครงสร้างการบริหารการศึกษาของตุรกี เป็นแบบรวมศูนย์การทำงานจากหน่วยบริหารระดับสูงกระจายอำนาจลงไปจนถึงหน่วยบริหารระดับล่าง นโยบายการศึกษาถูกกำหนดจากส่วนกลาง การตัดสินใจจะดำเนินการใด ๆ ขึ้นอยู่กับหน่วยงานระดับสูง และลงไปสู่การปฏิบัติที่หน่วยงานย่อย บุคคลที่ดำรงตำแหน่งฝ่ายบริหารจะได้รับการคัดเลือก และแต่งตั้งผ่านการตัดสินใจจากบนลงล่างตามที่กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการ โดยทั่วไปภายในองค์กรมีโครงสร้างการบริหารที่ยึดผู้อำนวยการเป็นผู้บังคับบัญชา กรรมการของหน่วยงานต่าง ๆ ได้รับการแต่งตั้งตามหลักการและขั้นตอนที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ด้วยเหตุนี้ภาครัฐจึงมีความเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแบบรวมศูนย์ ระบบราชการที่บริหารโครงสร้างลักษณะแนวดิ่งที่เคร่งครัดนั้น และมุ่งเน้นไปที่ความรับผิดชอบต่อความโปร่งใส ประชาธิปไตย กระบวนการบริหาร ความยั่งยืน หลักการทางวิทยาศาสตร์ การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การแข่งขัน ประสิทธิภาพและความยืดหยุ่น ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการบริหารการศึกษา ที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นำไปสู่การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นทางเลือกแทนระบบบริหารการศึกษาของตุรกีในปัจจุบัน และเป็นแนวทางที่ชัดเจนสู่มาตรฐานที่ดีกว่า (Turhan, 2022, p. 33)

สรุปได้ว่า โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยมีการบริหารจัดการที่แตกต่างจากโครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาใน

ต่างประเทศ โดยการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาในต่างประเทศจะเป็นรูปแบบของลักษณะการบริหารหรือมีสายการบังคับบัญชามากกว่าการเป็นที่ปรึกษาเพียงอย่างเดียว และมุ่งเน้นการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการศึกษาและสภาศึกษาท้องถิ่น ซึ่งในบางประเทศเมื่อปฏิบัติงานตามนโยบายในแต่ละปีเสร็จสิ้นแล้ว จะจัดทำรายงานการเงินเสนอต่อผู้ตรวจเงินแผ่นดินของรัฐโดยตรงไม่ต้องรายงานต่อศูนย์ เขต กรม กระทรวง หรือรายงานผ่านทางผู้ว่าราชการตามที่กฎหมายกำหนด

1.4 บทบาท อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 40 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 38 กำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา โดยภาพรวมดังนี้

- 1) กำกับการดำเนินการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการกิจการด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา
- 3) มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด
- 4) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.4.1 การปฏิบัติงานตามบทบาท อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

จากการศึกษาบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งจากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและจากนักวิชาการต่างกล่าวว่าบทบาทหน้าที่ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 40 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยกำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีทำหน้าที่หลักในการกำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา และกำหนด

บทบาหน้าที่ 12 ประการ (ฟิกรี แก้วนวล, 2560; สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543) ดังนี้

1. กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา

นโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษาเป็นเสมือน “เข็มทิศ” ที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายปลายทางของความสำเร็จดังนั้นเพื่อให้แผนพัฒนาสถานศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษาจะเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญในการเสนอปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีแนวทางการปฏิบัติงาน โดยศึกษาและทำความเข้าใจในความมุ่งหมาย หลักการของการจัดการศึกษาตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของชุมชน/ท้องถิ่น ที่ตั้งของสถานศึกษา การกำหนดแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ด้านวิชาการ บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ กิจกรรม รวมถึงการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และให้สถานศึกษาจัดทำธรรมนูญโรงเรียน

2. ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี

สถานศึกษานำนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษามาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ก่อนสิ้นปีงบประมาณเพื่อใช้เป็นกรอบการปฏิบัติงานในปีงบประมาณต่อไป ซึ่งแผนปฏิบัติการดังกล่าวควรได้รับความเห็นชอบจากกรรมการสถานศึกษาก่อน คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีแนวทางการปฏิบัติงาน โดยศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา พิจารณาความสอดคล้องของแผนปฏิบัติการประจำปีกับแผนพัฒนาของสถานศึกษา พิจารณาถึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมเกี่ยวกับวิธีการหรือยุทธศาสตร์การดำเนินงานของกิจกรรม งาน/โครงการที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา และให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา และกำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

3. ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ คณะกรรมการสถานศึกษา มีบทบาทในการช่วยเสนอแนะ ความต้องการของท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีแนวทางการปฏิบัติงาน โดยศึกษาหลักการ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้กับ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงความถูกต้องความสมบูรณ์ของสาระการเรียนรู้และความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระการเรียนรู้ของสถานศึกษา

4. กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

การดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษาเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้ว เมื่อมีการดำเนินการไปแล้ว ผลการดำเนินการเป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคหรือไม่ คณะกรรมการสถานศึกษา จะต้องรับรู้เพื่อที่จะได้เข้ามาสนับสนุนหรือแก้ไขให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาสามารถดำเนินไปได้อย่างมีคุณภาพ คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีแนวทางการปฏิบัติงาน โดยศึกษาแนวทางการดำเนินงานและปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา ดำเนินการกำกับติดตาม ดูแลช่วยเหลือแก้ปัญหา และส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแผนที่กำหนดไว้ให้มีคุณภาพ และรับทราบการรายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา รวมทั้งให้ข้อคิดและข้อเสนอแนะแก่สถานศึกษาและให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและขวัญกำลังใจในการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนและมีวิธีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นบุคคล ซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น จะมีความใกล้ชิดกับผู้ปกครองของนักเรียนรู้สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นเป็นอย่างดี จึงสามารถช่วยกำหนดแนวทาง ที่จะทำให้นักเรียนในท้องถิ่นสามารถเข้าเรียนอย่างทั่วถึง และได้เรียนอย่างมีคุณภาพ คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีแนวทางการปฏิบัติงาน โดยสถานศึกษาจัดทำข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับจำนวนผู้เรียนการคมนาคม สภาพทางเศรษฐกิจ จัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กในเขตบริการของโรงเรียน ประสานความร่วมมือสร้างความเข้าใจกับประชาชนทั่วไปและผู้ปกครองนักเรียนเพื่อให้ความสำคัญในการจัดการศึกษา สนับสนุนช่วยเหลือเด็กทุกคนในเขตบริการที่ขาดแคลนหรือมีความต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ โดยจัดหาทุนการศึกษา อุปกรณ์การศึกษาและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ แก่ผู้เรียนที่ขาดแคลน เพื่อให้สามารถเรียนจนจบหลักสูตร

6. ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

เด็กทุกคนควรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ มีสิทธิและความเสมอภาคในการได้รับการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นเด็กที่มีความพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถ

พิเศษ คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีแนวทางการปฏิบัติงาน โดยสนับสนุนให้เด็กพิการ ได้มีการเรียนร่วมกับเด็กปกติ คอยสอดส่อง ดูแลเด็กที่ได้รับการทารุณ กดขี่ ข่มเหง ล่วงละเมิดทางเพศ ใช้แรงงานเด็ก กักขัง ฯลฯ ให้ได้รับความช่วยเหลือและส่งไปขอรับบริการที่เหมาะสม รวมทั้งสอดส่องดูแลเด็กที่มีความบกพร่อง ทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายที่พิการ หรือทุพพลภาพหรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง นอกจากนี้มีการส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาให้แก่เด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาเป็นรายบุคคลอย่างเต็มตามศักยภาพ

7. เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา

นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม กับชุมชน และมีการกระจายอำนาจในการบริหารและจัดการภายในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความคล่องตัวมากขึ้น คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีแนวทางการปฏิบัติงาน โดยเสนอแนะแนวทางในการบริหารงาน และการจัดการเกี่ยวกับวิชาการ งบประมาณ บุคลากร บริหารงานทั่วไป ไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี ร่วมเป็นคณะทำงานในส่วนที่เกี่ยวข้องภารกิจของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

8. ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปะและ วัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับและความไว้วางใจ จากบุคคลในท้องถิ่น จึงเป็นผู้ที่มีความสามารถในการช่วยระดมทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งภายในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่น เพื่อนำมาช่วยในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา รวมทั้งช่วยเสริมสร้างการพัฒนาของนักเรียนในหลาย ๆ ด้าน คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีแนวทางการปฏิบัติงาน โดยหารายได้ทรัพย์สินและทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา ร่วมส่งเสริมและกำกับติดตามการใช้วิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ควรส่งเสริมและกำกับติดตามเพื่อให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานจารีตประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ พร้อมทั้งการยกย่องเชิดชูเกียรติภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความเหมาะสม และตามโอกาสอันสมควร

9. เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานระหว่างองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นกลุ่มบุคคลที่สามารถเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน รวมถึงองค์กรต่าง ๆ ช่วยประสานชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีแนวทางการปฏิบัติงาน โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาร่วมกับชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา ให้มีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสถานศึกษาประสานสัมพันธ์กับชุมชนและองค์กรภายนอกให้เห็นความสำคัญของสถานศึกษา และใช้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และเป็นแหล่งให้บริการชุมชน ส่งเสริมให้สถานศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

10. ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา ก่อนเสนอต่อสาธารณชน

สถานศึกษาจะต้องจัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงานเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษารับทราบเมื่อถึงสิ้นปี คณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนรับผิดชอบในผลการดำเนินการของสถานศึกษา และเห็นชอบรายงานต่อสาธารณชน คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีแนวทางการปฏิบัติงาน โดยให้สถานศึกษาจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปี เสนอแนะในการปรับปรุงรายงานผลการดำเนินงานประจำปีก่อนเผยแพร่ของสาธารณชน รวมถึงรับทราบและให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

11. แต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินงานตามระเบียบนี้ตามที่เห็นสมควร

นอกจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้วยังมีผู้นำชุมชนและบุคคลในท้องถิ่นอีกไม่น้อยที่ยินดีที่จะเข้ามาช่วยในการพัฒนาสถานศึกษาดังนั้น คณะกรรมการสถานศึกษา จึงมีบทบาทที่สำคัญที่จะสรรหาบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาและคณะอนุกรรมการ เพื่อช่วยดำเนินงานในการกิจของคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลดังกล่าวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีแนวทางการปฏิบัติงาน โดยประธานกรรมการสถานศึกษาแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการตามความเหมาะสมและความจำเป็นในแต่ละกรณี ส่งเสริมสนับสนุนเป็นที่ปรึกษาให้คณะอนุกรรมการฯ ได้ปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มศักยภาพในการช่วยเหลือกิจกรรมของสถานศึกษา

12. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา นอกเหนือไปจากภารกิจที่ระเบียบกำหนดไว้ให้คณะกรรมการสถานศึกษาปฏิบัติ ยังมีกิจกรรมอื่นอีกหลายอย่างที่มีความจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือการสนับสนุน คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีแนวทางการปฏิบัติงาน โดยรับทราบให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามภารกิจที่หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้นมอบหมายและให้ความร่วมมือส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานในภารกิจที่สถานศึกษาต้องปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายให้บังเกิดผลสัมฤทธิ์

1.4.2 การปฏิบัติงานตามกลุ่มงานของคณะกรรมการสถานศึกษา

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทหน้าที่ตามภาระงานที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550 แบ่งตาม 4 กลุ่มงาน นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2543, น. 30, อ้างถึงใน กฎหมาย มุ่งหมาย, 2549, น. 45 – 46) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารทั่วไป สถานศึกษาโดยคำนึงถึงประสิทธิภาพของสถานศึกษา ดังนี้

ด้านบริหารวิชาการ

งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา มุ่งกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่ให้สถานศึกษาดำเนินการได้อย่างอิสระ คล่องตัวรวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย เพื่อมุ่งการพัฒนานักเรียนสู่มาตรฐานในระดับสากล มีคุณธรรมจริยธรรม และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีรายละเอียดของภาระงานและความรับผิดชอบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น. 29-30) ดังนี้

1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
6. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
9. การนิเทศการศึกษา
10. การแนะแนว
11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและ
- องค์กรอื่น
14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร
- หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของ
- สถานศึกษา
16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ซึ่งขอข่ายบทบาทหน้าทีตามภาระงานด้านวิชาการในภาพรวม (สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562, น. 17-18) มีดังนี้

1. ให้ข้อมูลเพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษาและการรับประเมินจากภายนอก
2. ให้ความเห็นชอบเรื่องการวางแผนงานด้านวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร
ของสถานศึกษาและการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
3. ให้ความเห็นชอบกรณีทีสถานศึกษานำเอารายวิชาพิเศษมาเพิ่มหรือปรับ
ใช้ในหลักสูตรสถานศึกษา ทีสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านบริหารงบประมาณ

การบริหารงบประมาณเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติงาน เพื่อ
ตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา มุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว

โปร่งใส ตรวจสอบได้ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีรายละเอียดของภาระงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น. 30-31) ดังนี้

1. การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อ ปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี
2. การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน ตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ จาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง
3. การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร
4. การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
5. การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ
6. การตรวจสอบ ติดตาม และรายงานการใช้งบประมาณ
7. การตรวจสอบ ติดตาม และรายงานการใช้อนุมัติจากงบประมาณ
8. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
9. การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา
10. การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา
11. การวางแผนพัสดุ
12. การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือ สิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการ คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี
13. การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ
14. การจัดหาพัสดุ
15. การควบคุม ดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ
16. การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน
17. การเบิกเงินจากคลัง
18. การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน
19. การนำเงินส่งคลัง
20. การจัดทำบัญชีการเงิน
21. การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
22. การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

ซึ่งขอข่ายบทบาทหน้าที่ตามภาระงานด้านงบประมาณในภาพรวม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562, น. 18) มีดังนี้

1. ให้ความเห็นชอบการจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ให้ความเห็นชอบการจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน ตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง
3. ให้ความเห็นชอบการขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
4. ให้ความเห็นชอบการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
5. ให้ความเห็นชอบการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน

ด้านบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมการปฏิบัติงาน ของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานที่ตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา โดยการบริหารตาม หลักธรรมาภิบาล เพื่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ให้มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของผู้เรียน โดยมีรายละเอียดของภาระงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น. 31-32) ดังนี้

1. การวางแผนอัตรากำลัง
2. การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
4. การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
5. การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
6. การลาทุกประเภท
7. การประเมินผลการปฏิบัติงาน
8. การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
9. การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
10. การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
11. การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
12. การออกจากราชการ

13. การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
14. การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
15. การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
16. การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
17. การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
18. การส่งเสริมวินัย คุณธรรม และจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

19. การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต

20. การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ซึ่งขอขยายบทบาทหน้าที่ตามภาระงานด้านการบริหารงานบุคคลในภาพรวม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562, น. 18) มีดังนี้

1. กำกับ ดูแลการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดกำหนด
2. เสนอความต้องการและให้ความเห็นชอบการวางแผนอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อเสนอคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดพิจารณา
3. ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษา ต่อผู้บริหารสถานศึกษา
4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 กฎหมายอื่น หรือตามที่คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดมอบหมาย

ด้านบริหารทั่วไป

การบริหารทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับระบบบริหารองค์กร การให้บริการงานอื่น ๆ ให้บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนด มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้น ความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กร ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นสำคัญ โดยมีรายละเอียดภาระงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น. 32-33) ดังนี้

1. การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
 2. การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
 3. การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
 4. งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
 5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
 6. การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
 7. งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
 8. การดำเนินงานธุรการ
 9. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
 10. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
 11. การรับนักเรียน
 12. การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา
 13. การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย
 14. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
 15. การทัศนศึกษา
 16. งานกิจการนักเรียน
 17. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
 18. การส่งเสริม สนับสนุน และประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
 19. งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
 20. การรายงานผลการปฏิบัติงาน
 21. การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
 22. แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน
- ซึ่งขอข้ายบทยบทหน้าที่ตามภาระงานด้านบริหารทั่วไปในภาพรวม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562, น. 18) มีดังนี้
1. ให้ความเห็นชอบการวางแผนการบริหารงานการศึกษา
 2. ให้ความเห็นชอบการรับนักเรียน
 3. ให้ความเห็นชอบเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา

4. ให้ความเห็นชอบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยศึกษาเพิ่มเติมของอุทัย บุญประเสริฐ (2547, น. 32) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษามี 6 ประการ คือ

1. กำหนดนโยบาย แผนแม่บท และแผนพัฒนาโรงเรียน
2. ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน
3. ให้คำปรึกษา เสนอแนวทาง และมีส่วนร่วมในการบริหารการเงินและงบประมาณของโรงเรียนเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนทุกด้าน

4. รับทราบความก้าวหน้า การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน อย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง

5. ประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

6. เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการโรงเรียน เพื่อหารือเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง และจัดทำสรุปรายงานให้ต้นสังกัดต่อไป

ซาร์วอ (Sarwo, 2021, p. 325) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนในการปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษา พบว่า บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนในการปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษามี 4 ประการ คือ

1. บทบาทในการเป็นผู้ให้บริการในการพิจารณาข้อกำหนดด้านนโยบาย แผนงาน แผนงบประมาณ การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

2. บทบาทในการสนับสนุนด้านการระดมทุนและทรัพยากรทางการศึกษาจากชุมชน

3. บทบาทในการควบคุมดูแลการบริหารการศึกษาในโรงเรียน

4. บทบาทในการเป็นสื่อกลาง การประสานงาน ติดตามเรื่องราวโรงเรียน รับข้อเสนอแนะ ขอวิพากษ์วิจารณ์ และความต้องการของชุมชน

สรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหรือเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษา ในกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ในกิจการของสถานศึกษา ครอบคลุมทั้ง 4 กลุ่ม

งาน คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป โดยแนวทางในการปฏิบัติหลัก ๆ คือ การเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผล และร่วมประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา กล่าวคือ แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การจัดให้มีระบบการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดให้มีการประชุมกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างสม่ำเสมอ การกำหนดปฏิทินการประชุมไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน โดยกำหนดเวลาในการประชุมให้เอื้อต่อกรรมการทุกฝ่าย เป็นต้น อีกทั้ง สถานศึกษาควรดำเนินการเพื่อให้ได้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาเป็นคณะกรรมการ ถ้าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่อย่างดีนั้นจะส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับ (จุฑามาศ พันสวรรค, 2562, น. 72) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าควรเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเริ่มจากการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มากขึ้น

1.4.3 ความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

จากการศึกษาคู่มือคณะกรรมการการศึกษาของเขตโรงเรียนประถมศึกษาเขตการศึกษาไซออน 6 (Zion 6) ประเทศสหรัฐอเมริกา (Burgett, 2023, pp. 4-6) พบว่า หลักการพื้นฐานของการกำกับดูแลที่มีประสิทธิผลของ IASB ที่มีรากฐานสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการกำกับดูแล และอธิบายถึงบทบาทของสมาชิกคณะกรรมการโรงเรียนในเขตการศึกษา ด้วยหลัก 6 ประการ ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักจรรยาบรรณที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสำหรับสมาชิกคณะกรรมการโรงเรียนทุกคน ควรปฏิบัติตาม ดังนี้

1. คณะกรรมการโรงเรียนควรชี้แจงวัตถุประสงค์ของเขตการศึกษาให้ชัดเจน จากทำให้โรงเรียนมีจุดมุ่งหมายและทิศทางที่ชัดเจน สามารถลำดับความสำคัญ และผลลัพธ์ที่ต้องการของเขตการศึกษาได้ และช่วยให้คณะกรรมการโรงเรียนสามารถกำหนดวิธีในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเขตการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อีกทั้ง สามารถประเมินความสำเร็จขององค์กรได้

2. คณะกรรมการโรงเรียนควรร่วมมือกับชุมชน รับฟัง สร้างความไว้วางใจ และตอบสนองต่อความต้องการด้านการศึกษามุมมองอย่างมีประสิทธิภาพ การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนจะทำให้โรงเรียนมีความเข้มแข็งเนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากชุมชน

3. คณะกรรมการโรงเรียนควรมีการบันทึกอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ในการมอบให้ผู้อำนวยการโรงเรียน บัณฑิตขอเพื่อปฏิบัติงานของเขตการศึกษาและปฏิบัติตามนโยบายของคณะกรรมการโรงเรียน โดยคณะกรรมการโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจะพัฒนาและรักษาความสัมพันธ์ เครือข่าย ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และร่วมรับผิดชอบ รวมถึงการประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน

4. คณะกรรมการโรงเรียนมอบหมายอำนาจให้ผู้อำนวยการโรงเรียน บริหารจัดการครูและบุคลากรภายในโรงเรียนให้ดำเนินการตามจุดมุ่งหมายและนโยบายของเขตการศึกษา สมาชิกของคณะกรรมการโรงเรียนต้องมีวินัยในตัวเองและมอบความไว้วางใจให้ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และบุคลากรภายในโรงเรียนโดยไม่เข้าไปแทรกแซงการปฏิบัติงานในแต่ละวัน แต่คณะกรรมการโรงเรียนต้องรับรู้แนวทางการดำเนินงานภายในโรงเรียนทุกขั้นตอนเพราะท้ายที่สุดแล้วคณะกรรมการโรงเรียนต้องร่วมรับผิดชอบในผลลัพธ์

5. คณะกรรมการโรงเรียน ตรวจสอบประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยติดตามความคืบหน้าและรายงานไปยังเขตการศึกษา

6. คณะกรรมการโรงเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความรับผิดชอบต่อกิจกรรมและพฤติกรรม แสดงความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น และยอมรับมติในที่ประชุม มีภาวะความเป็นผู้นำ และพัฒนาตนเองโดยการปฐมนิเทศและฝึกอบรม รวมถึงรักษาวัฒนธรรมของคณะกรรมการสถานศึกษาให้เกิดความสัมพันธ์เชิงบวก

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษาที่ควรปฏิบัติมี 6 ประการ คือ 1) ชี้แจงวัตถุประสงค์ของเขตการศึกษาให้ชัดเจน 2) ร่วมมือกับชุมชน รับฟัง สร้างความไว้วางใจ และตอบสนองต่อความต้องการด้านการศึกษามุมมองอย่างมีประสิทธิภาพ 3) มีการบันทึกอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรในขอบเขตของการปฏิบัติงานและปฏิบัติตามนโยบายของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยคณะกรรมการสถานศึกษาควรพัฒนาและรักษาความสัมพันธ์ เครือข่าย ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และร่วมรับผิดชอบ รวมถึงการประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา 4) มอบหมายอำนาจให้ผู้อำนวยการโรงเรียน บริหารจัดการภายในโรงเรียนให้ดำเนินการตามจุดมุ่งหมายและนโยบายของเขตการศึกษา สมาชิกของคณะกรรมการสถานศึกษาต้องมีวินัยในตัวเองและมอบความไว้วางใจโดย

ไม่เข้าไปแทรกแซงการปฏิบัติงานในแต่ละวันของผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และบุคลากรภายในโรงเรียน แต่คณะกรรมการสถานศึกษาต้องรับรู้แนวการดำเนินงานภายในโรงเรียนทุกขั้นตอน เพราะต้องร่วมรับผิดชอบในผลลัพธ์ 5) ตรวจสอบประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยติดตามความคืบหน้าและรายงานไปยังเขตการศึกษา และ 6) มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความรับผิดชอบต่อกิจกรรมและพฤติกรรม แสดงความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น และยอมรับมติในที่ประชุม มีภาวะความเป็นผู้นำ และพัฒนาตนเองโดยการปฐมนิเทศและฝึกอบรม รวมถึงรักษาวัฒนธรรมและความสัมพันธ์เชิงบวกภายในสมาชิกของคณะกรรมการสถานศึกษา

1.4.4 บทบาท อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาในต่างประเทศ

จากการศึกษา บทบาทและการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาในประเทศที่คัดสรรของอุทัย บุญประเสริฐ (2547, น. ช-ณ) พบข้อมูลดังนี้

การศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา คณะกรรมการการศึกษา (School Boards) หมายถึง คณะกรรมการในระดับท้องถิ่นการศึกษาหรือเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจแท้จริงที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาในระดับเขตพื้นที่ หรือเรียกว่า Education District และระดับโรงเรียนหรือระดับสถานศึกษา จะมีองค์กรที่เรียกกันว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (School Council) ที่ทำงานควบคู่ไปกับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครู และศึกษานิเทศก์ คณะกรรมการสถานศึกษานี้ มีชื่อเรียกที่แตกต่างกัน เท่าที่ศึกษาพบว่าการเรียกชื่อในแต่ละโรงเรียนแตกต่างกันไป เช่น School Board, School Board of Trustees, Board of Trustees, School Committee, School Council หรือ School Site Council เป็นต้น การที่มีชื่อเรียกในแต่ละที่ที่แตกต่างกันนั้นทำให้เกิดลักษณะเฉพาะ มีที่มาและมีบทบาทที่แตกต่างกันไปในแต่ละที่ แต่โดยส่วนใหญ่จะมีบทบาทสำคัญ ๆ ที่ใกล้เคียงกันคือ มีหน้าที่เป็นคณะกรรมการอำนวยการของสถานศึกษาในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญ เช่น นโยบาย หลักสูตร งบประมาณ แผนพัฒนาประจำปี โดยแนวทางในการปฏิบัติคือการประสานนโยบายและแนวปฏิบัติในเรื่องที่เป็นข้อกำหนดจากสำนักงานการศึกษาของรัฐ ตามกฎหมายหรือนโยบายของมลรัฐ ตามนโยบายและข้อกำหนดของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ทำหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานของสถานศึกษา ติดตามการบริหารงาน ส่งเสริมสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา รวมทั้งทำหน้าที่ตามที่กฎหมายมลรัฐกำหนด ยกตัวอย่างเช่น โรงเรียนในรัฐแคลิฟอร์เนีย มีองค์กร School Site Council (SSC) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจาก 3 ฝ่าย คือ ผู้ปกครอง บุคลากรในสถานศึกษาและผู้แทนจาก

ชุมชน ผู้อำนวยการสถานศึกษาซึ่งเป็นคณะกรรมการโดยตำแหน่ง ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ตามที่กฎหมายของรัฐกำหนด โดยมีความรับผิดชอบโดยตรงต่อ School Improvement Plan Act (SIP) และ School Based Program Coordination Act (SBPC) โดยมีบทบาทหลักคือการให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาในเรื่องนโยบายการวางแผน การบริหารแผน การประเมินผล และแผนการปรับปรุงสถานศึกษา ในบางโรงเรียนคณะกรรมการสถานศึกษาอาจมีผู้แทนนักเรียนเพิ่มเข้ามาด้วย ส่วนมากเป็นโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่จะไม่ได้รับสิทธิให้ออกเสียงในการตัดสินใจในการประชุมของคณะกรรมการ

สถานศึกษาที่มีคณะกรรมการสถานศึกษาประเภทที่เรียกว่า Board of Trustees จะมีลักษณะเป็นคณะกรรมการอำนวยการรับผิดชอบเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย กำหนดแนวปฏิบัติในเรื่องสำคัญ ๆ ดูแลและกำกับการบริหารสถานศึกษา แต่ในบางแห่งก็มีบทบาทเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาแก่ศึกษาธิการเขตและสถานศึกษาด้วย

สถานศึกษาในกลุ่มที่เรียกคณะกรรมการสถานศึกษาว่า School Board, School Committee หรือ School Council ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งปรากฏว่าพบอยู่ทั่วไปในมลรัฐต่าง ๆ นั้น ทั้งโรงเรียนของรัฐหรือของชุมชน ก็มักจะใช้ชื่อเรียกในแบบเดียวกัน คือ School Council โรงเรียนที่มีคณะกรรมการลักษณะนี้จะมีบทบาทสำคัญในการสร้าง Partnership ระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชนในการดำเนินงานของสถานศึกษา ทั้งนี้บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาจะเน้นไปที่การสร้างการมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และการร่วมรับผิดชอบการศึกษาโดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีสิทธิมีเสียงในการตัดสินใจกับโรงเรียน ให้ข้อเสนอแนะ สนับสนุน หรือเสนอข้อร้องเรียนในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาและส่งผลดีต่อผู้เรียน

จากการศึกษาเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาในประเทศแคนาดา พบว่าระบบการศึกษามีลักษณะพื้นฐานคล้ายประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมากการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอำนาจของจังหวัดและเขตการปกครองพิเศษ ซึ่งมีผู้บริหารสูงสุดทางการศึกษาเรียกว่า Minister ซึ่งได้มาจากการเลือกตั้ง ทำหน้าที่หลักและรับผิดชอบกำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทางการศึกษา การจัดทำหลักสูตร การวางแผน การจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการศึกษา ส่วนการดูแลสถานศึกษาจะกระจายอำนาจ ไปให้คณะกรรมการศึกษาในระดับท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดการจ้างครู การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่กำหนดในระดับจังหวัด โดยคณะกรรมการสถานศึกษาจะประกอบไปด้วยผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนบุคลากร ผู้อำนวยการสถานศึกษา และผู้แทนจากชุมชน ประธานคณะกรรมการได้มาโดยการเลือกกันเองจากผู้แทน

ผู้ปกครอง โดยมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญคือ การจัดทำหรือกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย การดำเนินงานของสถานศึกษา กำหนดกลยุทธ์ กำหนดหลักสูตร ติดตามการเรียนการสอน และ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน อนุมัติงบประมาณ กำกับและดูแลความปลอดภัยของผู้เรียน และสถานศึกษา ปรับปรุงอาคารสถานที่ สนับสนุนกิจกรรมนอกหลักสูตร กำหนดเกณฑ์และ คัดเลือกหรือแต่งตั้งผู้อำนวยการสถานศึกษารวมไปถึงการจ้างครูของโรงเรียน

จากการศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาในประเทศออสเตรเลีย พบว่า มีการ กระจายอำนาจการตัดสินใจไปยังสถานศึกษา เพิ่มอำนาจและให้ความเป็นอิสระและความ คล่องตัวในการบริหารสถานศึกษา เน้นความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน โดยให้ชุมชนมี ส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการบริหารสถานศึกษาในรูปของคณะกรรมการ ให้โรงเรียนบริหารแบบ บริหารตนเอง ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาประกอบไปด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทน ชุมชน และผู้บริหาร ในส่วนของการเงิน รัฐจะใช้งบประมาณในรูปเงินอุดหนุนไปยังสถานศึกษา โดยตรง ให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารงบประมาณและสามารถระดมทรัพยากรเพิ่มเติมได้ ให้ผู้บริหารมีอำนาจในการบริหารบุคคลในสถานศึกษา ทั้งในเรื่องการสรรหา การคัดเลือก การ บรรจุและแต่งตั้ง แต่ยังคงให้ครูเป็นลูกจ้างของมลรัฐ และมีอำนาจในการคัดเลือกและแต่งตั้งผู้บริ หารสถานศึกษาได้โดยตรง และเพื่อให้การบริหารสถานศึกษา มีคุณภาพมากที่สุด มีข้อกำหนดให้ โรงเรียนทุกโรงเรียนจะต้องจัดทำธรรมนูญโรงเรียนมีแผนดำเนินงานหรือแผนพัฒนาโรงเรียนระยะ 3 ปี ต้องจัดทำรายงานประเมินคุณภาพภายในทุกปีและเข้ารับการประเมินจากภายนอกทุก 3 ปี เมื่อกล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษานั้นมีบทบาทที่ สำคัญ ๆ เรื่อง คือ 1) การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน 2) การกำหนดนโยบายของโรงเรียน 3) การให้ ข้อเสนอแนะในการเลือกและแต่งตั้งผู้บริหารสถานศึกษา 4) การว่าจ้างบุคลากรในสายงาน สนับสนุน 5) การกำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมความประพฤติของนักเรียน 6) การรายงานผล การบริหารต่อชุมชนและต่อฝ่ายอำนาจการสถานศึกษาของมลรัฐ 7) การจัดการเรื่องการเงินและ บัญชีของโรงเรียน 8) การทำสัญญาว่าจ้างการทำความสะดวกโรงเรียน และ 9) การจ้างงาน ก่อสร้างของโรงเรียน

จากการศึกษาเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาในประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งเป็น ประเทศที่ปฏิรูปการศึกษาโดยการกระจายอำนาจการตัดสินใจในการบริหารจัดการศึกษา ไปยัง สถานศึกษา โดยลดบทบาทส่วนกลางลงทั้งด้านการงบประมาณและการบริหารจัดการการศึกษา มีการยกเลิก หน่วยงานการศึกษาระดับเขต หรือภูมิภาค ให้เหลือแต่ระดับกระทรวงกับระดับ สถานศึกษาเท่านั้น โดยให้สถานศึกษาเป็นเอกเทศมากมีอิสระในการจัดการและบริหารด้วยตนเอง

เปิดโอกาสให้ ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการและ กิจกรรม หลักสูตรการเรียนการสอน การบริหารงานบุคคลและบริหารงบประมาณ ซึ่ง คณะกรรมการสถานศึกษาประกอบด้วยผู้แทนชุมชนและผู้ปกครอง ผู้แทนนักเรียน ผู้แทนครู มี ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ คือ 1) กำหนดนโยบายและแนวทางดำเนินงานของโรงเรียนโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับนโยบายของ กรอบหลักสูตรแห่งชาติและแนวปฏิบัติ จัดทำธรรมนูญโรงเรียน พิจารณออนุมัติงบประมาณ ประจำปีของสถานศึกษา 2) เป็นผู้แทนดูแลการดำเนินกิจการของโรงเรียน รักษาผลประโยชน์ของผู้ปกครอง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควบคุมดูแลความประพฤติของนักเรียน รักษาทรัพยากรให้ปลอดภัย และเชื้อต่อการเรียนรู้ 3) พิจารณาแต่งตั้งผู้บริหารสถานศึกษา 4) ติดตามและประเมินผลการ ปฏิบัติงานของสถานศึกษา

จากการศึกษาเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาในประเทศสิงคโปร์นั้น พบว่า การบริหารจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษาใช้ระบบ Board of Governors ซึ่งมีความใกล้เคียง กับระบบของประเทศอังกฤษเป็นหลัก โดยมีการแบ่งโรงเรียนออกเป็นกลุ่ม จำนวนคณะกรรมการ สถานศึกษาจึงแตกต่างกันไปตามขนาดโรงเรียน ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับในประเทศอังกฤษเช่นกัน มีบทบาทในการกำกับและบริหาร โดยมีผู้อำนวยการสถานศึกษาได้รับการคัดเลือก อบรม และ เตรียมความพร้อมมาเป็นอย่างดี เพื่อเป็นผู้นำในการบริหารสถานศึกษาและดูแลรับผิดชอบการ ปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษาในทุกด้าน

สรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาในต่างประเทศมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับ พื้นที่การศึกษา และส่งผลให้มีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันไปด้วย บทบาทของคณะกรรมการ สถานศึกษาส่วนใหญ่เน้นไปที่การมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการ พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ร่วมกันรับผิดชอบต่อจัดการศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีสิทธิมี เสียงในการตัดสินใจร่วมกันกับโรงเรียน สามารถออกความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ ให้การ สนับสนุนหรือเรียกร้องในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ลักษณะพื้นฐานของคณะกรรมการ สถานศึกษาตามแนวปัจจุบันเน้นไปที่ 3 ส่วนสำคัญ คือ ครอบครัว ชุมชนและโรงเรียน

1.5 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของคณะกรรมการ สถานศึกษา

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่ท้องถิ่นและบุตรหลานของตนเอง ตามมาตรา 43 ว่าด้วย การ จัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน

รวมถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 ได้บัญญัติถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น ไว้ในหมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมาย และหลักการ มาตรา 8 ข้อ 2 ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ยึดหลักตามข้อ 6 การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น และส่วนของหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 9 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความแข็งแกร่งของชุมชนโดยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่น และ วิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน รวมทั้งหาการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน จะเห็นว่าการ ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ อย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาในทุกด้านของสถานศึกษา

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้วิจัย ศึกษางานวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน คือ สมนึก พงษ์สกุล (2556, น. 200-202) ได้ศึกษาปัจจัย และรูปแบบยุทธวิธีการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน นาวัน แกละสมุทร (2562, น. 12-13) ได้ศึกษาการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร และกัญจนพร ศรีมงคล (2565, น. 6-7) ได้ศึกษาการสร้างสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 จากการศึกษาที่กล่าว มานั้น ผู้วิจัยพบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง วิธีการหรือ กระบวนการดำเนินการใด ๆ ที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ร่วมกันวางแผน ดำเนินการ ประสานงาน การบริหารจัดการบุคลากรและการใช้ทรัพยากร และเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารและความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความรู้สึก และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อร่วมมือกัน ในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนและพัฒนาชุมชน แนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนพบว่า มี 4 ด้าน คือ

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมทั้งทางตรงและ ทางอ้อม โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ คือ ร่วมประชุมวางแผน ร่วมคิด ร่วม

ตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ช่วยระดมทรัพยากรในการจัดการศึกษาและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อพัฒนาการศึกษาตามนโยบายการศึกษาที่สอดคล้องต่อความต้องการของชุมชน สร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกให้ผู้ปกครอง ครู และผู้บริหารเห็นความสำคัญของการศึกษาและเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมการศึกษาของสถานศึกษาและร่วมกันกำหนดแนวทางของขบวนการสหประชา และคัดสรรคณะกรรมการเพื่อให้ได้บุคคลที่มีความเสียสละ มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เป็นที่ยอมรับ สมควรใจ มีความรับผิดชอบและมีเวลาเข้าร่วมประชุม ร่วมกิจกรรม รวมถึงพัฒนาศักยภาพการบริหารและทักษะจำเป็นในการทำงาน ควรมีการเชิญคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เช่น งานปีใหม่ งานวันสงกรานต์ งานแห่เทียนพรรษา งานวันลอยกระทง เป็นต้น เป็นการสร้างความสัมพันธ์และความผูกพันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้เหนียวแน่นมากยิ่งขึ้น

2. การสร้างภาคีเครือข่าย หมายถึง การพึ่งพาอาศัยและสนับสนุนซึ่งกันและกัน และรับผิดชอบร่วมกันในผลลัพธ์ทั้งเชิงลบและเชิงบวก ให้ความร่วมมือช่วยเหลือและร่วมรับผิดชอบในการศึกษาของนักเรียน แก้ปัญหาและอบรมนักเรียนให้ดีขึ้น เชื้ออาศัยกันในการระดมและประสานการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยความสัมพันธ์ที่มีผลประโยชน์ร่วมกันจึงควรจัดให้มีโครงการเพื่อสร้างทัศนคติ ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทและพัฒนาผู้ปกครอง และครู โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม สร้างความเข้าใจและทัศนคติเชิงบวกของทุกฝ่ายในสถานศึกษาเพื่อดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน แต่ละฝ่ายควรมีความเข้าใจในบทบาทของตนเองอย่างชัดเจน ดังนั้น การเชิญคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร มูลนิธิ และหน่วยงานอื่น ๆ ในการเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียน เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรมีการจัดทำรายงาน และประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน และเผยแพร่ให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อ และรับฟังข้อคิดเห็นจากทุกฝ่ายมาปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้น

3. การประชาสัมพันธ์ หมายถึง การนำเสนอข้อมูลที่ก่อให้เกิดความร่วมมือและความเข้าใจที่ดีต่อกันของทุกฝ่ายส่งผลต่อความเข้าใจและภาพลักษณ์อันดีของโรงเรียนได้ การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาเยี่ยมชมโรงเรียน โดยเชิญผู้ปกครองเข้ามาชมกิจการของโรงเรียนในรอบปี การจัดปฐมนิเทศผู้ปกครองนักเรียนก่อนเปิดเรียนภาคเรียนต้นของทุกปี แจ้งข้อเสนอนโยบายการติดต่อระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จุดมุ่งหมาย ความรับผิดชอบต่อ รายละเอียดเกี่ยวกับการเงิน เวลา และความจำเป็นด้านอื่น ๆ ของ

โรงเรียนให้ชุมชนทราบ จัดทำรายงานผลการเรียนของผู้เรียนให้ผู้ปกครองทราบทุกภาคเรียน และควรมีการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เพื่อนำเสนอผลงานของนักเรียน หรือการประกาศเกียรติคุณนักเรียนที่ได้รับรางวัลให้ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ การจัดทำวารสาร สิ่งพิมพ์เผยแพร่เสนอข้อมูลผลการดำเนินงานของโรงเรียน สิ่งเหล่านี้ล้วนมีประสิทธิภาพมากกว่าการตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์หรือการจัดรถประชาสัมพันธ์เพียงอย่างเดียว ทั้งยังเป็นการส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้เพิ่มสูงขึ้น

4. การบริการชุมชน หมายถึง การให้ชุมชนเข้ามาใช้บริการอาคารและสถานที่ต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เช่น โรงเรียนเปิดโอกาสให้บุคคลในชุมชนเข้ามาใช้สถานที่ภายในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นอาคารสถานที่ ห้องประชุม ห้องสมุด สนามกีฬา หรือยิมโตะเก้าอี้ เป็นต้น เพื่อให้ชุมชนได้ใกล้ชิดและรู้จักโรงเรียนมากขึ้น และประกาศให้ชุมชนได้รับทราบอย่างทั่วถึงว่าโรงเรียนยินดีให้บริการด้านสถานที่และทุกคนในชุมชนสามารถมาใช้บริการได้ ให้ธนาคารหรือหน่วยงานบริการมาใช้พื้นที่ในโรงเรียนเป็นที่ตั้งในการบริการ การนำนักเรียนไปช่วยงานชุมชน เช่น การทำความสะอาดวัด ช่วยเหลืองานวัดประจำปี ปลูกต้นไม้ในชุมชน รวมไปถึงการให้คำแนะนำทางด้านวิชาการ การมีวิทยากรจัดอบรมความรู้ให้กับผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน เป็นต้น

สรุปได้ว่า การดำเนินการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาถือเป็นสิ่งที่เสริมสร้างความแข็งแกร่งและการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาในทุกด้านของสถานศึกษา การที่สถานศึกษาจะปฏิบัติงานให้สำเร็จไปได้ด้วยดีตามเป้าหมายที่ตั้งไว้นั้นจะต้องประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา สถานศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือสนับสนุนจากชุมชนทั้งในเรื่องเงิน วัสดุอุปกรณ์และสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนแรงงาน แรงใจจากชุมชนเพื่อให้โรงเรียนและชุมชนเกิดผลสัมฤทธิ์ร่วมกัน เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ส่งผลต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ ชุมชนจึงมีบทบาทสำคัญในการดูแลส่งเสริมงานของสถานศึกษาดังนั้นการได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากชุมชนแสดงให้เห็นว่าชุมชนนั้นให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับสถานศึกษาเสมือนเป็นสมบัติอันมีคุณค่าของชุมชน สถานศึกษาจึงต้องสนองความต้องการของชุมชนในทุกด้านอย่างเต็มที่ ชุมชนก็เห็นคุณค่าและให้การสนับสนุนส่งเสริมสถานศึกษาในทุก ๆ ด้านเท่าที่ชุมชนสามารถให้ความร่วมมือสนับสนุนส่งเสริมได้เช่นกัน

1.6 การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา

การปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันของสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ควรมีการทำความเข้าใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน ดังนี้

1. สถานศึกษา มีผู้อำนวยการสถานศึกษา ในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา เป็น “ผู้เชื่อมโยง” กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะกรรมการและเลขานุการ ดังนั้น ผู้อำนวยการสถานศึกษา จึงเป็นผู้ประสานการดำเนินงานกิจการต่าง ๆ โดยคำนึงถึงข้อคิดเห็นและมติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในการกำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาและปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ ซึ่งมีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

2.1 เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกครั้ง

2.2 การเสนอแนะความคิดเห็นใด ๆ ควรนำเสนอในที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วสรุปผลเป็นมติที่ชัดเจน เมื่อได้มติแล้วประธานก็จะมอบให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปสู่การพิจารณาดำเนินการของสถานศึกษา

2.3 บทบาทในการกำกับดูแลกิจการของสถานศึกษา เป็นการติดตามการปฏิบัติงานตามที่สถานศึกษาได้ทำแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกฎหมาย และแนวนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดหรือตามมติที่กำหนดไว้ร่วมกัน

2.4 การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน “ไม่ควรสั่งการ” กล่าวคือ ไม่ควรกำกับการทำงานของผู้บริหาร ครู หรือไม่แสดงบทบาทเป็นผู้บังคับบัญชาเสียเอง ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมไปยังบุคลากรในสถานศึกษา เพราะอำนาจการสั่งการเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะรับผิดชอบการนำข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และมติของคณะกรรมการสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ

2.5 การรับทราบผลการดำเนินงาน ควรพิจารณาในภาพรวมของสถานศึกษา ว่าผลการดำเนินงาน ทั้งระหว่างดำเนินการ สิ้นปีการศึกษา และสิ้นปีงบประมาณ เพื่อนำไปสู่การพิจารณาปรับปรุง พัฒนากิจการของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการทางการศึกษา ได้กล่าวถึงลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, น. 11) ได้กำหนดลักษณะการมีส่วนร่วม มี 5 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมคิดริเริ่มและตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมวางแผน

3. การมีส่วนร่วมดำเนินการ
4. การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผล
5. การมีส่วนร่วมรับประโยชน์จากการจัดการศึกษาของโรงเรียน

บัณฑิตย ลิมปณชัยพรกุล และธนีนาฏ ณ สุนทร (2559, น. 184-185) กล่าวว่า องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การตั้งวัตถุประสงค์และเป้าหมาย คือ การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันโดยการร่วมกันประชุมปรึกษา เป็นการสร้างความชัดเจน มีความเห็นสอดคล้องกัน สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ในการพัฒนาปรับปรุงเป้าหมายขององค์กร จะช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เพราะทุกคนมีการทำงานที่มีทิศทางเดียวกันมีความรับผิดชอบร่วมกัน ผลผลิตหรือผลงานที่ออกมาจะมีประสิทธิภาพ

2. การร่วมตัดสินใจ คือ การร่วมตัดสินใจโดยที่สิ่งที่ตัดสินใจต้องเป็นเรื่องสำคัญ มีการแบ่งอำนาจให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยมีการร่วมกำหนดเรื่อง เกณฑ์ที่ต้องการ วิเคราะห์ส่วนดี ส่วนเสีย เปรียบเทียบตัวเลือก เป็นต้น

3. การร่วมปฏิบัติงาน คือ การร่วมปฏิบัติงานโดยการสร้างเครือข่าย ให้การสนับสนุน สร้างทีมงาน การให้ข้อมูลการติดตามวางแผน และการจัดการองค์กร การมอบหมายงาน รวมทั้งการประกาศเกียรติคุณ และให้รางวัล

4. ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบ คือ ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงานหรือกิจกรรมใด ๆ รวมถึงการคิดตัดสินใจ และการดำเนินงานที่ตนรับผิดชอบ ความมีอำนาจหน้าที่ และความสามารถในการรายงานของแต่ละบุคคล ซึ่งจะทำให้มีความทุ่มเทและเต็มใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ตามภาระความรับผิดชอบที่ตนได้รับ

5. การไว้วางใจกัน คือ การที่ผู้ร่วมงานได้รับการยอมรับ ไว้วางใจ ให้โอกาสเท่าที่จะเป็นไปได้จากผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ร่วมงานจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสมบูรณ์เรียบร้อยในทุกระดับในสถานศึกษา ด้วยทักษะ สติปัญญา ความรู้ ความเฉลียวฉลาดและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพราะผู้ร่วมงานรู้จักงานของตนดีกว่าใครสามารถพร้อมที่จะยอมรับผิดชอบในการบริหารงานของตน

6. ความยึดมั่นผูกพัน คือ ความยึดมั่นผูกพันโดยระบุว่าการยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรเกิดจากการที่ผู้ปฏิบัติรู้ถึงเป้าหมายขององค์กร การได้รับสนับสนุนช่วยเหลือ และการให้โอกาสในการฝึกอบรมแก่ผู้ร่วมปฏิบัติงาน และให้โอกาสได้มีเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ประสบการณ์ในการเข้ามามีส่วนร่วมจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความขยันหมั่นเพียร เสียสละ และอุทิศหาทำให้เกิดผลผลิตในการทำงานมากขึ้น

7. บรรยากาศองค์กร คือ การที่ผู้บริหารใช้ข้อมูลจากการรับฟังข้อเสนอแนะต่าง ๆ ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น โดยมีผู้ที่มีประสบการณ์และมีความกระตือรือร้นให้การสนับสนุน และสภาพแวดล้อมในองค์กรที่ดีเป็นส่วนในการจูงใจให้เกิดความสำเร็จขององค์กร

8. การร่วมประเมนผล และร่วมรับประโยชน์ คือ การร่วมประเมนผล และร่วมรับประโยชน์โดยการที่ผู้บริหารและผู้ร่วมงานร่วมกันรับรู้ขั้นตอนวิธีการที่ใช้ในการนิเทศติดตามและประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ ความก้าวหน้าในการดำเนินงานจัดการศึกษา โดยร่วมกันวิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย เขียนรายงานสรุปผลที่ได้รับจากการทำงาน ตรวจสอบข้อบกพร่อง ปรับปรุงแก้ไข และร่วมรับผลประโยชน์ ด้วยการให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและคุณภาพทั้งในแง่วัตถุและจิตใจ ทั้งทางบวกและลบ โดยทุกคนได้รับประโยชน์เท่าเทียมกัน

มนต์ตรี ชันทองคำ (2560, น. 9-10) กล่าวว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการรับรู้รับทราบการดำเนินงานของสถานศึกษา
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับสถานศึกษา
3. การมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายร่วมกัน และร่วมแสดงความคิดเห็นในด้านวิชาการ บุคคล งบประมาณ และบริหารทั่วไป
4. การมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร และสนับสนุนในการประสานงานระหว่างสถานศึกษาและชุมชน
5. การมีส่วนร่วมกำกับ ติดตาม และวางแผนการดำเนินการ การประเมนผลการดำเนินงานตามแผนงานของสถานศึกษาร่วมกัน

สุภัททา อินทรศักดิ์ (2561, น. 27) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่สำคัญ 5 ลักษณะ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมคิด คือ การมีส่วนร่วมของภาครัฐ นักเรียน ชุมชน ครอบครัว โดยศึกษาปัญหา สาเหตุ และความต้องการ ร่วมคิดค้นหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา ร่วมตัดสินใจ ในการวางแผนแก้ไขปัญหา

2. การมีส่วนร่วมวางแผน คือ การมีส่วนร่วมของภาครัฐ นักเรียน ชุมชน ครอบครัว โดยจัดลำดับความสำคัญของปัญหา กำหนดแผนและ โครงการเพื่อแก้ปัญหา มีส่วนร่วม ในการวางแผนดำเนินงาน และวางแผนจัดหาทรัพยากร

3. การมีส่วนร่วมดำเนินการ คือ การมีส่วนร่วมของภาครัฐ นักเรียน ชุมชน ครอบครัว โดยเป็นคณะทำงาน ร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคและร่วมแก้ไขปัญหา ด้านสุขภาพ และด้านสิ่งแวดล้อม

4. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ คือ การมีส่วนร่วมของภาครัฐ นักเรียน ชุมชน และครอบครัว โดยรับทราบความสำเร็จของโครงการ มีความพึงพอใจ ให้กำลังใจ ร่วมแสดง ความยินดี ยกย่อง ชื่นชม และการมอบรางวัล

5. การมีส่วนร่วมประเมินผล คือ การมีส่วนร่วมของภาครัฐ นักเรียน ชุมชน ครอบครัว โดยเป็นคณะกรรมการประเมินผล โครงการ และร่วมรับทราบผลการประเมินโครงการ

กมลชนก ศรีวรรณ (2561, น. 11) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ดังนี้

1. การไว้วางใจกัน
2. ความยึดมั่นผูกพันต่อกัน
3. การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน
4. ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน
5. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
6. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

วัชรกร ชวดกลางลา (2565, น. 205) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหาร แบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน ได้กำหนดองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. ด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงานร่วมกัน
3. ด้านการไว้วางใจกัน
4. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
5. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล
6. ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ มีนักวิชาการด้านการศึกษาลายท่านได้ให้ความเห็นไว้ในทิศทางเดียวกันว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม มีองค์ประกอบ 4 ด้าน (Cohen และ Uphoff, 1981; จิตรา แก้วมะ, 2563; ชัยอนันท์ แก้วเงิน, 2563; นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และ อินตา ศิริวรรณ, 2560; พรเทพ เหมรานิ, 2564; อนุวัฒน์ ทศบุตร, 2565) ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ระดมความคิดเห็น วางแผนการดำเนินงาน อภิปรายปัญหาและความต้องการ แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จัดลำดับความสำคัญของงาน มีการตัดสินใจต่าง ๆ ตลอดการดำเนินงานในโครงการหรือกิจกรรมของสถานศึกษา ดังนั้น เมื่อโรงเรียนดำเนินการกิจกรรมใดหรือโครงการอะไร ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้สมาชิกที่เกี่ยวข้องภายในโรงเรียนเข้ามาตัดสินใจร่วมกันในการทำงานนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของปัญหา สาเหตุ และความต้องการ ต้องร่วมคิด ร่วมกันตัดสินใจเพื่อวางแผนและหาแนวทางการแก้ไขปัญหานั้น รวมทั้งรับผิดชอบร่วมกัน ตลอดจนทุกฝ่ายต้องช่วยกันตรวจสอบและประเมินผลทางเลือกของการตัดสินใจที่เกิดขึ้นทั้งผลในเชิงบวกและเชิงลบ

2. การมีส่วนร่วมดำเนินการ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร แรงงาน สถานที่ในการดำเนินงานของสถานศึกษา เป็นการที่ผู้บริหารสถานศึกษาทำให้เกิดการร่วมกันดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของภาครัฐ นักเรียน ชุมชน ครอบครัว โดยเป็นคณะทำงาน การเข้ามาปฏิบัติงานในกิจกรรมนั้น ๆ ตามภารกิจที่กำหนดร่วมกัน ส่งผลให้โครงการที่ได้ดำเนินการประสบความสำเร็จทั้งรูปแบบงานประจำและงานทั่วไป รวมถึงการมีส่วนร่วมทั้งแบบชั่วคราวและแบบถาวร การมีส่วนร่วมทั้งแบบรายบุคคลและแบบเป็นกลุ่มอย่างเต็มใจและเต็มความสามารถ พร้อมช่วยเหลือซึ่งกันและกันขณะดำเนินงาน มีความเห็นชอบและพร้อมให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างเต็มความสามารถ ดังนั้น ผู้บริหารและคณะครูในสถานศึกษาต้องร่วมกันทำให้เกิดการดำเนินงานในสถานศึกษา อาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน การให้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานการเข้าร่วมเป็นสมาชิก การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษา ซึ่งการมีส่วนร่วมแสดงออกถึงความผูกพันในงานส่งผลให้บุคลากรมีความผูกพันกับองค์กรมากขึ้น

3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกันที่เกิดขึ้นทั้งในทางบวกและทางลบอันเกิดจากการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งการรับผลประโยชน์นั้นอาจไม่จำเป็นต้องเป็นวัตถุหรือสิ่งของมีมูลค่าเสมอไป เช่น ผลประโยชน์ทางบวก ได้แก่ ผู้บริหารให้การ

สนับสนุนและจัดให้มีสวัสดิการแก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา การร่วมแสดงความยินดีหรือการมุทิตาจิต การกล่าวยกย่องชื่นชม และการมอบรางวัลอย่างเหมาะสมตามสมควรก็ได้ ครูและบุคลากรทุกฝ่ายรวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการยอมรับนับถือจากการร่วมปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จของสถานศึกษา ส่วนผลประโยชน์ทางลบ ได้แก่ ครูและบุคลากรทุกฝ่ายรวมถึงผู้บริหารสถานศึกษายอมรับข้อผิดพลาด ข้อตำหนิ ข้อเสนอแนะในผลการดำเนินงานร่วมกัน และพร้อมช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่าตามความจริงของการกระทำ จากทุกฝ่าย เช่น ภาครัฐ นักเรียน ชุมชน และครอบครัว สิ่งสำคัญที่ต้องสังเกตคือ ความเห็น ความพึงพอใจ และความคาดหวัง ซึ่งมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้ เพื่อนำผลการประเมินมาพิจารณาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานครั้งต่อไป ดังนั้น ผู้บริหาร ครู ต้องร่วมกันประชุมวางแผนติดตามประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา เช่น มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานโครงการตามแผนปฏิบัติการประจำปี มีส่วนร่วมรับรู้ขั้นตอนการนิเทศติดตาม วิธีการประเมินผลความก้าวหน้าของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการดำเนินการประเมินผล การบรรลุวัตถุประสงค์ ความก้าวหน้าของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการปรับปรุงการปฏิบัติงานของสถานศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการดำเนินงาน ซึ่งควรมีการประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมทั้งขณะกำลังดำเนินงานและหลังการดำเนินงานโดยบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา และนำผลการประเมินโครงการมาใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานต่อไป นอกจากนี้ควรมีการเผยแพร่ผลการประเมินการดำเนินงานให้ทุกฝ่ายได้รับรู้

ฮิลารี อาเบลล์ (Abell, 2018, p. 3) กล่าวว่า การดำเนินการจัดการแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ มี 6 หลักการ ดังนี้

1. ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจมีความชัดเจนเมื่อต้องการความคิดเห็นจากผู้อื่น
2. ปฏิบัติตามมติและให้ผู้ร่วมตัดสินใจรับทราบถึงผลกระทบตามข้อมูลและเหตุผลในการตัดสินใจเป็นสำคัญ
3. ปฏิบัติงานเพื่อผลักดันให้การตัดสินใจลดลงไปสู่ระดับที่มีประสิทธิภาพขั้นต่ำ
4. สนับสนุนการพัฒนาของพนักงานเพื่อให้มีความสามารถในการมีส่วนร่วม
5. ฝึกอบรมและฝึกสอนผู้จัดการในกระบวนการมีส่วนร่วมและความเป็นผู้นำ
6. วัดผลเพื่อรายงานและกระตุ้นการมีส่วนร่วมภายในองค์กร

สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วม เป็นการที่บุคคล ชุมชน กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ นั้นเข้ามามีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม ในลักษณะของการบริหารจัดการหรือสนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายกิจกรรมนั้น ๆ

ดังนั้น ลักษณะและรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องคือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีบทบาทในการบริหารสถานศึกษา ร่วมจัดการศึกษาอันเป็นการส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง ผู้บริหารและคณะครูในสถานศึกษา ร่วมกันในการตัดสินใจในการทำงานใด ๆ ไม่ว่าจะปัญหาสาเหตุ และความต้องการของการทำโครงการ งาน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันคิดค้นแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา ร่วมตัดสินใจในการวางแผนแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประสิทธิผลที่ดีตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ตั้งไว้ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ หมายถึง ผู้บริหารและคณะครูในสถานศึกษา ร่วมกันทำให้เกิดการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ให้กับโครงการ งาน หรือกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ส่งเสริมสนับสนุนงานเพื่อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จตรงตามเป้าหมายการจัดการศึกษา 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง ผู้บริหารและคณะครูในสถานศึกษา มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา รับรู้ขั้นตอนการนิเทศ ติดตาม วิธีการประเมินผลความก้าวหน้าของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการปรับปรุงการปฏิบัติงานของสถานศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในการดำเนินงาน นำผลการประเมินโครงการมาใช้ในการพิจารณาร่วมกันเพื่อจัดทำโครงการ งาน กิจกรรมในการดำเนินงานครั้งต่อไป และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง ผู้บริหารและคณะครูในสถานศึกษา มีส่วนร่วมได้รับผลผลิต ผลลัพธ์หรือความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับองค์กร นอกจากนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียย่อมที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจไม่จำเป็นจะต้องอยู่ในรูปของเงิน วัตถุสิ่งของ แต่อาจเป็นความพึงพอใจ กำลังใจ การร่วมแสดงความยินดี ยกย่อง ชื่นชม และการมอบรางวัลเป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งในทางบวกและทางลบ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในด้านบวก ได้แก่ การได้รับสนับสนุนด้านสวัสดิการ การยกย่องชมเชย เป็นต้น การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในด้านลบ ได้แก่ เมื่อการดำเนินงานมีการเกิดข้อผิดพลาดจากการบริหารงานทุกฝ่ายให้การยอมรับพร้อมช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

1.7 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา

จากการศึกษารายงานการวิจัย เรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของธีระ รุญเจริญ (2546, น. 19-20) ได้กล่าวถึงการประมวลสมรรถภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา ควรต้องมีทั้งความรู้ ความเข้าใจ ทักษะความสามารถ และคุณลักษณะที่เอื้อต่อการเป็นคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

ด้านความรู้ คณะกรรมการสถานศึกษา ควรมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 1) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา
- 2) พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.

2545

- 3) เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544
- 5) การบริหารโรงเรียนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคลและทั่วไป
- 6) แนวการจัดการเรียนการสอน
- 7) การประกันคุณภาพการศึกษา

ด้านความสามารถ คณะกรรมการสถานศึกษา ควรมีความสามารถในการดำเนินการร่วมกับสถานศึกษา ในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 1) การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา
- 2) การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน
- 3) การกำหนดวิสัยทัศน์สถานศึกษา
- 4) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 5) การกำกับติดตามการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- 6) การวางแผนการบริหารงานของสถานศึกษา
- 7) การประเมินแผนและโครงการของสถานศึกษา

ด้านคุณลักษณะที่เอื้อในการปฏิบัติงาน คณะกรรมการสถานศึกษา ควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) มีความสนใจ เอาใจใส่และกระตือรือร้น ในการปฏิบัติงาน
- 2) เป็นผู้ใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ตลอดเวลา
- 3) ใจกว้าง ยอมรับหลักการและความคิดเห็นของผู้อื่น

4) มีอุดมการณ์ เสียสละ และอุทิศตนเพื่อการศึกษา

5) มีเวลาเพียงพอในการปฏิบัติงาน

6) มีความรับผิดชอบในหน้าที่

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ของมนต์ตรี ชันทองคำ (2560, น. 97) ได้ให้ข้อเสนอแนะการส่งเสริมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในแต่ละฝ่ายงาน ดังนี้

1. ด้านการบริหารวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนให้มากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการร่วมมือร่วมรับผิดชอบเรื่องต่าง ๆ อันมีผลต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2. ด้านการบริหารงบประมาณ ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความรู้หรือจัดอบรมแก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีส่วนร่วมเป็นกรรมการตรวจรับพัสดุ การก่อสร้างของโรงเรียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนได้มากขึ้น เพื่อให้เกิดการร่วมมือ มีวิธีการดำเนินงานที่ดีต่อไป และร่วมรับผิดชอบอันมีผลต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน

3. ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีส่วนร่วมในการกำกับดูแลเพื่อพัฒนาระบบข้อมูลบุคลากรของโรงเรียน เพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะได้มีส่วนร่วมในการวางแผนทางการพัฒนาให้ระบบงานภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นสถานที่ทำกิจกรรมของชุมชน โดยการเข้ามาปรับปรุงพัฒนาสภาพอาคาร สื่อหรือเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนมีความพร้อมในการให้บริการกับนักเรียน ชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สามารถเข้ามาใช้สถานที่ในโรงเรียนในการจัดกิจกรรมได้ โดยมีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบเรื่องอื่น ๆ อันมีผลต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน

จากการศึกษาหลักการพื้นฐานของการกำกับดูแลที่มีประสิทธิผลของสมาคมคณะกรรมการโรงเรียนแห่งรัฐอิลลินอยส์ (Illinois Association of School Boards (IASB), 2019,

pp. 3-4) พบว่า ลักษณะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้น ควรประกอบด้วยหน้าที่พื้นฐาน 6 ประการ คือ

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์ของเขตพื้นที่ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาควรแสดงถึงขอบเขตของภารกิจหลักของเขตพื้นที่ จุดประสงค์ ทิศทางที่ชัดเจน ความสำคัญ และผลลัพธ์ที่ต้องการ โดยถูกกำหนดไว้ในพันธกิจ วิสัยทัศน์ และเป้าหมายของเขตพื้นที่ ซึ่งต้องมีความสอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา จึงจะทำให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษามีประสิทธิภาพ สามารถกำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2. สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน คือ คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการสื่อสารกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง สร้างความไว้วางใจ เชื่อมโยงชุมชนกับสถานศึกษา รับฟังความคิดเห็น ทำความเข้าใจ และสร้างความเข้าใจร่วมกับชุมชนในการสนับสนุน และปรับปรุงการดำเนินงาน นำข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นของชุมชนเสนอต่อสถานศึกษา ร่วมคิดร่วมตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมที่ส่งผลประโยชน์ต่อผู้เรียนร่วมกับคณะครูและผู้อำนวยการสถานศึกษา รวมไปถึงประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรับทราบผลการปฏิบัติงานอย่างเปิดเผย

3. กำกับดูแลการปฏิบัติงาน คือ คณะกรรมการสถานศึกษามีหน้าที่ในการพัฒนาและรักษาความสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลกับผู้อำนวยการสถานศึกษา มีความเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีความเข้าใจที่ชัดเจนในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และความคาดหวังในการปฏิบัติงาน ดำเนินการกำกับดูแล ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง โดยยึดแนวทางตามนโยบายของสถานศึกษา

4. มอบหมายอำนาจหน้าที่ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาบริหารสถานศึกษาตามอำนาจหน้าที่ ให้ความไว้วางใจในการปฏิบัติงาน โดยคณะกรรมการสถานศึกษาจะร่วมรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นร่วมกัน

5. ติดตามผลการปฏิบัติงาน คือ คณะกรรมการสถานศึกษามีหน้าที่ติดตามผลการปฏิบัติงาน มีการติดตามความคืบหน้าในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายและเป้าหมายที่ตั้งไว้ อาจมีเกณฑ์ในการวัดความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามความเหมาะสมหรือติดตามผลการปฏิบัติงานกับคณะครูในสถานศึกษา

6. มีความรับผิดชอบต่อตนเอง คือ คณะกรรมการสถานศึกษาต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกคณะกรรมการ มีความเข้าใจถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการ

สถานศึกษา มีความเข้าใจถึงความจำเป็นในหน้าที่ความรับผิดชอบในการเชื่อมโยงชุมชนกับสถานศึกษา ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบข้อปฏิบัติที่กฎหมายกำหนด ปฏิบัติงานด้วยความต่อเนื่อง ยึดแนวทางตามนโยบายของสถานศึกษาเป็นหลัก ควรวางแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาให้ชัดเจน โดยอาจมีการประชุมพิเศษและการฝึกอบรมอย่างละเอียดให้กับสมาชิกคณะกรรมการสถานศึกษาด้วยการเชิญชวนและสร้างวัฒนธรรมที่ดี

จากการศึกษาข้อมูลจากลักษณะ 8 ประการของคณะกรรมการโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพของชัค เดอร์วาริกส์ และไอลีน โอ ไบรอัน (Chuck Dervarics & Eileen O'Brien, 2019, p. 3) พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาที่สามารถปฏิบัติงานร่วมกับสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ควรมีองค์ประกอบ 8 ลักษณะ ดังนี้

1. มีความมุ่งมั่นต่อวิสัยทัศน์ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพมุ่งมั่นต่อวิสัยทัศน์ มีความมุ่งหวังต่อความสำเร็จและคุณภาพของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนและกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนต่อวิสัยทัศน์นั้น
2. มีความเชื่อหรือค่านิยมร่วมกัน คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพมีความเชื่อร่วมกันอย่างเข้มแข็งและให้คุณค่าเกี่ยวกับสิ่งที่ส่งผลต่อผู้เรียนและความสามารถในการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้น
3. มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพต้องขับเคลื่อนด้วยความรับผิดชอบต่อการทำงาน โดยมุ่งเน้นไปทีนโยบายเพื่อปรับปรุงคุณภาพผู้เรียน
4. สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพจะมีความสัมพันธ์การทำงานร่วมกันกับคณะครู และชุมชน มีความสามารถในการสื่อสารที่ดีในการแจ้งประชาสัมพันธ์ และมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกในการกำหนดและการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้
5. มีความเข้าใจข้อมูล คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพเข้าใจข้อมูล สามารถรวบรวมและตรวจสอบข้อมูลได้ แม้ว่าข้อมูลจะเป็นข้อมูลเชิงลบก็ตามก็สามารถนำข้อมูลนั้นมาใช้ในการขับเคลื่อนการปรับปรุง และพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
6. มีความสามารถในการจัดการและรักษาทรัพยากร คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพสามารถจัดการและรักษาทรัพยากร เช่น การพัฒนาการดำเนินงานโดยการจัดการและรักษาทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

7. มีความเป็นผู้นำ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพเป็นผู้นำที่เป็นทีมร่วมกับผู้อำนวยการสถานศึกษาด้วยการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง และสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อให้ส่งผลดีต่อการดำเนินงานและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

8. มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบตนเองในการพัฒนาการปฏิบัติงานของสมาชิก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการฝึกอบรมการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อำนวยการสถานศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้ สร้างความเข้าใจและค่านิยมที่ตรงกัน และมีความมุ่งมั่นในการปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาอย่างจริงจัง

สรุปได้ว่า คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา ลักษณะ 8 ประการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ 1) มีความมุ่งมั่นต่อวิสัยทัศน์ 2) มีความเชื่อหรือค่านิยมร่วมกัน 3) มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ 4) สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 5) มีความเข้าใจข้อมูล 6) มีความสามารถในการจัดการและรักษาทรัพยากร 7) มีความเป็นผู้นำ และ 8) มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง

1.8 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา

จากการศึกษาในประเด็นแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ สวิต ดวงจันทร์ (สวิต ดวงจันทร์, 2546, บทคัดย่อ) พบว่า แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม มีดังนี้

1. ควรจัดให้มีระบบการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาทุกชุดที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็นกรรมการสถานศึกษา

2. สถานศึกษาควรจัดระบบและเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาได้อย่างแท้จริงโดยสถานศึกษาควรดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

2.1 สถานศึกษาควรจัดให้มีการประชุมกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างสม่ำเสมอ เช่น ประชุมภาคเรียนละ 2 ครั้ง คือ ก่อนเปิดภาคเรียน 1 ครั้ง และก่อนปิดภาคเรียน 1 ครั้ง

2.2 ควรเสนอรายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาตามบทบาทหน้าที่อย่างแท้จริงทุกครั้งที่มีการประชุม

2.3 ควรกำหนดปฏิทินการประชุมไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน และแจ้งวาระการประชุมพร้อมรายละเอียดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานล่วงหน้าก่อนการประชุม

2.4 ควรกำหนดเวลาในการประชุมให้เอื้อต่อกรรมการทุกฝ่ายเพื่อให้สามารถเข้าร่วมประชุมได้ทุกคน เช่น การจัดประชุมในวันหยุดหรือนอกเวลาราชการ

3. สถานศึกษาควรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชน

4. ทางราชการควรกำหนดระเบียบเรื่องการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้มีระยะเวลาในการทำงานในสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

5. สถานศึกษาควรดำเนินการเพื่อให้ได้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาเป็นคณะกรรมการ

จากการศึกษารายงานการวิจัยเรื่องสภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ ชีระ ฤกษ์เจริญ (2547, น. 152-154) พบว่า แนวทางการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษานั้นจำเป็นต้องศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อหาแนวทางส่งเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงหลักการคือ การพัฒนาสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษานั้น ๆ โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ มุ่งพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่เพื่อบริหารและจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมและดำเนินงานเป็นทีม การพัฒนานั้นต้องครอบคลุมทั้งความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มุ่งเน้นการพัฒนาและส่งเสริมความสนใจใฝ่รู้ของคณะกรรมการ ในส่วนของประเด็นเนื้อหาสาระในการพัฒนาควรมุ่งไปที่แนวการจัดการศึกษาและการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะหลักสูตรและการสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติและศักยภาพของผู้เรียน ส่งเสริมแนวทางและกิจกรรมตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ รวมไปถึงสาระเกี่ยวกับกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง และหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติหน้าที่ด้วย ตัวอย่างกิจกรรมในการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา เช่น การจัดหาเอกสารที่เกี่ยวข้องมาให้คณะกรรมการศึกษา การประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นระยะ ๆ การบรรยายของวิทยากรผู้มีความเชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์ การนำเสนอสาระบางประการขณะประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา การศึกษานอกสถานที่ การสร้างเครือข่ายคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมไปถึงการศึกษาค้นคว้าวิจัยและพัฒนา หากเป็นไปได้ควรมีคู่มือเสนอแนะแนวทางการฝึกอบรมในการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ของชมาภรณ์ โสภพันธ์ และจำเนียร พลหาญ (2566, น. 445) พบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไป คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรศึกษาบทบาทหน้าที่ของตนในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา ที่ต้องได้รับความร่วมมือ การติดต่อประสานงานและช่วยเหลือที่เร่งด่วน เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการมีส่วนร่วม ให้ตรงตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับนโยบาย เป้าหมาย ภารกิจหลักของสถานศึกษา ควรดำเนินการให้ความเห็นชอบ เสนอแนะ และให้คำแนะนำในการจัดทำนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งสนองต่อความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น มีส่วนในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาและกิจการของสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครองดูแลบำรุงรักษา ใช้จ่ายและจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา อีกทั้งส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชน สร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่น ๆ ในชุมชน และท้องถิ่น และปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาอย่างเต็มกำลัง

จากการศึกษารายงาน Ten Thousand Democracies, One Common Goal ของ NSBA พบว่า มีการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียนผ่านรูปแบบการฝึกอบรม แยกตามเขตการศึกษาของโรงเรียนในสหรัฐอเมริกา (National School Boards Association (NSBA), 2023, pp. 13-16) ยกตัวอย่างเช่น

รัฐฟลอริดา มีข้อกำหนดให้คณะกรรมการโรงเรียนมีการฝึกอบรมเกี่ยวกับจริยธรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานกฎหมายตามรัฐธรรมนูญฟลอริดา เป็นจำนวน 4 ชั่วโมง

รัฐจอร์เจีย มีข้อกำหนดให้คณะกรรมการโรงเรียนจัดทำและดูแลการฝึกอบรมสมาชิกคณะกรรมการโรงเรียนในท้องถิ่น โดยมีการกำหนดมาตรฐานและแนวปฏิบัติในการฝึกอบรม เช่น โครงสร้างการกำกับดูแล การวางแผนกลยุทธ์ ความสัมพันธ์กับชุมชน การพัฒนานโยบาย การประชุมคณะกรรมการ การกำกับดูแลทางการเงิน และจริยธรรม โดยเป็นมาตรฐานของรัฐในการส่งเสริมความรู้ ทักษะ และผลการปฏิบัติงานให้กับคณะกรรมการโรงเรียน

รัฐอิลลินอยส์ มีข้อกำหนดให้คณะกรรมการโรงเรียน ฝึกอบรมพัฒนาวิชาชีพเป็นเวลา 4 ชั่วโมงภายในปีแรก ของภาคเรียนแรกที่ได้รับตำแหน่ง โดยหัวข้อการฝึกอบรมเกี่ยวกับการกำกับดูแลและรับผิดชอบทางการเงิน กฎหมายแรงงาน และการสร้างความไว้วางใจของสมาชิกคณะกรรมการโรงเรียนต่อชุมชน

รัฐนิวยอร์ก มีข้อกำหนดให้สมาชิกคณะกรรมการโรงเรียน ได้รับการฝึกอบรมอย่างน้อย 6 ชั่วโมงเกี่ยวกับการกำกับดูแลทางการเงิน ความรับผิดชอบ และการสร้างความไว้วางใจต่อเขตการศึกษาและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

รัฐเท็กซัส มีข้อกำหนดให้คณะกรรมการโรงเรียนเข้าร่วมการฝึกอบรมเรื่อง “การประเมินและปรับปรุงผลลัพธ์ของผู้เรียน” เป็นเวลา 3 ชั่วโมงภายใน 120 วันนับตั้งแต่ได้รับตำแหน่ง และเข้าร่วมการฝึกอบรมเพิ่มเติม 3 ชั่วโมงทุก ๆ 2 ปี

รัฐวอชิงตัน มีการฝึกอบรม 3 ประเภทที่จำเป็นสำหรับผู้อำนวยการโรงเรียนที่สภานิติบัญญัติแห่งวอชิงตันกำหนด แต่การฝึกอบรมของสำนักงานการศึกษาท้องถิ่นจำเป็นสำหรับคณะกรรมการโรงเรียนเท่านั้น และในเดือนกรกฎาคมปี 2021 มีการกำหนดเป็นกฎหมายให้นักการศึกษาโรงเรียนรัฐบาลระดับอนุบาลถึงมัธยมตอนปลาย ผู้นำเขตการศึกษา และผู้อำนวยการโรงเรียนต้องมีการฝึกอบรมภายใน 90 วันนับตั้งแต่ได้รับตำแหน่ง โดยเป็นหัวข้อในการฝึกอบรมด้านความสามารถทางวัฒนธรรม ความหลากหลาย ความเท่าเทียม และการไม่แบ่งแยกสำหรับนักการศึกษาโรงเรียนรัฐบาลของรัฐวอชิงตัน

ฮาลิก ฮาลิก (Halik, 2019, pp. 1960-1962) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมพลังของคณะกรรมการโรงเรียนในการปรับปรุงคุณภาพการบริการการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐในเม็กซิโก พบว่า การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งเป็นเอกสารที่มีขั้นตอนตามมาตรฐานคุณภาพที่ชัดเจนเพื่อให้โรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีเอกสารดังกล่าวจะระบุอำนาจหน้าที่ของแต่ละฝ่าย กำหนดเป้าหมายความสำเร็จที่ชัดเจน ทิศทางการดำเนินงานและวัตถุประสงค์ของทุกกิจกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ในโรงเรียนทั้งหมดที่ชัดเจนสามารถเสริมพลังในการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนในการปรับปรุงคุณภาพการบริการการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐในเม็กซิโกได้

มีนา เศรษฐวัฒน์ (Sehrawat, 2021, p. 89) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทและหน้าที่ที่คาดหวังของคณะกรรมการสถานศึกษา : การค้นหาการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นไปอย่างราบรื่นนั้นควรได้รับการคัดเลือกผ่านกระบวนการเลือกตั้งที่เหมาะสม ตามพระราชบัญญัติ สมาชิกของคณะกรรมการสถานศึกษาควรได้รับการดูแลจากผู้อำนวยการสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และได้รับโอกาสในการเข้าร่วมดำเนินงานในการบริหารจัดการการศึกษาร่วมกับสถานศึกษาอย่างจริงจังและมีความชัดเจน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน สถานศึกษาควรแจ้งคณะกรรมการสถานศึกษาล่วงหน้าเกี่ยวกับ

กำหนดวาระการประชุมทุก 2 เดือน และการประชุมควรเน้นการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน พร้อมกับมีความโปร่งใสในเรื่องของการบริหารงบประมาณ รวมถึงการกระจายอำนาจ อย่างเหมาะสม โดยมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ให้เกียรติกันในการทำงาน ทั้งนี้เป็นผลให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิผลสูงสุด

สรุปได้ว่า แนวทางทางการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา สามารถปฏิบัติได้หลายวิธี เช่น รูปแบบการฝึกอบรม เช่น การอบรมพัฒนาความรู้ ความสามารถ และสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา การอบรมเกี่ยวกับการกำกับดูแลและรับผิดชอบทางการเงิน กฎหมายแรงงาน และการสร้างความไว้วางใจของสมาชิกคณะกรรมการโรงเรียนต่อชุมชน การอบรมการประเมินและปรับปรุงผลลัพธ์ของผู้เรียน และการฝึกอบรมเกี่ยวกับจริยธรรมและความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ หรือรูปแบบการสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การแบ่งปันประสบการณ์ การพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันภายในคณะกรรมการเองหรือกับสถานศึกษา

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับองค์ประกอบหรือตัวแปรที่ส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคต เพื่อทราบแนวทางหรือทิศทางในการเปลี่ยนแปลงที่มีแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในอนาคต ทั้ง 8 ด้านมาแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปผลการ ศึกษา ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 แสดงการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับองค์ประกอบหรือตัวแปรที่ส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคตทั้ง 8 ด้านของนักวิชาการ

ตัวแปรที่ศึกษา 8 ด้าน	1. องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษา	2. วิธีการสรรหา การเลือกคณะกรรมการสถานศึกษา	3. โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษา	4. บทบาท อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา	5. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของคณะกรรมการสถานศึกษา	6. การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา	7. คุณลักษณะที่พึงประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา	8. การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา
อุทัย บุญประเสริฐ (2547)	✓			✓				
กระทรวงศึกษาธิการ (2564)	✓	✓						
ธีระ รุญเจริญ (2547)		✓						

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา 8 ด้าน	1. องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษา	2. วิธีการสรรหา การเลือก คณะกรรมการสถานศึกษา	3. โครงสร้างการบริหารงานของ คณะกรรมการสถานศึกษา	4. บทบาท อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา	5. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของคณะกรรมการสถานศึกษา	6. การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา	7. คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา	8. การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562)			✓	✓				
Ikenberry, O. S. (1984)			✓					
Wragg, E.C. & Parington J. A. (1989)			✓					
Suphi Turhan (2022)			✓					
National School Boards Association (2023)			✓					✓
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543)				✓				
เกษม วัฒนชัย (2546)				✓				
กฤษฎาณ มุ่งหามณี (2549)				✓				
กระทรวงศึกษาธิการ (2550)				✓				
ฟิกรี แก้วนวล (2560)				✓				
Jim Burgett (2023)				✓				
สมนึก พงษ์สกุล (2556)					✓			
นาวัน แกละสมุทร (2562)					✓			
กัญจนพร ศรีมงคล (2565)					✓			
กระทรวงศึกษาธิการ (2551)						✓		
นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และ อินตา ศิริวรรณ (2560)						✓		
กมลชนก ศรีวรรณ (2561)						✓		
จิตรา แก้วมะ (2563)						✓		

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา 8 ด้าน	1. องค์ประกอบและคุณสมบัติ ของคณะกรรมการสถานศึกษา	2. วิธีการสรรหา การเลือก คณะกรรมการสถานศึกษา	3. โครงสร้างการบริหารงานของ คณะกรรมการสถานศึกษา	4. บทบาท อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ของคณะกรรมการสถานศึกษา	5. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชนของคณะกรรมการสถานศึกษา	6. การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมี ประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา	7. คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของ คณะกรรมการสถานศึกษา	8. การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา
ชัยอานนท์ แก้วเงิน (2563)						✓		
พรเทพ เหมรานนท์ (2564)						✓		
วิรัชกร ชวดกลางลา (2565)						✓		
อนุวัฒน์ ทศบุตร (2565)						✓		
Cohen & Uphoff (1981)						✓		
Hilary Abell (2018)						✓		
ธีระ รุญเจริญ (2546)	✓			✓				
มนต์ธีร์ ชันทองคำ (2560)	✓	✓						
ชมาภรณ์ ไสวพันธ์ และ จำเนียร พลหาญ (2566)		✓						
Illinois Association of School Boards (2019)			✓	✓				
Chuck Dervarics & Eileen O'Brien (2019)			✓					
สวิต ดวงจันทร์ (2546)			✓					✓

2. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงอนาคต

การวิจัยเชิงอนาคต (Futures Research) เป็นการวิจัยที่มีแนวคิด วิธีการและระเบียบวิธีที่แตกต่างไปจากการวิจัยโดยปกติทั่วไป มุ่งเน้นการศึกษาค้นคว้าหาความจริง ในรูปแบบของการคาดการณ์หรือทำนายแนวโน้มต่าง ๆ ที่มีความเป็นไปได้ของเรื่องที่กำลังศึกษาภายในช่วงเวลาหนึ่งในอนาคตที่กำหนดไว้ และเนื่องจากอนาคตเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนและสลับซับซ้อนยากต่อการคาดการณ์ ผู้ที่จะบอกแนวโน้มของปรากฏการณ์ที่มีความเป็นไปได้ว่ามันจะเกิดขึ้นจริงในอนาคตหรือสามารถคาดการณ์ปรากฏการณ์ได้ตามความเป็นจริงหรือใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Experts) ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเช่นเดียวกับการทำวิจัยโดยปกติทั่วไป ซึ่ง เป็นผู้ที่ต้องมีความรู้และมีประสบการณ์ในปรากฏการณ์ที่วิจัยอย่างแท้จริง (สุวิทย์ ภาณุจारी, 2563, น. 289-312)

2.1 ความหมายของการวิจัยเชิงอนาคต

วิโรจน์ สารัตนะ (2556) ให้ความหมายการศึกษาอนาคตว่า เป็นการคาดการณ์แนวโน้มที่เป็นไปได้มากที่สุดเท่านั้น เพื่อกำหนดสิ่งที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งอาจไม่ถูกต้องแม่นยำเสมอไป

จุมพล พูลภัทรชีวิน (2559) ให้ความหมายของการวิจัยเชิงอนาคตว่า การวิจัยอนาคตมาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Futures Research” ซึ่งเป็นศัพท์เฉพาะ ที่สื่อถึงแนวคิด กระบวนการ ระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษาแนวโน้มและทางเลือกที่เป็นไปได้ในอนาคตหลายทิศทาง ทั้งแนวโน้มที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ จึงมีตัวอักษร “s” ท้ายคำว่า Future จึงต้องศึกษาหาแนวโน้มที่เป็นไปได้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

สุวิทย์ ภาณุจारी (2563) ให้ความหมายของการวิจัยเชิงอนาคตว่า เป็นกระบวนการศึกษาแนวโน้มของเหตุการณ์ในอนาคตที่มีความเป็นไปได้ โดยอิงข้อมูลจากอดีตถึงปัจจุบัน นำมาสรุปผล และเขียนแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

โรเบิร์ต บี เท็กซ์เตอร์ (Textor, 1980) ให้ความหมายของการวิจัยเชิงอนาคตว่า เป็นวิธีการแสวงหาคำตอบอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับแนวโน้มที่เป็นไปได้ในอนาคต

2.2 เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคต

ปัจจุบันการศึกษากการวิจัยมีการนำระเบียบวิธีวิจัยมาประยุกต์รวมกับการวิจัยเชิงอนาคตมากขึ้น แต่เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคตที่เป็นที่นิยมโดยทั่วไป มี 3 เทคนิค คือ 1) เทคนิคการวิจัย

แบบ EFR (Ethnographic Future Research) 2) เทคนิคการวิจัยแบบ Delphi (Delphi Technique) และ 3) เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research)

2.2.1 เทคนิคการวิจัยแบบ EFR (Ethnographic Future Research)

เทคนิคการวิจัยแบบ EFR เป็นเทคนิคที่พัฒนาโดย โรเบิร์ต บี เท็กซ์เตอร์ (Textor, 1980) อาจารย์มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดแห่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งพัฒนามาจากระเบียบวิธีการวิจัยที่เรียกว่า การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนา (Ethnographic Research หรือ Ethnography) โดยขั้นตอนในการวิจัยจะใช้แบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายเปิด และไม่ชี้นำ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอนาคตภาพที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา ไปใน 3 ทิศทาง คือ 1) อนาคตภาพทางบวก 2) อนาคตภาพทางลบ และ 3) อนาคตสภาพที่เป็นไปได้มากที่สุด

ในการสัมภาษณ์การวิจัยแบบ EFR มีลักษณะเด่น แตกต่างจากการสัมภาษณ์อื่น คือ มีการแบ่งการสัมภาษณ์เป็นช่วงตามหัวข้อสัมภาษณ์ และตามช่วงเวลาที่กำหนด ระหว่างการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์ จะทำการสรุปการสัมภาษณ์ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ฟัง และขอให้ผู้สัมภาษณ์ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขคำสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์และถูกต้อง กระบวนการนี้เรียกว่า “เทคนิคการสรุปสะสม” (Cumulative Summarization Technique) ซึ่งจะดำเนินการในลักษณะนี้ไปจนจบการสัมภาษณ์ เพื่อให้เชื่อมั่นว่าข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นั้น จะมีความตรง (Validity) และความเที่ยง (Reliability) (สุวิทย์ ภาณุจारी, 2563)

ขั้นตอนการวิจัยแบบ EFR (จักรกฤษณ์ สิริริน, 2561; สุวิทย์ ภาณุจारी, 2563) มีดังนี้

1. กำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ
2. สร้างเครื่องมือการวิจัย ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเฉพาะ คือ 1) แบบเปิดและไม่ชี้นำ 2) แบบกึ่งโครงสร้าง คือมีการเตรียมหัวข้อหรือประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้า 3) ใช้เทคนิคการสรุปสะสม 4) สัมภาษณ์อนาคตภาพ 3 ทิศทาง คือ 1) ภาพอนาคตทางที่ดี 2) ภาพอนาคตทางที่ไม่ดี และ 3) ภาพอนาคตที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ทำวิเคราะห์ สังเคราะห์ และหาฉันทามติ (Consensus)
5. เขียนอนาคตภาพ

2.2.2 เทคนิคการวิจัยแบบ Delphi (Delphi Technique)

เทคนิคการวิจัยแบบ Delphi เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นโดย โอลาฟ เฮลเมอร์ และนอร์แมน ซี ดาลเกีย นักวิจัยของบริษัทแรนด์ (Rand Corporation) (Olaf Helmer & Norman C. Dalkey อ้างถึงใน วิลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2562) เป็นเทคนิคการวิจัยเพื่อศึกษาแนวโน้มเหตุการณ์ ในประเด็น

ที่สนใจในอนาคต ใช้วิธีการรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ เกี่ยวกับปัญหาการวิจัยที่ศึกษาที่แท้จริงโดยเฉพาะ ด้วยวิธีการและหลักเกณฑ์ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัยอย่างเป็นระบบและมีแบบแผนชัดเจน (บุญมี พันธุ์ไทย, 2565) นอกจากนี้ยังเป็นกระบวนการที่อาจใช้เวลาานกว่าวิธีการวิจัยเชิงอนาคตแบบอื่น ผู้เชี่ยวชาญใช้เวลาในการเข้าร่วมและตอบแบบสอบถามค่อนข้างใช้ระยะเวลานานเพื่อให้บรรลุฉันทามติในประเด็นสำคัญที่ทำการวิจัย (Drumm และคณะ, 2022)

วิธีการหรือกระบวนการในการรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ เพื่อนำข้อมูลมาสรุปให้เป็นฉันทามติที่เห็นชอบโดยเสียงข้างมาก ในการพยากรณ์เพื่อที่จะตัดสินใจถึงเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

วิธีการรวบรวมข้อมูล คือ การให้ผู้เชี่ยวชาญตอบคำถามจากแบบสอบถาม ที่นักวิจัยสร้างขึ้น โดยที่ผู้เชี่ยวชาญที่นักวิจัยเลือกให้เป็นผู้ตอบแบบสอบถามนั้น จะไม่ทราบว่าเป็นงานวิจัยนี้มีผู้เชี่ยวชาญคนใดบ้างเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยลักษณะดังกล่าวนี้ สามารถลดความขัดแย้งในทางวิชาการระหว่างผู้เชี่ยวชาญได้ดี (สุวิทย์ ภาณุจारी, 2563)

ขั้นตอนการวิจัยแบบ Delphi (น้ำผึ้ง มีศีล, 2559; บุญมี พันธุ์ไทย, 2565; วัลลภ รัฐจัดรานนท์, 2562; สุวิทย์ ภาณุจारी, 2563) มีดังนี้

1. กำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยต้องทำการคัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้ และประสบการณ์โดยตรงในเรื่องที่ต้องการศึกษา ซึ่งอาจใช้วิธีการเลือกแบบสโนว์บอลหรือบอกต่อ (Snow ball) (สุวิทย์ ภาณุจारी, 2563) โดยจำนวนกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ นิยมใช้ไม่น้อยกว่า 17 คน เนื่องจาก ผู้เชี่ยวชาญจำนวนตั้งแต่ 17 คนขึ้นไปจะมีระดับความคลาดเคลื่อนลดลงอย่างคงที่และน้อยมากคือ 0.02 (Macmillan, 1971) ทั้งนี้ สิ่งสำคัญคือต้องคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์สอดคล้องกับปัญหาการวิจัยอย่างถูกต้องและเหมาะสมอย่างที่สุด

2. สร้างเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยต้องผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยง (Reliability) ก่อนนำไปใช้เสมอ อย่างไรก็ตาม เทคนิคการวิจัยแบบ Delphi นั้น ความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยจะแฝงอยู่ในกระบวนการรวบรวมข้อมูลอยู่แล้วด้วย เนื่องจากการรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ โดยตรง กล่าวคือ ขณะที่ผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถาม จะมีการพิจารณาตรวจสอบคำหรือปรับแก้สำนวนภาษาในแบบสอบถามร่วมด้วย ส่วนความเที่ยงของเครื่องมือการวิจัย พิจารณาได้จากการที่ผู้เชี่ยวชาญยืนยันคำตอบของตนเอง เมื่อตอบแบบสอบถามรอบที่ 2 และ 3

3. เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาฉันทามติหรือความเห็นพ้องต้องกัน (Consensus) โดยไม่นิยามให้ผู้เชี่ยวชาญมาเผชิญหน้ากัน

โดยทั่วไป ผู้วิจัยจะรวบรวมข้อมูล 2 – 3 รอบ ขึ้นอยู่กับคำตอบของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลว่ามีการเปลี่ยนแปลงมากนักน้อยเพียงใด หากมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก ก็สามารถยุติการวิจัยได้ เทคนิคการวิจัยแบบ Delphi มักมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละรอบ (สุวิทย์ ภาณุจาวี, 2563) ดังนี้

รอบแรก ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น ซึ่งแบบสอบถามมักจะเป็นคำถามปลายเปิด มีลักษณะถามกว้าง ๆ เพื่อรวบรวมประเด็นและนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาระดับความสำคัญหรือความเป็นไปได้ของแนวโน้มเกี่ยวกับปรากฏการณ์หรือปัญหาการวิจัยที่ศึกษาในรอบสองต่อไป

รอบสอง ผู้วิจัยนำข้อความที่เป็นคำตอบในรอบแรก จากผู้เชี่ยวชาญทุกคน รวบรวมตัดข้อความซ้ำ ๆ และข้อความที่เป็นส่วนเกินออกไป หรือนำข้อความมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาทุกประเด็น (Content Analysis) จากนั้นรวบรวมประเด็นที่สอดคล้องกับปัญหาการวิจัยทุกประเด็น พัฒนาเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาระดับความสำคัญหรือความเป็นไปได้ของแนวโน้มเกี่ยวกับปรากฏการณ์หรือปัญหาการวิจัยที่ศึกษา

รอบสาม ผู้วิจัยนำข้อมูลหรือคำตอบที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญทุกคนในรอบสอง มาวิเคราะห์หาค่าอนาคตภาพ คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยค่าเฉลี่ยคือโอกาสที่เป็นไปได้ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ ผู้เชี่ยวชาญเห็นต่างกันในเรื่องอนาคตภาพ นอกจากนี้อาจวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter Quartile Rang) ก็ได้ และคัดเลือกข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ คือ มีค่ามัธยฐานมากกว่า 3.40 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.5

จากนั้น ส่งแบบสอบถามฉบับเดิม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาทวนซ้ำอีกครั้ง พร้อมทั้งแสดงข้อมูลย้อนกลับเชิงสถิติและแสดงให้เห็นคำตอบในรอบสองของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านด้วยลักษณะเช่นนี้เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญสามารถเปลี่ยนแปลงคำตอบของตนหรือคงคำตอบเดิมก็ได้ แต่หากมีการเปลี่ยนแปลงคำตอบผู้เชี่ยวชาญต้องแสดงเหตุผลประกอบตามที่ผู้วิจัยร้องขอ

ทั้งนี้ จะมีการสอบถามในรอบที่สี่หรือไม่ ขึ้นอยู่กับคำตอบในรอบสามว่ามีความคงที่แล้วยังหรือไม่ หากคำตอบในรอบสามมีความคงที่และสอดคล้อง สามารถยุติการวิจัยได้ทันที ถ้า

คำตอบในรอบสามยังไม่สอดคล้องให้ทำรอบสี่เพิ่ม หรือผู้วิจัยสามารถตัดประเด็นที่มีการกระจายมากออก หรือประเด็นที่มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มากเกินไปเกินเกณฑ์ก็สามารถตัดออกได้เช่นกัน ดังนั้น ประเด็นอาจลดลงจากเดิมได้

2.2.3 เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research)

เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นโดย จุมพล พูลภัทรชีวิน จากการสนับสนุนของโรเบิร์ต บี เท็กซเตอร์ อาจารย์มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดแห่งสหรัฐอเมริกา ผู้ริเริ่มเทคนิคการวิจัยแบบ EFR (Ethnographic Future Research) ซึ่งเป็นเทคนิคการวิจัยที่นำจุดเด่นของเทคนิคการวิจัยแบบ EFR (Ethnographic Futures Research) และเทคนิคการวิจัยแบบ Delphi (Delphi technique) มาผสมกัน (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2546b, 2559; วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2562; สุวิทย์ ภาณุจारी, 2563)

ขั้นตอนการวิจัยแบบ EDFR (บุญมี พันธุ์ไทย, 2553) มีดังนี้

1. การวิจัยแบบ EDFR มีขั้นตอนในการวิจัยคล้ายคลึงกับเทคนิคการวิจัยแบบ Delphi เนื่องจากมีการปรับปรุงให้มีความยืดหยุ่นและมีความเหมาะสมมากขึ้น โดยใช้การสัมภาษณ์ตามเทคนิค EFR ในรอบแรก จะใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบ EFR หลังจากการสัมภาษณ์รอบแรก ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อพัฒนาเป็นเครื่องมือการวิจัยในลักษณะแบบสอบถาม

2. จากนั้นตามด้วยเทคนิค Delphi ในรอบสองและรอบสาม จะใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้น ไปเก็บข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อทรงความคิดเห็นในการพิจารณาแนวโน้ม เพื่อหาฉันทามติ ซึ่งมีการดำเนินการประมาณ 2 – 3 รอบ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด และสอดคล้องทางความคิดเห็นระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อสรุปเป็นอนาคตภาพ

สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงอนาคตเป็นการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคตที่มีแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด โดยทั่วไป มี 3 เทคนิค คือ 1) เทคนิคการวิจัยแบบ EFR (Ethnographic Future Research) 2) เทคนิคการวิจัยแบบ Delphi (Delphi Technique) และ 3) เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research)

2.3 เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR

2.3.1 ความหมายของการวิจัยแบบ EDFR

วิโรจน์ สารรัตนะ (2557) ให้ความหมายของการวิจัยอนาคตด้วย EDFR ว่า เป็นระเบียบวิธีวิจัยในการคาดการณ์อนาคต (Research Technique) เป็นทั้งเทคนิคการสื่อสารระหว่าง

ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมักไม่มีเวลาว่างที่จะมานั่งแลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยตรง เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR และ Delphi เปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความเชี่ยวชาญระหว่างกัน

บุญมี พันธุ์ไทย (2553) และสุบัน มุขระโกษา (2557) ให้ความหมายของเทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR ว่าเป็นการพัฒนาขึ้นโดยผสมผสานเทคนิคการวิจัยแบบ EFR (Ethnographic Futures Research) กับเทคนิคการวิจัยแบบ Delphi (Delphi technique) โดยขั้นตอนของการวิจัยแบบ EDFR จะมีลักษณะคล้ายกับการวิจัยแบบ Delphi แต่ปรับปรุงให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น

สุรัตน์ แท่นประเสริฐกุล (2564) กล่าวว่า วิจัยเชิงอนาคตแบบ EDFR เป็นเทคนิคการสร้างภาพอนาคตด้วยการวิเคราะห์แนวโน้ม (Trend-based scenario techniques) โดยการศึกษาแนวโน้มที่เป็นไปได้ และเป็นขั้นตอนของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาเขียนสรุปเป็นภาพอนาคต

สรุปได้ว่า เทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR หมายถึง การวิจัยที่พัฒนาขึ้นโดยผสมผสานเทคนิคการวิจัยแบบ EFR (Ethnographic Futures Research) กับเดลฟาย (Delphi) โดยขั้นตอนของ EDFR คล้ายกันกับ Delphi แต่ปรับปรุงวิธีให้ยืดหยุ่นเหมาะสมมากขึ้น และปิดช่องโหว่หรือข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในการวิจัยที่ใช้เทคนิคการวิจัยแบบ EFR (Ethnographic Futures Research) เพียงรูปแบบเดียว

2.3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิค EDFR

วิโรจน์ สารรัตน์ (2557) การใช้เทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) เพื่อการวิจัยมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดและติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ในการทำ EDFR รอบที่ 1 และเพื่อตอบแบบสอบถามโดยใช้เทคนิคเดลฟายในการทำ EDFR รอบที่ 2 และ 3

2. การทำ EDFR รอบที่ 1 ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้แนวโน้มที่ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญคาดว่าจะเป็นไปได้และหรือควรจะเป็นภายใต้ภาพอนาคตของโลก ประเทศไทย และระบบราชการไทยในอีก 10 ปีข้างหน้าในด้านที่เป็นไปได้มากที่สุด

3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นประเด็นต่าง ๆ ในทุกประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็น เพื่อนำประเด็นเหล่านั้นไปใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟายในการทำ EDFR รอบที่ 2

4. การทำ EDFR รอบที่ 2 ใช้เทคนิคเดลฟายโดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ (กลุ่มเดิม) พิจารณาประเมินค่าโอกาสความเป็นไปได้และหรือควรจะเป็นของประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

5. นำผลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความสอดคล้องของคำตอบด้วยวิธีการเชิงสถิติเพื่อแสดงตำแหน่งค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และค่าร้อยละ (Percentile) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จัดทำเป็นแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญสำหรับการทำ EDFR รอบที่ 3

6. การทำ EDFR รอบที่ 3 ในกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ (กลุ่มเดิม) โดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญจะได้รับข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical feedbacks) ที่เป็นของกลุ่มรวมและคำตอบของตนเอง เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญทราบความเหมือนหรือความแตกต่างในแต่ละคำตอบภายในกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญและให้ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนได้ทบทวนคำตอบของตนเองอีกครั้ง

7. นำมาวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความสอดคล้องของคำตอบด้วยวิธีการเชิงสถิติ เพื่อแสดงตำแหน่งของค่าต่ำสุด สูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน และค่าร้อยละอีกครั้ง

จุมพล พลภูภักชีวิน (2546a) กล่าวถึงขั้นตอนการทำวิจัย EDFR ซึ่งอาจสรุปได้เป็นขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดและเตรียมตัวกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นส่วนสำคัญมาก เพราะผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้ข้อมูลที่นำเชื่อถือ ผู้วิจัยต้องติดตามกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญเป็นการส่วนตัว เพราะผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้ข้อมูลที่นำเชื่อถือ อธิบายจุดมุ่งหมายขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัย เวลาที่ใช้โดยประมาณและประโยชน์ของการวิจัย เน้นย้ำถึงความจำเป็นและความสำคัญของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ

2. สัมภาษณ์ (EDFR รอบที่1) ลักษณะการสัมภาษณ์และขั้นตอนคล้ายกับ EFR แต่ EDFR มีความยืดหยุ่นมากกว่า ผู้วิจัยสามารถที่จะเลือกรูปแบบการสัมภาษณ์รอบที่ 1 อาจยืดรูปแบบ EFR คือ เริ่มจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจากภาพอนาคตทางที่ดี (Optimistic Realistic Scenario) ภาพอนาคตทางที่ไม่ดี (Pessimistic Realistic Scenario) และภาพอนาคตที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญคิดในหลายแง่มุม ซึ่งเป็นการมองในแง่บวกก่อนแล้วจึงพิจารณาในแง่ลบและความเป็นไปได้มากที่สุด นอกจากนั้นการสัมภาษณ์แบบ EDFR มีความยืดหยุ่นมาก หากผู้วิจัยต้องการข้อมูลเพิ่มเติมก็สามารถสัมภาษณ์ในประเด็นต่าง ๆ ที่

ต้องการได้ โดยการผนวกเข้ากับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญลำดับต่อไป หรืออาจแบ่งการสัมภาษณ์เป็นช่วง ๆ ก็สามารทำได้

3. วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อเขียนแนวโน้มในแบบสอบถาม

4. สร้างเครื่องมือ การสร้างเครื่องมือถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญและยากที่สุดของการวิจัยด้วยเทคนิคนี้ คือ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญทุกคนมารวมกัน ตัดทอนข้อความที่ซ้ำกันหรือตัดส่วนที่เกินไปจากกรอบของการวิจัยที่กำหนดไว้ออกไป โดยการหาถ้อยคำที่ครอบคลุมข้อความทั้งหมด ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พยายามรักษาถ้อยคำของผู้สัมภาษณ์ไว้ให้มากที่สุด การเขียนควรเป็นภาษาที่สั้น กระชับ โดยพยายามรักษาความหมายเดิมของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญให้มากที่สุด เขียนแนวโน้มเพียงประเด็นเดียวใน 1 ข้อ ป้องกันมิให้ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญเกิดความสับสนในประเด็นนั้น ๆ

5. ทำ EDR รอบที่ 2 และ 3 การนำแบบสอบถามไปสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน เพื่อทำการจำแนกข้อมูล หาฉันทามติ (Consensus) ในการทำ EDR รอบที่ 2 และ 3 ในรอบนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะได้รับข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical Feedbacks) เป็นของกลุ่มโดยส่วนรวมโดยหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (Interquartile Range) ของกลุ่ม ผนวกด้วยคำตอบเดิมของตนเอง แล้วขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาตอบใหม่ จำนวนรอบของการทำวิจัย EDR ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย งบประมาณ เวลา และกำลังคนของการวิจัย ทั้งนี้พิจารณาคำตอบที่ได้ว่ามีความเป็นเอกพันธ์แล้วหรือยัง มี Homogeneity ของคำตอบหรือมีฉันทามติ (Consensus) ของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญที่ครอบคลุมเรื่องที่ศึกษามากพอแล้วหรือยัง

6. เขียนภาพอนาคต การนำผลการตอบแบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์ผลตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งโดยทั่วไปถือตามเกณฑ์ที่มีแนวโน้มความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง กล่าวคือ ค่ามัธยฐาน (Median) ที่ 3.40 ขึ้นไปและพิจารณาความสอดคล้องของคำตอบโดยพิจารณาจาก Interquartile Range (Q3 – Q1) ไม่เกิน 1.5 การเขียนภาพอนาคตไม่เขียนเป็นวิชาการมากเกินไป คือ คนทั่วไปอ่านแล้วเข้าใจได้ง่าย

สุบัน มุขระโกษา (2557, น. 1) กล่าวถึงขั้นตอนการทำวิจัย EDR ซึ่งอาจสรุปได้เป็นขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดและเตรียมตัวกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ การเตรียมตัวกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญก็ยิ่งมีความจำเป็น เพราะผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญอาจมองไม่เห็น

ความสำคัญของการวิจัยหรืออาจไม่มีเวลาให้ผู้วิจัยได้เต็มที่ ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องติดตามกับผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญเป็นการส่วนตัว

2. อธิบายถึงจุดมุ่งหมายขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัย เวลาที่ต้องใช้โดยประมาณ และประโยชน์ของการวิจัยเน้นย้ำถึงความจำเป็นและความสำคัญของการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ

3. เปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญได้มีเวลาเตรียมตัว เตรียมข้อมูล จัดระบบข้อมูล และความคิดล่วงหน้า ช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น

4. การสัมภาษณ์มีลักษณะและขั้นตอนคล้ายกับ EFR แต่ EDFR จะมีความยืดหยุ่นมากกว่า คือ ผู้วิจัยสามารถเลือกรูปแบบการสัมภาษณ์ที่จะสนองตอบต่อจุดมุ่งหมาย เวลางบประมาณ และสถานการณ์ของการวิจัยได้ คือ อาจยึดตามรูปแบบของ EFR หรืออาจจะเลือกสัมภาษณ์เฉพาะแนวโน้มที่ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญคาดว่าจะเป็นไปได้และน่าจะเป็น โดยไม่คำนึงถึงว่าแนวโน้มเหล่านี้จะเป็นไปในทางดีหรือร้าย เพราะในการทำ EDFR รอบที่สองและสาม ถ้าหากผู้วิจัยสนใจที่จะแยกศึกษาอนาคตภาพทั้ง 3 ตามแบบ EFR ผู้วิจัยก็สามารถทำได้โดยการออกแบบแบบสอบถามที่จะช่วยให้ได้อนาคตภาพทั้ง 3 ภาพอย่างเป็นระบบได้

5. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อสร้างเป็นเครื่องมือสำหรับทำเดลฟาย

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการวิจัยแบบใช้เทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) เริ่มจากการกำหนดติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ในการจัดการศึกษา จากนั้นทำ EDFR รอบที่ 1 ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้และหรือควรจะเป็นภายใต้ภาพอนาคตของโลก ประเทศไทย และระบบราชการไทยในอีก 10 ปีข้างหน้า ในด้านที่เป็นไปได้มากที่สุด และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นประเด็น ต่าง ๆ ในทุกประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็น เพื่อนำประเด็นเหล่านั้นไปใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟายในการทำ EDFR รอบที่ 2 ซึ่งทำโดยการส่งแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ (กลุ่มเดิม) พิจารณาประเมินค่าโอกาสความเป็นไปได้และหรือควรจะเป็นของประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้วนั้น นำผลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความสอดคล้องของคำตอบด้วยวิธีการเชิงสถิติเพื่อแสดงตำแหน่งค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และค่าร้อยละ (Percentile) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จัดทำเป็นแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญสำหรับการทำ EDFR รอบที่ 3 โดยเก็บข้อมูลในกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ (กลุ่มเดิม) โดยการส่งแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญซึ่งจะ

ได้รับข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical feedbacks) ที่เป็นของกลุ่มรวมและคำตอบของตนเอง เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญทราบความเหมือนหรือความแตกต่างในแต่ละคำตอบภายในกลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญและผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนได้ทบทวนคำตอบของตนเองอีกครั้ง จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความสอดคล้องของคำตอบด้วยวิธีการเชิงสถิติเพื่อแสดงตำแหน่งของค่าต่ำสุด สูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน และค่าร้อยละอีกครั้ง

2.4 เทคนิคการเขียนภาพอนาคต

ภาพอนาคต หมายถึง การพยากรณ์เหตุการณ์หรือแนวโน้มของการเกิดเหตุการณ์ อย่างสมเหตุสมผล โดยการรวบรวมข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับภาพอนาคตที่ต้องการศึกษาเพื่อวิเคราะห์แนวโน้มอนาคตที่แสดงถึงความเชื่อมโยง ความต่อเนื่อง มีความชัดเจนเป็นไปตามเหตุผล ภาพอนาคตที่ดีจะเป็นลักษณะแนวโน้มที่สอดคล้องและไม่ขัดแย้งกัน มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น และเป็นจริงในมุมมองของผู้เชี่ยวชาญ ผ่านการเชื่อมโยงและการประสานความสอดคล้องทางความคิดของผู้ที่จำลองภาพขึ้นมา

ในปัจจุบันเทคนิควิธีการวิจัยเชิงอนาคตถูกขยายผลไปอย่างแพร่หลาย และเป็นเทคนิควิธีการวิจัยที่เป็นที่นิยมมากขึ้น และส่วนหนึ่งในการวิจัยอนาคตก็คือ การเขียนภาพอนาคต (Scenarios) คือ การแสดงภาพสิ่งที่มีความเป็นไปได้ในอนาคตของเรื่องที่ศึกษา โดยใช้ความคิดเห็นและจินตนาการอย่างอิสระของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่มักถูกคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคต เช่น ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเมือง สังคม การศึกษา และเศรษฐกิจ (Morrison และคณะ, 1983)

เทคนิคการสร้างภาพอนาคต (Scenarios) เป็นแบบแผนหนึ่งของการวิจัยอนาคต (Future Research) พัฒนาขึ้นโดย เฮอ์แมน คาน (Herman Kahn) ในปี ค.ศ. 1950 ลักษณะสำคัญของ ภาพอนาคต (สุรัตน์ แท่นประเสริฐกุล, 2564) มีดังนี้

1. เป็นสมมติฐานของเหตุการณ์อนาคต (Hypothetical) การนำเสนอทางเลือกที่มีแนวโน้มเป็นไปได้สูงสุดในอนาคต

2. เป็นภาพร่าง (Sketch) ของแนวโน้มเป็นไปได้สูงสุดในอนาคต

3. เป็นภาพรวม (Holistic) ของเหตุการณ์ในอนาคต เป็นแนวโน้มทางเลือกในอนาคต

นอกจากนี้ ยังเสนอการสร้างภาพอนาคตประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การพยากรณ์เหตุการณ์ เริ่มจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของเรื่องที่ศึกษาและวิเคราะห์แนวโน้มอนาคต

2. การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ หรือเรียกว่า วิเคราะห์ผลกระทบไขว้ เพื่อคาดการณ์ความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ โดยพิจารณาผลกระทบและความต่อเนื่องของเหตุการณ์ การวิเคราะห์แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้จากข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาทั้งแนวตั้งและแนวนอน หากพบว่าแนวโน้มบนแนวนอนเกิดขึ้นส่งผลให้แนวโน้มบนแนวตั้งมีโอกาสเกิดขึ้นมาก ก็ให้เครื่องหมาย (+2) อาจเกิดขึ้นได้ ให้เครื่องหมาย (+1) อาจไม่เกิดขึ้นใช้เครื่องหมาย (-1) และอาจไม่มีทางเกิดขึ้นเลยใช้เครื่องหมาย (-2) และหากไม่แน่ใจให้ (0)

3. การเขียนภาพอนาคตสามารถเขียนแบบบรรยายหรือเป็นแผนภาพก็ได้

วิตกิน และอัลต์สชวล์ด ได้เสนอวิธีการสร้างภาพอนาคต (Witkin และ Altschuld, 1995)

ดังนี้

1. กำหนดขอบเขตของเรื่องที่สนใจศึกษา
2. กำหนดเวลา มักนิยมสร้างภาพอนาคต ในช่วง 5 – 10 ปี
3. เก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องที่สนใจศึกษา โดยเทคนิคต่าง ๆ เช่น การวิเคราะห์แนวโน้ม โดยสำรวจความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ วิธีเดลฟาย การวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ หรือการค้นคว้า แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสารอ้างอิง
4. บรรยายลักษณะแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของเรื่องที่สนใจศึกษาให้ครอบคลุม เพื่อสามารถสร้างภาพอนาคตได้ถูกต้องและสมบูรณ์มากขึ้น
5. กำหนดแนวโน้มเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น อุปสรรค รวมทั้งกำหนดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ
6. สร้างภาพอนาคตจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด โดยพิจารณาถึง แนวโน้ม และความเป็นไปได้ในอนาคต
7. พิจารณาความสอดคล้องตามความเป็นจริงและเที่ยงตรงของภาพอนาคตที่ได้
8. นำภาพอนาคตไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและชี้ทิศทางอนาคต

สรุปได้ว่า เทคนิคการเขียนภาพอนาคต (Scenarios) ในการวิจัย คือ การแสดงภาพที่มีความเป็นไปได้ในอนาคต โดยอิงจากความคิดเห็นและจินตนาการของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน การวิเคราะห์แนวโน้มของอนาคตจากการสัมภาษณ์ การศึกษาผลทางสถิติจากการตอบแบบสอบถามที่เป็นฉันทามติ และแสดงภาพอนาคต เชื่อมโยงเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ชัดเจนและมีเหตุผล มีความเป็นไปได้ตามมุมมองของผู้เชี่ยวชาญ และมีความสอดคล้องกันภายในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สามารถสนับสนุนการวิจัยของผู้วิจัย เรื่อง อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้านั้น ผู้วิจัยพบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งงานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ ดังนี้

สวิต ดวงจันทร์ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนโดยภาพรวม ร้อยละ 75.82 ซึ่งจัดได้ว่าอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการมีส่วนร่วม เป็นการเข้ามามีการปฏิบัติการคิดการตัดสินใจ รวมไปถึงการรับผิดชอบร่วมกันทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นการมีส่วนร่วมในลักษณะการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สร้างภาวะผู้นำ และความตระหนักในบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาไปพร้อมกับการกระตุ้นบรรยากาศในการทำงานร่วมกับชุมชน และสนับสนุนการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ เมื่อพิจารณาตามกระบวนการบริหารมากกว่าร้อยละ 75 พบว่ามีอยู่ 3 ด้าน คือ การประสานงาน การวางแผน และการจัดสรรทรัพยากร ทั้งนี้ การประสานงานเป็นการประสานกิจการด้านต่าง ๆ เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลของงาน การประสานงานเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการและการบริหารองค์กร การประสานงานที่ไม่มีประสิทธิภาพที่ดีจะทำให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น การทำงานซ้ำซ้อน การแย่งงานกันทำ สูญเสียและสิ้นเปลืองทรัพยากรโดยไม่จำเป็น ทำให้งานต่าง ๆ เกิดปัญหาตามมาไม่สิ้นสุด ในขณะที่การวางแผนเป็นการกำหนดแผนงานที่จะทำในอนาคตตามเป้าหมายของโรงเรียนเป็นการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะต้องการผลสัมฤทธิ์อย่างไร ความสำเร็จตามสภาพที่ต้องการนั้นจะดำเนินการอย่างไร ด้วยวิธีใด ใครทำ ทำที่ไหน เมื่อไหร่ ต้องดำเนินการก่อนปฏิบัติจริงจึงต้องคิดล่วงหน้าว่าต้องการผลสำเร็จในเรื่องใด จะดำเนินการอย่างไร และจะพบกับปัญหาอุปสรรคใดบ้างสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยควบคุมการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งการวางแผนย่อมทำให้เกิดผลในการปฏิบัติสูงกว่าการไม่ได้วางแผน ส่วนการจัดสรรทรัพยากร เป็นการแบ่งปันทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้สามารถใช้ประโยชน์ได้สูงสุด ถ้าทรัพยากรที่มีอยู่ในโรงเรียนไม่ได้การจัดสรรอย่างเหมาะสม ย่อมทำให้การบริหารการศึกษาไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ อาจทำให้ส่งผลกระทบไปสู่การปฏิบัติงานและผลสำเร็จของโรงเรียน นอกจากนี้ยัง ทำการศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น มีปัจจัยหลาย

ประการที่เป็นอุปสรรค โดยเฉพาะในเรื่องของการประกอบอาชีพและฐานะทางเศรษฐกิจขององค์คณะแต่ละคนซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพทางเกษตรกรรม มีฐานะค่อนข้างยากจน จึงให้ความสำคัญในการประกอบอาชีพก่อนเรื่องอื่น อีกทั้งความคิดเดิมของคนในชุมชนจะมีความรู้สึกและมีการกระทำที่แสดงว่าโรงเรียนเป็นของชุมชน จึงไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนทั้งหมดเพราะยังถือว่าเรื่องของการจัดการเรียนการสอนเป็นหน้าที่หลักของครู ผู้ปกครองนักเรียนไม่มีสิทธิ์เข้าไปเกี่ยวข้องหรือแสดงความคิดเห็นในเชิงให้มีการปรับปรุงหรือพัฒนา ในขณะเดียวกันบทบาทหน้าที่ที่อยู่ในระดับมาก 5 ด้าน ได้แก่ บทบาทในการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา การให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพตรงตามมาตรฐาน การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น และปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น

ดลใจ ดันเจริญ (2547) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เมื่อพิจารณาตามกลุ่มของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าคณะกรรมการที่มาจากบุคคลภายในโรงเรียนมีการปฏิบัติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับมาก ส่วนคณะกรรมการที่มาจากบุคคลภายนอกโรงเรียนมีการปฏิบัติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งถือว่าไม่แตกต่างกันมากนัก เนื่องมาจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของทุกโรงเรียนได้รับการอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้และทราบบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละโรงเรียนอาจมีความรู้ความคิดประสบการณ์และอุดมการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกันอยู่บ้างจึงทำให้มีความคิดเห็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกันไม่มาก

จักรวรรดิ เหลี่ยมสมบัติ (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลตำบลแก่งคอย พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาในด้านส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ ด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา ด้านปฏิบัติการอื่น

ตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น ๆ ด้านเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ด้านให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ด้านส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ด้านกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา ด้านให้ความเห็นชอบ ในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ด้านเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคลและด้านบริหารทั่วไปของสถานศึกษา ด้านให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน ด้านส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนา อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรืออนุกรรมการเพื่อกำหนดดำเนินงานตามระเบียบนี้ ตามที่เห็นสมควร

มาเรียม นิลพันธุ์ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการเรียนรู้และแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนหนึ่งยังไม่สามารถปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญและเป็นกระบวนการสำคัญที่มีอิทธิพลยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งของข้อบกพร่องอาจเกิดขึ้นจากการที่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่เป็นผู้แทนที่มาจากหลากหลายสาขาอาชีพ ที่อาจมิได้มีความรู้ ความเข้าใจ หรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวงการศึกษา หรือมิได้ติดตามความเคลื่อนไหวในแวดวงการศึกษาอย่างต่อเนื่องมาก่อนที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการทำให้ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและกระบวนการต่าง ๆ ในการบริหารจัดการศึกษา จึงไม่สามารถร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างเต็มที่เท่าที่ควร

อิสสระ ชีอัสตย์, มัทนา อินทุสมิต, และภัทราพร เกษสังข์ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนชุมชนบ้านหัวขัว : การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาความคาดหวัง และแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่ทราบถึงความสำคัญของบทบาทหน้าที่

ของตนเอง ขาดความรู้ความสามารถ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น และได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง ขาดองค์ความรู้ด้านการบริหาร 4 กลุ่มงาน โดยมีแนวทางในการพัฒนา คือ ควรศึกษาปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงาน สร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการคิด การปฏิบัติงาน การ ประเมินผล และพัฒนางานอย่างยั่งยืน พัฒนาความรู้ในบทบาทหน้าที่ มีการมอบอำนาจหน้าที่ให้ มากขึ้น มีการจัดประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง และมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง รวมทั้ง มีการตรวจสอบนัดหมายก่อนการประชุมทุกครั้ง ร่วมกันวางแผนพัฒนาและทำงานร่วมกันกับ โรงเรียนอย่างเป็นระบบ 2) การศึกษาผลการพัฒนาการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจใน บทบาทหน้าที่มากขึ้น มีความรู้ลึกภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มีการทำงานเป็น ระบบมากขึ้น มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านการบริหารวิชาการ 3) การศึกษารูปแบบการพัฒนาการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน พบว่า โรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาควรร่วมคิด ร่วมปฏิบัติการร่วมประเมินผล และร่วมพัฒนางานอย่างยั่งยืน ส่วนการศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงาน ควรสร้างความ เข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับระเบียบการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา การจัดแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาให้ครอบคลุม งานบริหารของโรงเรียนทั้ง 4 ฝ่าย อย่างชัดเจน พัฒนาความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทุก ด้าน และประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทุกฝ่าย รับทราบ

จำนงค์ แก้วเนื้ออ่อน (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัด ยะลา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ประกอบด้วย ขนาดใหญ่ และขนาดเล็กในภาพรวม และ รายด้านไม่แตกต่างกัน 3) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามที่ตั้งของสถานศึกษาในเขต เทศบาลและนอกเขตเทศบาล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชาญชัย ศาลาจันทร์ (2559) ได้ทำการศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการมีส่วนร่วม ในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน ทุกด้านมีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเรียงลำดับจากมากไปน้อย ด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในอันดับสูงสุด คือ ด้านการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการดำเนินงาน และด้านการประเมินผล ส่วนปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับมาก และเมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีปัญหาอยู่ในอันดับสูงสุด คือ ด้านการดำเนินงาน รองลงมา คือ ด้านการตัดสินใจ และด้านการประเมินผล

ธนกร เชื้อจำรูญ (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า 1) กิจกรรมประชุมสัมมนาทำให้คณะกรรมการสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ 2) กิจกรรมการพัฒนาบริบทสถานศึกษาทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้และทำให้มีความภาคภูมิใจ 3) กิจกรรมการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาการศึกษาทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความยินดีที่มีความตั้งใจและจริงจังในการช่วยเหลืออย่างเป็นรูปธรรม

มนต์ตรี ชันทองคำ (2560) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารวิชาการในภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก คือ การส่งเสริมให้มีการใช้สื่อในกระบวนการจัดการเรียนการสอน การสนับสนุนสื่อในการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย และให้การสนับสนุนด้านวิทยากร และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความต้องการให้บุคลากรครูในโรงเรียนมีการพัฒนาคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มศักยภาพ 2) ด้านการบริหารงบประมาณในภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ มีส่วนร่วมรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับทรัพย์สินทางราชการ และให้ข้อเสนอแนะจัดหางบประมาณสนับสนุนโรงเรียนโดยการระดมจากประชาชน ทั้งนี้เพราะจำกัดด้วยความรู้ สภาพบริบทของชุมชน รายได้ของประชาชนในชุมชนที่ส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ทำให้ส่งผลในการจัดการในการบริหารงบประมาณในโรงเรียน 3) ด้านการบริหารงานบุคคลใน

ภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการพิจารณาการแต่งตั้ง ย้าย ของครูและบุคลากรในโรงเรียน ทั้งนี้เพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญ มีความพร้อม และส่งเสริมให้โรงเรียนมีความพร้อมในอัตรากำลังในเรื่องของจำนวนบุคลากรในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน และ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ในภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ การมีส่วนร่วมในการระดมความร่วมมือของคนในชุมชนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพแก่นักเรียน และการมีส่วนร่วมในการรับทราบและเห็นชอบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของโรงเรียนต่อสาธารณชน ทั้งนี้เพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความต้องการให้โรงเรียนมีความพร้อมเกี่ยวกับอาคารสถานที่ในการให้บริการแก่นักเรียน ชุมชน องค์กรอื่น ๆ ที่มาขอใช้สถานที่ในการจัดกิจกรรม

ศิริพร อินทร์ใจเอื้อ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาพอนาคตคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดเทศบาล พบว่า ภาพอนาคตคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านปรัชญาและที่มาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีคณะกรรมการกลั่นกรองการคัดเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ที่จะมาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรทราบปรัชญาและที่มาและต้องร่วมบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญานั้น ควรปรับปรุงที่มาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทันสมัย ควรกำหนดปรัชญาให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและให้อยู่ในข้อบังคับ และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมาจากหลากหลายองค์กรมากขึ้น 2) ด้านคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องทราบคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเบื้องต้นก่อน มีความเข้าใจในนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการจัดการศึกษา ต้องเป็นผู้มีภูมิรู้ เป็นที่ยอมรับของชุมชน มีอิสระและกล้าแสดงความคิดเห็น ไม่เกรงอิทธิพลของกระบวนการจัดหาครูและบุคลากรในอนาคต ควรมีการกำหนดวุฒิการศึกษาขั้นต่ำของผู้ที่จะมาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การได้มาต้องเป็นไปตามกระบวนการและวิธีการสรรหาตามกฎหมาย 3) ด้านองค์ประกอบหรือโครงสร้างของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการจัดการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ควรเพิ่มโครงสร้างในส่วนของตัวแทนผู้ประกอบการ รัฐวิสาหกิจและภาคเอกชน เทศบาลควรเป็นผู้กำหนดองค์ประกอบตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในบริบทของสังคม เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคมสามารถปรับได้ตามความเหมาะสมของท้องถิ่น 4) ด้านบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเสียสละเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุก

ด้านมีธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษา สนับสนุนให้มีความเสมอภาคในการเรียนรู้ของเด็กทุกประเภท ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากปราชญ์ชาวบ้าน ร่วมระดมทรัพยากรในการพัฒนาโรงเรียน มีทิศทางการปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกับต้นสังกัด ร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอน ร่วมกำหนดมาตรฐานวิชาการของโรงเรียน ต้องศึกษาหลักการและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ควรได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีส่วนร่วมในการพิจารณาการโอนย้ายของครูและบุคลากรทางการศึกษา เข้าใจในหลักการตามพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 ร่วมกันพัฒนาให้เป็นโรงเรียนคุณภาพ มีส่วนร่วมในการดูแลนักเรียน 5) ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับให้ทันยุคศตวรรษที่ 21 ควรกำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้กำหนดแนวทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นควรกำหนดให้เป็นผู้ร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษากำหนดให้เป็นผู้เห็นชอบแผนปฏิบัติการของโรงเรียน กำหนดให้เป็นผู้ร่วมจัดทำแผนงานและโครงการของโรงเรียน กำหนดให้เป็นผู้ร่วมจัดทำหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ควรกำหนดค่าตอบแทนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามบริบทของท้องถิ่นอย่างอิสระ 6) ด้านการกำกับประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำกับติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา กำกับติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนคุณภาพในการจัดการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมกันปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียน ส่งข้อมูลย้อนกลับแก่โรงเรียน ประเมินผลการจัดการศึกษาในภาพรวมของเทศบาลและส่งเสริมการใช้วิทยากรภายนอกและปราชญ์ชาวบ้าน

จุฑามาศ พันสวรรค์ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยแบ่งออกเป็น 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการส่งเสริมสนับสนุนการเตรียมความพร้อมและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากร ซึ่งแบ่งแนวทางในการพัฒนา 2 ประเด็น คือ 1) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการของผู้บริหาร และ 2) การเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น

พื้นฐาน ยุทธศาสตร์ที่ 3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการ แนวทางการพัฒนา การพัฒนาและสร้างแหล่งเรียนรู้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และยุทธศาสตร์ที่ 4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน แนวทางการพัฒนา คือ การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาสร้างรูปแบบได้ 3 รูปแบบประกอบด้วย 1) การสร้างการเรียนรู้ชุมชนทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) 2) การเพิ่มช่องทางติดต่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสร้างความตระหนักโดยการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก่อน – หลังการดำเนินการ จำนวน 4 ครั้ง/ปี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนต่อไป

วิชุดา วังสะอาด และสาริศา เจนเขว่า (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า โดยภาพรวม การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาจากการรับสมัครผู้แทนเข้ามาทำหน้าที่ในการกำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งการดำเนินการ ใด ๆ ในรูปคณะกรรมการนั้น เป็นระบบที่เปิดโอกาสให้ทุกหน่วยเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา เป็นการรวมพลังเป็นการสร้างความสามัคคี สร้างแนวทางที่แน่นอน ประกอบกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยองค์คณะที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์และมีความรับผิดชอบสูง มีความเสียสละ และมีเวลาในการปฏิบัติงาน และส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนใกล้สถานศึกษา จึงเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม และผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ตามสถานภาพที่แตกต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากค่าเฉลี่ยที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารทั่วไป โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่แตกต่างกัน ทั้งนี้ มีปัจจัยเอื้ออยู่หลายประการ คือ สถานศึกษาขนาดกลางสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์กันในชุมชนกันมากกว่า ทำให้การร่วมมือร่วมใจกันมากกว่า จึงทำให้ชุมชนอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

ดร.รัตน หามพิทักษ์ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 พบว่า แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารตามกลุ่มงาน 4 ด้าน มีดังนี้ 1) แนวทางการ พัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารและการจัดการศึกษา ด้านวิชาการ คือ สถานศึกษาควรมีการจัดประชุมอบรมสัมมนาถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของตนในการเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการ บริหารงานวิชาการ ควรมีการจัดประชุมหรือจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้บริหารคณะครูและ คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน รวมทั้งควรจัดให้มี การศึกษาดูงานให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรงและ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาของตนได้ ควรวางแผนกำหนดเวลาและกรอบการทำงาน ของสถานศึกษาให้ชัดเจนและเหมาะสมกับเวลาว่างของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี การจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างสม่ำเสมอ และมีการวางแผนการจัด กิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรพิจารณากำหนดคุณสมบัติของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพิจารณาจากวุฒิทางการศึกษาความรู้ความสามารถและ ประสบการณ์ในการทำงานด้วย 2) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาในการบริหารและการจัดการศึกษาด้านงบประมาณ คือ สถานศึกษาควรมีการจัด ประชุม อบรม สัมมนาถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ทราบถึง บทบาทหน้าที่ของตนในการเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการบริหารงานงบประมาณ ควรชี้แจง รายละเอียดแผนการใช้งบประมาณประจำปีให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นอย่าง ชัดเจน พร้อมทั้งผลการใช้งบประมาณหลังการปฏิบัติ ควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาให้มากขึ้น แจ้งให้ รับทราบรายรับรายจ่ายของโครงการที่โรงเรียนดำเนินการ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอย่างเป็นรูปธรรมที่ แน่นนอนและชัดเจน นอกจากนี้อาจจัดสรรงบประมาณและสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติงาน 3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการ บริหารและการจัดการศึกษาด้านการบริหารงานบุคคล คือ สถานศึกษาควรมีการจัดประชุมอบรม สัมมนาถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ ของตนในการเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการบริหารงานบุคคล อีกทั้งต้องเปิดโอกาสให้ทราบบริบท ของสถานศึกษา สภาพปัญหา ความต้องการจำนวนและอัตราตำแหน่งของข้าราชการครู ครอบครั

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแผนให้ชัดเจนและควรมีการนัดหมายในเรื่องการประชุมให้มากขึ้น ชี้แจงให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบถึงวิธีการส่งเสริมสนับสนุนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา นอกจากนี้เมื่อโรงเรียนมีปัญหาหรือต้องการความคิดเห็นควรเรียกคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาประชุมทุกครั้งเพื่อแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน และ 4) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารและการจัดการศึกษาด้านการบริหารงานทั่วไป คือ สถานศึกษาควรมีการจัดประชุมอบรมสัมมนาถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของตนในการเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการบริหารงานทั่วไป ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ประชาชนช่วยตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ ควรมีการเรียกประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกครั้งที่ต้องมีการออกระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางในการออกระเบียบข้อบังคับและควรส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายระเบียบทางราชการด้วย ควรจัดทำนโยบายให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ไปศึกษาทำความเข้าใจก่อนที่จะขอความเห็นและข้อเสนอแนะและเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องมีความเสียสละเพื่อผลประโยชน์ที่จะเกิดกับส่วนรวมและควรเข้ามานิเทศหรือติดตามผล ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

มารี จิตบรรจง (2564) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามทัศนะของประธานคณะกรรมการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดตรัง พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารวิชาการ โดยคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการมุ่งเน้นพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ความรู้ต่าง ๆ มีความก้าวหน้าทางด้านวิชาการตามมาตรฐานที่ควรจะเป็น 2) ด้านการบริหารงบประมาณ คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการบริหารงบประมาณเป็นอย่างมากเพราะเป็นเรื่องที่สำคัญและมีกฎหมายกำหนดควบคุม จึงส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของโรงเรียน และเป็นการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นทั้ง 2 ฝ่าย 3) ด้านการบริหารงานบุคคล คณะกรรมการสถานศึกษามุ่งส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมให้ดำเนินการบริหารงานอย่างคล่องตัวให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา ทั้งให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะ และการเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูและ

บุคลากร อันจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาด้วย 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป คณะกรรมการสถานศึกษามีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการเข้ามามีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไป โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมคิดร่วมแก้ปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาของสถานศึกษาตามความสะดวก นอกจากนี้ ในการศึกษายังพบว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ในประเด็นเรื่องเพศ พบว่าประธานคณะกรรมการสถานศึกษาเพศหญิง จะให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมมากกว่าเพศชายและมีความละเอียดรอบคอบมากกว่า ในประเด็นเรื่องอายุ พบว่า อายุต่างกันมีทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน กล่าวคือมีทัศนคติหรือความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ในชุมชนของตนเอง ในประเด็นเรื่องระดับการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน กล่าวคือ คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่าจะมีทัศนคติของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากกว่า คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าเพราะช่องว่างทางการศึกษาที่ต่างกันส่งผลต่อทัศนคติ มุมมอง แนวคิด ความรู้ความสามารถ ความเข้าใจในการจัดการศึกษา โดยจากการวิจัยยังพบปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ อย่างแท้จริง การเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมน้อย หรือไม่ครบองค์ประชุม การเสนอแนะในการพัฒนาโรงเรียนค่อนข้างน้อย การแสดงความคิดเห็นในบางเรื่องไม่ตรงกัน เวลาในการประชุมไม่ตรงกับทางโรงเรียน ด้วยภาวะเศรษฐกิจอาชีพ ปัญหาครอบครัวทำให้ความเสียสละในการร่วมพัฒนาสถานศึกษาน้อยลง ส่งผลให้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่เต็มกำลังความสามารถ

บัณฑิตวรรณ บำเพ็ญกุล (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนวัดหัวกระบือ สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนวัดหัวกระบือ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนวัดหัวกระบือในเพียงบางส่วนตามหน้าที่ของตนเอง การเข้าถึงเนื้องาน ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาเองยังไม่เต็มที่เท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษายังไม่เข้าใจบทบาทและอำนาจหน้าที่ของตนเองว่ามีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในระดับใด ดังนั้นเพื่อให้การมีส่วนร่วมในการศึกษาเป็นของประชาชน ควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมทำ ร่วมคิดและร่วมตัดสินใจด้วยตนเองให้มากขึ้น

นอกจากนี้ รายละเอียดของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนวัดหัวกระปือ จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารวิชาการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้เด็กพิการได้มีการเรียนร่วมกับเด็กปกติมีน้อย เนื่องจากในบริเวณเขตพื้นที่การศึกษามีเด็กพิการน้อย จึงทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปฏิบัติได้น้อย ส่วนกำหนดมาตรฐานทางวิชาการของโรงเรียนมีน้อยเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมอบความไว้วางใจให้กับโรงเรียนดำเนินการและคณะกรรมการมีความรู้ความเข้าใจในด้านวิชาการน้อย 2) ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมจัดหาหรือผลิตสื่อเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และร่วมจัดหาทุนการศึกษาอุปกรณ์การศึกษา และสิ่งจำเป็นอื่น ๆ แก่ผู้เรียนที่ขาดแคลนอยู่อยู่บ้างเพียงบางส่วน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมปานกลาง เนื่องจากงบประมาณส่วนใหญ่มาจากต้นสังกัด การดำเนินงานต้องเป็นไปตามกฎระเบียบของต้นสังกัด ดังนั้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีส่วนร่วมน้อย 3) ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยร่วมส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาร่วมกับชุมชนองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าเป็นบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเองแต่เข้ามาดำเนินการไม่ได้เต็มที่เนื่องจากต้องมีภารกิจส่วนตัวจึงมีเวลาในการทำงานให้กับงานโรงเรียนน้อย และ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร่วมส่งเสริมให้มีการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้ร่มรื่นและสวยงาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานที่เป็นสิ่งที่มองเห็นด้วยตาเปล่าจึงสามารถปรับปรุงและจัดสภาพแวดล้อมตามที่เห็นสมควรได้ง่าย

กัญจนพร ศรีมงคล (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ 1) ด้านการประชาสัมพันธ์ 2) ด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน 3) ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม และ 4) ด้านการให้บริการชุมชน ตามลำดับ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนกับการบริหารสถานศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก

มากไปน้อย คือ 1) ด้านการบริหารวิชาการ 2) ด้านการบริหารทั่วไป 3) ด้านการบริหารงบประมาณ และ 4) ด้านการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ

อัญชลี สาริกานนท์ (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในทศวรรษหน้า พบว่า รูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในทศวรรษหน้า ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการปรับเปลี่ยนระเบียบและข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้องให้มีความยืดหยุ่นในการสรรหาตัวแทนเพิ่มเติม เช่น นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้แทนมหาวิทยาลัยและให้โรงเรียนสามารถปรับโครงสร้างของคณะกรรมการให้มีความเหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน สามารถปรับเปลี่ยนวาระการดำรงตำแหน่งได้ตามสถานการณ์ 2) ด้านคุณสมบัติคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องมีความเสียสละ มีจิตอาสา มีความรู้ ความถนัดด้านงานการศึกษา สามารถใช้เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารได้ดี รอบรู้ข่าวสาร รอบรู้บริบทของชุมชน และส่งเสริมการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี รวมถึงการมีทักษะด้านการสื่อสารที่ดี 3) ด้านบทบาทหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ด้านการศึกษา มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดศึกษา การนิเทศการสอน และสะท้อนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์แก่โรงเรียน ให้การสนับสนุนหรือร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานภายนอกหรือองค์กรเอกชน เพื่อระดมทรัพยากรทางการศึกษาให้เพียงพอ มีทักษะทางสังคมที่ใช้ในการปฏิสัมพันธ์ (Soft Skills) สามารถบริหารความขัดแย้งระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้ และ 4) ด้านปัจจัยเกื้อหนุนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการ เพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างจริงจังในการพัฒนาการศึกษา มีการส่งเสริมทักษะทางสังคมที่ใช้ในการปฏิสัมพันธ์กับโรงเรียนและระหว่างคณะกรรมการด้วยกันเอง และมีการสร้างแรงจูงใจ สร้างขวัญและกำลังใจอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการเสริมแรงทางบวก เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในด้านการทำงาน และให้การเชิดชูเกียรติของคณะกรรมการที่เสียสละและทำคุณประโยชน์ให้กับสถานศึกษา

พัชรินทร์ คุณนะรา และอุไร สุทธิแย้ม (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามภาระงาน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เพราะ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามที่ชุมชน สังคม และประเทศชาติต้องการ อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษา เล็งเห็นถึงความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุน กิจการของสถานศึกษา จึงเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีบทบาทตามภาระงาน 4 ด้านในสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยมีการอภิปรายแบ่งเป็นรายด้านได้ดังนี้ 1) ด้านวิชาการ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อด้านวิชาการโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการเห็นชอบ ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารงานวิชาการ การจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการรับประเมินจากภายนอก การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การนำเอารายวิชาพิเศษมาเพิ่มเติมหรือปรับใช้ในหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านงบประมาณ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อด้านงบประมาณ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากร การจัดทำงบประมาณ การจัดทำบัญชีและการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ให้ความเห็นชอบ การตรวจสอบติดตามและประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงตระหนักถึงความสำคัญ และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีบทบาทดังกล่าว 3) ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนในการกำกับ ดูแลการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เสนอความต้องการ และให้ความเห็นชอบการวางแผนอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อเสนอให้คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดพิจารณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาต่อผู้บริหารสถานศึกษา และ 4) ด้านการบริหารทั่วไป พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อด้านการบริหารทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทหลักในการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานอื่น ๆ ของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนด มุ่งพัฒนา

สถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการบริหารจัดการศึกษา รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของสถานศึกษา ซึ่งก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เจตคติที่ดีต่อ สาธารณชน ส่วนผลการเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิชาการ และด้านการ บริหารงานบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

อรุณรศมี พิฆาตไพร (2565) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหาร วิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน ให้คำปรึกษาเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ เช่น กระบวนการเรียนรู้ แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม 2) ด้านการ บริหารหลักสูตร คือ การมีส่วนร่วมในการให้ความเห็นข้อเสนอนแนะเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยใช้วิธีการที่หลากหลายและ เหมาะสม และ 4) ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ คือ การมีส่วนร่วมในการจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและ ภายนอกของสถานศึกษา เพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

จักรกฤษณ์ สนอ่วม และทศพล ธีระพร (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการ บริหารและจัดการการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่งผลต่อการบริหารจัดการ การศึกษาโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ พบว่า 1) ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายร่วมกัน รวมทั้งให้โอกาสในการตัดสินใจ การวางแผนพัฒนา คุณภาพผู้เรียน การพิจารณากำหนดหลักสูตรสถานศึกษา สนับสนุนให้ทุกคนแลกเปลี่ยนและ แสดงความคิดเห็นที่หลากหลายเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษา 2) ระดับประสิทธิผลด้านกระ บวนการบริหารและจัดการของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก เนื่องจากโรงเรียนมุ่งเน้นด้านกระบวนการ บริหารและจัดการสถานศึกษาซึ่งเป็นงานหลัก ซึ่งสถานศึกษามีผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีความ เชี่ยวชาญในการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจไว้อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับบริบท ของสถานศึกษาเป็นไปตามความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่น 3) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพด้านกระบวนการบริหารและจัดการอยู่ในระดับสูง โดยมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกและมีลักษณะคล้ายตามกัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่ในปัจจุบันได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาอย่างเข้มก่อนบรรจุและแต่งตั้งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้เกิดแนวคิด และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ประกอบกับกระบวนการบริหารงานในปัจจุบันเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการวางแผน ปฏิบัติ ตัดสินใจและร่วมประเมินประสิทธิผลจากการปฏิบัติงาน

ธัญธรณ์ ศิริสินอภิรัฐ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 พบว่า 1) ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความยืดหยุ่นผูกพัน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน 2) ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านประชาสัมพันธ์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.25

อีซู และคณะ (Izu et al., 1996, อ้างถึงใน ศิริพร อินทรีใจเอื้อ, 2561, น. 70-71) ได้ศึกษาการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนหรือชุมชนเป็นฐานและการให้ผู้คนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนหรือชุมชนเป็นฐานในรัฐฮาวายถือว่าเป็นความพยายามที่จะกระจายการบริหารจัดการการศึกษาภายใต้โครงการดังกล่าว โรงเรียนมีอำนาจการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นมีอิสระและมีทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน รายงานนี้เป็นผลการประเมิน การดำเนินงานของโรงเรียนที่ร่วมโครงการ 9 แห่ง ในช่วงแรกข้อมูลการประเมินได้จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามหน้าที่ 6 อย่าง ได้แก่ ครู ผู้บริหาร คณะกรรมการการศึกษาและผู้ปกครอง ผลการประเมินผลการดำเนินงานพบว่า บุคลากรที่มีส่วนร่วมการดำเนินงานบริหารจัดการแบบโรงเรียนและชุมชนเป็นฐานได้สะท้อนเสียงให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้ทราบ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงโรงเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ของนักเรียนและมีข้อเสนอแนะได้แก่ 1) ควรมีการปรับปรุงการติดต่อประสานงานการตัดสินใจร่วมกัน 2) ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ

โรงเรียนให้ชัดเจน 3) ควรให้คณะกรรมการได้ทำความเข้าใจโครงการดังกล่าว (การบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนและชุมชนเป็นฐาน) อย่างชัดเจน 4) ทางรัฐบาลของรัฐควรพิจารณาข้อยกเว้นต่าง ๆ 5) ควรพิจารณาวิธีการตรวจสอบการดำเนินงานให้ถูกต้องชัดเจน และ 6) ควรพิจารณาโครงการ แผนงาน เป้าหมาย การดำเนินงานและความคิดสร้างสรรค์ในการใช้ทรัพยากรที่ดีอย่างมีประสิทธิภาพ

เมซุต ซังนัค (Sagnak, 2016) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมและมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลง พบว่า ความเป็นผู้นำแบบมีส่วนร่วมส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลภายในองค์กร นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและสร้างแรงจูงใจภายในต่อองค์กร กล่าวได้ว่าผู้นำแบบมีส่วนร่วมมีส่วนทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพเนื่องจากการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ เพิ่มความรู้สึกลึกซึ้งต่อวัฒนธรรม และสร้างความไว้วางใจ ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นพลเมืองขององค์กรที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลง

เดเนียล วี อีเดนส์ (Daniel W. Eadens, 2020) ได้ทำการศึกษา ข้อค้นพบเกี่ยวกับคุณค่าของการฝึกอบรมคณะกรรมการโรงเรียน พบว่า ในทางปฏิบัติสำหรับเขตการศึกษา โรงเรียน และนักเรียน การฝึกอบรมคณะกรรมการโรงเรียน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ และส่งผลทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ดังนั้นจากการค้นพบนี้กล่าวว่า คณะกรรมการโรงเรียนต้องมีการกำหนดเวลาการประชุม การวางแผนประจำปี เพื่อหารือเกี่ยวกับปฏิทินการฝึกอบรมที่มีตลอดทั้งปี และให้สมาชิกเข้าไปมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมคณะกรรมการโรงเรียนตามการสนับสนุนโดย Association of Supervisors of Banks of the Americas (ASBA) นอกจากนี้ คณะกรรมการโรงเรียนต้องกำหนดแนวปฏิบัติในการมอบหมายที่ปรึกษาให้กับสมาชิกของคณะกรรมการโรงเรียนใหม่แต่ละคน เพื่อติดตามคณะกรรมการที่เป็นสมาชิกใหม่ในการทำกิจกรรมการฝึกอบรมครั้งแรก ทั้งนี้งานวิจัยนี้ยังให้ข้อเสนอแนะว่าควรศึกษาผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานของโรงเรียนที่มีการฝึกอบรมและไม่มีการฝึกอบรมคณะกรรมการโรงเรียน การค้นพบอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเรื่องแนวทางการฝึกอบรมและแนวทางปฏิบัติด้านธรรมาภิบาลที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน

ลาสมินาห์ (Lasminah, 2021) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของคณะกรรมการโรงเรียนและความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อคุณภาพการศึกษา พบว่า คณะกรรมการโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการรองรับและถ่ายทอดความต้องการของชุมชนในการดำเนินงานด้านการศึกษา คณะกรรมการโรงเรียนสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับบทบาทเชิงรุกของชุมชน การรวบรวมข้อเสนอแนะและ

ข้อมูลจากชุมชน เกี่ยวกับเงื่อนไขและทิศทางการศึกษาที่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน คณะกรรมการโรงเรียนจึงมีหน้าที่ในการช่วยปรับปรุงคุณภาพการบริการ การศึกษา และปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะที่ให้ความร่วมมือ แสดงความคิดเห็นอย่างเป็นประชาธิปไตย เป็นอิสระ มีความเป็นมืออาชีพและมีความรับผิดชอบ แม้ว่าจะพบข้อขัดแย้งเบื้องต้นว่า กิจกรรมของคณะกรรมการโรงเรียนในการสนับสนุนคุณภาพการศึกษายังไม่ชัดเจน ทำให้ คณะกรรมการจึงไม่รู้สึกถึงความร่วมมือระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับคณะกรรมการโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญ แต่ผลการวิจัยก็สามารถยืนยันได้ว่าคณะกรรมการโรงเรียนมีอิทธิพลเชิงบวก และมีนัยสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา ดังนั้นคณะกรรมการโรงเรียนควรเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาโรงเรียนซึ่งสามารถเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพ การศึกษาที่ดีได้

แซงเกอร์ ลูเทล (Luitel, 2021) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาในระดับประถมศึกษาในภาคเหนือของ Sikkim พบว่า การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการเป็นหน่วยงานด้านการศึกษาระดับประถมศึกษา เช่น การวางแผนพัฒนาโรงเรียน การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านโครงสร้างพื้นฐาน การ กำกับดูแลอาคารก่อสร้าง และยังพบลักษณะและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา คือ 1) คณะกรรมการสถานศึกษาในเขตภาคเหนือมีความกระตือรือร้น อายุน้อยและมีความ รับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ 2) การปฏิบัติหน้าที่และการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาเป็นไปตามแนวทางของพระราชบัญญัติ 3) คณะกรรมการสถานศึกษามีความรู้ ทราบ เกี่ยวกับตำแหน่ง และบทบาทหน้าที่ของตน 4) ร้อยละ 25 ของคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นเพศ หญิงแสดงให้เห็นว่า เพศหญิงเริ่มมีบทบาทในการเป็นผู้นำองค์กรมากขึ้น 5) คณะกรรมการ สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการเปิดสอนหรืออบรมเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาเป็นระยะเวลานาน แล้ว 6) คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรในโรงเรียน มากขึ้น เนื่องจากได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากโรงเรียน 7) คณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็น เพศหญิงมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับเพศชาย เนื่องจากเพศหญิงต้องมีการะในการ รับผิดชอบของครอบครัวที่มากกว่าเพศชาย 8) คณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นเพศชาย มีบทบาท ต่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมากกว่าเพศหญิง 9) คณะกรรมการสถานศึกษา ร้อยละ 100 มี บทบาทในการมีส่วนร่วมและกำกับดูแลสถานศึกษาเพื่อพัฒนาโรงเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาบางส่วนประสบปัญหาและอุปสรรค เช่น บางคนยังไม่ได้รับการ ฝึกอบรมและขาดความตระหนักเกี่ยวกับหน้าที่ของตน ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ขาดความคิด

สร้างสรรค์ในการใช้งบประมาณ ขาดความมั่นใจในการบริหารงาน และอาจเกิดข้อพิพาทระหว่างครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ทั้งยังพบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาบางคนไม่ทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา และข้อจำกัดหรือจุดอ่อนที่สำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาคือการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน เนื่องจากบางคนขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดแนวคิด ขาดงบประมาณ และขาดความร่วมมืออย่างจริงจัง รวมทั้งไม่มีเวลาว่างในการมาเข้าร่วมประชุม เพราะต้องประกอบอาชีพของตนหรือมีภาระส่วนตัว

สุภี ตูรฮาน (Turhan, 2022) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมและประชาธิปไตย : คณะกรรมการสถานศึกษาระดับท้องถิ่น พบว่า รูปแบบการบริหารการศึกษาโดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับท้องถิ่นช่วยให้สถานศึกษามีความแข็งแกร่งขึ้น เพิ่มพูนประสิทธิภาพ พัฒนาความรู้สึกรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของการตัดสินใจ และนำไปสู่ความรับผิดชอบในการพัฒนาประเทศ และกล่าวได้ว่าการศึกษาดังกล่าวเป็นปรากฏการณ์สำคัญที่ไม่สามารถบริหารจัดการได้ด้วยการตัดสินใจจากบนลงล่างโดยรัฐมนตรี ผู้จัดการทั่วไป ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการการศึกษาแห่งชาติ หรือผู้อำนวยการโรงเรียนประจำจังหวัด แต่เพียงผู้เดียว แต่ควรมีการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างในระบบการศึกษา โครงสร้างระบบบริหารการศึกษาที่ทันสมัยควรมีความเป็นประชาธิปไตยและมีการบริหารแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น การบริหารจัดการสถานศึกษาด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาท้องถิ่นจะสามารถช่วยแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างได้ นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะ จากการศึกษาว่า 1) แบบจำลองของคณะกรรมการสถานศึกษาท้องถิ่น ควรได้รับการออกแบบให้เป็นองค์กรท้องถิ่นและองค์กรกลาง หากกล่าวในแง่ของจำนวนผู้ที่จะมีส่วนร่วมในคณะกรรมการสถานศึกษาท้องถิ่น ต้องคำนึงถึงคุณสมบัติและความต้องการจำเป็น กล่าวคือ สามารถเพิ่มสมาชิกคณะกรรมการสถานศึกษาท้องถิ่นได้ตามความเหมาะสม 2) ควรดำเนินโครงการนำร่องเพื่อทดสอบและประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการศึกษาที่เสนอในจังหวัดต่าง ๆ ภายใต้ความดูแลของผู้เชี่ยวชาญในระบบการศึกษาปัจจุบัน เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องของแบบจำลอง 3) ในอนาคตสามารถทำการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างของคณะกรรมการสถานศึกษาท้องถิ่น กระบวนการทำงานภายใน ที่มาและโครงสร้างของคณะกรรมการสถานศึกษา และ 4) การศึกษานี้ถือเป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหาในเรื่องของนโยบายด้วยนวัตกรรมในระบบการบริหารการศึกษาของตุรกี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการ

การวิจัยเรื่อง “อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า” เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิจัยเชิงอนาคต (Future Research) เทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ด้วยเทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 1 โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ด้วยเทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 2 – 3 โดยใช้การตอบแบบสอบถาม (Questionnaire)

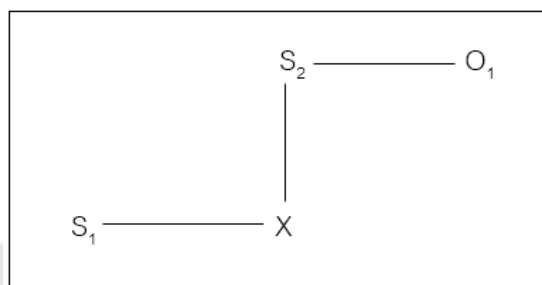
ระยะที่ 3 สร้างอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า เพื่อให้การวิจัยอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า เป็นไปตามความมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดระเบียบวิธีวิจัยและรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้าในครั้งนี้เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิจัยเชิงอนาคต (Future Research) เทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) ซึ่งเป็นเทคนิคแบบผสมผสานระหว่างจุดเด่นของเทคนิคการวิจัยแบบ EFR (Ethnographic Futures Research) และเทคนิคการวิจัยแบบ Delphi (Delphi technique) เป็นการวิจัยที่ไม่ใช้การทดลอง (Non-experimental Research) ลักษณะการวิจัยเพื่อพยากรณ์ (Predictive Research) มุ่งค้นหาความจริงและทำนายอนาคต ที่มีการศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล (ผู้เชี่ยวชาญ) 2 กลุ่ม ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposing Sampling)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย EDFR รอบที่ 1 (S_1) จำนวน 9 คน ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสังเคราะห์แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า จากนั้นนำไปสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale)

ส่วนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย EDFR รอบที่ 2 – 3 (S_2) จำนวน 17 คน (มีผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย EDFR รอบที่ 1 ด้วย) ใช้การตอบแบบสอบถามที่สร้างมาจากการวิจัย EDFR รอบที่ 1 จากนั้นนำผลมาวิเคราะห์ สรุปและอภิปรายผล ตามลำดับ ผู้วิจัยนำเสนอแบบแผนการวิจัย ดังภาพที่ 7 ดังนี้

ภาพประกอบ 7 แบบแผน (Diagram) การวิจัย

เมื่อ	S_1	หมายถึง	กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้จากวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposing Sampling) จำนวน 9 คน
	X	หมายถึง	ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน (EDFR รอบที่ 1)
	S_2	หมายถึง	กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้จากวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposing Sampling) จำนวน 17 คน
	O_1	หมายถึง	แนวโน้มซึ่งเป็นข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญในการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า จำนวน 17 คน (EDFR รอบที่ 2 – 3)

ระยะที่ 1 ศึกษาตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ด้วยเทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 1 โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

การวิจัยในระยะที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการเพื่อศึกษาตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ด้วยเทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 1 โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1.1 ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรม โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความทางวิชาการ ตำรา กฎหมายการศึกษา และตัวแปรเชิงพยากรณ์ที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 8 ด้าน คือ 1) องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษา 2) วิธีการสรรหา การเลือกคณะกรรมการสถานศึกษา 3) โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษา 4) บทบาท อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา 5) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของคณะกรรมการสถานศึกษา 6) การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา 7) คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา และ 8) การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา ศึกษาเทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) การเขียนภาพอนาคตและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมาจัดทำกรอบแนวคิดการวิจัย

1.2 ผู้วิจัยวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย

1.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้ สังเคราะห์ นำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำในการดำเนินการวิจัย และนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อเสนออนุมัติโครงการวิจัย

1.4 ผู้วิจัยศึกษาตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้ากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลการวิจัย ด้วยเทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 1 โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบไม่เป็นทางการ หรือการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ซึ่งกำหนดข้อคำถามในการสัมภาษณ์แบบกว้าง ๆ และอยู่ในประเด็นที่ต้องการศึกษา จากนั้นนำข้อคำถามในการสัมภาษณ์ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อปรับปรุงและนำไปใช้ต่อไป

1.5 ผู้วิจัยดำเนินการยื่นขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ไปยังระบบ Online Submission : SWU Ethics and Research Standards Division โดยยื่นแบบคำร้องและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น บว 412 แบบรายงานผลการพิจารณาเค้าโครงปริญญานิพนธ์ เอกสารไฟล์ .PDF บทที่ 1 – 3 พร้อมบาร์โค้ด ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ จากนั้นรอผลการพิจารณา ระหว่างนี้มีการปรับปรุงแก้ไขเอกสารตามที่ระบบแจ้ง ใ้ระยะเวลารวม 1 เดือน 15 วัน จึงดำเนินการวิจัยในขั้นต่อไป

2. การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงอนาคต (Future Research) ผู้วิจัยใช้เทคนิคแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการวิจัยนี้ จะเรียกว่า “ผู้เชี่ยวชาญ” (Experts) ซึ่งเป็นตัวแทนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติเพื่อให้ได้ผู้เชี่ยวชาญที่สร้างทฤษฎีได้ (Creswell และ Guetterman, 2024) ซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยเลือกจึงมีความเป็นเอกพันธ์ (Homogeneous Group) มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากที่สุด มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้วิจัยค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสอบถามจากผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาของตนเอง อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ รวมทั้งการสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต

2.2 ผู้วิจัยเสนอรายชื่อพร้อมทั้งประวัติส่วนตัวและประวัติการทำงานของผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา และคัดเลือกรายชื่อร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ โดยกำหนดคุณสมบัติและประสบการณ์ด้านการบริหารของผู้เชี่ยวชาญ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือดังนี้

- 1) กลุ่มผู้กำหนดนโยบายระดับประเทศ ประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 1 ปี
- 2) กลุ่มผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 1 ปี
- 3) กลุ่มอาจารย์/นักวิชาการทางการศึกษา/สมาชิกที่อยู่ในแวดวง มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 2 ปี

3. การกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย

จากการศึกษาตามแนวคิดลินสโตน และทูรอฟฟ์ (Linstone และ Turoff, 1975, pp. 306-309) และชาร์ลส์ เอ็ม มัวร์ (Moore, 1987) เสนอว่าสำหรับงานปริญญาเอก (dissertation) ที่มุ่งค้นหาข้อเท็จจริงของสิ่งที่เป็นคำถามการวิจัย สามารถใช้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพียง 5 – 10 คนได้ ซึ่งจะ เป็นผลดีในแง่ความง่ายต่อการควบคุมของผู้วิจัยด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยจึงกำหนดผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย EDFR รอบที่ 1 จำนวน 9 คน ดังนี้

- 1) กลุ่มผู้กำหนดนโยบายระดับประเทศ จำนวน 4 คน
- 2) กลุ่มผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน
- 3) กลุ่มอาจารย์/นักวิชาการทางการศึกษา/สมาชิกที่อยู่ในแวดวง มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน

ทั้งนี้สามารถเพิ่มเติมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญตามความเหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลในการวิจัยที่มีคุณภาพสูงขึ้น หรือระหว่างการวิจัยในแต่ละรอบ หากผู้วิจัยได้ข้อมูลที่มีความอิ่มตัวแล้วอาจยุติการเก็บข้อมูลทันที

3.2 ผู้วิจัยติดต่อผู้เชี่ยวชาญตามรายชื่อที่พิจารณาแล้วโดยตรงเพื่อสอบถามและขอความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลการวิจัยไว้ล่วงหน้า ผู้วิจัยมีการติดต่อด้วยวิธีการตามช่องทางหลายรูปแบบ เช่น แบบเผชิญหน้ากัน (Face-to-face) ทางโทรศัพท์ LINE หรือ E-mail ตามความสะดวกหรือบริบทที่เหมาะสมด้วยตนเอง และเมื่อผู้เชี่ยวชาญตอบตกลงและยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย ผู้วิจัยจัดทำเอกสาร บว 413 เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3.3 ผู้วิจัยนำหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญในการให้ข้อมูลสำคัญของการวิจัยโดยตรง โดยส่งเอกสารด้วยวิธีการตามช่องทางหลายรูปแบบ เช่น แบบเผชิญหน้ากัน (Face-to-face)/ LINE/ E-mail/ ไปรษณีย์ ตามความสะดวกหรือบริบทที่เหมาะสมด้วยตนเอง พร้อมเอกสารคำชี้แจงโครงการวิจัย หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Consent form) และประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญศึกษาก่อนล่วงหน้าครบทุกคน

4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หรือแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended) แบบกว้าง ๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภาพอนาคตคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

เป็นเครื่องมือในการวิจัยเพื่อศึกษาตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (EDFR รอบที่ 1) มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยกำหนดข้อคำถามในการ
การสัมภาษณ์แบบกว้าง ๆ และอยู่ในประเด็นที่ต้องการศึกษาและครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการ
วิจัย จากนั้นนำข้อคำถามในการสัมภาษณ์ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อปรับปรุง
และนำไปใช้ต่อไป

4.2 ผู้วิจัยปรับปรุงแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ให้มีความเหมาะสม
ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท จากนั้นนำไปเก็บข้อมูลตัวแปรเชิงพยากรณ์
ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้ากับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยระยะที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 2 ธันวาคม 2567 ถึง
25 มีนาคม 2568 ใช้ระยะเวลารวม 3 เดือน 23 วัน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

5.1 ผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกวิธีการพบเพื่อสัมภาษณ์ตามความสะดวก แบ่งเป็น 2
รูปแบบ คือ 1) การสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้ากัน (Face-to-face) หรือ 2) การสัมภาษณ์ออนไลน์
ผ่านโปรแกรมซูม (ZOOM) โดยผู้วิจัยมีการแจ้งยืนยันการนัดหมายล่วงหน้าก่อนวันนัดหมาย 1 วัน

5.2 ผู้วิจัยกล่าวทักทาย แนะนำตัว กล่าวคำชี้แจงโครงการวิจัย และวิธีการเก็บข้อมูล
ตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้ให้ผู้เชี่ยวชาญได้รับทราบขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่าง
ชัดเจน ก่อนเริ่มการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยขออนุญาตผู้เข้าร่วมการวิจัยบันทึกเสียงการสัมภาษณ์
หรือวิดีโอการสัมภาษณ์

5.3 ผู้วิจัยดำเนินการขอความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย โดยขอความอนุเคราะห์
ผู้เข้าร่วมการวิจัยลงนามในหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Consent form) ก่อนเริ่ม
การสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้ากัน (Face-to-face) หรือลงนามในเอกสารรูปแบบไฟล์ .PDF ก่อน
เริ่มการสัมภาษณ์แบบออนไลน์ผ่านโปรแกรมซูม (ZOOM)

5.4 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองกับผู้เชี่ยวชาญทีละคนจนครบ โดยถาม
คำถามตามแนวทางในแบบสัมภาษณ์ ตั้งใจฟัง สรุปประเด็นและสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม
เพื่อทำความเข้าใจกับคำตอบเพื่อเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนและครอบคลุม ใช้เวลาในการ
สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน ไม่เกิน 60 นาที เมื่อจบการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแจ้งให้ผู้เชี่ยวชาญ
รับทราบว่าคลิปเสียงหรือวิดีโอบันทึกการสัมภาษณ์จะถูกทำลายทิ้งเมื่องานวิจัยเสร็จสมบูรณ์ และ
กล่าวขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบคำถามสัมภาษณ์ในครั้งนี้

6. การวิเคราะห์และตรวจสอบคุณภาพข้อมูลการวิจัย

เพื่อให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัย มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) (สฤตน์ แท่นประเสริฐกุล, 2564) ดังนี้

6.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ตรวจสอบว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาจากแหล่งที่ต่างกัน ทั้งจากเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ในเวลาและสถานที่ต่างกัน ข้อมูลมีความเหมือนกันหรือไม่ จากนั้นทำการสรุป เปรียบเทียบความสอดคล้องและเพิ่มเติมเนื้อหาที่สำคัญให้ครบถ้วนสมบูรณ์ หากข้อมูลใดไม่เพียงพอหรือขาดไป ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งเพื่อขอข้อมูลที่จำเป็นเพิ่มเติม

6.2 ระหว่างการเก็บข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยถอดบทสัมภาษณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนอย่างต่อเนื่อง ให้เป็นเอกสารรูปแบบไฟล์ .DOC จากนั้นนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้โปรแกรม ATLAS.ti โดยการกำหนดรหัสข้อความ (Quotations) นำรหัสข้อความมาจัดหมวดหมู่ความหมายเป็นประเด็น (Codes) จากนั้นวิเคราะห์และพิจารณาความสอดคล้องของแต่ละแนวโน้มนำตามแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อจำแนกและจัดกลุ่ม (Code Groups) ของตัวแปรเชิงพยากรณ์ที่ผู้วิจัยศึกษาและทบทวนวรรณกรรมไว้ เป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลการวิจัย โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation)

6.3 เมื่อผู้วิจัยเก็บข้อมูลการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญครบทุกคน นำข้อมูลแต่ละรหัสข้อความ (Quotations) มาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน แล้วนำมาจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลการวิจัย โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation)

6.4 ผู้วิจัยนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 คนมาสร้างเครื่องมือการวิจัย และนำไปใช้ในการวิจัยในระยะที่ 2 ต่อไป

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ด้วยเทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDR รอบที่ 2 – 3 โดยใช้การตอบแบบสอบถาม (Questionnaire)

การวิจัยในระยะที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการเพื่อศึกษาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ด้วยเทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDR รอบที่ 2 – 3 โดยใช้การตอบแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยการวิจัยในระยะที่ 2 ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนวิธีการวิจัยแบบ EDR รอบที่ 2 เพื่อศึกษาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

1) ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งจำแนกประเด็นแนวโน้ม (Codes) ที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 มาสังเคราะห์ พัฒนาเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale)

2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงแบบสอบถาม และส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย (IOC) จำนวน 5 คน จากนั้นนำข้อแนะนำมาปรับปรุง ตัดทิ้ง และนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

3) ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDR รอบที่ 2 โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง ทั้งรูปแบบกระดาษ รูปแบบไฟล์ .PDF และรูปแบบลิงก์ Google Form ไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยตรง ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น แบบเผชิญหน้ากัน (Face-to-face) LINE หรือ E-mail ตามความสะดวกของผู้เชี่ยวชาญ

1.1 การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยแบบ EDR รอบที่ 2 – 3 นั้น ยังคงต้องเป็นตัวแทนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติเพื่อให้ได้ผู้เชี่ยวชาญที่สร้างทฤษฎีได้ (Creswell และ Guetterman, 2024) ซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยเลือกจึงมีความเป็นเอกพันธ์ (Homogeneous Group) มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากที่สุด มีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 ผู้วิจัยค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสอบถามจากผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาของตนเอง อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท รวมทั้งการสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต

1.1.2 ผู้วิจัยเสนอรายชื่อเพิ่มเติม พร้อมทั้งประวัติส่วนตัวและประวัติการทำงานของผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา และคัดเลือกรายชื่อร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท โดยกำหนดคุณสมบัติและประสบการณ์ด้านการบริหารของผู้เชี่ยวชาญ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือดังนี้

- 1) กลุ่มกำหนดนโยบายระดับประเทศ ประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 1 ปี
- 2) กลุ่มผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 1 ปี
- 3) กลุ่มผู้บริหารระดับสถานศึกษา ประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี
- 4) กลุ่มอาจารย์/นักวิชาการทางการศึกษา/สมาชิกที่อยู่ในแวดวง มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 2 ปี

1.2 การกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย

จำนวนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหรือผู้เชี่ยวชาญในการทำ EDR รอบที่ 2 และ 3 นิยมใช้ไม่น้อยกว่า 17 คน เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญจำนวนตั้งแต่ 17 คนขึ้นไปจะมีระดับความคลาดเคลื่อนลดลงอย่างคงที่และน้อยมากคือ 0.02 (Macmillan, 1971) ทั้งนี้ สิ่งสำคัญคือต้องคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์สอดคล้องกับปัญหาการวิจัยอย่างถูกต้องและเหมาะสมอย่างที่สุด ซึ่งผู้วิจัยอาจใช้เทคนิควิธีการเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบสโนว์บอลหรือบอกต่อ (Snow ball) (สุวิทย์ ภาณุจारी, 2563)

1.2.1 ผู้วิจัยกำหนดผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย EDR รอบที่ 2 และ 3 จำนวน 17 คน โดยจำแนกผู้เชี่ยวชาญออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

- 1) กลุ่มกำหนดนโยบายระดับประเทศ จำนวน 5 คน
- 2) กลุ่มผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 4 คน
- 3) กลุ่มผู้บริหารระดับสถานศึกษา จำนวน 4 คน
- 4) กลุ่มอาจารย์/นักวิชาการทางการศึกษาที่อยู่ในแวดวง มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 คน

ทั้งนี้ อาจเพิ่มเติมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญตามความเหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลในการวิจัยที่มีคุณภาพสูงขึ้น หรือระหว่างการศึกษาในแต่ละรอบ หากผู้วิจัยได้ข้อมูลที่มีความอึดตัวแล้วอาจยุติการเก็บข้อมูลทันที

1.2.2 ผู้วิจัยติดต่อผู้เชี่ยวชาญตามรายชื่อที่พิจารณาแล้วโดยตรงเพื่อทบทวนและขอความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลการวิจัยไว้ล่วงหน้า ผู้วิจัยมีการติดต่อด้วยวิธีการตามช่องทางหลายรูปแบบ เช่น แบบเผชิญหน้ากัน (Face-to-face) ทางโทรศัพท์ LINE หรือ E-mail ตามความสะดวกหรือบริบทที่เหมาะสมด้วยตนเอง และเมื่อผู้เชี่ยวชาญตอบตกลงและยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย ผู้วิจัยจัดทำเอกสาร บว 413 เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1.2.3 ผู้วิจัยนำหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญในการให้ข้อมูลสำคัญของการวิจัยโดยตรง โดยส่งเอกสารด้วยวิธีการตามช่องทางหลายรูปแบบ เช่น แบบเผชิญหน้ากัน (Face-to-face)/ LINE/ E-mail/ ไปรษณีย์ ตามความสะดวกหรือบริบทที่เหมาะสมด้วยตนเอง พร้อมเอกสารคำชี้แจงโครงการวิจัย หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Consent form) และประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญศึกษาก่อนล่วงหน้าครบทุกคน

1.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale) เป็นเครื่องมือในการวิจัยเพื่อศึกษาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้เกี่ยวกับอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (EDFR รอบที่ 2 – 3) มีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากการวิจัยในระยะที่ 1 ที่จำแนกเป็นประเด็น (Codes) มาสังเคราะห์เป็นแนวโน้มเพื่อนำไปสร้างข้อคำถาม และพัฒนาเป็นร่างแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale) และกำหนดเกณฑ์การประเมินแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้เกี่ยวกับอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ดังนี้

ระดับประเมิน	5	หมายถึง	มีแนวโน้มที่เป็นไปได้มากที่สุด
	4	หมายถึง	มีแนวโน้มที่เป็นไปได้มาก
	3	หมายถึง	มีแนวโน้มที่เป็นไปได้ปานกลาง
	2	หมายถึง	มีแนวโน้มที่เป็นไปได้น้อย
	1	หมายถึง	มีแนวโน้มที่เป็นไปได้น้อยที่สุด

1.3.2 ผู้วิจัยนำร่างแบบสอบถามไปปรึกษาและขอคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท และเสนอรายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือการวิจัยเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถาม

1.3.3 ผู้วิจัยติดต่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือการวิจัยตามรายชื่อที่พิจารณาแล้วเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือการวิจัยไว้ล่วงหน้า ซึ่งมีการติดต่อทางโทรศัพท์ LINE หรือ E-mail จากนั้นผู้วิจัยจัดทำเอกสาร บว 413 เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1.3.4 ผู้วิจัยนำส่งหนังสือเชิญให้ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือการวิจัย พร้อมเอกสารสำคัญ ได้แก่ นิยามเชิงทฤษฎี นิยามเชิงปฏิบัติการ การวิเคราะห์แนวโน้มที่ได้จากการทำ EDRF รอบที่ 1 และร่างแบบสอบถาม เพื่อประกอบการพิจารณาให้กับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ทั้งนี้ กำหนดเกณฑ์การพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) (พิศิษฐ ตัณฑวนิช และ พนา จินดาศรี, 2561; สุรพงษ์ คงสัตย์ และ ธีรชาติ ธรรมวงศ์, 2551) ดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามวัดได้ตรงเนื้อหา/นิยาม/จุดประสงค์
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงเนื้อหา/นิยาม/จุดประสงค์
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดไม่ตรงเนื้อหา/นิยาม/จุดประสงค์

โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คำนวณค่าตามสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ $\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

หากผู้เชี่ยวชาญประเมินแล้วได้ค่า IOC ระหว่าง 0.5 – 1.00 หมายความว่า ข้อคำถามมีความเที่ยงเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้

1.3.5 ผู้วิจัยรวบรวมผลการประเมิน IOC จากผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือการวิจัยครบทั้ง 5 คน พบว่า ข้อคำถามในแบบสอบถามทั้งฉบับ จำนวน 44 รายการ มีผลประเมินอยู่ที่ 0.60 – 1.00 ทุกรายการ หมายความว่า ข้อคำถามสามารถนำไปใช้ได้ ส่วนข้อเสนอแนะเพื่อ

การปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาให้มีความชัดเจนและเหมาะสม ผู้วิจัยได้มีการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะนั้นก่อนนำไปใช้จริง

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนวิธีการวิจัยแบบ EDR รอบที่ 2 เพื่อศึกษาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า มีขั้นตอนดังนี้

1.4.1 ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง ทั้งรูปแบบกระดาษ รูปแบบไฟล์ .PDF และรูปแบบลิงก์ Google Form ไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยตรง ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น แบบเผชิญหน้า (Face-to-face) LINE หรือ E-mail ตามความสะดวกของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ หากเป็นผู้เชี่ยวชาญที่เพิ่มเติมเข้ามาร่วมการวิจัยใหม่ในระยะที่ 2 ผู้วิจัยจะส่งเอกสารขอความยินยอมเข้าร่วมการวิจัยโดยขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยลงนามในหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Consent form) หรือให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยยินยอมเข้าร่วมการวิจัยโดยการกระทำ ได้แก่ การตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วให้ส่งกลับคืนทั้งที่อยู่ในรูปแบบกระดาษหรือรูปแบบออนไลน์ โดยไม่สามารถบ่งชี้ผู้ตอบได้ (ถือว่าเป็นการแสดงความยินยอมโดยการกระทำ)

1.4.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยแบบ EDR รอบที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 24 เมษายน ถึง 7 พฤษภาคม 2568 ใช้ระยะเวลารวม 14 วัน

1.5 การจัดกระทำข้อมูลและใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

เพื่อให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัย มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญในการทำ EDR รอบที่ 2 โดยพิจารณาสถิติค่ามัธยฐาน (Median; *Mdn*) ค่าฐานนิยม (Mode; *Mo*) และใช้ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter quartile Range; *IQR*) ในการวัดการกระจายและความสอดคล้องของความเห็น โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการคำนวณ มีรายละเอียดดังนี้

1.5.1 ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลแนวโน้ม (ข้อคำถาม) ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 คน บันทึกลงในโปรแกรม Excel จากนั้นแทรกคอลัมน์เพื่อใช้สูตรแสดงผลสถิติของค่ามัธยฐาน (Median; *Mdn*) ซึ่งมาจากการเรียงคะแนนทั้งหมดจากน้อยไปมากหรือจากน้อยไปมากก็ได้ และหาคะแนนที่เป็นลำดับที่กลาง วิธีนี้ในแง่ของการวิจัยพบว่า ค่าที่ได้จะไม่มี ความแปรปรวนของการวัดตัวแปร หรือมีความแปรปรวนของการวัดตัวแปรน้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย Max Min Con เช่นกัน (พงศ์เทพ จิระโร, 2564)

1.5.2 ผู้วิจัยพิจารณาสถิติของค่าฐานนิยม (Mode; *Mo*) โดยใช้สูตรแสดงผลในโปรแกรม Excel ซึ่งเป็นค่าคะแนนที่มีความถี่สูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับค่าอื่นในข้อมูลชุดเดียวกัน

ทั้งนี้ การประเมินผลของแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า จากแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในพิจารณาคำมัธยฐานและค่าฐานนิยมที่คำนวณได้ (พงศเทพ จิระโร, 2552) อ้างถึงใน พงศเทพ จิระโร, 2564) ดังนี้

ระดับ 5 คำมัธยฐาน 4.20 – 5.00 หมายถึง มีแนวโน้มที่เป็นไปได้มากที่สุด

ระดับ 4 คำมัธยฐาน 3.40 – 4.19 หมายถึง มีแนวโน้มที่เป็นไปได้มาก

ระดับ 3 คำมัธยฐาน 2.60 – 3.39 หมายถึง มีแนวโน้มที่เป็นไปได้ปานกลาง

ระดับ 2 คำมัธยฐาน 1.80 – 2.59 หมายถึง มีแนวโน้มที่เป็นไปได้น้อย

ระดับ 1 คำมัธยฐาน 1.00 – 1.79 หมายถึง มีแนวโน้มที่เป็นไปได้น้อยที่สุด

1.5.2 ผู้วิจัยหาค่าสัมบูรณ์ของผลต่างระหว่างมัธยฐาน (Median) กับฐานนิยม (Mode) โดยค่าความต่าง (มาจากการคำนวณค่ามัธยฐาน – ค่าฐานนิยม) ต้องมีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.00 จะถือว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อแนวโน้มหรือข้อความนั้นสอดคล้องกัน แต่ถ้าผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมที่คำนวณได้มีค่าเกิน 1.00 แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อแนวโน้มหรือข้อความนั้นไม่สอดคล้องกัน

1.5.3 ผู้วิจัยหาค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (Inter Quatile Range; IQR) ซึ่งเป็นค่าที่ใช้ในการวัดการกระจายและความสอดคล้องของความคิดเห็น โดยคำนวณจากค่าความต่างระหว่างควอร์ไทล์ที่ 3 (Q3) กับควอร์ไทล์ที่ 1 (Q1) ตามสูตรคำนวณ (บุญชม ศรีสะอาด, 2532) ดังนี้

$$IQR = Q3 - Q1$$

เมื่อ IR = ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์

Q3 = ควอร์ไทล์ที่ 3

Q1 = ควอร์ไทล์ที่ 1

โดยผลต่างของค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ที่ได้จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นรายข้อความจะแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อแนวโน้มหรือข้อความนั้นสอดคล้องกัน ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ที่คำนวณได้ในแต่ละข้อมีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อแนวโน้มหรือข้อความนั้นไม่สอดคล้องกัน

1.5.4 ผู้วิจัยนำผลวิเคราะห์ทางสถิติจัดทำเป็นข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical feedbacks) ในแบบสอบถาม และนำไปใช้ในการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 3 ต่อไป

2. ขั้นตอนวิธีการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 3 เพื่อหาฉันทามติ แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

1) ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามฉบับเดิมที่ใช้ในการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 2 ซึ่งในครั้งนี้นักเรียนจะได้รับแบบสอบถามที่มีข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical feedbacks) ที่เป็นของกลุ่มผู้เรียนและคำตอบของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อให้ผู้เรียนทราบความเหมือนหรือความแตกต่างของคำตอบในแต่ละข้อคำถามของกลุ่มผู้เรียน และทบทวนคำตอบของตนเองอีกครั้ง เพื่อให้การทำแบบสอบถามในครั้งนี้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องสมบูรณ์มากขึ้น

2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับที่พัฒนาขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือการวิจัยก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

3) ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 3 ทำการเก็บข้อมูลทวนซ้ำโดยใช้แบบสอบถามฉบับเดิม แต่มีการบันทึกข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical feedbacks) ที่เป็นของกลุ่มรวมและคำตอบของผู้เรียน ไปเก็บข้อมูลกับผู้เรียนกลุ่มเดิมทั้ง 17 คน อีกครั้ง โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง ทั้งรูปแบบกระดาษ รูปแบบไฟล์ .PDF และรูปแบบลิงก์ Google Form ไปยังผู้เรียนโดยตรง ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น แบบเผชิญหน้ากัน (Face-to-face) LINE หรือ E-mail ตามความสะดวกของผู้เรียน

4) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทำ EDFR รอบที่ 3 มาวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความสอดคล้องของคำตอบด้วยวิธีการเชิงสถิติอีกครั้ง และสรุปผลเป็นฉันทามติ

2.1 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

2.2.1 ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามฉบับเดิมที่ใช้ในการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 2 และยังคงข้อคำถามเดิม แต่มีการบันทึกข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติโดยแสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ของกลุ่มผู้เรียน และคำตอบเดิมผู้เรียนแต่ละคนที่ตอบในรอบที่ผ่านมา เพื่อให้ผู้เรียนทราบความเหมือนหรือความแตกต่างของคำตอบในแต่ละข้อคำถามของกลุ่มผู้เรียน และให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ทบทวนคำตอบของตนเองอีกครั้ง เพื่อทำการยืนยันหรือปรับเปลี่ยนคำตอบอีกครั้งเป็นขั้นตอนสุดท้าย

2.2.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่บันทึกข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical feedbacks) ที่เป็นของกลุ่มผู้เรียนและคำตอบของผู้เรียนแต่ละคน ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือการวิจัยก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

ทั้งนี้ แบบสอบถามระบุค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ และตำแหน่งคำตอบ ของผู้เรียนที่ตอบในรอบที่ผ่านมา ด้วยเครื่องหมายดังนี้

ค่ามัธยฐาน (*Mdn*) ใช้สัญลักษณ์ Δ

ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (*IQR*) ใช้สัญลักษณ์ —|—

ตำแหน่งคำตอบของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ผ่านมา ใช้สัญลักษณ์ $\bullet$

วิธีการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ เมื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแนวโน้มหรือข้อคำถามแล้ว ให้ทำเครื่องหมาย $\checkmark$ เพื่อยืนยันคำตอบเดิมหรือปรับเปลี่ยนความคิดเห็นของท่านโดยใช้เกณฑ์พิจารณา ดังนี้

ระดับประเมิน	5	หมายถึง	มีแนวโน้มที่เป็นไปได้มากที่สุด
	4	หมายถึง	มีแนวโน้มที่เป็นไปได้มาก
	3	หมายถึง	มีแนวโน้มที่เป็นไปได้ปานกลาง
	2	หมายถึง	มีแนวโน้มที่เป็นไปได้น้อย
	1	หมายถึง	มีแนวโน้มที่เป็นไปได้น้อยที่สุด

หากคำตอบของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (สัญลักษณ์ —|—) หมายความว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อแนวโน้มหรือข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยถือว่าข้อคำถามนั้นเป็นฉันทามติ จึงไม่ต้องให้เหตุผลประกอบ

แต่ถ้าคำตอบของผู้เชี่ยวชาญอยู่นอกค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ หมายความว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อแนวโน้มหรือข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ หากผู้เชี่ยวชาญสามารถยอมรับความคิดเห็นของกลุ่มและปรับเปลี่ยนคำตอบอิงตามความคิดเห็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยถือว่าแนวโน้มหรือข้อคำถามนั้นเป็นฉันทามติ ผู้เชี่ยวชาญจึงไม่ต้องให้เหตุผลประกอบ

และถ้าคำตอบของผู้เชี่ยวชาญอยู่นอกค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ หากผู้เชี่ยวชาญยืนยันคำตอบเดิม ให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงเหตุผลประกอบในแนวโน้มหรือข้อคำถามนั้น

2.2.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับที่พัฒนาขึ้น ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญา นิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือการวิจัยก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนวิธีการวิจัยแบบ EDR รอบที่ 3 เพื่อหาฉันทามติ แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า มีขั้นตอนดังนี้

2.2.1 ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง ทั้งรูปแบบกระดาษ รูปแบบไฟล์ .PDF และรูปแบบลิงก์ Google Form ไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยตรง ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น แบบเผชิญหน้า (Face-to-face) LINE หรือ E-mail ตามความสะดวกของผู้เชี่ยวชาญ

2.2.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยแบบ EDR รอบที่ 3 ตั้งแต่วันที่ 8 – 13 พฤษภาคม 2568 ใช้ระยะเวลารวม 6 วัน

2.3 การจัดการข้อมูลและใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการจัดการข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญในการทำ EDR รอบที่ 3 โดยพิจารณาสถิติค่ามัธยฐาน (Median; *Mdn*) ค่าฐานนิยม (Mode; *Mo*) และใช้ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter quartile Range; IQR) ในการวัดการกระจายและความสอดคล้องของความเห็นอีกครั้ง มีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 ผู้วิจัยจัดการข้อมูลแนวนอน (ข้อความ) ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญในการทำ EDR รอบที่ 3 (รอบสุดท้าย) บันทึกลงในโปรแกรม Excel ใช้สูตรแสดงผลสถิติของค่ามัธยฐาน (Median; *Mdn*) ค่าฐานนิยม (Mode; *Mo*) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter quartile Range; IQR) แต่ละข้ออีกครั้งเพื่อสรุปผลการวิจัย

2.3.2 ผู้วิจัยพิจารณาและคัดเลือกคำตอบของผู้เชี่ยวชาญเพื่อสรุปผลการวิจัย โดยคัดเลือกเฉพาะแนวนอนหรือข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นว่าเป็นระดับแนวนอนที่มีความเป็นไปได้มากที่สุดและมาก (ค่ามัธยฐานมากกว่าหรือเท่ากับ 3.40) และมีความสอดคล้องกัน (มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 และมีค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.00) มาเสนอผลการวิจัยเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

2.3.3 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยในบทที่ 4 กับอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท ตรวจสอบผลการวิจัย พิจารณาความถูกต้องเหมาะสมในการนำเสนอผลการวิจัย

2.3.4 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ทั้งหมด จากการวิจัยในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 มาดำเนินการวิจัยในระยะที่ 3 ต่อไป

ระยะที่ 3 สร้างอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

1) ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาสังเคราะห์ข้อมูล และเขียนเรียบเรียงเป็นอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า โดยมีลักษณะการเขียนแบบบรรยาย ไม่ต้องเป็นวิชาการมากเกินไป คนทั่วไปอ่านแล้วสามารถเข้าใจได้ง่าย

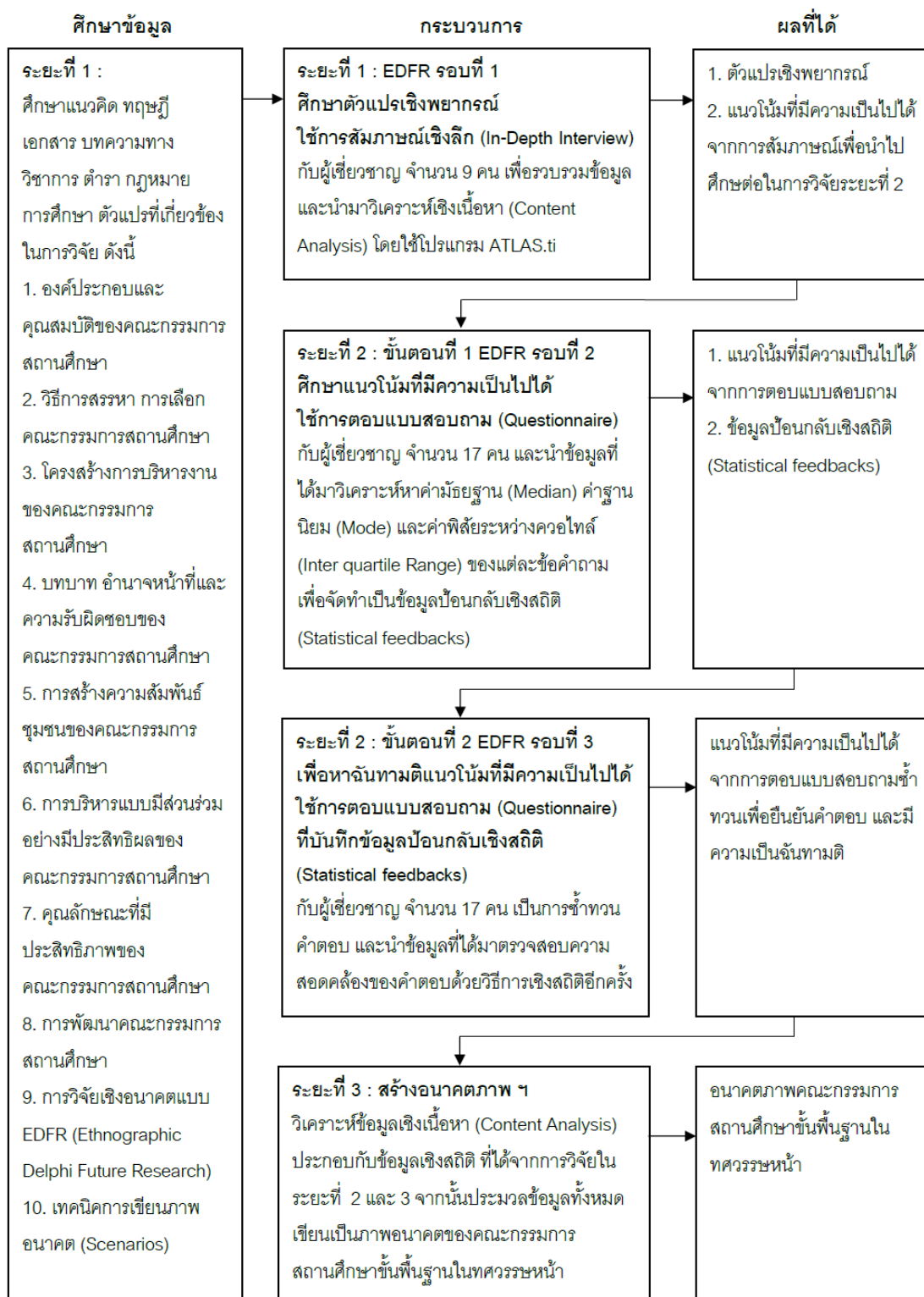
2) ผู้วิจัยนำเสนออนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้ากับอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทและข้อคำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับปรุงงานวิจัย

3) ผู้วิจัยสรุปผลและอภิปรายผลจากการศึกษาอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า โดยเขียนไปตามลำดับของวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาตัวแปรเชิงพยากรณ์ที่เกี่ยวข้องกับอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า 2) เพื่อศึกษาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้เกี่ยวกับอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า และ 3) เพื่อศึกษาอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

4) ผู้วิจัยเขียนร่างบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ลงในวารสาร และส่งบทความให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทพิจารณา จากนั้นส่งบทความไปตีพิมพ์ในวารสาร TCI ฐาน 1

ทั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปกรอบแนวคิดการดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ดังภาพที่ 8

ภาพประกอบ 8 กรอบแนวคิดการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากการศึกษาอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

ตอนที่ 2 แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

ตอนที่ 3 อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

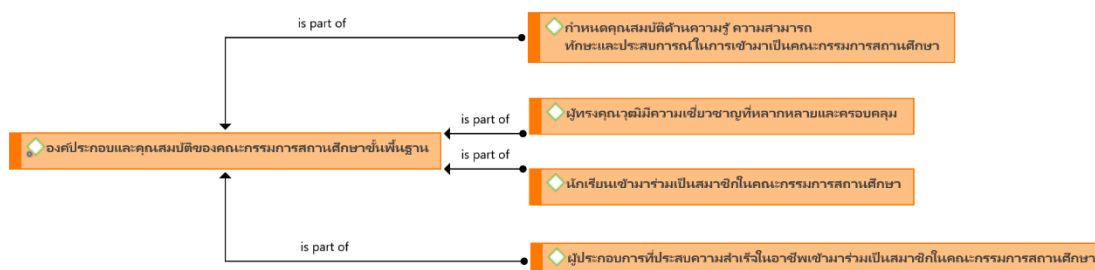
ตอนที่ 1 ตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR โดยรอบที่ 1 ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบไม่เป็นทางการ หรือการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) นำไปเก็บข้อมูลตัวแปรเชิงพยากรณ์ที่มีแนวโน้มของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้ากับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน พบว่า มีกลุ่มประโยคที่มีความสอดคล้องกับตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเป็นรหัสข้อความ (Quotations) ได้จำนวน 887 รายการ นำรหัสข้อความมาจัดหมวดหมู่ความหมาย (Codes) ได้ 28 ประเด็น จากนั้นวิเคราะห์และพิจารณาความสอดคล้องของแต่ละแนวโน้มตามแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อจำแนกและจัดกลุ่ม (Code Groups) ของตัวแปรเชิงพยากรณ์ที่ผู้วิจัยศึกษาได้ 6 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้าเกี่ยวกับองค์ประกอบ จำนวน คุณสมบัติ และสัดส่วนจำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้ามาดำรงตำแหน่ง จากการศึกษาพบ 4 ประเด็น คือ 1.1 กำหนดคุณสมบัติด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ในการเข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา 1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเชี่ยวชาญที่หลากหลายและครอบคลุม 1.3 นักเรียนเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกในคณะกรรมการ

สถานศึกษา และ 1.4 ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในอาชีพเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกในคณะกรรมการสถานศึกษา ดังนี้

ภาพประกอบ 9 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 กำหนดคุณสมบัติด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ในการเข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการมีการกำหนดคุณสมบัติด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ในการเข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สมาชิกของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีศักยภาพในการปฏิบัติงานและเกิดประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“ควรกำหนดคุณสมบัติที่ชัดเจน เช่น วุฒิการศึกษา หรือกำหนดว่าต้องมีประสบการณ์ในด้านการศึกษามากอย่างน้อยกี่ปี เพื่อให้ผู้ที่เข้ามามีความสามารถในการสนับสนุนการศึกษาอย่างแท้จริง” (E02)

“กฎหมายไม่ได้บังคับว่าจะต้องมีวุฒิตั้งแต่เท่าไร ค่าเปิดกว้างนะ แต่อายุต้องไม่ต่ำกว่า 20 ปี และบางคนอาจมีประสบการณ์ที่ดีก็ได้ ดังนั้นอาจมีการกำหนดไปที่ประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการบริหารหรือการศึกษาก็เพียงพอแล้วนะ” (E03)

“คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ปัญหามาน่าจะน้อยกว่าโรงเรียนขนาดเล็กที่หาคนมาทำงานยาก หากโรงเรียนขนาดเล็กมีคณะบุคคลที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ มีวิสัยทัศน์เชิงการศึกษา เข้ามาช่วยในการจัดการศึกษาก็อาจจะพลิกโฉมไปเลยก็ได้ ดังนั้นต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของสมาชิกคณะกรรมการสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถ มองเชิงกลยุทธ์ของ

ผู้บริหารสถานศึกษานั้น ๆ ได้ต่อไปก็ควรมีการกำหนดความรู้และประสบการณ์ด้วยก็จะดีมาก” (E04)

“ส่วนใหญ่ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องมีบทบาทในการประเมินครูผู้ช่วย ก็ต้องเป็นคนที่มีความสมบัติด้านความรู้ความสามารถ หรือจบมาทางด้านการศึกษานะ” (E05)

“สำหรับในเรื่องของอนาคตนะค่ะ ด้านคุณสมบัติก็ต้องกำหนดวุฒิการศึกษาขั้นต่ำที่เหมาะสมด้วยนะค่ะ บางครั้งเราจะเอาแต่ ป.4 - ป.6 ทั้งหมดมา คนอายุมาก ๆ ก็ไม่ได้แล้วนะ ก็ต้องมีการกำหนดบ้าง แล้วก็กำหนดประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาหรือพัฒนาชุมชน ปรับอายุคณะกรรมการให้มีความหลากหลายมากขึ้น รวมถึงคนรุ่นใหม่ที่มีวิสัยทัศน์ทันสมัย มีความรู้ด้านเทคโนโลยีพื้นฐานเพื่อการสื่อสารและการทำงาน” (E06)

“จริง ๆ ในอนาคตหากต้องการบุคคลที่จะเข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ ต้องพัฒนาที่คุณภาพการศึกษาในปัจจุบันให้ดีกว่าก่อน พัฒนาเศรษฐกิจของผู้คนให้ดี ไม่ขาดสน มีกินมีใช้เพียงพอในชีวิตประจำวัน ก็จะมีคนอยากเข้ามาช่วยทำงานให้โรงเรียนด้วยความสมัครใจเอง การศึกษาดีคุณภาพชีวิตดีอนาคตก็น่าจะมีวุฒิการศึกษาขั้นพื้นฐาน ม.6 กันหมดแล้วนะ” (E09)

จากข้อมูลที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มเกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ในการเข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากส่งผลต่อศักยภาพในการปฏิบัติงานโดยตรง

1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเชี่ยวชาญที่หลากหลายและครอบคลุม

ผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานถูกกำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ ไม่ได้ระบุความเชี่ยวชาญที่เฉพาะเจาะจง ทำให้ที่ผ่านมาอาจไม่ได้มีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถที่หลากหลายและครอบคลุม ในอนาคตจึงควรมีการกำหนดประเภทของผู้ทรงคุณวุฒิให้ชัดเจนและครอบคลุม ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“ถ้าเป็นโรงเรียนขนาดเล็กจะมีผู้ทรงคุณวุฒิคนเดียว แต่ถ้าเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน สำหรับความคิดของผม ผมว่าองค์ประกอบอะมันดีอยู่แล้ว ผู้แทนครูก็ดี ผู้แทนชุมชนมีชุมชนเข้าไปก็เป็นปากเป็นเสียงก็ดี มีผู้แทนศิษย์เก่าเข้ามาก็ดี ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิถ้าหาให้ครอบคลุมได้ทุกอย่างเนี่ย มันก็จะดีนะ ควรจะกำหนดประเภทไปเลย แต่ที่กฎหมายกำหนดนั้นกว้าง เพราะฉะนั้นในองค์ประกอบของผู้ทรงคุณวุฒิเนี่ยสำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่ก็น่าจะบอกว่าควรมีผู้ทรงคุณวุฒิประเภทไหนบ้าง เช่น ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา หรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารงานบุคคล ด้านวิชาการ ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนก็ได้ ด้านสุขภาพอนามัย ภาวะใจของนักเรียนก็จะไปเชิญหมออนามัยมา ไปเชิญพยาบาลก็ดีซะอีกเพราะว่าปัจจุบันเนี่ยสาธารณสุขไม่ได้มาอยู่กับเราเลย ไม่ได้เข้ามาเป็นกรรมการใช้ไหม ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านเกี่ยวกับสุขภาพจิตของเด็ก ด้านความปลอดภัยและการบริการในสถานศึกษา ก็อาจจะเชิญตำรวจเข้ามาช่วยเสริมการทำงานของโรงเรียนได้ ปัจจุบันเนี่ยเค้าไม่ได้กำหนดว่าต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเภทไหนบ้าง หากโรงเรียนสรรหามาให้ครอบคลุมมันก็จะช่วยได้นะ ต้องมองหลายมิติ” (E02)

“คณะกรรมการสถานศึกษาต้องช่วยกันกับโรงเรียนเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ในฐานะบทบาทของประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ผมต้องเชิญกรรมการมาแทบทุกวันเลยเพื่อประชุมหารือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขทุกปัญหา ก็เป็นเหตุผลที่คณะกรรมการสถานศึกษาจำเป็นต้องมีผู้แทนจากหลายภาคส่วนเพื่อมาสะท้อนภาพความเป็นจริง ความต้องการเรื่องหลักสูตร เรื่องการเรียนการสอน เรื่องพฤติกรรมเด็ก ให้คณะกรรมการรับทราบซึ่งกันและกัน นี่คือบทบาทที่มันควรจะเป็นของคณะกรรมการสถานศึกษาในทุกวัน แล้วเดี๋ยวอนาคตต้องเข้มข้นกว่านี้” (E03)

“ควรเพิ่มผู้ทรงคุณวุฒิให้ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล นวัตกรรมการศึกษา การบริหารองค์การสมัยใหม่ ความรู้เรื่องปัญญาประดิษฐ์ (AI) ตอนนี้อย่างไรเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาเลยนะ” (E06)

“ถ้าผู้ทรงคุณวุฒิท่านเป็นคุณหมอหรือสาธารณสุข ท่านก็จะมาช่วยเหลือ นะคะ เช่น ให้โควตาในการฉีดวัคซีนให้วัดใหญ่ สนับสนุนวัคซีนให้ครูเป็นพิเศษ ไม่ต้อง

ไปฉีดที่โรงพยาบาล เพราะผู้ทรงคุณวุฒิเป็น ผอ.ของโรงพยาบาล เป็นแบบนี้จริง ๆ นะคะ” (E06)

“ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในหลากหลายสาขา และต้องเข้าใจการศึกษา” (E08)

“องค์ประกอบของผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Expert) เนื่องจากเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการศึกษายุคใหม่ การมีผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในคณะกรรมการจะช่วยให้สามารถนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ กระบวนการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการติดตามผลการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ” (E09)

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสรรหาหรือเลือกบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ที่หลากหลายและครอบคลุมเข้ามาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้การบริหารการศึกษาภายในสถานศึกษาเกิดประโยชน์สูงสุด ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“ทุกอย่างขึ้นอยู่กับผู้อำนวยการโรงเรียน ทุกโรงเรียนจะดีขึ้นอยู่กับผู้อำนวยการโรงเรียน เพราะฉะนั้นอนาคตคณะกรรมการสถานศึกษาหากได้รับเกียรติจากผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนมากขึ้น โรงเรียนจะสมัครสมานสามัคคี ให้ความร่วมมือกัน และมุ่งไปข้างหน้าพร้อมกัน ต้องให้คนมีความรู้ ความสามารถ คนเก่งเข้ามาเป็นกรรมการสถานศึกษา” (E01)

“ถ้าโรงเรียนมี ผ.อ.เก่ง ๆ เนี่ย มีวิสัยทัศน์ก็จะเลือกคนที่เข้ามาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่สามารถช่วยโรงเรียนได้ ควรจะได้คนที่มีความรักและก็มีภูมิรู้อยู่พอสมควร เพราะจะต้องไปบริหารงาน 4 ด้านเนี่ย ต้องมีความรู้ความเข้าใจ อาจจะไม่ถึงเชี่ยวชาญมากแต่ต้องทันลูก ทันคน ทันเหตุการณ์ เพราะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ยุคนี้ต้องพัฒนา ในด้านวิชาการก็ต้องนำวิทยาการใหม่ ๆ เข้ามา วิชาคนก็ได้ เช่น ทักษะในการยืนอยู่ในสังคมและวัฒนธรรมอันดีงามของไทยเรา มันก็ถือเป็นหน้าที่ของผู้รับผิดชอบการศึกษาทั้งหมด” (E03)

จากข้อมูลที่กำลังมานั้น จะเห็นได้ว่าแนวโน้มของผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรระบุนโยบายที่เฉพาะเจาะจง และหากระบุไว้อย่างกว้าง ๆ เช่นเดิม ผู้อำนวยการสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถที่หลากหลายเข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษา

1.3 นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นสมาชิกในคณะกรรมการสถานศึกษา

ที่ผ่านมาตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มิได้ระบุให้มีผู้แทนนักเรียนเป็นองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ด้วยในสังคมยุคปัจจุบันมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน ส่งเสริมความเท่าเทียมและการเคารพสิทธิส่วนบุคคลมากขึ้น และสอดคล้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับทุกฝ่าย ส่งผลให้มีการเสนอให้มีผู้แทนนักเรียนหรือให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นสมาชิกในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“ควรมีผู้แทนนักเรียนในอนาคต โดยกำหนดสเปกให้เนียบเลย เช่น ต้องเป็นประธานนักเรียน เพราะพวกนี้จะกล้าพูด กล้าคิด” (E02)

“ต่อไปหลังจากนี้ ก็มีโอกาสมันจะมีนักเรียนเข้ามาอยู่ในองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษา เพราะถ้าโรงเรียนมีสถานนักเรียนที่เข้มแข็งเนี่ย นักเรียนก็จะเป็นตัวเชื่อมโยงที่ดีได้ แต่สำคัญที่ความพร้อมของผู้เรียนกับการเข้ามามีส่วนร่วม และต้องเป็นความเสียสละ และผู้ปกครองของนักเรียนเองก็ต้องเสียสละด้วย อย่างเช่นโรงเรียนใหญ่ ๆ ก็มีประธานสถานนักเรียน ซึ่งคนเหล่านี้ย่อมมีบุคลิกภาพที่แตกต่างจากเพื่อนทั่วไป มีบุคลิกของความก้าวหน้าและเข้าใจโลก ในอนาคตประธานนักเรียนนะ ที่จะสามารถเข้ามาเป็นคณะกรรมการทำหน้าที่ประสานงานและร่วมบริหารจัดการก็เป็นไปได้ แต่อาจจำกัดในการเข้าร่วมประชุมเฉพาะในบางวาระการประชุมที่เกี่ยวข้องเท่านั้น คงไม่ได้เข้ามามีส่วนรู้ทุกเรื่องของสถานศึกษาขนาดนั้น” (E04)

“เดี๋ยวนี้นักเรียนก็มีบทบาทเยอะนะ อนาคตอาจมีตัวแทนนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในคณะกรรมการสถานศึกษาก็ได้ละ ประเด็นคือทุกวันนี้สถานนักเรียนก็ทำงานเก่งนะคะ” (E05)

“ถ้าพูดถึงการมีผู้แทนของนักเรียนเพิ่มเข้ามาใช้ไหมคะ เป็นความคิดเห็นที่ดีเพราะว่าเหมือนภาคี 4 ฝ่ายในการคัดเลือกหนังสือคำก็จะมีผู้แทนชุมชน ผู้แทนครู

แล้วก็มีนักเรียนด้วย นักเรียนก็จะได้มีส่วนร่วมอีกหนึ่งองค์ประกอบค่ะ ในเรื่องของการประเมินแล้วก็การมีส่วนร่วมในการบริหารด้วย แต่จะมีบทบาทมากแค่ไหนอาจต้องมาพิจารณากันอีกทีหนึ่ง” (E06)

“ส่วนเรื่องผู้แทนนักเรียนอาจเพิ่มขึ้นในคณะกรรมการสถานศึกษา เหมือนกับสถานศึกษาในต่างประเทศนั้น มันก็มีทางเป็นไปได้นะ แต่ว่ามันก็ขึ้นอยู่กับว่าเป็นสถานศึกษาแบบไหน ถ้าประมกัพอทำได้นะแต่ว่าก็ต้องเป็นเด็กที่ค่อนข้างมีวุฒิภาวะ พอสมควรนะ แต่ว่าถามว่าในการให้ข้อคิดเห็นตรงนี้ โดยบริบทของสถานศึกษาเนี่ย สถานศึกษาเค้าก็มีสถานักเรียนอยู่มัย บางทีก็มีสถานักเรียนในการที่จะรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนทั้งโรงเรียนอยู่แล้ว แล้วก็นำ senior เข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา มันจะเป็นไปได้นะ มีโอกาส และต้องคำนึงหรือต้องมีการเปลี่ยนข้อกฎหมายในเรื่องคุณสมบัติของคณะกรรมการในเรื่องของอายุของสมาชิก ถ้าจำไม่ผิดต้องมีอายุ 20 ปีขึ้นไป อันนี้ก็ต้องมีการปรับเปลี่ยน หรือเขียนหมายเหตุแยกออกมา และอาจต้องมีการลดวาระลง เพื่อให้ระยะเวลาสอดคล้องกับผู้แทนนักเรียนที่ต้องศึกษา 3 ปีในแต่ละช่วงชั้น สรุปคือเหมือนมันต้องไปแก้กฎหมายก่อน ถ้าใน 10 ปี ข้างหน้าต้องไปดูนะว่าเค้ากำหนดอายุและคุณสมบัติต่ำสุดคือเท่าไร” (E07)

“แล้วก็ประเด็นอีกอย่างหนึ่งมองว่าในอนาคตอาจจะเป็นไปได้ที่จะมีผู้แทนนักเรียนเข้ามาเป็นองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษา” (E08)

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางท่านเสนอความเห็นที่ว่าสถานศึกษาหลายแห่งในปัจจุบันมีการจัดตั้งคณะกรรมการสถานักเรียนที่ปฏิบัติการกิจต่าง ๆ และเป็นตัวแทนของนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียน ซึ่งสถานศึกษาก็รับฟังข้อเสนอหรือความต้องการของนักเรียนผ่านคณะกรรมการดังกล่าวอยู่แล้ว จึงอาจไม่ต้องการเพิ่มผู้แทนนักเรียนก็ได้ ดังคำกล่าวที่ว่า

“ผมว่าในโรงเรียนก็มีสถานักเรียนเป็นกลุ่มผู้นำที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนนักเรียนทั้งหมด คอยประสานความร่วมมือ สะท้อนปัญหา แสดงความคิดเห็นหรือความต้องการกับคณะครูและผู้บริหารภายในโรงเรียน เรามีเวทีให้พวกเค้าอยู่แล้วในการแสดงออก ซึ่งอาจไม่จำเป็นที่จะต้องให้เข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาก็ได้ ก็สามารถช่วยพัฒนาโรงเรียนเหมือนอย่างที่เป็นทุกวันนี้ละ ก็ดีถ้าจะมีแต่มันยากนะ โดย

เฉพาะที่เป็นโรงเรียนประถม เด็กเค้าก็ไม่ได้มีความสามารถในการที่จะมาพูดมาเสนออะไร อีกอย่างมันต้องเป็นไปตามกฎหมาย และกฎหมายจะปรับเปลี่ยนเมื่อไหร่ก็ไม่รู้ มันไม่ง่าย” (E09)

จากแนวโน้มว่าควรมีนักเรียนเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกในคณะกรรมการสถานศึกษา อาจเป็นเรื่องใหม่และมีความน่าสนใจมากซึ่งถูกกล่าวถึงและแสดงความคิดเห็นค่อนข้างมากในขณะนี้ แต่ด้วยบริบทของการศึกษาของไทยหลายอย่างนั้น อาจต้องค่อยเป็นค่อยไป และหากในอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงคงต้องพิจารณากันให้รอบด้านเสียก่อน

1.4 ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในอาชีพเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกในคณะกรรมการสถานศึกษา

ทักษะอาชีพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากกับตลาดแรงงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต ผู้เรียนจึงต้องสะสมความรู้และฝึกฝนทักษะที่จำเป็นให้มีสมรรถนะที่ดีพร้อมต่อการประกอบอาชีพหรือใช้ในการดำรงชีวิตเพื่อตอบสนองต่อตลาดแรงงานอย่างตรงจุด ดังนั้นควรมีการเพิ่มผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในอาชีพเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเข้ามาให้ความรู้และฝึกฝนทักษะอาชีพโดยตรงให้กับผู้เรียนในสถานศึกษา ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“กำหนดสัดส่วนตัวแทนจากภาคธุรกิจและผู้ประกอบการในท้องถิ่นสถานประกอบการเข้ามาร่วมด้วยก็จะดี เพราะตอนนี้มีในเรื่องของ *learn to earn* การมีอาชีพมีงานทำของเด็กสอดคล้องกับพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ 10 ที่มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงมีคุณธรรม มีงานทำมีอาชีพ แล้วก็พลเมืองดี ตอบโจทย์ในเรื่องของการมีงานทำ ฉะนั้นถ้าสถานประกอบการเข้ามาให้ความรู้ในเรื่องของอาชีพ บุคคลนั้นก็จะได้เป็นผู้เชื่อมโยงประสานกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับโรงเรียนด้วย มันก็จะเป็นผลพลอยได้นะคะ” (E06)

“พื้คิดว่าถ้าจะกำหนดน่าจะเป็นลักษณะของประสบการณ์ เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ เขาจะมีประสบการณ์ชีวิตของความสำเร็จ อย่างน้อยก็รู้ว่าทำอะไรมา และสามารถเป็นตัวอย่างที่ดี เข้ามาสู่การ

เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อแนะนำให้กับโรงเรียนต่อไป เค้าวจะเรียกว่าคุณสมบัติในด้านของประสบการณ์ไม่ใช่ด้านของคุณวุฒิที่หมายถึงวุฒิการศึกษา” (E07)

“องค์ประกอบขององค์กรเอกชน ควรจะมีการปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมเข้ามามากขึ้น เนื่องจากองค์กรเอกชนในพื้นที่ ไม่ว่าองค์กรเอกชนขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ หรือผู้ประกอบการต่างมีความพร้อมที่จะสนับสนุนสถานศึกษาให้จัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพได้ เช่น ความพร้อมในเรื่องความเชี่ยวชาญในสาขาอาชีพ กิจการของโลกอนาคต การทำงานในอนาคต ความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคล ความพร้อมเรื่องวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ตลอดจนความพร้อมด้านงบประมาณที่จะสนับสนุนนักเรียน จะช่วยเพิ่มมุมมองใหม่ และทรัพยากรที่สามารถสนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษา มีกำลังมากพอในการให้ทุนสนับสนุนโครงการพัฒนาและการฝึกอบรมต่าง ๆ กับครูและนักเรียนได้” (E08)

การเลือกผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในอาชีพเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกในคณะกรรมการสถานศึกษามีแนวโน้มที่น่าสนใจและส่งผลดีอย่างมากต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำมีอาชีพของผู้เรียนได้ในอนาคต

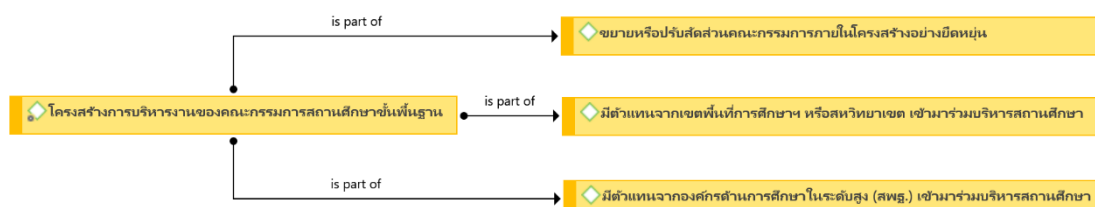
เมื่อนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นข้างต้น มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยสามารถเขียนแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในแบบสอบถามได้ 5 แนวโน้ม ดังนี้

- 1) มีวุฒิการศึกษาขั้นต่ำ ม.6 หรือเทียบเท่าขึ้นไป
- 2) มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนหรือช่วยเหลือชุมชน
- 3) กำหนดความเชี่ยวชาญเฉพาะของผู้ทรงคุณวุฒิ
- 4) นักเรียนเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการ
- 5) ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการ

ด้านที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารงาน การจัดระเบียบราชการในส่วนสถานศึกษานั้น เป็นการกำหนดขั้นตอน ลำดับการดำเนินงานและติดตามผลการดำเนินงานภายในสถานศึกษา จากการศึกษาดังกล่าวพบ 3 ประเด็น คือ 2.1 ขยาย

หรือปรับสัดส่วนคณะกรรมการภายในโครงสร้างอย่างยืดหยุ่น 2.2 มีผู้แทนจากเขตพื้นที่การศึกษา ฯ หรือ สหวิทยาเขต เข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษา และ 2.3 มีตัวแทนจากองค์กรด้านการศึกษา ในระดับสูง (สพฐ.) เข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษา ดังนี้

ภาพประกอบ 10 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ขยายหรือปรับสัดส่วนคณะกรรมการภายในโครงสร้างอย่างยืดหยุ่น

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอาจมีการขยายหรือปรับสัดส่วนคณะกรรมการภายในโครงสร้างอย่างยืดหยุ่น จึงตามลักษณะเฉพาะและบริบทสถานศึกษา ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“แล้วก็น่าจะเพิ่มจำนวนผู้แทนครู อาจจะจาก 1 คน เป็น 2 คน หรือตามความเหมาะสม” (E02)

“ควรเขียนในเชิงของการขยายที่ยืดหยุ่นเพราะว่าปัจจุบันนี้โรงเรียนแต่ละโรงเรียนก็มี culture มีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง คณะกรรมการสถานศึกษาจึงไม่ควร Conservative ด้วยเหตุนี้” (E04)

“สัดส่วนจำนวนคณะกรรมการควรอิงตามบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ สามารถกำหนดได้ตามแนวทางของรัฐที่ยืดหยุ่น เช่น เราอาจจะพูดว่า 15 ถึง 21 คน เขียนให้ยืดหยุ่นไว้แต่เป็นไปอย่างมีเหตุผล หมายความว่า สมมุติเป็นโรงเรียนที่มีศักยภาพสูงแล้วก็กำลังจะพัฒนาไปสู่ความก้าวหน้าในระดับนานาชาติเชิงนวัตกรรมเทคโนโลยี เพราะฉะนั้นโรงเรียนเค้าจะมีสิทธิในการขยายโครงสร้างของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยดึงภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเข้ามาเป็นองค์ประกอบในโครงสร้างนั้นด้วย เพื่อให้ได้ประโยชน์มากกว่า โครงสร้างหรือองค์ประกอบมันก็จะผันแปรไปตามในลักษณะนี้ ควรจะเป็นการเขียนแบบยืดหยุ่นกว้าง ๆ” (E04)

“ผมมองว่าผู้แทนองค์กรชุมชนนะครับ ค่อนข้างจะหายากที่อยู่ในบ้านนอก โรงเรียนในที่อยู่ต่างจังหวัดเนี่ยนะครับจะหายาก เพราะฉะนั้นผู้แทนองค์กรชุมชนก็ควรจะตัดออก แต่ว่าบางโรงเรียนเค้าก็ยังยึดติดตรงนี้ ในส่วนที่ผมมองอะนะมีหรือไม่มีก็ได้เนะครับ เพราะว่าองค์กรชุมชนจะไม่ค่อยมีอะไรนะในต่างจังหวัดบางพื้นที่ แล้วเอามาเพิ่มในสัดส่วนของผู้ทรงคุณวุฒิก็ได้ แล้วก็ผู้ทรงนั้นก็เปิดกว้างอยู่แล้วเนะครับว่าเป็นใครก็ได้ ก็จะสะดวกกว่าเนะครับ” (E09)

“ผู้แทนครูไม่ควรมีนะ ในส่วนตัวนะคือทำไมผมไม่ควรมีเพราะท่านผู้อำนวยการโรงเรียนเนี่ยก็ต้องมีการประชุมครูทั้งโรงเรียนอยู่แล้ว ประชุมครูต้องรู้ว่ามีมติในที่ประชุมของกรรมการของบอร์ดบริหารอะไรบ้าง พอมาประชุมบอร์ด คณะกรรมการสถานศึกษา ครูก็ไม่กล้าที่จะพูดหรือบางทีพูดไปมันก็ซ้ำกับ ผ.อ. อีก มันก็ทำให้เรียกว่าขาดที่นั่งไปเฉย ๆ” (E09)

จากข้อมูลที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มของการขยายหรือปรับสัดส่วนคณะกรรมการภายในโครงสร้างอย่างยืดหยุ่น อิงตามลักษณะเฉพาะและบริบทสถานศึกษา เช่น เพิ่มจำนวนผู้แทนครู อาจจจะจาก 1 คน เป็น 2 คน สัดส่วนจำนวนคณะกรรมการอาจปรับให้อยู่ในช่วง 15 ถึง 21 คน อิงตามบริบทของสถานศึกษา การปรับสัดส่วนของผู้แทนองค์กรชุมชน

2.2 มีผู้แทนจากเขตพื้นที่การศึกษา หรือสหวิทยาเขต เข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษา

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอาจมีผู้แทนจากเขตพื้นที่การศึกษา หรือสหวิทยาเขต เข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษา ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“โรงเรียนที่แบ่งเป็นสหวิทยาเขตน่าจะเพิ่มผู้แทนจากเขตพื้นที่ฯ หรืออาจไม่ใช่คนทำงานในเขตก็ได้ แต่เขตพื้นที่ฯ คัดเลือก ผอ.โรงเรียนข้างเคียงไปร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา หรืออาจให้รอง ผอ.เขต ไปร่วมบริหารในองค์คณะของคณะกรรมการสถานศึกษา หรือส่ง ผอ.โรงเรียนที่อาวุโสที่เกษียณแล้วไปก็ได้ มีประโยชน์นะเรื่องนี้ ถ้าทำสำเร็จเนี่ยดีมากเลย ยื่นเสนอให้ สพฐ.” (E02)

“ควรมีตัวแทนจากเขตพื้นที่ฯ เข้ามามีส่วนร่วม องค์ประกอบต่าง ๆ น่าจะปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย” (E03)

2.3 มีตัวแทนจากองค์กรด้านการศึกษาระดับสูง (สพฐ.) เข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษา

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอาจมีตัวแทนจากองค์กรด้านการศึกษาระดับสูง (สพฐ.) เข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษา ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“ควรมีตัวแทนองค์กรด้านการศึกษาระดับสูง (เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน - สพฐ.) การมีตัวแทนจากองค์กรการศึกษาที่อยู่ในระดับสูง จะช่วยให้คณะกรรมการสถานศึกษา สามารถประสานงานกับนโยบายการศึกษาของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำมาสู่การสนับสนุนในด้านงบประมาณ และทรัพยากรที่เหมาะสม” (E08)

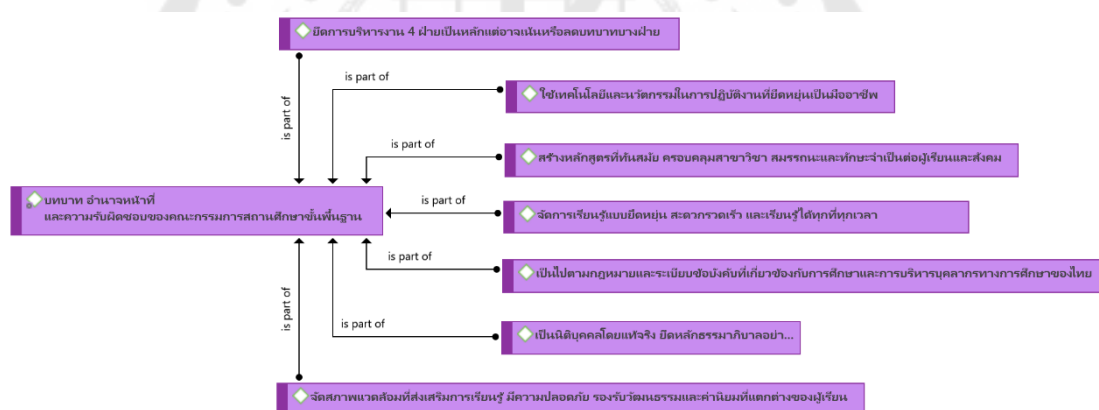
โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวโน้มเกี่ยวกับการขยายหรือปรับสัดส่วนคณะกรรมการภายในโครงสร้างหลายแนวทาง และมีการให้ความสำคัญกับการเพิ่มตัวแทนจากเขตพื้นที่การศึกษาฯ และตัวแทนจากองค์กรด้านการศึกษาระดับสูง

จากข้อมูลดังกล่าวเมื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยสามารถเขียนแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในแบบสอบถามได้ 5 แนวโน้ม ดังนี้

- 1) สัดส่วนคณะกรรมการ มีได้ตั้งแต่ 9 คนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 คน ยึดหยุ่นตามบริบทสถานศึกษา
- 2) ยกเลิกผู้แทนองค์กรชุมชน นำไปปรับในสัดส่วนของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 2 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 7 คน
- 3) เพิ่มจำนวนผู้แทนครู จาก 1 คน เป็น 2 คน
- 4) มีตัวแทนจากเขตพื้นที่การศึกษาฯ หรือสภานิติชาเขต เข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษา
- 5) มีตัวแทนจากองค์กรด้านการศึกษาระดับสูง (สพฐ.) เข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษา

ด้านที่ 3 บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้าเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานน่าจะพลิกโฉมวงการศึกษาของไทยจากปัจจุบันนี้ไปค่อนข้างมาก จากการศึกษาพบ 7 ประเด็น คือ 3.1 ยึดการบริหารงาน 4 ฝ่ายเป็นหลักแต่อาจเน้นหรือลดบทบาทบางฝ่าย 3.2 ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการปฏิบัติงานที่ยืดหยุ่นเป็นมืออาชีพ 3.3 สร้างหลักสูตรที่ทันสมัย ครอบคลุมสาขาวิชา สมรรถนะ และทักษะจำเป็นต่อผู้เรียนและสังคม 3.4 จัดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น สะดวกรวดเร็ว เรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา 3.5 เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการบริหารบุคลากรทางการศึกษาของไทย 3.6 เป็นนิติบุคคลโดยแท้จริง มีหลักธรรมาภิบาลอย่างเคร่งครัด และยั่งยืน และ 3.7 จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ มีความปลอดภัย รองรับวัฒนธรรมและค่านิยมที่แตกต่างของผู้เรียน ดังนี้

ภาพประกอบ 11 บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 ยึดการบริหารงาน 4 ฝ่ายเป็นหลักแต่อาจเน้นหรือลดบทบาทบางฝ่าย

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอาจมีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบยึดการบริหารงาน 4 ฝ่ายเป็นหลัก แต่อาจต้องเน้นหรือลดบทบาทบางฝ่าย ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“อนาคตคณะกรรมการสถานศึกษาจะมีส่วนในการเลือกผู้อำนวยการโรงเรียนได้นะ” (E01)

“ต้องให้เขามีบทบาทและต้องเน้นบทบาททางวิชาการนะไม่ใช่บทบาททางอำนาจที่ต่อรองได้ ควรลดบทบาทอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับด้านงานบริหารบุคคล เน้นไปที่ด้านวิชาการ การพัฒนาด้านการศึกษามากกว่า” (E02)

“เน้นด้านวิชาการมากขึ้น ต้องนำวิทยาการใหม่ ๆ เข้ามา” (E03)

“บทบาทคือมันก็เปลี่ยนมาเรื่อย ๆ นะ สมัยก่อนจำได้ว่าการพิจารณา ผอ. ก็ต้องมานำเสนอวิสัยทัศน์ให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาฟัง แล้วก็เหมือนกับมีการ discussion กันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษากับผู้อำนวยการเดิม หรือคณะผู้บริหารของโรงเรียนว่าจะเลือกใคร สมัยนี้มันก็หายไป ส่วนตัวก็มองว่าบางอย่างมันต้องเปลี่ยนแปลงบ้าง สมัยก่อนอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาเหมือนจะมีมากกว่า ส่วนสมัยนี้เหมือนเป็นฝ่ายสนับสนุนมากกว่า สมัยก่อนรู้สึกจะค่อนข้างมีบทบาทมากในเรื่องของการตัดสินใจอะไรในโรงเรียนค่อนข้างที่จะมีอิทธิพลเยอะ แต่บางอย่างมันอาจจะมากไป” (E05)

“ต้องมุ่งเน้นเกี่ยวกับเทรนในการจัดการเรียนรู้สมัยใหม่ด้วย” (E06)

“แต่ส่วนใหญ่ยังจำกัดอยู่ที่การรับรองแผนงบประมาณที่โรงเรียนจัดทำ มา มากกว่าการมีส่วนร่วมในการวางแผนตั้งแต่ต้น” (E06)

“ควรเข้ามามีส่วนในการพิจารณาการใช้จ่ายงบประมาณในการพัฒนาสถานที่เรียน หรือการจัดหาทรัพยากรใหม่ ๆ ที่จำเป็นมากขึ้น” (E07)

“คณะกรรมการสถานศึกษาในอนาคตอาจต้องมีบทบาทในการพัฒนาผู้นำการศึกษาที่สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและทันกับนักเรียนในอนาคต อาจจะผ่านการอบรมและโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพที่หลากหลาย โดยคณะกรรมการอาจต้องทำหน้าที่ในการออกแบบและควบคุมโปรแกรมเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพ” (E09)

“ควรต้องแต่งตั้งโยกย้ายผู้บริหารและครูได้ ผมขายความคิดเห็น ก็น่าจะสนองต่อความต้องการของพื้นที่ป้องกันโยกย้ายได้ ไม่ปล่อยให้เกิดการด้านการขาด

แคลนครู จะช่วยได้มากเลย เพราะว่าผมมองว่าเหมือนกับคนเราเนี่ยนะครับ ต้องอิมก่อนนะ อิมก่อนหมายถึงว่ามีผู้บริหารครบ มีครูครบ มีทรัพยากรครบ แล้วด้วยคุณภาพมันจะตามมา” (E09)

จากข้อมูลทีกล่าวนั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มของบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรยึดการบริหารงาน 4 ฝ่ายเป็นหลัก แต่อาจเน้นหรือลดบทบาทบางฝ่าย เช่น เน้นบทบาทด้านวิชาการและลดบทบาทด้านงานบุคคล หรือบ้างก็เห็นว่าในอนาคตคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีบทบาทในการพิจารณาคัดเลือกผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือครูมากขึ้น

3.2 ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการปฏิบัติงานที่ยืดหยุ่นเป็นมืออาชีพ

ด้วยปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ดังนั้นระยะเวลาจากนี้ไปอีก 10 ปีข้างหน้า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการปฏิบัติงาน มีระบบการทำงานยืดหยุ่น มีความเป็นมืออาชีพมากขึ้น ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“เพราะว่าโลกมันเปลี่ยนแล้ว เพราะฉะนั้นรูปแบบการประชุมน่าจะเปลี่ยนด้วย” (E02)

“นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารโรงเรียนให้มากขึ้น” (E03)

“ต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยีพื้นฐานเพื่อการสื่อสารและการทำงาน เช่น พัฒนาระบบการประชุมแบบผสมผสาน ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ มันต้องเป็นมืออาชีพแล้วนะตอนนี้” (E06)

“ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการบริหารจัดการและการติดตามงาน เช่น โรงเรียนส่ง SAR ไปอาจจะส่งไปทางแพลตฟอร์มต่าง ๆ แล้วให้ท่านไปดู แล้วท่านก็อาจใช้เป็นไอแพด แทปเล็ตเขียนโน้ตหรือข้อเสนอนะมาให้เราว่าต้องอะไรยังไงบ้าง” (E06)

“กรรมการต้องมีความรู้ในการบริหารจัดการสมัยใหม่ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการอย่างเต็มรูปแบบ มีระบบการประเมินผลที่โปร่งใสและ

ตรวจสอบได้โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการประเมิน ทุกอย่างมันจะต้องทันสมัย”
(E06)

“ต่อไปการประชุมหรือการตัดสินใจสำคัญ ๆ สามารถทำได้ผ่านระบบดิจิทัลอย่างสะดวกและรวดเร็ว เช่น การใช้เครื่องมือการประชุมออนไลน์ หรือการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาด้วยระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อตรวจสอบผลการเรียนรู้และแนวโน้มต่าง ๆ” (E09)

จากข้อมูลดังกล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น การประชุมรูปแบบออนไลน์ การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและการทำงาน ใช้ในการบริหารจัดการและติดตามงาน ซึ่งส่งผลให้ระบบการทำงานยืดหยุ่น มีความเป็นมืออาชีพ

3.3 สร้างหลักสูตรที่ทันสมัย ครอบคลุมสาขาวิชา สมรรถนะและทักษะจำเป็นต่อผู้เรียนและสังคม

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรทันสมัย ครอบคลุมสาขาวิชา สมรรถนะและทักษะจำเป็นต่อผู้เรียนและสังคมในอนาคต ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากในการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของสถานศึกษา และเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถตอบสนองต่ออาชีพในอนาคตได้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“มีหลักสูตรหรือเปิดศูนย์ทักษะอาชีพในโรงเรียน โดยให้ผู้ประกอบการหรืออย่างน้อยจะมีอาจารย์อย่างเดียวได้ไง เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับ Product manager หรือ marketing manager” (E04)

“ต้องมุ่งมั่นที่จะทำให้การศึกษามีคุณภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนในยุคอนาคตอย่างตรงจุด” (E04)

“การประเมินผลการศึกษาอาจจะไม่สามารถใช้วิธีการเดิม ๆ ได้อีกต่อไป เนื่องจากการเรียนรู้จะไม่จำกัดอยู่แค่ในห้องเรียนหรือการสอบเท่านั้น การใช้เครื่องมือใหม่ ๆ เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลผ่าน AI หรือการประเมินแบบต่อเนื่องจากพฤติกรรมและ

ผลการเรียนรู้ของนักเรียนน่าจะมีบทบาทมากขึ้น เน้นดูที่พัฒนาการของนักเรียนมากกว่า” (E06)

“ประเมินผลการเรียนรู้จากกิจกรรมที่นักเรียนทำทั้งในและนอกห้องเรียน และต่อไปเราต้องเน้นการประเมินทักษะต่าง ๆ ให้มาก” (E06)

“คณะกรรมการควรร่วมมือกับผู้บริหารในการจัดการอบรมหรือพัฒนาทักษะต่าง ๆ ให้กับครูและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้สามารถสอนนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ” (E07)

“คณะกรรมการสถานศึกษาควรส่งเสริมกิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน เช่น การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหาความขัดแย้ง การเรียนรู้ในด้านสังคม การสร้างสรรค์ผลงาน หรือกิจกรรมกีฬา อาจจะจัดโครงการอาสาสมัคร โครงการความร่วมมือกับองค์กรภายนอกให้รักเรียนเค้าได้แสดงผลงาน นอกจากนี้เนี่ย ทักษะที่สำคัญในอนาคต เช่น ทักษะทางดิจิทัล ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน การเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะการทำงานร่วมกัน ก็จำเป็นนะ” (E07)

“ในอนาคตสภาพแวดล้อมการศึกษาจะมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เนื่องจากนักเรียนในปัจจุบันมีพื้นฐานและความต้องการที่แตกต่างกัน เราต้องจัดการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นสูงกว่าเดิมเพื่อรองรับความแตกต่างของนักเรียนทุกกลุ่ม” (E08)

“ในอนาคตคณะกรรมการจะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับเทรนด์ใหม่ ๆ เช่น การศึกษาแบบออนไลน์ การเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) หรือการเรียนรู้ในรูปแบบที่เน้นการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นในโลกดิจิทัลได้อย่างเต็มที่ เช่น ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) ความคิดสร้างสรรค์ (creativity) การทำงานร่วมกับผู้อื่น (collaboration) และทักษะด้านเทคโนโลยีถือเป็นทักษะที่จำเป็นในอนาคต เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับ AI การเขียนโค้ด การออกแบบและนวัตกรรม ซึ่งสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานในอนาคตได้” (E09)

“การสร้างระบบการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักเรียนในแต่ละกลุ่ม เช่น นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ นักเรียนที่เรียนช้าหรือเร็ว จะช่วยให้การศึกษามีความเป็นส่วนตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การเรียนการสอนมีความหลากหลายและเข้ากับความต้องการของนักเรียนในยุคดิจิทัล ” (E09)

จากข้อมูลทีกล่าวนั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องมีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรที่ทันสมัย เน้นกระบวนการและทักษะที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมความรู้ สมรรถนะและทักษะจำเป็นต่อผู้เรียนและสังคมในอนาคต

3.4 จัดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น ความสะดวกรวดเร็ว เรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น ความสะดวกรวดเร็ว เรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา สามารถช่วยเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำ และสามารถตอบสนองการศึกษาในอนาคตได้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“แนวโน้มคือจะได้คนที่มีความรู้และมีจิตอาสาเข้ามาพัฒนาโรงเรียน ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลง มีการสร้างโอกาสในการศึกษาเพิ่มมากขึ้น นโยบายเรียนดีมีความสุขของท่านรัฐมนตรีจะได้ตอบสนองประชาชน เพราะแบบนี้คณะกรรมการสถานศึกษาต้องร่วมสร้างประเทศ สิ่งใดที่กระทรวงศึกษาธิการเขียนไว้ ก็ควรที่จะต้องทำอย่างเต็มที่ ถ้าเริ่มพัฒนาอย่างจริงจังตั้งแต่วันนี้อีก 10 ปีข้างหน้า คณะกรรมการสถานศึกษาจะมีความเข้มแข็งกว่านี้แน่นอน” (E03)

“การส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนการสอน” (E07)

“การศึกษาในรูปแบบที่ตอบสนองต่อแนวโน้มในอนาคต เช่น การศึกษาแบบออนไลน์ การศึกษาผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล หรือการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น (flexible learning) การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning)” (E07)

“คณะกรรมการต้องส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในทุกด้าน เช่น การเรียนการสอนออนไลน์ การใช้ระบบการจัดการเรียนรู้ LMS และการประเมินผลทางดิจิทัล การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่

(Big Data) มาใช้ในการพัฒนาและติดตามผลการศึกษาเพื่อการปรับปรุงที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ” (E08)

“มันต้องใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างครบวงจรแล้ว ครอบคลุมทุกมิติ” (E08)

“คณะกรรมการจะต้องขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาให้ทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การสนับสนุนการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการศึกษา อาจจะเป็นการส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนออนไลน์ การเรียนรู้ผ่านเกม หรือการเรียนการสอนในรูปแบบเสมือนจริง (Virtual Learning) เพื่อให้การเรียนการสอนมีความหลากหลายและเข้ากับความต้องการของนักเรียนในยุคดิจิทัล” (E09)

“คณะกรรมการต้องสนับสนุนการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น และเปิดโอกาสให้เรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา เช่น การสนับสนุนการเรียนออนไลน์ หรือการจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เข้าถึงได้ง่ายในทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นวิดีโอ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ หรือแอปพลิเคชันการเรียนรู้ออนไลน์” (E09)

จากข้อมูลที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มในการส่งเสริมการใช้ระบบการเรียนรู้ LMS เช่น การใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้ การประเมินผลด้วยระบบดิจิทัล การเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาขับเคลื่อนแบบครบวงจร สร้างความสะดวกรวดเร็ว และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา

3.5 มีบทบาทเป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการบริหารบุคลากรทางการศึกษาของไทย

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรปฏิบัติงานตามสิทธิที่ได้รับมอบหมาย โดยถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ เพื่อดูแลกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา เป็นสิ่งที่ต้องพึงปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“ควรมีการปรับปรุงบทบาทตามกฎหมายกระทรวงฯ ใหม่” (E02)

“อาจารย์คิดว่าควรต้องเขียน พ.ร.บ.การศึกษาใหม่ ทั้งหลายทั้งปวงเนี่ย ถ้าเราหันไปดูกฎหมายของกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับตรงนี้ ถ้ามันเก่าก็ต้องเตรียมเขียน

ใหม่ แล้วก็บอกแนวปฏิบัติให้ชัดเจน เค้าก็จะได้ปฏิบัติให้เข้มข้นขึ้น เพราะเราจะยกระดับคุณภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนในอนาคต” (E04)

“คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังคงมีบทบาทหน้าที่ตามภาระงาน 4 ด้าน ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่องการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550 เว้นแต่อนาคตมีการแก้ไขใหม่ ก็จะไปตามนั้น” (E08)

จากข้อมูลดังกล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มของบทบาทเป็นไปตามกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการบริหารบุคลากรทางการศึกษาของไทย ไม่ว่าจะในอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดกฎหมายไปอย่างไรก็ตามก็อิงตามนั้น และมีความเห็นว่าการกฎหมายหรือข้อบังคับบางประการควรปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับยุคสมัย

3.6 เป็นนิติบุคคลโดยแท้จริง ยึดหลักธรรมาภิบาลอย่างเคร่งครัดและยั่งยืน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีบทบาทในการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลโดยแท้จริง ยึดหลักธรรมาภิบาลอย่างเคร่งครัดและยั่งยืน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“คณะกรรมการควรทำงานในลักษณะที่โปร่งใส ตรวจสอบได้และมีการรับผิดชอบต่อการตัดสินใจทุกขั้นตอนโดยใช้เทคโนโลยีและระบบดิจิทัลในการบริหารจัดการข้อมูล เช่น ระบบจัดการข้อมูลโรงเรียนออนไลน์ ระบบการติดตามผลการดำเนินงานและการสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การใช้ข้อมูลจากการประเมินผลการเรียนการสอน และผลลัพธ์ของนโยบายเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน” (E08)

จากข้อมูลทีกล่าวนั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มที่ในอนาคตสถานศึกษาควรเป็นนิติบุคคลโดยแท้จริง แต่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็ควรยึดหลักธรรมาภิบาลอย่างเคร่งครัดและยั่งยืน มีกระบวนการทำงานที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

3.7 จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ มีความปลอดภัย รองรับวัฒนธรรมและค่านิยมที่แตกต่างของผู้เรียน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ มีความปลอดภัย รองรับวัฒนธรรมและค่านิยมที่แตกต่างของผู้เรียน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวไว้ว่า

“สนับสนุนให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ SLC: School as Learning Community มี 3 ประสิทธิภาพของ SLC คือ ประสิทธิภาพด้วยความเป็นสาธารณะ โรงเรียนคือพื้นที่ส่วนรวมเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันของทุกคน ประสิทธิภาพด้วยประชาธิปไตย การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในชั้นเรียนอย่างเคารพ ประสิทธิภาพด้วยความเป็นเลิศ พัฒนาทักษะสู่ความเป็นเลิศที่แตกต่างสำหรับแต่ละคน” (E06)

“ดูแลการใช้ทรัพย์สินของสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะในเรื่องของการติดกล้องวงจรปิด เพราะตอนนี้ศาลฎีกาจะครุ่ไม่มีครูเฝ้าแล้ว ฉะนั้นท่านก็อาจจะมึบหยาบ ถ้าท่านเป็นผู้นำ เป็นตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท่านอาจจะมีการเชื่อมโยงกับตำรวจบ้างหรืออะไรอย่างนี้คะ ที่จะต้องวนเวียนมาดูแลโรงเรียนด้วยตลอดสองดูแลคะ อันนี้ท่านก็จะช่วยมึบหยาบในเรื่องของความปลอดภัยของสถานศึกษานะคะ” (E06)

“คณะกรรมการต้องมุ่งเน้นการพัฒนาโรงเรียนให้สามารถรองรับความหลากหลายทั้งในด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจและสังคม โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนทุกคน การให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมและทันสมัย รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของโรงเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วย” (E08)

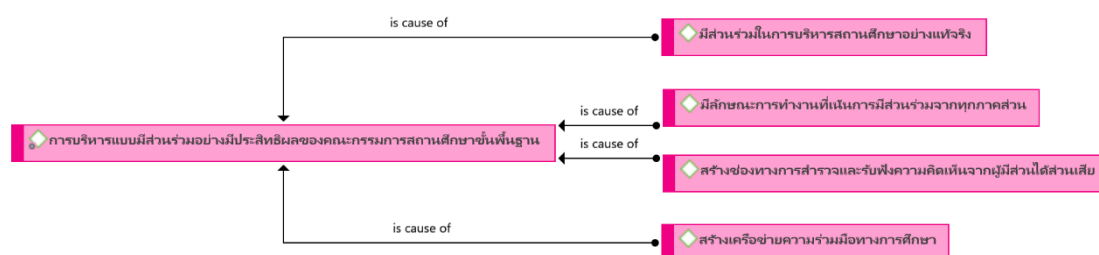
จากข้อมูลที่กำลังมานั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มากขึ้น สร้างความปลอดภัยภายในสถานศึกษา เช่น การดูแลทรัพย์สินของโรงเรียนด้วยการติดกล้องวงจรปิด รวมถึงการสนับสนุนสังคมที่รองรับวัฒนธรรมและค่านิยมที่แตกต่างของผู้เรียน

จากข้อมูลดังกล่าวเมื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยสามารถเขียนแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในแบบสอบถามได้ 9 แนวโน้ม ดังนี้

- 1) มีบทบาท อำนาจหน้าที่เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการบริหารบุคลากรทางการศึกษาของไทยที่บัญญัติขึ้นใน ณ ขณะนั้น
- 2) มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบยี่ดการบริหารงาน 4 ฝ่ายเป็นหลัก โดยเน้นบทบาททางด้านวิชาการ
- 3) มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบเน้นบทบาทด้านบริหารงานบุคคลมากขึ้น เช่น มีอำนาจในการพิจารณาการรับย้ายครู หรือการรับย้ายผู้อำนวยการสถานศึกษา
- 4) มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในสถานศึกษาเป็นนิติบุคคลโดยแท้จริง และบริหารด้วยคุณธรรมที่เข้มแข็ง
- 5) มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาล มีความเคร่งครัดและยั่งยืน
- 6) ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการปฏิบัติงาน ทำให้มีความเป็นมืออาชีพระบบการทำงานมีความยืดหยุ่นสูง
- 7) สร้างหลักสูตรที่ทันสมัย ครอบคลุมสาขาวิชา สมรรถนะและทักษะจำเป็นต่อผู้เรียนและสังคมในอนาคต
- 8) ส่งเสริมการเรียนรู้แบบผสมผสาน ใช้ระบบการเรียนรู้ LMS ที่มีความยืดหยุ่น สะดวกรวดเร็วและเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาและตรงตามความต้องการของผู้เรียนเฉพาะบุคคล
- 9) จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ มีความปลอดภัย รองรับวัฒนธรรมและค่านิยมที่แตกต่างของผู้เรียน

ด้านที่ 4 การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาพบ 4 ประเด็น คือ 4.1 มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอย่างแท้จริง 4.2 มีลักษณะการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน 4.3 สร้างช่องทางการสำรวจและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ 4.4 สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา

ภาพประกอบ 12 การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.1 มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอย่างแท้จริง

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับโอกาสในการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากผู้อำนวยการสถานศึกษา ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“คนที่เป็นตัวกระตุ้นให้กับกรรมการสถานศึกษาแสดงบทบาท ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาอยากเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง อยากได้รับเกียรติทุกครั้ง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนเท่านั้น” (E01)

“ผู้อำนวยการโรงเรียนมีเสน่ห์ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงผู้ชายทำให้เขาอยากคุยด้วย อยากมาร่วม พอเขาคุยหรือแนะนำให้ทำแล้วเนี่ย ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องทำทันที ไม่ใช่ว่าเขาบอกให้ทำอะไร หนูน้ยไปหรือเกษียณแล้วยังไม่ทำ ต้องทำให้เขามีแรงคุย มีแรงเสนอความเห็นอีก โรงเรียนต้องสร้างความเชื่อมั่นให้คณะกรรมการสถานศึกษาทุกครั้ง” (E01)

“ทั้งหมดอยู่ที่ภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นอันดับหนึ่ง ทั้งต้องสร้างบรรยากาศ ลดความขัดแย้ง พุดคุยอย่างสมานฉันท์ รักษาผลประโยชน์ของโรงเรียนมากที่สุด หรือรักษาประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” (E03)

“ชาวบ้านของผมคือ อาจหมายถึงคนที่มีความรู้ในท้องถิ่นนั้น โรงเรียนจะไปจับมือเข้ามาทำงานเพื่อให้เค้าเข้ามาร่วมกับโรงเรียนยังงั้นก็เป็นเรื่องที่ต้องร่วมมือกันช่วยกันทั้งสองฝ่าย” (E03)

“ผ.อ. เก่ง ๆ จะสามารถดึงให้เค้าเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนได้” (E04)

“ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบถึงบทบาทของตัวเองแล้วก็ดึงดูดศักยภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาให้เข้ามามีส่วนร่วมให้ได้” (E06)

นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอย่างแท้จริง หมายรวมถึงการที่สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“เหมือนคำพูดที่ว่า การจะเลี้ยงเด็กคนหนึ่งเนี่ยก็ต้องใช้ทั้งชุมชน ไม่ใช่แค่โรงเรียนอย่างเดียวเนาะ ก็ต้องมีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เราต้องสร้างชุมชนที่เข้มแข็งช่วยกันดูแลนักเรียนคะ ถ้านักเรียนไล่เลื้อยของโรงเรียนอันนี้นะเราก็ช่วยกันดูแลนักเรียนให้อยู่ในร่องรอย ช่วยแจ้งว่ามีเด็กมามั่วสุมตรงนี้ ช่วยการมาดูแล ประกาศข่าวสารที่ดีต่าง ๆ ว่าโอเคเรามีการแข่งขันอะไรที่เราชนะมาให้ชุมชนได้ชื่นใจ เราได้ดูแลเด็กของเราได้อย่างเต็มศักยภาพ มันเป็นเรื่องของความร่วมมือของชุมชนคณะกรรมการสถานศึกษาช่วยประสานทำให้งานต่าง ๆ ของโรงเรียนสำเร็จลุล่วงง่ายขึ้น” (E05)

จากข้อมูลดังกล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรได้รับการเปิดโอกาสในการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากผู้อำนวยการสถานศึกษา เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะแสดงบทบาทในการทำงานของตนเองได้ดีก็ต่อเมื่อผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาส สร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี มีการปรึกษา

พูดคุยที่ดี และสามารถกระตุ้นศักยภาพในการทำงานได้ นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา

4.2 มีลักษณะการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีลักษณะการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“มันเป็นแคมเปญตามกฎหมายที่กำหนดให้โรงเรียนที่เปิดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน” (E03)

“แต่ละสถานศึกษาต้องเลือกหรือพิจารณาจากบุคคลที่มีที่พำนักอาศัยอยู่ใกล้เคียงกับสถานศึกษาเพื่อที่จะมีความเข้าใจในบริบทของสถานศึกษาและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาง่ายขึ้น” (E04)

“เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการพัฒนานโยบายการศึกษา” (E07)

“คณะกรรมการควรมีความหลากหลายในการเป็นตัวแทนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด เช่น ตัวแทนจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรภายนอก เช่น มาจากภาคเอกชนและองค์กรการศึกษา” (E08)

“คณะกรรมการจะต้องมีความสามารถในการทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เช่น การร่วมมือกับผู้ปกครอง ครู นักเรียน และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาการศึกษาและกำหนดทิศทางการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ความหลากหลายทางความคิดและประสบการณ์จากทุกฝ่ายจะช่วยให้คณะกรรมการสามารถตัดสินใจได้ดีขึ้นและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้ตรงจุด” (E09)

จากข้อมูลทีกล่าวนั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีลักษณะการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน โดยการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การรับฟังความคิดเห็นจากหลายทางช่วยให้การตัดสินใจดีขึ้น และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้

4.3 สร้างช่องทางการสำรวจและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการสร้างช่องทางการสำรวจและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ชัดเจนมากขึ้น ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“เพื่อให้การตัดสินใจในทุกด้านมีความครอบคลุมและสะท้อนความต้องการของทุกฝ่าย เช่น นักเรียนและผู้ปกครอง ควรมีโอกาสในการเสนอแนะ และร่วมพัฒนานโยบายการศึกษาผ่านช่องทางที่เปิดกว้างและมีประสิทธิภาพ” (E08)

“การจัดประชุมกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะและความคิดเห็น” (E07)

“สร้างช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้างและทำให้ทุกฝ่ายสามารถเข้ามาเสนอแนะและมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการศึกษาของนักเรียนได้” (E09)

“มีการประชุมร่วมกับผู้ปกครองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ รับฟังความคิดเห็นและให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือในระบบการศึกษา” (E09)

จากข้อมูลดังกล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการสร้างช่องทางการสำรวจและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ชัดเจนมากขึ้น โดยผ่านช่องทางที่เปิดกว้างและมีประสิทธิภาพเพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการศึกษาของนักเรียน

4.4 สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษากับหน่วยงานและองค์กรภายในและภายนอกชุมชนอย่างกว้างขวางและสร้างความสัมพันธ์อันดีที่ยั่งยืน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“ด้านวิชาการเราก็สามารถหาวิทยากรท้องถิ่นเข้ามาให้ความรู้ได้” (E01)

“พื้นที่ไหนมีโรงเห็ด มีที่นาที่ทำนาเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาจะประสานให้เราเข้าถึงง่ายขึ้น” (E06)

“การร่วมมือกับองค์กรธุรกิจ ผู้ประกอบในพื้นที่ในการเข้ามาเผยแพร่ความรู้ที่ตอบสนองตลาดงานให้กับนักเรียน พวกเขาย่อมมีความพร้อมทั้งคนและทรัพยากร” (E07)

“ประสานสาธารณสุขก็ได้ ประสานเขตก็ได้ มันง่ายขึ้น” (E05)

“ต้องประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เช่น ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมมุติว่าเป็นผู้ใหญ่บ้าน กำหนด โรงเรียนพานักเรียนไปเข้าค่ายเดินทางไกลลูกเสือ ซึ่งจะต้องไปใช้พื้นที่นอกรอบโรงเรียน เป็นสวนของชุมชน ผู้ใหญ่บ้านก็จะรู้จัก ก็พาเราไป ผอ. และครูต้องตรวจตราความปลอดภัย ผู้ใหญ่บ้านก็จะไปช่วยตรวจตราด้วย หรือ เรื่องรถดับเพลิงมาช่วยรดน้ำสนามหญ้า สมมุติว่าหน้าแล้งต้องการรถดับเพลิงมารดน้ำต้นไม้ ถ้าทำหนังสือไปเองนะ โอโห ยากมาก ไม่มีคิวไม่มีคนขับรถ แต่พอพี่บอกว่าให้ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยหน่อยนะคะ โอ้ อีกวันมาเลยคะประมาณนี้ ท่านก็จะช่วยในเรื่องของเร่งรัดความเร็ว หรือ ร้านโรงอาหารเวลาเปิดเทอมก็ต้องใช้รถดับเพลิงมาช่วยฉีดน้ำล้างโรงอาหาร ล้างถนนคะ แล้วก็รถตัดหญ้า รถไถ รถขยะมาเก็บเวลาขยะเต็ม อันนี้ก็ต้องฟังทุกอย่างเลยคะ สาธารณสุขในการให้บริการด้านสุขภาพ การส่งต่อในการรักษา ประมาณนี้ละ” (E06)

“คณะกรรมการจะต้องมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนท้องถิ่นและภาคธุรกิจเพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาทรัพยากรและการร่วมมือในโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา” (E08)

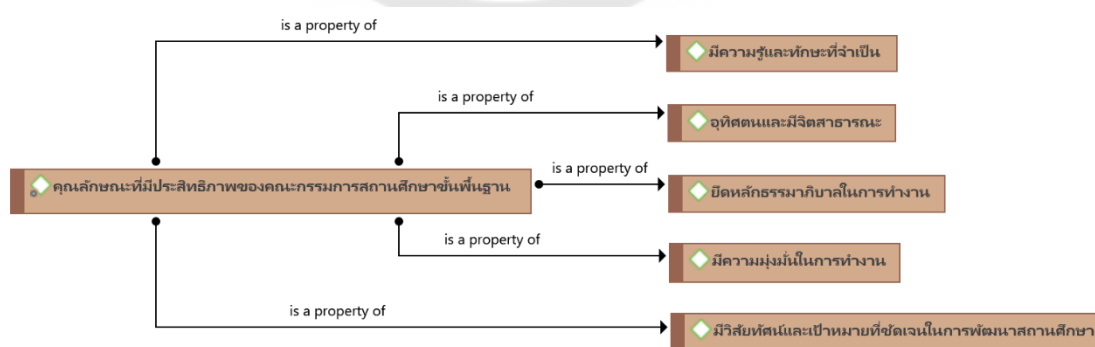
จากข้อมูลทีกล่าวนั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ภายในและภายนอกชุมชน เพื่อประสานความร่วมมือกับชุมชน ช่วยให้การบริหารจัดการงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษามีความคล่องตัวและสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการสร้างโอกาส ความเชื่อมั่น และได้รับประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาสถานศึกษา

จากข้อมูลดังกล่าวเมื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยสามารถเขียนแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในแบบสอบถามได้ 5 แนวโน้ม ดังนี้

- 1) ได้รับโอกาสในการบริหารงานอย่างแท้จริง เช่น มีการประชุมร่วมกัน ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ร่วมวางแผนการดำเนินงาน มีส่วนในการตัดสินใจ ดำเนินงาน สรุปผล และนำผลไปปรับปรุงงานในครั้งต่อไป
- 2) มีลักษณะการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน
- 3) สร้างช่องทางที่ชัดเจนในการสำรวจความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- 4) เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาจัดการประชุมร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมที่สถานศึกษาจะจัดขึ้น
- 5) สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษากับหน่วยงานและองค์กรภายในและภายนอกชุมชนอย่างกว้างขวางและสร้างความสัมพันธ์อันดีที่ยั่งยืน

ด้านที่ 5 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีคุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน จากการศึกษาพบ 5 ประเด็น คือ 5.1 มีความรู้และทักษะที่จำเป็น 5.2 อุทิศตนและมีจิตสาธารณะ 5.3 ยึดหลักธรรมาภิบาลในการทำงาน 5.4 มีความมุ่งมั่นในการทำงาน และ 5.5 มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาสถานศึกษา ดังภาพที่ 15

ภาพประกอบ 13 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.1 มีความรู้และทักษะที่จำเป็น

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องมีความรู้และทักษะที่จำเป็น ควรปรับตัวและพัฒนาความรู้และทักษะให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และการศึกษาอยู่เสมอ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“คณะกรรมการสถานศึกษาฯนี้ ตั้งแต่โควิดมานี้มันเปลี่ยนโลก ด้านการศึกษาเราไม่เคยสอนออนไลน์ เราก็ต้องสอน เดียวนี้เก่งขึ้นเลยนะแค่ 2 – 3 ปีที่ผ่านมา ผมประชุมก็ประชุมออนไลน์ ตอนนั้นเข้าฟังกดผิดกดถูกกันแต่ก็ต้องเรียนรู้ ต้องปรับตัวให้ได้” (E03)

“เรื่องทุนการศึกษา เรื่องการรับมือกับสถานการณ์โควิด เรื่องทรัพยากรทางการศึกษา เขาก็จะขอให้คณะกรรมการสถานศึกษาลงความเห็นหรือช่วยขยายเครือข่ายเปิดช่องทางที่จะทำให้สถานศึกษามีคุณภาพสูงขึ้น บางทีก็เชิญมาด้วยต้องการที่จะให้ท่านเป็นสะพานเชื่อมเครือข่าย จากหน่วยงานต้นสังกัดหรืออะไรประมาณนั้น เราจะต้องแบบนั้นซึ่งวิธีคิดแบบนี้ก็ไม่ได้ผิดเพราะว่าสถานศึกษาที่ต้องการที่จะทำให้การติดต่ออะไรมันอำนวยความสะดวกขึ้น” (E04)

“ส่วนใหญ่ก็เป็นกลุ่มคนที่กว้างขวางในชุมชนนะ เค้าก็จะรู้จักคนมีอำนาจที่จะสนับสนุนงบประมาณให้กับทางโรงเรียนได้ หรือว่าประสานงานให้ง่ายขึ้นในการทำเรื่องต่าง ๆ ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้ดี ไฟฟ้า ประปาหรือขยะ หรืออะไรก็แล้วแต่ที่เกี่ยวกับชุมชน หรือการซ่อมบำรุง ถนนหน้าโรงเรียน อย่างเป็นหลุมเป็นบ่ออะไรอย่างนี้ ถ้าเกิดเรามีผู้ที่มีอำนาจมาช่วยก็สามารถช่วยให้โรงเรียนทำสิ่งเหล่านี้ได้อย่างรวดเร็ว แล้วก็สามารถที่จะเชื่อมโยงนโยบายโรงเรียนกับนโยบายท้องถิ่นได้” (E05)

“เป็นกระบอกเสียงช่วยบริจาคงบประมาณหากเกิดความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหาร สามารถประสานกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อช่วยโรงเรียนได้ดี เช่น โรงเรียนจะปูลานาหญ้า ก็สามารถได้รับการช่วยเหลือจากคณะกรรมการสถานศึกษาได้” (E06)

“ต้องพัฒนาความรู้ความเข้าใจในระบบการศึกษาเชิงลึก เช่น การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) SWOT Analysis มาตรฐานการศึกษา มาตรฐานและ

ตัวชี้วัดในรายวิชา คณะกรรมการสถานศึกษาควรศึกษานโยบายปัจจุบันของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น ลดภาระครู รูปแบบการจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ การพัฒนาครู รูปแบบปัจจุบัน (PA) เมื่อเข้ามาประเมินครูผู้ช่วยจะได้ทราบ” (E06)

“คณะกรรมการมีหน้าที่ในการสร้างความสัมพันธ์และประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เช่น หน่วยงานรัฐบาล องค์กรท้องถิ่น หรือองค์กรเอกชน เพื่อให้สถานศึกษามีการสนับสนุนจากภายนอกและนำความรู้หรือทรัพยากรมาช่วยในการพัฒนา” (E07)

“กรรมการต้องสามารถปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมถึงสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด เช่น การแพร่ระบาดของโรคอย่างที่เคยผ่านมา การใช้กลยุทธ์ที่ยืดหยุ่นและสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ในอนาคต” (E08)

“ในอนาคตคณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องมีความเชี่ยวชาญในการใช้งานเทคโนโลยี” (E09)

จากข้อมูลดังกล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่าแนวโน้มของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้และทักษะที่จำเป็น มีศักยภาพสูงในการสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา นอกจากนี้ต้องสามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และการศึกษาอยู่เสมอ

5.2 ทัศนคติและมีจิตสาธารณะ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นบุคคลซึ่งทัศนคติและมีจิตสาธารณะ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“คณะบุคคลเหล่านั้น คนที่มาช่วยโรงเรียนนี่คือจิตอาสา มาฟรี” (E01)

“บางคนยอมทิ้งขายของ ยอมทิ้งกรีดยางมาเพื่อจะมามาดูแลหลาน มาช่วยโรงเรียน” (E01)

“คณะกรรมการสถานศึกษาไม่ว่าจะปัจจุบันหรืออนาคตต้องมีคุณสมบัติของความเป็นจิตอาสาสูง” (E03)

“ถ้าอาจารย์พูดอย่างตรงไปตรงมานะ ทุกคนที่เค้านัดสินใจเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา พื้นฐานคือผู้เสียสละและมีจิตสาธารณะอยู่แล้ว” (E04)

“มีความมุ่งมั่น มีเวลาที่จะอุทิศร่างกายแรงใจพัฒนาสถานศึกษาของชุมชนให้มีคุณภาพ” (E08)

จากข้อมูลทีกล่าวนั้น จะเห็นได้ว่าแนวโน้มของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเป็นบุคคลซึ่งอุทิศตนและมีจิตสาธารณะ

5.3 ยึดหลักธรรมาภิบาลในการทำงาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องยึดหลักธรรมาภิบาลในการทำงาน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“ต้องเป็นคนดีมีคุณธรรม” (E02)

“ต้องยึดหลักธรรมาภิบาล โปร่งใสตรวจสอบได้ ไม่หวังผลประโยชน์ เป็นคนดีมีคุณธรรม” (E03)

“ตรงไปตรงมาในการแสดงความคิดเห็น ได้เพื่อผลประโยชน์ของเด็กนักเรียนหรือสถานศึกษา” (E04)

“กำกับดูแลการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด แล้วก็มีผลประโยชน์โปร่งใสด้วยนะคะ” (E05)

“แสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา รักษาผลประโยชน์ของสถานศึกษาเป็นสำคัญ ลดความขัดแย้ง มีการรายงานผลต่อสาธารณะเพื่อความโปร่งใส นำเสนอออกมาเป็น Google sites อะไรทำนองนี้ค่ะ” (E06)

“อนาคตจะต้องมีการยกระดับความโปร่งใสในการดำเนินงาน มีการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินการต่าง ๆ ผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน” (E09)

จากข้อมูลทีกล่าวนั้น จะเห็นได้ว่าแนวโน้มของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเป็นบุคคลที่ยึดหลักธรรมาภิบาลในการทำงาน

5.4 มีความมุ่งมั่นในการทำงาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีกระบวนการทำงานชัดเจน เข้มขัน และประสานงานกันต่อเนื่อง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“คณะกรรมการสถานศึกษาควรมาเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง” (E01)

“บทบาทคือต้องประชุม” (E03)

“ในการปฏิบัติไม่ใช่แค่เพียงการเข้ามารับทราบและให้ความเห็นชอบอย่างเดียว และการทำงานเพื่อให้ได้ดอกออกผลก็ควรเป็นการปฏิบัติงานที่ต่อเนื่องคือถ้าไม่ต่อเนื่อง อย่างหนึ่งคือเขาก็ไม่ได้คิดว่าเขาจะต้องผูกพันกับภารกิจที่มันเข้มข้นอะไร แล้วก็บอกแนวปฏิบัติให้ชัดเจน เขาก็จะได้ปฏิบัติเข้มข้นขึ้น” (E04)

“ฟิคิดว่ารูปแบบการปฏิบัติงานต้องมีความจริงจังและมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาให้มากขึ้นกว่าที่ผ่านมา” (E07)

จากข้อมูลทีกล่าวนั้น จะเห็นได้ว่าแนวโน้มของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเป็นบุคคลที่มุ่งมั่นในการทำงาน มีกระบวนการทำงานชัดเจน เข้มขันและประสานงานกันต่อเนื่อง

5.5 มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาสถานศึกษา

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีวิสัยทัศน์ กว้างไกลและเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาสถานศึกษาเชิงรุก ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“สมาชิกคณะกรรมการสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถ มองเชิงกลยุทธ์ร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษานั้น ๆ ได้ อย่างที่ผ่านมาหรือตามที่รับทราบเนี่ย ถ้ายังมีแนวคิดแบบเดิมคือแค่เข้ามาเพื่อชัฟฟอร์ต หรือเข้ามาเหมือนกับเป็นตราแสดมปี เป็นเพียงร่างเงาในการลงความเห็นชอบเท่านั้น มันก็จะไม่

แตกต่างจากเดิม มันขึ้นอยู่กับที่การวางแผนการดำเนินงานหรือการวางกลยุทธ์ในการพัฒนาโรงเรียนเพื่อที่จะท้าทายต่ออนาคต” (E04)

“คณะกรรมการต้องมีการวางแผนและดำเนินการเพื่อให้การศึกษา มุ่งเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเป็นสำคัญ” (E08)

“ต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและความสามารถในการปรับตัวอย่างรวดเร็ว เพื่อรักษาคุณภาพการศึกษาและรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตครับ” (E09)

จากข้อมูลทีกล่าวนั้น จะเห็นได้ว่าแนวโน้มของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ กว้างไกลและมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาสถานศึกษาเชิงรุก

จากข้อมูลดังกล่าวเมื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยสามารถเขียนแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในแบบสอบถามได้ 9 แนวโน้ม ดังนี้

- 1) คุณภาพและมีจิตสาธารณะ
- 2) ยึดหลักธรรมาภิบาลในการทำงานอย่างเคร่งครัด
- 3) มีความมุ่งมั่นในการทำงาน
- 4) มีศักยภาพในการสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
- 5) มีทักษะการสื่อสาร การประสานงานที่ดี การพูดต่อรองและลดความขัดแย้ง และสามารถพูดโน้มน้าวได้อย่างชาญฉลาด
- 6) มีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ดี
- 7) มีทักษะการเสนอแนะที่ดีและตรงไปตรงมา
- 8) มีการปรับตัวและพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และการศึกษาอยู่เสมอ
- 9) มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาสถานศึกษาเชิงรุก

ด้านที่ 6 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคต จากการศึกษาพบ 5 ประเด็น คือ 6.1 สร้างขวัญ กำลังใจในการทำงานของคณะกรรมการสถานศึกษา 6.2 จัดการอบรม เสริมสร้างความรู้ พัฒนาทักษะในการบริหารให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา 6.3 การสร้าง เครือข่ายกับชุมชนและองค์กรภายนอกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6.4 ส่งเสริมและทบทวนบทบาท หน้าที่ที่ชัดเจนให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา และ 6.5 มีการติดตามและประเมินผลการ ดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา ดังภาพที่ 16

ภาพประกอบ 14 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

6.1 สร้างขวัญ กำลังใจในการทำงานของคณะกรรมการสถานศึกษา

การสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเป็นการส่งเสริมศักยภาพการทำงานส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“ทุกคนต้องมีภาระงานเพราะว่าการประชุมส่วนใหญ่จะเป็นวันราชการ ซึ่งกรรมการส่วนใหญ่เนี่ยไม่ใช่ราชการเขาต้องทิ้งรายได้ อย่างเช่น การทำนา ทำสวน หรือว่าขายของอย่างนี้ เขาต้องทิ้งเวลาที่สร้างรายได้ตรงนั้นมาทำงานให้โรงเรียน เพราะฉะนั้นก็ควรมีค่าตอบแทน ค่าชดเชยเวลา ค่าเดินทาง ค่าน้ำมันรถ ให้เค้าครั้งละ 300 – 500 บาท” (E01)

“ผู้ทรงคุณวุฒิที่มาควรได้รับเบี้ยประชุม ประชุมจริงก็ควรให้เค้าได้บ้าง 800 – 1000 บาท มันเป็นจิตวิทยานะผมว่า ให้เค้าได้รับบ้าง ไม่ใช่ว่ามาที่ไรก็รู้สึกไม่อยากมา เพราะมาก็เสียเงิน แต่ก็ไม่ใช่ว่าเขามาเพราะเขาอยากได้เงินนะ” (E02)

“อนาคตผมคิดว่าจะมีการบรรจุลงไป ใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ให้มีค่าตอบแทนให้คณะกรรมการสถานศึกษาโดยเขียนระบุอย่างชัดเจนเลย ตามประสบการณ์ของผม มันจำเป็นเพราะเราไปเชิญชาวบ้านมา คำนวณค่าเดินทางที่จะมาประชุมบางครั้งเขาก็มีไม่มากพอ แต่เขามีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ก็ควรที่จะให้ตอบแทนเค้าไป อย่างตัวผมมาประชุมที่โรงเรียนแต่ละครั้ง โรงเรียนให้ผม 1000 บาท ในหนึ่งปีประชุม 2 ครั้ง ก็ได้แค่ 2000 บาท พอถึงปลายปีผมก็คืนให้โรงเรียนโดยการไปมอบเป็นทุนการศึกษาให้กับนักเรียน ผมรู้สึกมีความสุขกว่า หรืออย่างน้อย ๆ ควรมอบประกาศเกียรติคุณยกย่องเค้า” (E03)

“อีกมุมที่สามารถมองได้คือเป็นเรื่องน้ำใจ คณะกรรมการเสียค่าน้ำมันรถมา เสียเวลา ต้องสละเรื่องงานมาเพราะว่าในชีวิตทุกคนมีการงาน มันก็เป็นสิ่งที่ทุกคนก็ต้องใช้จ่ายในชีวิต ก็ควรจะมีค่าตอบแทนเป็นน้ำใจ” (E04)

“มันมีนัยยะที่ว่าถ้าเศรษฐกิจดีนะ คนก็ฉลาดอะ มีความพร้อมในการที่จะเรียนรู้ เพราะฉะนั้น ในต่างประเทศทำไมการศึกษาเค้าดีกว่าเรา ไปดูเศรษฐกิจเค้าดีกว่าเราใช้ไหม เค้ามีสวัสดิการให้กับประชาชนเค้าอย่างดีแต่ในขณะที่คนไทยเรายังรับแค่เบี้ยสูงอายุ 600 – 800 ใช้ไหม แต่คนปกติก็ไม่ได้อะไร” (E09)

“ตรงนี้นันก็เหมือนคู่ขนานกันไป ผมเคยบอกว่าเศรษฐกิจกับการศึกษามันต้องไปด้วยกัน อะไรจะสูงกว่าอะไรไม่ได้เด็ดขาดนะ เพราะว่ามันมีผลสืบเนื่องกัน ยกตัวอย่างเช่น เวลาเราพูดเหมือนเราบอกว่า เจ็บ จน ไม่รู้ เคยได้ยินไหม ปัญหาที่อยู่ในประเทศไทยเนี่ย เหมือนกับไก่ออกไข่อะไรเกิดก่อนกัน ดังนั้น เจ็บ จน ไม่รู้ คือหมายถึงว่าเพราะไม่รู้จึงจน เพราะความจนทำให้เจ็บป่วย ไม่มีเงินรักษา พอเจ็บป่วยก็คือไม่รู้ ไม่มีเงินไปเรียน วนกันอยู่เนี่ย เพราะฉะนั้นถามว่าเรื่องนี้จะไรมาก่อนกัน นี่ก็คือปัญหาของประเทศไทยเรา เพราะอย่างนั้น ถ้าการศึกษาดี เศรษฐกิจดี เศรษฐกิจดีการศึกษาดี การศึกษาดี เศรษฐกิจดี แน่นนอน” (E09)

จากข้อมูลทีกล่าวนั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มของการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น การให้เบี้ยเลี้ยงในการประชุม การประกาศเกียรติคุณเพื่อยกย่อง

6.2 จัดการอบรมเสริมสร้างความรู้ พัฒนาทักษะในการบริหารให้กับ คณะกรรมการสถานศึกษา

การอบรมเสริมสร้างความรู้ พัฒนาทักษะในการบริหารให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติหน้าที่ จึงควรให้ความสำคัญในการจัดการอบรมพัฒนาบุคคลที่เข้ามาเป็นสมาชิกของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างจริงจัง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“หากคณะกรรมการสถานศึกษามีความรู้หรือข้อมูลน้อย หน้าที่ต่อไป ผู้อำนวยการโรงเรียนก็ต้องพัฒนาเขาด้วย ต้องช่วยเค้ามีความรู้อย่างน้อยปีละ 1 – 2 ครั้ง เสมือนนัดหมายให้เค้ามากินข้าวร่วมกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากวิทยากร เชิญเขามาให้เขาบรรยายรายละเอียดของโรงเรียนบ้าง” (E03)

“คณะกรรมการสถานศึกษาใน 10 ปีข้างหน้าเนี่ยต้องได้รับการพัฒนา ตั้งแต่ตอนนี้อย่าลืมต้องปรับปรุง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติใหม่ ต้องเริ่มที่ ค.ร.ม. เลย แล้ววันหนึ่งข้างหน้าเราจะได้คนดี สร้างความเข้าใจอย่างแท้จริงในบทบาทหน้าที่ให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อนาคตคนยุคใหม่จะเข้าใจมากกว่าที่เป็นมาอยู่ทุกวันนี้ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหลาย เช่น ผู้ปกครอง ลูกหลานเรียนที่นี่ก็ต้องเข้ามาช่วยโรงเรียนพัฒนาทั้งหมดนี้ที่กล่าวมา ไม่ใช่เรื่องยากที่จะทำได้ ขอแค่ต้องมีความใส่ใจและให้ความสำคัญกับการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา” (E03)

“เพราะฉะนั้นในอนาคตข้างหน้าเขาทำอะไรได้อีกต้องขึ้นอยู่กับกฎหมาย แต่ว่าที่คิดว่าให้เค้าทำงานแบบจริงจังมากกว่า ในอนาคตเราควรที่จะต้องมีการพัฒนาบทบาทให้เขาอย่างจริงจัง บางคนไม่ได้เข้ามาทำหน้าที่อย่างเต็มที่ บางคนไม่รู้ตัวเองด้วยซ้ำว่าต้องมีหน้าที่ทำอะไรบ้าง เพราะฉะนั้นทำยังไง พัฒนาอะ คือพอแต่งตั้งเค้ามาแล้วเนี่ย ให้เค้ารับบทบาทว่าเค้าทำอะไรได้ เค้าทำตรงไหนได้ ทำได้มากน้อยแค่ไหน คือให้เค้ารับบทบาทของตัวเองมากขึ้น เค้าก็จะได้ทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้นนะ บางคนแค่เข้าไปประชุม หนังสือเชิญไปประชุมแล้วก็ไปนั่งฟังแล้วก็กลับออกมา ช่วงอื่นก็ไม่ได้ทำงานอะไรเลย เพราะฉะนั้นในความคิดก็คือ ถ้าเราสามารถที่จะพัฒนาให้เค้าสามารถที่จะทำงานได้อย่างเต็มที่เต็มตามศักยภาพของเค้าเนี่ยที่ก็น่าจะช่วยพัฒนาสถานศึกษาได้มากขึ้น” (E07)

“ต้องมีการปรับตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการใช้เทคโนโลยีและการจัดการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21” (E09)

จากข้อมูลดังกล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มในการจัดการอบรมเสริมสร้างความรู้ พัฒนาทักษะในการบริหารให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการทำงานให้มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อในพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

6.3 การสร้างเครือข่ายกับชุมชนและองค์กรภายนอกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การสร้างเครือข่ายกับชุมชนและองค์กรภายนอกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอีกรูปแบบหนึ่ง ทำให้สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ รวมไปถึงแนวคิดและวิธีการในการทำงานได้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“รวมตัวกันเป็นกลุ่มแบบสมาคมก็ได้ สมาคมเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นความเห็นในเรื่องนั้น ๆ มีการประชุมสัจจริงกัน มีการติดต่อสื่อสารกันเดี๋ยวนี้นั้นง่ายแล้ว มีระบบอินเทอร์เน็ต เปิดมือถือนิดเดียว” (E03)

“มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาที่อยู่ในเครือข่ายเดียวกัน ผมพยายามทำให้เป็นต้นแบบอยู่แล้ว อีกหลาย ๆ แห่งในเมืองไทยยังมีจุดอ่อนตรงนี้นะ ไม่ใช่เรื่องง่าย” (E03)

“ส่วนสถานศึกษาสำคัญที่ผู้อำนวยการโรงเรียน เพราะมันเชื่อมโยงว่าผู้อำนวยการโรงเรียนต้องถือเป็นนโยบาย ต้องเขียนไว้ในแผนปฏิบัติการโรงเรียนว่าใน 1 ปีเนี่ยจะต้องพัฒนากรรมการสถานศึกษาในรูปแบบไหน ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือไปเสวนากัน ไปฝึกปฏิบัติการที่ไหนบ้าง” (E03)

จากข้อมูลดังกล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มในการสร้างเครือข่ายกับชุมชนและองค์กรภายนอกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสามารถเขียนเป็นโครงการไว้ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน

6.4 ส่งเสริมและทบทวนบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรได้รับการส่งเสริมและทบทวนบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนอย่างต่อเนื่อง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“ไม่ใช่เรื่องยากที่จะทำได้ ขอแค่ต้องมีความใส่ใจและให้ความสำคัญกับการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา หมั่นทบทวนบทบาทหน้าที่ ให้เค้ารู้และเข้าใจว่าขอบเขตการทำงานเป็นอย่างไร” (E03)

“กระทรวงศึกษาธิการต้องทำให้เขาได้รับบทบาทที่ชัดเจนขึ้น เพื่อให้เค้ารู้ตัวชัดเจนขึ้น คือของแบบนี้จะเกิดขึ้น ถ้ากระทรวงมีนโยบายและผลักดันชัดเจน ผอ. และคณะกรรมการที่ไหนเขาจะนอกลูกนอกทาง” (E04)

“สพฐ. อาจจะมีการอบรมในเรื่องของปัญญาประดิษฐ์ (AI) เราอาจจะเชิญชวนคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งเป็นประชาชนทั่วไปที่จะเข้าเรียนรู้ได้ แล้วก็ได้เกียรติบัตรด้วย” (E06)

“อ้อ เป็นหน้าที่ของเราอยู่แล้ว หน้าที่ของ สพฐ. อยู่แล้ว เราทำทุกปีอยู่แล้ว เราจัดอบรม พอได้บอร์ดมา นี่เดี๋ยวนี้กำลังหมด อย่างนี้นะ ตอนนี้อยู่แค่กำลังให้โรงเรียนสรรหาชุดใหม่ในปีการศึกษา 2568 เนี่ยนะครับ พอเสร็จแล้วเราก็ประชุม แยกเป็นเขต ๆ ไปเพราะว่าถ้าทั้งประเทศเนี่ยไม่ไหนนะครับ เป็นหลักแสนนี่ไม่ไหว ให้ความรู้ว่าบทบาทหน้าที่ของกรรมการต่าง ๆ นี่เป็นยังไงบ้าง ก็จะจัดอบรมให้ทุกคน” (E09)

จากข้อมูลที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรได้รับการส่งเสริมและทบทวนบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนอย่างต่อเนื่องจากเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นต้นสังกัด จากองค์กรทางการศึกษาระดับสูง (สพฐ.) หรือจากกระทรวงศึกษาธิการ

6.5 มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง เป็นกระบวนการที่สามารถช่วยพัฒนาการทำงาน of คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดี ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“นโยบายที่เขียนไว้ ก็ควรที่จะขับเคลื่อน การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างจริงจัง โดยเริ่มจากมีการกำหนดนโยบายในการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนกระบวนการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา จากนั้นกำกับติดตามเป็นระยะอย่างน้อย 1 ปีก็กำกับติดตามดูผลการรายงานทั้งในระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่ ย่อยลงมา ตามลำดับ และอาจมีการนิเทศติดตาม สร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา ทุกอย่างก็เขียนไว้หมดแล้ว แต่อาจยังไม่ได้ทำอย่างชัดเจน” (E03)

“เราอาจจะต้องให้หน่วยงานที่กำกับดูแลข้างบนขึ้นไปอีกเนี่ย ส่งเสริมหรือกำกับเค้าอย่างจริงจังขึ้น” (E07)

จากข้อมูลดังกล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มที่ในอนาคตควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่องและจริงจังมากขึ้น ซึ่งในการมาติดตามและประเมินผลการทำงานควรมีการนิเทศ สร้างแรงจูงใจ และให้แนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา

จากข้อมูลดังกล่าวเมื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยสามารถเขียนแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในแบบสอบถามได้ 11 แนวโน้ม ดังนี้

- 1) ให้เบี้ยเลี้ยงการประชุม 500 – 1000 ต่อครั้ง เพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน
- 2) มอบประกาศเกียรติคุณเพื่อเป็นการยกย่อง
- 3) จัดกิจกรรมมอบรางวัลให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานยอดเยี่ยมและดีเด่น และเป็นแบบอย่างที่ดี

- 4) จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ อบรมพัฒนาทักษะ เสริมสร้างความรู้ในการบริหารงานให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา
- 5) จัดกิจกรรมเสวนาเครือข่ายคณะกรรมการสถานศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาฯ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นประจำทุกภาคเรียนหรือทุกปีการศึกษา
- 6) ผู้บริหารสถานศึกษานับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาไปศึกษาดูงานเพื่อนำความรู้ นำรูปแบบหรือแนวทางใหม่ ๆ ในการจัดการศึกษามาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา
- 7) สร้างเครือข่ายกับชุมชนและองค์กรภายนอกเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำรูปแบบหรือแนวทางใหม่ ๆ มาจัดการศึกษา
- 8) จัดตั้งสมาคมคณะกรรมการสถานศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษาฯ สหวิทยาเขต หรือประจำจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำแนวทางการบริหารจัดการศึกษาที่ทันสมัยมาปรับใช้
- 9) องค์กรการศึกษาระดับสูง (สพฐ.) จัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมและทบทวนบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาทุกปีการศึกษา
- 10) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฯ จัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมและทบทวนบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาทุกปีการศึกษา
- 11) หน่วยงานต้นสังกัดมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นประจำทุกภาคเรียนอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 2 แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจากการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 1 มาวิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ และสังเคราะห์ข้อมูลพัฒนาเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) และนำไปดำเนินการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 2 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 17 คน แสดงความคิดเห็นโดยการให้ระดับแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในแบบสอบถาม ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมีความคิดเห็นตรงกันว่าตัวแปรเชิงพยากรณ์และแนวโน้มที่ค้นพบมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง มาก และมากที่สุด ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และจัดทำเป็นข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical feedbacks) และจัดส่งข้อมูลดังกล่าวไปพร้อมกับแบบสอบถามในการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 3 เพื่อหาฉันทามติ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญยืนยันคำตอบในแบบสอบถามอีกครั้ง ผลการศึกษาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยของค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ และระดับความสำคัญของตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

ตัวแปรเชิงพยากรณ์	Mdn ≥ 3.40	Mdn-Mo ≤ 1.00	IQR ≤ 1.50	ระดับ ความสำคัญ	ความสอดคล้อง ของความเห็น
ด้านที่ 1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.00	0.40	1.00	มาก	สอดคล้อง
ด้านที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.40	0.00	0.60	มาก	สอดคล้อง
ด้านที่ 3 บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.67	0.00	0.78	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวแปรเชิงพหุการณ์	<i>Mdn</i> ≥ 3.40	<i>Mdn-Mo</i> ≤ 1.00	<i>IQR</i> ≤ 1.50	ระดับ ความสำคัญ	ความสอดคล้อง ของความเห็น
ด้านที่ 4 การบริหารแบบมี ส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	5.00	0.00	0.40	มากที่สุด	สอดคล้อง
ด้านที่ 5 คุณลักษณะที่มี ประสิทธิภาพของ คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	5.00	0.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ด้านที่ 6 การพัฒนา คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	4.55	0.18	0.82	มากที่สุด	สอดคล้อง

จากตาราง 2 อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้าในภาพรวม พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันเป็นอันดับทุกด้าน และให้ความสำคัญกับตัวแปรเชิงพหุการณ์ในระดับมากที่สุด คือ ด้านที่ 5 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($Mdn=5.00$, $IQR=0.00$) ด้านที่ 4 การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($Mdn=5.00$, $IQR=0.40$) ด้านที่ 3 บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($Mdn=4.67$, $IQR=0.78$) ด้านที่ 6 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($Mdn=4.55$, $IQR=0.82$) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นในระดับมาก คือ ด้านที่ 1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($Mdn=4.00$, $IQR=1.00$) และรองลงมาคือ ด้านที่ 3 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($Mdn=3.40$, $IQR=0.60$)

ตาราง 3 ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ และระดับแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของตัวแปร
ด้านที่ 1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวโน้มของตัวแปร	Mdn ≥ 3.40	Mdn-Mo ≤ 1.00	IQR ≤ 1.50	มีความ เป็นไปได้	ความสอดคล้อง ของความเห็น
ด้านที่ 1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน					
1. มีวุฒิการศึกษาขั้นต่ำ ม.6 หรือเทียบเท่าขึ้นไป	5.00	0.00	1.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
2. มีประสบการณ์ในการ ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน หรือช่วยเหลือชุมชน	4.00	1.00	1.00	มาก	สอดคล้อง
3. กำหนดความเชี่ยวชาญ เฉพาะของผู้ทรงคุณวุฒิ	5.00	0.00	1.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
4. นักเรียนเข้ามาร่วมเป็น คณะกรรมการ	2.00	0.00	1.00	น้อย	สอดคล้อง
5. ผู้ประกอบการที่ประสบ ความสำเร็จในอาชีพเข้า มาร่วมเป็น คณะกรรมการ	4.00	1.00	1.00	มาก	สอดคล้อง

จากตาราง 3 ด้านที่ 1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 5 แนวโน้ม พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและลงความเห็นว่แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 2 แนวโน้ม คือ 1) มีวุฒิการศึกษาขั้นต่ำ ม.6 หรือเทียบเท่าขึ้นไป และ 2) กำหนดความเชี่ยวชาญเฉพาะของผู้ทรงคุณวุฒิ และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นว่แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก มีจำนวน 2 แนวโน้ม คือ 1) มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนหรือช่วยเหลือชุมชน และ 2) ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในอาชีพเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการ ส่วนที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นว่แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย มีจำนวน 1 แนวโน้ม คือ นักเรียนเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการ

ตาราง 4 ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ และระดับแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของตัวแปร
ด้านที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวโน้มของตัวแปร	Mdn ≥ 3.40	Mdn-Mo ≤ 1.00	IQR ≤ 1.50	มีความ เป็นไปได้	ความสอดคล้อง ของความเห็น
ด้านที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน					
1. สัดส่วนคณะกรรมการ มีได้ตั้งแต่ 9 คนขึ้นไป แต่ ไม่เกิน 20 คน ยึดหยุ่น ตามบริบทสถานศึกษา	4.00	0.00	1.00	มาก	สอดคล้อง
2. ยกเลิกผู้แทนองค์กรชุมชน นำไปปรับในสัดส่วนของ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็น สถานศึกษานาขนาดเล็ก จำนวน 2 คน และ สถานศึกษานาใหญ่ จำนวน 7 คน	3.00	0.00	0.00	ปานกลาง	สอดคล้อง
3. เพิ่มจำนวนผู้แทนครู จาก 1 คน เป็น 2 คน	4.00	0.00	0.00	มาก	สอดคล้อง
4. มีตัวแทนจากเขตพื้นที่ การศึกษา หรือสหวิทยา เขต เข้ามาร่วมบริหาร สถานศึกษา	3.00	0.00	1.00	ปานกลาง	สอดคล้อง
5. มีตัวแทนจากองค์กรด้าน การศึกษาในระดับสูง (สพฐ.) เข้ามาร่วมบริหาร สถานศึกษา	3.00	0.00	1.00	ปานกลาง	สอดคล้อง

จากตาราง 4 ด้านที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน มีจำนวน 5 แนวโน้ม พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและลงความเห็นแนวโน้มที่

มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก มีจำนวน 2 แนวโน้ม คือ 1) เพิ่มจำนวนผู้แทนครู จาก 1 คน เป็น 2 คน และ 2) สัดส่วนคณะกรรมการมีความยืดหยุ่น มีได้ตั้งแต่ 9 คนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 คน อิงตามบริบทสถานศึกษา และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและลงความเห็นว่แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวน 3 แนวโน้ม คือ 1) ยกเลิกผู้แทนองค์กรชุมชน นำไปปรับในสัดส่วนของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 2 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 7 คน 2) มีตัวแทนจากเขตพื้นที่การศึกษา หรือสหวิทยาเขต เข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษา และ 3) มีตัวแทนจากองค์กรด้านการศึกษาในระดับสูง (สพฐ.) เข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษา

ตาราง 5 ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ และระดับแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของตัวแปร ด้านที่ 3 บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวโน้มของตัวแปร	Mdn ≥ 3.40	Mdn-Mo ≤ 1.00	IQR ≤ 1.50	มีความ เป็นไปได้	ความสอดคล้อง ของความเห็น
ด้านที่ 3 บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน					
1. มีบทบาท อำนาจหน้าที่ เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และการบริหารบุคลากรทางการศึกษาของไทยที่บัญญัติขึ้นใน ณ ขณะนั้น	5.00	0.00	1.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
2. มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารงาน 4 ฝ่าย เป็นหลัก โดยเน้นบทบาททางด้านวิชาการ	4.00	0.00	1.00	มาก	สอดคล้อง

ตาราง 5 (ต่อ)

แนวโน้มของตัวแปร	Mdn ≥ 3.40	Mdn-Mo ≤ 1.00	IQR ≤ 1.50	มีความ เป็นไปได้	ความสอดคล้อง ของความเห็น
ด้านที่ 3 บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน					
3. มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบเน้น บทบาทด้านบริหารงาน บุคคลมากขึ้น เช่น มี อำนาจในการพิจารณา การรับย้ายครู หรือการรับ ย้ายผู้อำนวยการ สถานศึกษา	3.00	0.00	1.00	ปานกลาง	สอดคล้อง
4. มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบใน สถานศึกษาเป็นนิติ บุคคลโดยแท้จริง และ บริหารด้วยคุณธรรมที่ เข้มแข็ง	5.00	0.00	1.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
5. มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบใน การบริหารงานด้วยหลัก ธรรมาภิบาล มีความ เคร่งครัดและยั่งยืน	5.00	0.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
6. ใช้เทคโนโลยีและ นวัตกรรมในการ ปฏิบัติงาน ทำให้มีความ เป็นมืออาชีพ ระบบการ ทำงานมีความยืดหยุ่นสูง	5.00	0.00	1.00	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตาราง 5 (ต่อ)

แนวโน้มของตัวแปร	Mdn ≥ 3.40	Mdn-Mo ≤ 1.00	IQR ≤ 1.50	มีความ เป็นไปได้	ความสอดคล้อง ของความเห็น
ด้านที่ 3 บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน					
7. สร้างหลักสูตรที่ทันสมัย ครอบคลุมสาขาวิชา สมรรถนะและทักษะ จำเป็นต่อผู้เรียนและ สังคมในอนาคต	5.00	0.00	1.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
8. ส่งเสริมการเรียนรู้แบบ ผสมผสาน ใช้ระบบการ เรียนรู้ LMS ที่มีความ ยืดหยุ่น สะดวกรวดเร็ว และเรียนรู้ได้ทุกที่ทุก เวลาและตรงตามความ ต้องการของผู้เรียนเฉพาะ บุคคล	5.00	0.00	1.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
9. จัดสภาพแวดล้อมที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ มี ความปลอดภัย รองรับ วัฒนธรรมและค่านิยมที่ แตกต่างของผู้เรียน	5.00	0.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง

จากตาราง 5 ด้านที่ 3 บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 9 แนวโน้ม พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและลงความเห็นว่าเป็นแนวโน้มที่เป็นไปได้สูงสุดในระดับมากที่สุด มีจำนวน 7 แนวโน้ม คือ 1) มีบทบาทอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาล มีความเคร่งครัดและยั่งยืน 2) จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ มีความปลอดภัย รองรับวัฒนธรรมและค่านิยมที่

แตกต่างของผู้เรียน 3) มีบทบาท อำนาจหน้าที่เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการบริหารบุคลากรทางการศึกษาของไทยที่บัญญัติขึ้นใน ณ ขณะนั้น 4) มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในสถานศึกษาเป็นนิติบุคคลโดยแท้จริง และบริหารด้วยคุณธรรมที่เข้มแข็ง 5) ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการปฏิบัติงาน ทำให้มีความเป็นมืออาชีพ ระบบการทำงานมีความยืดหยุ่นสูง 6) สร้างหลักสูตรที่ทันสมัย ครอบคลุมสาขาวิชา สมรรถนะและทักษะจำเป็นต่อผู้เรียนและสังคมในอนาคต และ 7) ส่งเสริมการเรียนรู้แบบผสมผสาน ใช้ระบบการเรียนรู้ LMS ที่มีความยืดหยุ่น สะดวกรวดเร็วและเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และตรงตามความต้องการของผู้เรียนเฉพาะบุคคล

และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและลงความเห็นว่แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก มีจำนวน 1 แนวโน้ม คือ มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบยิ่งการบริหารงาน 4 ฝ่ายเป็นหลัก โดยเน้นบทบาททางด้านวิชาการ ส่วนการให้ความสำคัญและลงความเห็นว่แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวน 1 แนวโน้ม คือ มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบเน้นบทบาทด้านบริหารงานบุคคลมากขึ้น เช่น มีอำนาจในการพิจารณาการรับย้ายครู หรือการรับย้ายผู้อำนวยการสถานศึกษา

ตาราง 6 ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ และระดับแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของตัวแปร ด้านที่ 4 การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวโน้มของตัวแปร	Mdn ≥ 3.40	Mdn-Mo ≤ 1.00	IQR ≤ 1.50	มีความ เป็นไปได้	ความสอดคล้อง ของความเห็น
ด้านที่ 4 การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน					
1. ได้รับโอกาสในการ บริหารงานอย่างแท้จริง เช่น มีการประชุมร่วมกัน ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ร่วม วางแผนการดำเนินงาน มี ส่วนในการตัดสินใจ ดำเนินงาน สรุปผล และ นำผลไปปรับปรุงงานใน ครั้งต่อไป	5.00	0.00	1.00	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตาราง 6 (ต่อ)

แนวโน้มของตัวแปร	<i>Mdn</i> ≥ 3.40	<i>Mdn-Mo</i> ≤ 1.00	<i>IQR</i> ≤ 1.50	มีความ เป็นไปได้	ความสอดคล้อง ของความเห็น
ด้านที่ 4 การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน					
2. มีลักษณะการทำงานที่ เน้นการมีส่วนร่วมกับทุก ภาคส่วน อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน	5.00	0.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
3. สร้างช่องทางที่ชัดเจนใน การสำรวจความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็น จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	5.00	0.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
4. เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วน ร่วมในการบริหาร สถานศึกษา เช่น คณะ สถานศึกษาจัดการ ประชุมร่วมกับผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้มีส่วน ร่วมในการตัดสินใจใน การดำเนินกิจกรรมที่ สถานศึกษาจะจัดขึ้น	5.00	0.00	1.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
5. สร้างเครือข่ายความ ร่วมมือทางการศึกษากับ หน่วยงานและองค์กร ภายในและภายนอก ชุมชนอย่างกว้างขวาง และสร้างความสัมพันธ์ อันดีที่ยั่งยืน	5.00	0.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง

จากตาราง 6 ด้านที่ 4 การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 5 แนวโน้ม พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและลงความเห็นเห็นว่าทุกแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 1) มีลักษณะการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน 2) สร้างช่องทางที่ชัดเจนในการสำรวจความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) ได้รับโอกาสในการบริหารงานอย่างแท้จริง เช่น มีการประชุมร่วมกัน ได้รับข้อมูลที่ต้องการ ร่วมวางแผนการดำเนินงาน มีส่วนในการตัดสินใจ ดำเนินงาน สรุปผล และนำผลไปปรับปรุงงานในครั้งต่อไป และ 4) สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษากับหน่วยงานและองค์กรภายในและภายนอกชุมชนอย่างกว้างขวางและสร้างความสัมพันธ์อันดีที่ยั่งยืน และ 5) เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา เช่น คณะสถานศึกษาจัดการประชุมร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมที่สถานศึกษาจะจัดขึ้น

ตาราง 7 ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ และระดับแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของตัวแปร ด้านที่ 5 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวโน้มของตัวแปร	Mdn ≥ 3.40	Mdn-Mo ≤ 1.00	IQR ≤ 1.50	มีความ เป็นไปได้	ความสอดคล้อง ของความเห็น
ด้านที่ 5 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน					
1. อุทิศตนและมีจิต สาธารณะ	5.00	0.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
2. ยึดหลักธรรมาภิบาลใน การทำงานอย่างเคร่งครัด	5.00	0.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
3. มีความมุ่งมั่นในการ ทำงาน	5.00	0.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
4. มีศักยภาพในการสร้าง เครือข่ายทั้งภายในและ ภายนอกสถานศึกษา	5.00	0.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตาราง 7 (ต่อ)

แนวโน้มของตัวแปร	Mdn ≥ 3.40	Mdn-Mo ≤ 1.00	IQR ≤ 1.50	มีความ เป็นไปได้	ความสอดคล้อง ของความเห็น
ด้านที่ 5 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน					
5. มีทักษะการสื่อสาร การ ประสานงานที่ดี การพูด ต่อรองและลดความ ขัดแย้ง และสามารถพูด โน้มน้าวได้อย่างชาญ ฉลาด	5.00	0.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
6. มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ที่ดี	5.00	0.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
7. มีทักษะการเสนอแนะที่ดี และตรงไปตรงมา	5.00	0.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
8. พัฒนาความรู้และทักษะ ที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง	5.00	0.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
9. มีวิสัยทัศน์และเป้าหมาย ที่ชัดเจนในการพัฒนา สถานศึกษาเชิงรุก	5.00	0.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง

จากตาราง 7 ด้านที่ 5 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 9 แนวโน้ม พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและลงความเห็นว่าคุณสมบัติที่มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 1) อุทิศตนและมีจิตสาธารณะ 2) ยึดหลักธรรมาภิบาลในการทำงานอย่างเคร่งครัด 3) มีความมุ่งมั่นในการทำงาน 4) มีศักยภาพในการสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 5) มีทักษะการสื่อสาร การประสานงานที่ดี การพูดต่อรองและลดความขัดแย้ง และสามารถพูดโน้มน้าวได้อย่างชาญฉลาด 6) มีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ดี 7) มีทักษะการเสนอแนะที่ดีและตรงไปตรงมา 8) พัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง และ 9) มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาสถานศึกษาเชิงรุก

ตาราง 8 ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ และระดับแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของตัวแปร
ด้านที่ 6 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวโน้มของตัวแปร	Mdn ≥ 3.40	Mdn-Mo ≤ 1.00	IQR ≤ 1.50	มีความ เป็นไปได้	ความสอดคล้อง ของความเห็น
ด้านที่ 6 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน					
1. ให้เบี้ยเลี้ยงการประชุม 500 – 1000 ต่อครั้ง เพื่อ สร้างขวัญกำลังใจในการ ทำงาน	3.00	0.00	1.00	ปานกลาง	สอดคล้อง
2. มอบประกาศเกียรติคุณ เพื่อเป็นการยกย่อง	5.00	0.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
3. จัดกิจกรรมมอบรางวัล ให้กับคณะกรรมการ สถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน ยอดเยี่ยมและดีเด่น และ เป็นแบบอย่างที่ดี	5.00	0.00	1.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
4. จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ อบรมพัฒนาทักษะ เสริมสร้างความรู้ในการ บริหารงานให้กับ คณะกรรมการสถานศึกษา	5.00	0.00	1.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
5. จัดกิจกรรมเสวนา เครือข่ายคณะกรรมการ สถานศึกษาของเขตพื้นที่ การศึกษา เพื่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็น ประจำทุกภาคเรียนหรือ ทุกปีการศึกษา	5.00	0.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตาราง 8 (ต่อ)

แนวโน้มของตัวแปร	<i>Mdn</i> ≥ 3.40	<i>Mdn-Mo</i> ≤ 1.00	<i>IQR</i> ≤ 1.50	มีความ เป็นไปได้	ความสอดคล้อง ของความเห็น
ด้านที่ 6 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน					
6. ผู้บริหารสถานศึกษา สนับสนุนให้ คณะกรรมการ สถานศึกษาไปศึกษาดู งานเพื่อนำความรู้ นำ รูปแบบหรือแนวทางใหม่ ๆ ในการจัดการศึกษามา ปรับใช้ให้สอดคล้องกับ บริบทของสถานศึกษา	5.00	0.00	1.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
7. สร้างเครือข่ายกับชุมชน และองค์กรภายนอกเพื่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำ รูปแบบหรือแนวทางใหม่ ๆ มาจัดการศึกษา	5.00	0.00	1.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
8. จัดตั้งสมาคม คณะกรรมการ สถานศึกษาประจำเขต พื้นที่การศึกษาฯ สห วิทยาเขต หรือประจำ จังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้และนำแนว ทางการบริหารจัดการ การศึกษาที่ทันสมัยมา ปรับใช้	4.00	0.00	1.00	มาก	สอดคล้อง

ตาราง 8 (ต่อ)

แนวโน้มของตัวแปร	Mdn ≥ 3.40	Mdn-Mo ≤ 1.00	IQR ≤ 1.50	มีความ เป็นไปได้	ความสอดคล้อง ของความเห็น
ด้านที่ 6 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน					
9. องค์การการศึกษาระดับสูง (สพฐ.) จัดกิจกรรมอบรม ส่งเสริมและทบทวน บทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน ให้กับคณะกรรมการ สถานศึกษาทุกปี การศึกษา	4.00	1.00	1.00	มาก	สอดคล้อง
10. สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา จัดกิจกรรม อบรมส่งเสริมและ ทบทวนบทบาทหน้าที่ที่ ชัดเจนให้กับ คณะกรรมการ สถานศึกษาทุกปี การศึกษา	5.00	0.00	1.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
11. หน่วยงานต้นสังกัดมีการ ติดตามและประเมินผล การดำเนินงานของ คณะกรรมการ สถานศึกษาเป็นประจำ ทุกภาคเรียนอย่าง ต่อเนื่อง	4.00	1.00	1.00	มาก	สอดคล้อง

จากตาราง 8 ด้านที่ 6 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 11 แนวโน้ม พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและลงความเห็นว่แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้อยู่

ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 7 แนวโน้ม คือ 1) มอบประกาศเกียรติคุณเพื่อเป็นการยกย่อง 2) จัดกิจกรรมเสวนาเครือข่ายคณะกรรมการสถานศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นประจำทุกภาคเรียนหรือทุกปีการศึกษา 3) จัดกิจกรรมมอบรางวัลให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานยอดเยี่ยมและดีเด่น และเป็นแบบอย่างที่ดี 4) จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการอบรมพัฒนาทักษะ เสริมสร้างความรู้ในการบริหารงานให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา 5) ผู้บริหารสถานศึกษานับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาไปศึกษาดูงานเพื่อนำความรู้ นำรูปแบบหรือแนวทางใหม่ ๆ ในการจัดการศึกษามาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา 6) สร้างเครือข่ายกับชุมชนและองค์กรภายนอกเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำรูปแบบหรือแนวทางใหม่ ๆ มาจัดการศึกษา และ 7) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมและทบทวนบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาทุกปีการศึกษา

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและลงความเห็นว่ามีแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก มีจำนวน 3 แนวโน้ม คือ 1) องค์กรการศึกษาระดับสูง (สพฐ.) จัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมและทบทวนบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาทุกปีการศึกษา 2) หน่วยงานต้นสังกัดมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นประจำทุกภาคเรียนอย่างต่อเนื่อง และ 3) จัดตั้งสมาคมคณะกรรมการสถานศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษา สหวิทยาเขต หรือประจำจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำแนวทางการบริหารจัดการศึกษาที่ทันสมัยมาปรับใช้

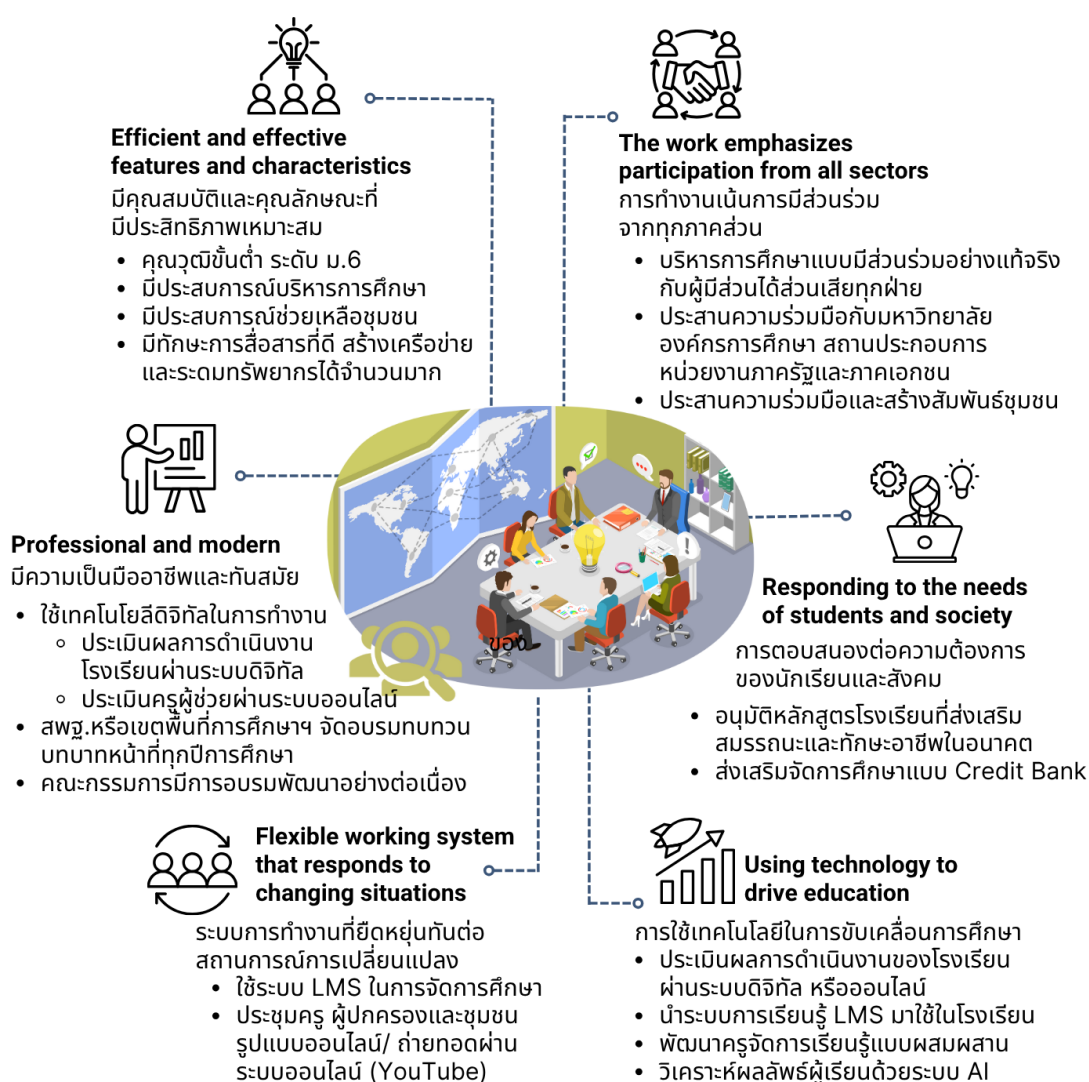
และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและลงความเห็นว่ามีแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวน 1 แนวโน้ม คือ ให้เบี่ยงเล็งการประชุม 500 – 1000 ต่อครั้ง เพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน

ตอนที่ 3 อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยแบบ EDFR ครบทั้ง 3 รอบ ผู้วิจัยศึกษาการสร้างภาพอนาคตของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดโดยพิจารณาถึงแนวโน้มและความเป็นไปได้ ในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้า พิจารณาความสอดคล้องตามความเป็นจริงและเที่ยงตรงของภาพอนาคตที่ได้จากการลงความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในการให้ข้อมูลสำคัญ และบรรยายลักษณะแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น เพื่อนำภาพอนาคตที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและทิศทางอนาคตของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษา พบว่า อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ประกอบด้วยคณะกรรมการที่มีคุณสมบัติและคุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพเหมาะสม การทำงาน

เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ระบบการทำงานมีความยืดหยุ่นทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง มีความเป็นมืออาชีพ ใช้เทคโนโลยีในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างครอบคลุม ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพประกอบ 15 อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า 2) เพื่อศึกษาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า และ 3) เพื่อสร้างอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) พัฒนาร่วมโดยผสมผสานระหว่างจุดเด่นของเทคนิคการวิจัย EFR (Ethnographic Futures Research) และเทคนิคการวิจัย Delphi (Delphi technique) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตเพื่อนำไปสู่การสร้างภาพอนาคตของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) หรือผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ เป็นตัวแทนจากทุกภาคส่วน ที่มีความเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติเพื่อให้ได้ผู้เชี่ยวชาญที่สร้างทฤษฎีได้ (Creswell และ Guetterman, 2024) ซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยเลือกจึงมีความเป็นเอกพันธ์ (Homogeneous Group) มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรม โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความทางวิชาการ ตำรา กฎหมายการศึกษา และตัวแปรเชิงพยากรณ์ที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวคิดการวิจัยเชิงอนาคต เทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR เทคนิคการเขียนภาพอนาคต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ศึกษาตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ด้วยเทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 1 โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน รูปแบบการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้าและสัมภาษณ์ผ่านระบบการประชุมด้วยโปรแกรม Zoom ใช้เวลาไม่เกิน 60 นาทีต่อคน บันทึกคลิปวิดีโอหรือบันทึกเสียง แล้วนำมาถอดเทป ในช่วงวันที่ 2 ธันวาคม 2567 ถึง 25 มีนาคม 2568 ใช้ระยะเวลารวม 3 เดือน 23 วัน

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ด้วยเทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 2 – 3 โดยใช้การตอบแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิธีการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 2 เพื่อศึกษาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นและประเมินระดับแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้าแต่ละข้อคำถาม ตั้งแต่วันที่ 24 เมษายน ถึง 7 พฤษภาคม 2568 ใช้ระยะเวลารวม 14 วัน

ขั้นตอนที่ 2 วิธีการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 3 เพื่อหาฉันทมติ แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นและประเมินระดับแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้าแต่ละข้อคำถามอีกครั้ง โดยผู้วิจัยระบุค่าของข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติไว้ในแบบสอบถามในครั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 8 – 13 พฤษภาคม 2568 ใช้ระยะเวลารวม 6 วัน

ระยะที่ 3 ศึกษาอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมได้ในการวิจัย มาวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นภาพอนาคตของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ตั้งแต่วันที่ 14 – 31 พฤษภาคม 2568 ใช้ระยะเวลารวม 18 วัน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

การวิจัย EDFR รอบที่ 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) จากนั้นถอดบทสัมภาษณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน ให้เป็นเอกสารรูปแบบไฟล์ .DOC จากนั้นนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้โปรแกรม ATLAS.ti โดยการกำหนดรหัสข้อความ (Quotations) นำรหัสข้อความมาจัดหมวดหมู่ความหมายเป็นประเด็น (Codes) วิเคราะห์และพิจารณาความสอดคล้องของแต่ละแนวโน้มตามแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อจำแนกและจัดกลุ่ม (Code Groups) ของตัวแปรเชิงพยากรณ์ที่ผู้วิจัยศึกษาและทบทวนวรรณกรรมไว้ เป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลการวิจัย โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) เมื่อผู้วิจัยเก็บข้อมูลการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญครบทุกคน นำข้อมูลแต่ละรหัสข้อความ (Quotations) มาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของ

ข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน แล้วนำมาจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลการวิจัย โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) จากนั้นผู้วิจัยนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 คน มาสร้างเครื่องมือการวิจัย และนำไปใช้ในการวิจัยในระยะที่ 2 ต่อไป

การวิจัย EDR รอบที่ 2 – 3 ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลแนวนอน (ข้อคำถาม) ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 คน บันทึกลงในโปรแกรม Excel จากนั้นแทรกคอลัมน์เพื่อใช้สูตรแสดงผลสถิติของค่ามัธยฐาน (Median; *Mdn*) และพิจารณาสถิติของค่าฐานนิยม (Mode; *Mo*) หาค่าสัมบูรณ์ของผลต่างระหว่างมัธยฐาน (Median) กับฐานนิยม (Mode) โดยค่าความต่าง (มาจากการคำนวณค่ามัธยฐาน – ค่าฐานนิยม) ต้องมีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.00 จะถือว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อแนวนอนหรือข้อคำถามนั้นสอดคล้องกัน ผู้วิจัยหาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter Quatile Range; IQR) ซึ่งเป็นค่าที่ใช้ในการวัดการกระจายและความสอดคล้องของความคิดเห็น โดยผลต่างของค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่คำนวณได้ต้องมีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อแนวนอนหรือข้อคำถามนั้นสอดคล้องกัน เมื่อการวิจัย EDR รอบที่ 3 พบว่าคำตอบของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 คน มีเห็นสอดคล้องกันทุกข้อคำถาม จึงสรุปเป็นฉันทามติ

การสรุปผลการวิจัย อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า เขียนเรียงลำดับความสำคัญและความเป็นไปได้ตามค่ามัธยฐานสูงสุดและนำมาเขียนเฉพาะแนวนอนที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและลงความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ในระดับมากและระดับมากที่สุดเท่านั้น ซึ่งมีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.40 ขึ้นไป และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันเป็นฉันทามติ คือค่าผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม ไม่เกิน 1.00 และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50

ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อในการสรุปผลดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอการสรุปผลการวิจัยตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

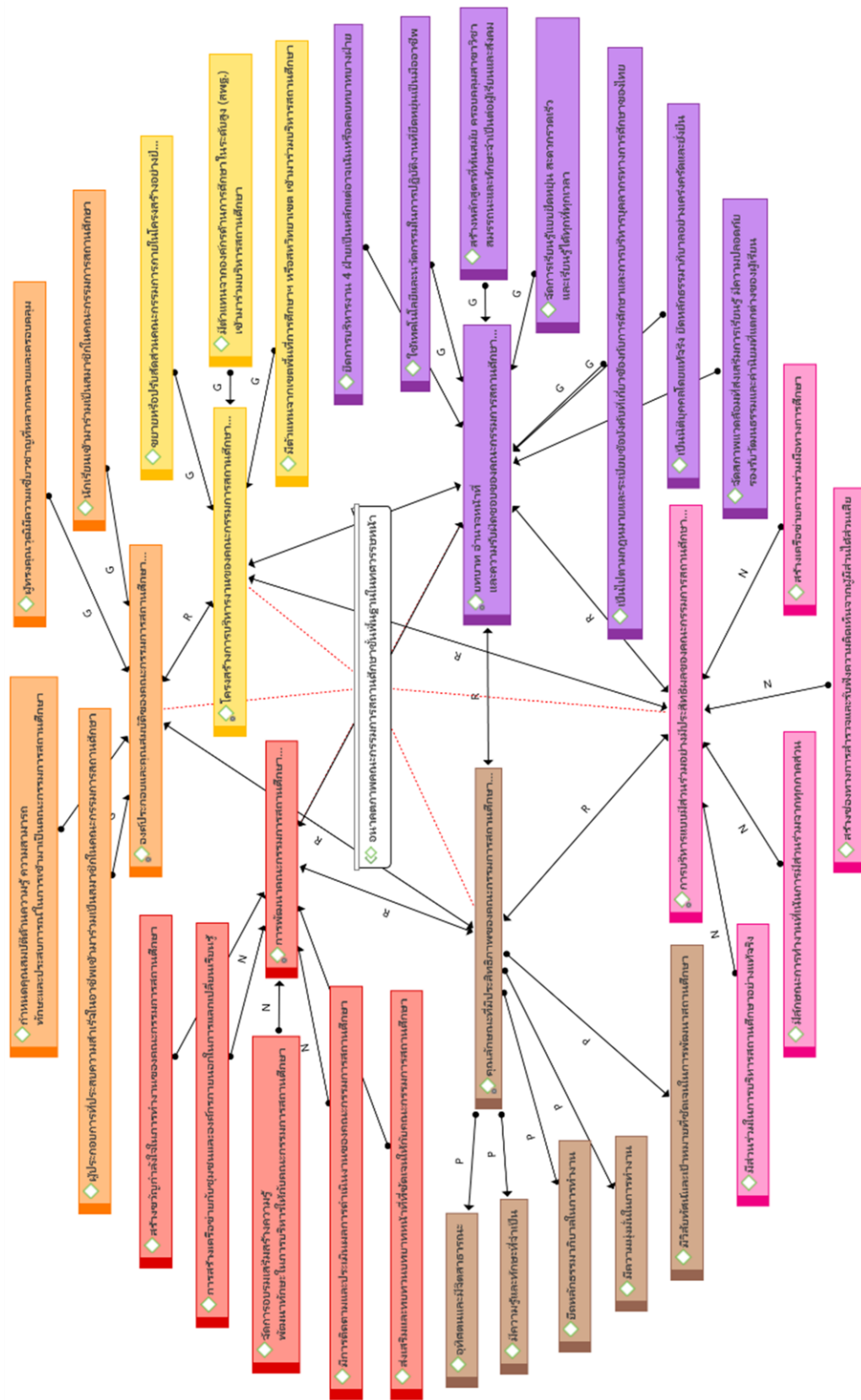
ระยะที่ 1 ศึกษาตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ด้วยเทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDR รอบที่ 1 โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สรุปได้ว่า ตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

- ด้านที่ 1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - ด้านที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - ด้านที่ 3 บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - ด้านที่ 4 การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - ด้านที่ 5 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - ด้านที่ 6 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ผู้วิจัยนำเสนอเป็นแผนภาพตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ดังนี้

ภาพประกอบ 16 ตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

โดยตัวแปรเชิงพยากรณ์ดังกล่าวมาแล้วนั้น มาจากการนำรหัสข้อความมาจัดหมวดหมู่ความหมาย (Codes) ได้ 28 ประเด็น ดังภาพที่ 17

ภาพประกอบ 17 ประเด็นที่ได้จากตัวแปรเชิงพยากรณ์ของขนาดคุณภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ด้วยเทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 2 – 3 โดยใช้การตอบแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale) เมื่อพิจารณาผลวิจัยเฉพาะแนวโน้มที่มีค่ามัธยฐานที่ระดับ 3.40 (ผลการประเมินระดับมาก) ขึ้นไป สรุปได้ว่า แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า มีจำนวน 38 แนวโน้ม ดังนี้

ด้านที่ 1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่ามีจำนวน 4 แนวโน้ม โดยแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 2 แนวโน้ม คือ 1) มีวุฒิการศึกษาขั้นต่ำ ม.6 หรือเทียบเท่าขึ้นไป และ 2) กำหนดความเชี่ยวชาญเฉพาะของผู้ทรงคุณวุฒิ และแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก มีจำนวน 2 แนวโน้ม คือ 1) มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนหรือช่วยเหลือชุมชน และ 2) ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในอาชีพเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการ

ด้านที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่ามีจำนวน 2 แนวโน้ม โดยทุกแนวโน้มมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก คือ 1) สัดส่วนคณะกรรมการ มีได้ตั้งแต่ 9 คนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 คน ยึดหยุ่นตามบริบทสถานศึกษา และ 2) เพิ่มจำนวนผู้แทนครู จาก 1 คน เป็น 2 คน

ด้านที่ 3 บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่ามีจำนวน 8 แนวโน้ม โดยแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 7 แนวโน้ม คือ 1) มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาล มีความเคร่งครัดและยั่งยืน 2) จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ มีความปลอดภัย รองรับวัฒนธรรมและค่านิยมที่แตกต่างของผู้เรียน 3) มีบทบาท อำนาจหน้าที่เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการบริหารบุคลากรทางการศึกษาของไทยที่บัญญัติขึ้นใน ณ ขณะนั้น 4) มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในสถานศึกษาเป็นนิติบุคคลโดยแท้จริง และบริหารด้วยคุณธรรมที่เข้มแข็ง 5) ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการปฏิบัติงาน ทำให้มีความเป็นมืออาชีพ ระบบการทำงานมีความยืดหยุ่นสูง 6) สร้างหลักสูตรที่ทันสมัย ครอบคลุมสาขาวิชา สมรรถนะและทักษะจำเป็นต่อผู้เรียนและสังคมในอนาคต และ 7) ส่งเสริมการเรียนรู้แบบผสมผสาน ใช้ระบบการเรียนรู้ LMS ที่มีความยืดหยุ่น สะดวกรวดเร็วและเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาและตรงตามความต้องการของผู้เรียนเฉพาะบุคคล

และแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก มีจำนวน 1 แนวโน้ม คือ มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบยี่ดการบริหารงาน 4 ฝ่ายเป็นหลัก โดยเน้นบทบาททางด้านวิชาการ

ด้านที่ 4 การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่ามีจำนวน 5 แนวโน้ม โดยทุกแนวโน้มมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 1) ได้รับโอกาสในการบริหารงานอย่างแท้จริง เช่น มีการประชุมร่วมกัน ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ร่วมวางแผนการดำเนินงาน มีส่วนในการตัดสินใจ ดำเนินงาน สรุปผล และนำผลไปปรับปรุงงานในครั้งต่อไป 2) มีลักษณะการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน 3) สร้างช่องทางที่ชัดเจนในการสำรวจความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา เช่น คณะสถานศึกษาจัดการประชุมร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมที่สถานศึกษาจะจัดขึ้น และ 5) สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษากับหน่วยงานและองค์กรภายในและภายนอกชุมชนอย่างกว้างขวางและสร้างความสัมพันธ์อันดีที่ยั่งยืน

ด้านที่ 5 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่ามีจำนวน 9 แนวโน้ม โดยทุกแนวโน้มมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 1) อุทิศตนและมีจิตสาธารณะ 2) ยึดหลักธรรมาภิบาลในการทำงานอย่างเคร่งครัด 3) มีความมุ่งมั่นในการทำงาน 4) มีศักยภาพในการสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 5) มีทักษะการสื่อสาร การประสานงานที่ดี การพูดต่อรองและลดความขัดแย้ง และสามารถพูดโน้มน้าวได้อย่างชาญฉลาด 6) มีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ดี 7) มีทักษะการเสนอแนะที่ดีและตรงไปตรงมา 8) มีการปรับตัวและพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และการศึกษาอยู่เสมอ และ 9) มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาสถานศึกษาเชิงรุก

ด้านที่ 6 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่ามีจำนวน 10 แนวโน้ม โดยแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 7 แนวโน้ม คือ 1) มอบประกาศเกียรติคุณเพื่อเป็นการยกย่อง 2) จัดกิจกรรมเสวนาเครือข่ายคณะกรรมการสถานศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาฯ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นประจำทุกภาคเรียนหรือทุกปีการศึกษา 3) จัดกิจกรรมมอบรางวัลให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานยอดเยี่ยมและดีเด่น และเป็นแบบอย่างที่ดี 4) จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ อบรมพัฒนาทักษะ เสริมสร้างความรู้ในการบริหารงานให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา 5) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้คณะกรรมการ

สถานศึกษาไปศึกษาดูงานเพื่อนำความรู้ นำรูปแบบหรือแนวทางใหม่ ๆ ในการจัดการศึกษามาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา 6) สร้างเครือข่ายกับชุมชนและองค์กรภายนอกเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำรูปแบบหรือแนวทางใหม่ ๆ มาจัดการศึกษา และ 7) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฯ จัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมและทบทวนบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาทุกปีการศึกษา

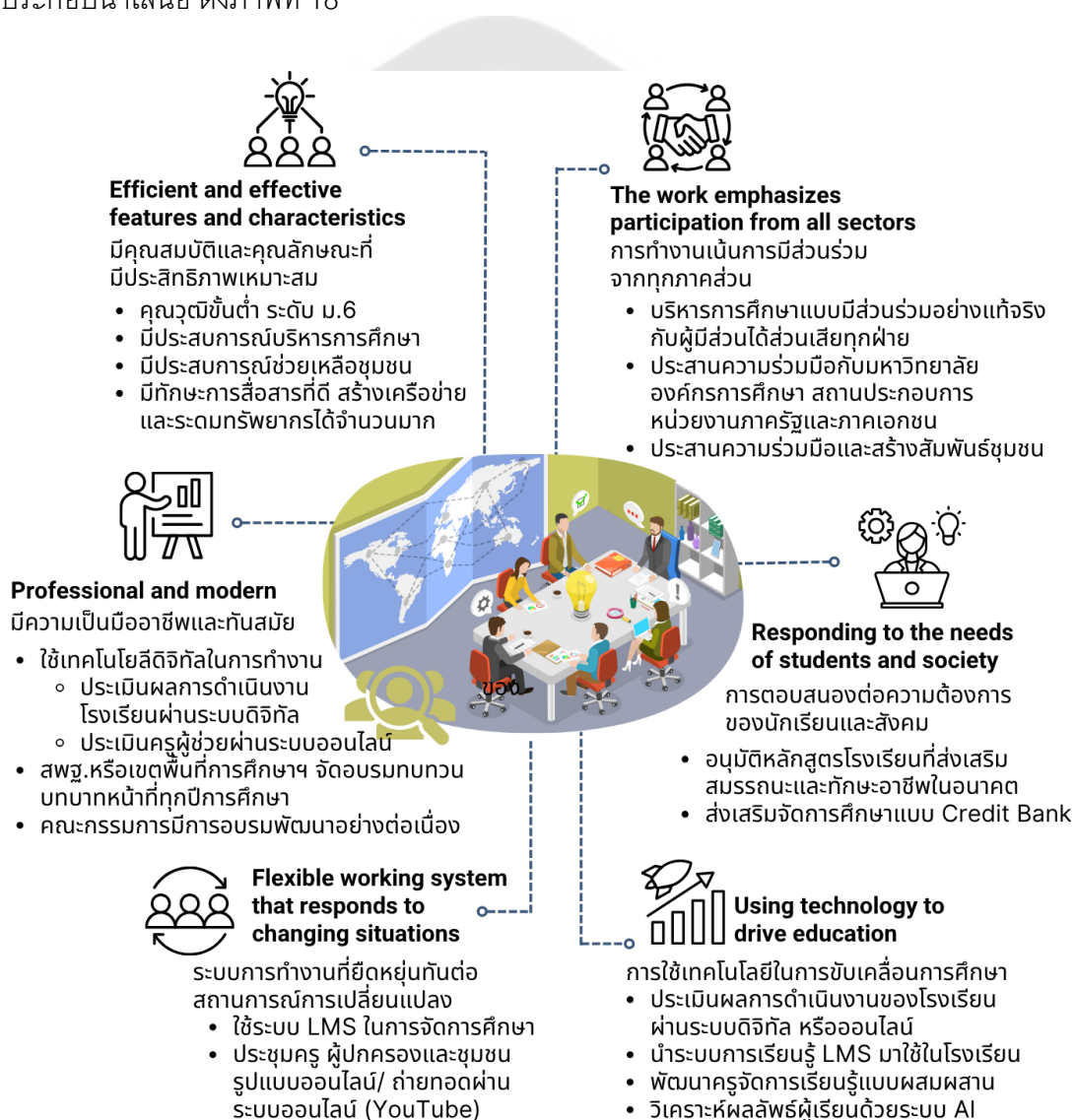
และแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก มีจำนวน 3 แนวโน้ม คือ

1) องค์กรการศึกษาระดับสูง (สพฐ.) จัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมและทบทวนบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาทุกปีการศึกษา 2) หน่วยงานต้นสังกัดมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นประจำทุกภาคเรียนอย่างต่อเนื่อง และ 3) จัดตั้งสมาคมคณะกรรมการสถานศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษาฯ สหวิทยาเขต หรือประจำจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำแนวทางการบริหารจัดการศึกษาที่ทันสมัยมาปรับใช้

ระยะที่ 3 สร้างอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้าประกอบด้วย คณะกรรมการที่มีคุณสมบัติและคุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพเหมาะสม การทำงานเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ระบบการทำงานมีความยืดหยุ่นทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง มีความเป็นมืออาชีพ ใช้เทคโนโลยีในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างครอบคลุม ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยสร้างเป็นแผนภาพประกอบนำเสนอ ดังภาพที่ 18

ภาพประกอบ 18 อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

2. อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในทศวรรษหน้า โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ตัวแปรเชิงพยากรณ์และแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

จากผลการศึกษาพบว่า แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า มีจำนวน 38 แนวโน้ม และสามารถจัดจำแนกกลุ่มตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้าได้ 6 ด้าน คือ 1) องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 6) การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลดังนี้

ด้านที่ 1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านที่ 1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวโน้ม คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีวุฒิการศึกษาขั้นต่ำ ม.6 หรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือมีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนหรือช่วยเหลือชุมชน มีการกำหนดความเชี่ยวชาญเฉพาะของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการ

เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) ดังนั้น การพัฒนาด้านองค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษาในปัจจุบันไปสู่อนาคตนั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ครอบคลุม และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมอย่างแท้จริง การกำหนดคุณสมบัติและองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรปรับให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้นโดยเฉพาะในด้านวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการบริหาร เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้จริงและมีประสิทธิภาพ โดยอย่างน้อยควรมีวุฒิการศึกษา ม.6 หรือเทียบเท่า เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานและคิดวิเคราะห์ได้ดี เข้าใจเอกสารและนโยบาย มีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และสร้างความน่าเชื่อถือ

นอกจากนี้ ในด้านประสิทธิภาพการบริหารการศึกษาหรือช่วยเหลือชุมชนจะช่วยให้เข้าใจบริบทของชุมชน สร้างความสัมพันธ์ที่ดี และสื่อสารความต้องการของชุมชนสู่โรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขณะเดียวกันยังมีข้อเสนอว่าควรกำหนดความเชี่ยวชาญเฉพาะของผู้ทรงคุณวุฒิ แม้ว่าในปัจจุบันเป็นการเปิดกว้างในการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ โดยสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 1 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 6 คน แต่ในอนาคตผู้อำนวยการโรงเรียนควรมีวิสัยทัศน์ในการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญที่หลากหลายสาขาและครอบคลุม เช่น ด้านสุขภาพอนามัย ด้านจิตวิทยาเด็ก ด้านจิตวิทยาการศึกษา ด้านดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านความปลอดภัย และการบริการ ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านนวัตกรรมการศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านภาษาและวัฒนธรรม ด้านการบริหารองค์กรสมัยใหม่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสุขภาพจิต สุขภาพอนามัย หรือแม้แต่ภาคตำรวจและสาธารณสุข เพื่อสามารถตอบสนองต่อความต้องการและรับมือกับปัญหาหลากหลายมิติของโรงเรียน

การเปิดโอกาสให้ตัวแทนจากภาคธุรกิจหรือผู้ประกอบการในท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการจะช่วยเชื่อมโยงการศึกษาเข้ากับอาชีพ และสนับสนุนนโยบาย “เรียนรู้เพื่อมีงานทำ” ตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 และเชื่อมโยงการศึกษาเข้ากับตลาดแรงงาน ซึ่งจะช่วยเตรียมความพร้อมให้เด็กมีอาชีพในอนาคต นอกจากนี้ผู้ประกอบการที่มีความเป็นมืออาชีพและประสบความสำเร็จนั้นมักจะมีทักษะและความรู้ในการบริหารจัดการองค์กร การวางแผนกลยุทธ์ การบริหารการเงิน และการแก้ไขปัญหา ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ในการนำเสนอแนวทางใหม่ ๆ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีเครือข่ายทางธุรกิจที่กว้างขวาง ซึ่งเป็นประโยชน์ในการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม และโดยส่วนใหญ่แล้วผู้ประกอบการที่สร้างธุรกิจจนประสบความสำเร็จต้องอาศัยความมุ่งมั่นและความรับผิดชอบสูง ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น องค์กรประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมจะส่งเสริมให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

สอดคล้องกับแนวคิดจากงานศึกษางานวิจัยของอัญชลี สาริกานนท์ (2565) กล่าวว่า คุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความถนัดในงานด้านการศึกษาและควรมีประสบการณ์ในการบริหารหน่วยงาน รับรู้

บริบทของโรงเรียน เพื่อที่จะสามารถชี้แนะแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสม หรือเป็นพี่เลี้ยงให้กับโรงเรียนได้ มีความสามารถใช้เทคโนโลยี มีทักษะด้านการสื่อสารที่ดี รอบรู้ข่าวสารที่ทันสมัย และรู้บริบทของ ชุมชนเป็นอย่างดี และสามารถสื่อสารได้ ทั้งนี้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณสมบัตินี้จะสามารถส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาได้เป็นอย่างดี และตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) กล่าวไว้ว่า ความหลากหลายของคณะบุคคลที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องอาศัยความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา

ด้านที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวโน้ม คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีสัดส่วนคณะกรรมการได้ตั้งแต่ 9 คนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 คน ยึดหยุ่นตามบริบทสถานศึกษา และมีการเพิ่มจำนวนผู้แทนครู จาก 1 คน เป็น 2 คน

เนื่องจากการบริหารจัดการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีโครงสร้างที่ยืดหยุ่น สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของแต่ละสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง หรือใหญ่ การปรับสัดส่วนของคณะกรรมการให้ยืดหยุ่น เช่น โรงเรียนขนาดใหญ่หรือโรงเรียนที่เน้นนวัตกรรม อาจต้องเพิ่มจำนวนกรรมการและเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเข้ามาเสริมในโครงสร้าง ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กควรสามารถลดจำนวนกรรมการลงได้ โดยมีเกณฑ์ขั้นต่ำที่เหมาะสม ในอนาคตอาจมีการกำหนดช่วงไว้ตั้งแต่ 9 – 20 คน แล้วให้โรงเรียนพิจารณาตามบริบทของตนเอง

สอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของอัญชลี สาริกานนท์ (2565) กล่าวว่า ด้านโครงสร้างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการปรับเปลี่ยนระเบียบและข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้องให้มีความยืดหยุ่น และในโครงสร้างควรมีกรรมการที่เป็นตัวแทนเพิ่มเติม และสอดคล้องกับศึกษาองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาในต่างประเทศ จากรายงานการวิจัยเรื่อง บทบาทและการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาในประเทศที่คัดสรรของอุทัย บุญประเสริฐ (2547, น. 56-84) การศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาในประเทศออสเตรเลีย พบว่า ใช้วิธีกระจายอำนาจการตัดสินใจไปยังโรงเรียน โดยให้โรงเรียนบริหารตนเองโดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน จัดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาประกอบด้วยผู้บริหาร ครู ผู้แทนผู้ปกครอง และชุมชน (ที่มาจากการเลือกตั้ง) จำนวนโดยประมาณ 6 – 15 คน ปฏิบัติหน้าที่ในรูปของอาสาสมัครตามแนวทางที่รัฐกำหนดไว้ และโรงเรียนในรัฐแคลิฟอร์เนียประเทศสหรัฐอเมริกาเมืองเคิร์ก School Site Council (SSC) ประกอบด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา

จำนวน 10 คน เป็นผู้แทนผู้ปกครอง 3 คน ผู้แทนครู 2 คน ผู้แทนบุคลากร 1 คน ผู้แทนนักเรียน 2 คน โดยมีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ดังนั้น หากโครงสร้างการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความยืดหยุ่น คล่องตัว และเปิดกว้างในการมีส่วนร่วมของหลายภาคส่วนจะเป็นผลดีต่อสถานศึกษาอย่างแน่นอน

ด้านที่ 3 บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านที่ 3 บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวโน้ม คือ มีบทบาท อำนาจหน้าที่เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการบริหารบุคลากรทางการศึกษาของไทยที่บัญญัติขึ้นใน ณ ขณะนั้น มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการบริหารงาน 4 ฝ่ายเป็นหลัก โดยเน้นบทบาททางด้านวิชาการ มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในสถานศึกษาเป็นนิติบุคคลโดยแท้จริง และบริหารด้วยคุณธรรมที่เข้มแข็ง มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาล มีความเคร่งครัดและยั่งยืน ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการปฏิบัติงาน ทำให้มีความเป็นมืออาชีพ ระบบการทำงานมีความยืดหยุ่นสูง สร้างหลักสูตรที่ทันสมัย ครอบคลุมสาขาวิชา สมรรถนะและทักษะจำเป็นต่อผู้เรียนและสังคมในอนาคต ส่งเสริมการเรียนรู้แบบผสมผสาน ใช้ระบบการเรียนรู้ LMS ที่มีความยืดหยุ่น สะดวกรวดเร็วและเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาและตรงตามความต้องการของผู้เรียนเฉพาะบุคคล และจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ มีความปลอดภัย รองรับวัฒนธรรมและค่านิยมที่แตกต่างของผู้เรียน

เนื่องจากบทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง สำหรับผู้วิจัยมองว่าควรมุ่งเน้นการเป็น “ผู้กำหนดทิศทางการวิชาการ” มากกว่าการใช้อำนาจบริหารงานแบบเดิม วิทยาการ ความรู้และเทคโนโลยีใหม่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงในระดับก้าวกระโดดได้ตลอดเวลา บางบทบาทเมื่อซังน้ำหนักดูแล้ว เช่น การโยกย้ายบุคลากรควรลดลง ขณะที่การสนับสนุนการพัฒนาด้านวิชาการและเทคโนโลยีควรถูกยกระดับให้เข้มข้นมากขึ้น การบริหารงานของคณะกรรมการควรครอบคลุมทั้ง 4 ฝ่าย คือ วิชาการ งบประมาณ บุคลากร ทั่วไป และงานกิจการนักเรียนค่อนข้างมีบทบาทมากในยุคปัจจุบัน ในยุคดิจิทัลคณะกรรมการจำเป็นต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การใช้แพลตฟอร์มการประชุมออนไลน์ การประเมินผลด้วยระบบดิจิทัล และการสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านระบบการเรียนรู้ LMS เพื่อให้การบริหารมีความทันสมัย โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีประสิทธิภาพสูง อีกบทบาทสำคัญคือการร่วมพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานร่วมกัน การเขียนโปรแกรม

หรือการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ซึ่งตอบโจทย์โลกแห่งอนาคตและตลาดแรงงานใหม่ และควรส่งเสริมการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น รองรับความหลากหลายของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความสามารถ หรือความต้องการเฉพาะบุคคล ทั้งยังต้องมีบทบาทในการออกแบบสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ปลอดภัย เหมาะสมต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักเรียนทุกคนอีกด้วย และอีกบทบาทที่มีความสำคัญคือการเข้าร่วมประชุม ควรดำเนินการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง เพื่อร่วมกันตัดสินใจและวางแผน ดำเนินงาน ติดตามผล และประเมินผลการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรม

สอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2550, น. 29-30) ที่กล่าวไว้ว่า งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา มุ่งกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่ให้สถานศึกษาดำเนินการได้อย่างอิสระ คล่องตัวรวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย เพื่อมุ่งพัฒนานักเรียนสู่มาตรฐานในระดับสากล มีคุณธรรมจริยธรรม และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีรายละเอียดของภาระงานและความรับผิดชอบ และสอดคล้องของมีนา เศรษฐวัฒน์ (Sehrawat, 2021, p. 89) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทและหน้าที่ที่คาดหวังของคณะกรรมการสถานศึกษา : การค้นหาการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นไปอย่างราบรื่นนั้นควรได้รับโอกาสในการเข้าร่วมดำเนินงานในการบริหารจัดการการศึกษาร่วมกับสถานศึกษาอย่างจริงจังและมีความชัดเจนเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน สถานศึกษาควรแจ้งคณะกรรมการสถานศึกษาล่วงหน้าเกี่ยวกับกำหนดวาระการประชุมทุก 2 เดือน และการประชุมควรเน้นการมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้น พร้อมกับมีความโปร่งใสในเรื่องของการบริหารงบประมาณ รวมถึงการกระจายอำนาจอย่างเหมาะสม โดยมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ให้เกียรติกันในการทำงาน ทั้งนี้เป็นผลให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิผลสูงสุด

ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการบริหารจัดการ การติดตามผลปฏิบัติการ การประเมินผลและการสื่อสารระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับสถานศึกษาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน การใช้ระบบ Learning Management System (LMS) ที่สามารถจัดการข้อมูลนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างเช่น การออกแบบหลักสูตร การสร้างบทเรียนออนไลน์ที่หลากหลายและครอบคลุมสาขาวิชา ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโดยสามารถโต้ตอบได้ การนำเทคโนโลยีการประเมินผลที่ใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) มาใช้เพื่อวิเคราะห์และประเมินผลการเรียนรู้ของ

นักเรียนอย่างละเอียดและแม่นยำมากขึ้น (กรีนมูน, 2567) นอกจากนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทมากขึ้นในการส่งเสริมให้ครูได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือดิจิทัล แอปพลิเคชัน ระบบการจัดการการเรียนรู้ LMS และเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนออนไลน์และการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Ferdig และ Pytash, 2021) ที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้เพื่อรองรับความแตกต่างของผู้เรียนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนทุกคน ดังนั้น บทบาทของคณะกรรมการต้องเป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ และนโยบายการศึกษาของรัฐ ควรได้รับการสนับสนุนด้านกฎหมายที่ชัดเจนทันสมัย และเปิดทางให้สามารถทำงานได้อย่างคล่องตัว ยืดหยุ่น และเป็นมืออาชีพ สอดคล้องกับบริบทการศึกษาสมัยใหม่ เพื่อสามารถขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาของประเทศให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ด้านที่ 4 การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านที่ 4 การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวโน้ม คือ ได้รับโอกาสในการบริหารงานอย่างแท้จริง เช่น มีการประชุมร่วมกัน ได้รับข้อมูลที่ต้องการ ร่วมวางแผนการดำเนินงาน มีส่วนในการตัดสินใจ ดำเนินงาน สรุปผล ร่วมรับผิดชอบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น และนำผลไปปรับปรุงงานในครั้งต่อไป มีลักษณะการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สร้างช่องทางที่ชัดเจนในการสำรวจความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา เช่น คณะสถานศึกษาจัดการประชุมร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมที่สถานศึกษาจะจัดขึ้น สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษากับหน่วยงานและองค์กรภายในและภายนอกชุมชนอย่างกว้างขวางและสร้างความสัมพันธ์อันดีที่ยั่งยืน

เนื่องจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งผู้อำนวยการสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการบริหารอย่างแท้จริง ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องรู้จักใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดึงศักยภาพของกรรมการแต่ละคนออกมา และส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ การบริหารงานของคณะกรรมการควรมีลักษณะที่เน้นการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยการรวมความคิดเห็นจากหลายฝ่ายจะช่วยสร้างมุมมองที่หลากหลาย นำไปสู่การตัดสินใจที่รอบด้านและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการศึกษา นอกจากนี้ คณะกรรมการควรสร้างช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้

ส่วนเสียอย่างชัดเจนและเป็นระบบ เช่น การสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์หรือแบบสอบถามความคิดเห็น ซึ่งจะช่วยให้เกิดการสื่อสารสองทางอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการสะท้อนความต้องการที่แท้จริงจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา เช่น การจัดประชุมร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปิดพื้นที่ให้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดและตัดสินใจร่วมกัน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจ และความเชื่อมั่นในทิศทางการบริหารจัดการของสถานศึกษามากยิ่งขึ้น รวมถึงควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษากับหน่วยงานและองค์กรภายในและภายนอกชุมชนอย่างกว้างขวาง

สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน คือ โคเฮน และอัลฟฮอฟ (1981) นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินตา ศิริวรรณ (2560) จิตรา แก้วมะ (2563) ชัยอนันท์ แก้วเงิน (2563) พรเทพ เหมวานนท์ (2564) และอนุวัฒน์ ทศบุตร (2565) ที่กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีลักษณะสำคัญ 4 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง (เช่น ครู นักเรียน ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา) ได้เข้ามามีบทบาทในการคิดริเริ่ม ระดมความคิด วางแผนการดำเนินงาน อภิปรายปัญหาและความต้องการ แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จัดลำดับความสำคัญของงาน มีการตัดสินใจต่าง ๆ ตลอดการดำเนินงานในโครงการหรือกิจกรรมของสถานศึกษาครอบคลุมถึงการร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา วางแผนการดำเนินงาน และเลือกวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสม เพื่อให้การตัดสินใจมีความรอบด้านและสอดคล้องกับความต้องการของทุกฝ่าย 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เป็นการที่ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือกันปฏิบัติงานตามแผนที่ได้ตัดสินใจร่วมกันครอบคลุมถึงการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน เช่น งบประมาณ บุคลากร แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ ส่งเสริมให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทั้งในรูปแบบของคณะทำงาน สมาชิก หรือคณะกรรมการโดยเน้นความเต็มใจ ความสามารถ ความผูกพัน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นการรับผลประโยชน์ร่วมกันที่เกิดขึ้นทั้งในทางบวกและทางลบอันเกิดจากการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งการรับผลประโยชน์นั้นอาจไม่จำเป็นต้องเป็นวัตถุหรือสิ่งของมีมูลค่าเสมอไป เช่น ผลประโยชน์ทางบวก ได้แก่ ผู้บริหารให้การสนับสนุนและจัดให้มีสวัสดิการแก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา การร่วมแสดงความยินดีหรือการมุทิตาจิต การกล่าวยกย่องชื่นชม และการมอบรางวัลอย่างเหมาะสมตามสมควรก็ได้ ครูและบุคลากรทุกฝ่ายรวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการยอมรับนับ

ถือจากการร่วมปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จของสถานศึกษา ส่วนผลประโยชน์ทางลบ ได้แก่ ครูและบุคลากรทุกฝ่ายรวมถึงผู้บริหารสถานศึกษายอมรับข้อผิดพลาด ข้อตำหนิ ข้อเสนอแนะในผลการดำเนินงานร่วมกัน และพร้อมช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมกันพิจารณาตัดสินคุณภาพ คุณค่า ข้อเท็จจริงและผลการดำเนินงานของโครงการหรือกิจกรรม การบริหารจัดการของสถานศึกษา การดำเนินการติดตามและประเมินผล ทั้งในระหว่างการทำงานและหลังสิ้นสุดโครงการ เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการวางแผนและดำเนินงานในครั้งต่อไป ดังนั้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลจะเกิดขึ้นได้และยั่งยืนก็ต่อเมื่อผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาเปิดใจกว้าง ยอมรับความเห็นต่าง และสร้างระบบการทำงานที่ทุกฝ่ายรู้สึกเป็นเจ้าของ ร่วมกันในการพัฒนาสถานศึกษา

ด้านที่ 5 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านที่ 5 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวโน้ม คือ อุทิศตนและมีจิตสาธารณะ ยึดหลักธรรมาภิบาลในการทำงานอย่างเคร่งครัด มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีศักยภาพในการสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีทักษะการสื่อสาร การประสานงานที่ดี การพูดต่อรองและลดความขัดแย้ง และสามารถพูดโน้มน้าวได้อย่างชาญฉลาด มีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ดี มีทักษะการเสนอแนะที่ดีและตรงไปตรงมา มีการปรับตัวและพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และการศึกษาอยู่เสมอ มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาสถานศึกษาเชิงรุก

เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคปัจจุบันและอนาคตควรมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการบริหารและพัฒนาสถานศึกษา ต้องเป็นบุคคลที่ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา สังคม และเทคโนโลยี โดยเฉพาะในสังคมดิจิทัลที่หมุนเร็วและซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ คณะกรรมการสถานศึกษานอกจากจะต้องอุทิศตนและมีจิตสาธารณะเป็นหลักแล้วนั้น ต้องมีความมุ่งมั่นในการทำงาน ไม่ใช่เพียงการรับทราบหรือให้ความเห็นแบบขอไปที แต่ต้องมีความต่อเนื่อง ร่วมกำหนดทิศทาง วางแผน ดำเนินการและติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างจริงจัง พร้อมทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมและจรรยาบรรณในการทำงาน พร้อมลงมือช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนโดยไม่หวังผลตอบแทนส่วนตัว ยึดหลักธรรมาภิบาลในการทำงาน มีความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต กล้าแสดงความเห็นอย่างตรงไปตรงมาเพื่อประโยชน์ของสถานศึกษา ดังนั้น คุณลักษณะสำคัญเรื่องหนึ่งคือ ทักษะการสื่อสาร การประสานงานที่ดี การพูดต่อรองและลดความขัดแย้ง และสามารถพูด

โน้มน้าวได้อย่างชาญฉลาด คณะกรรมการควรมีศักยภาพในการสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น หน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น ภาคธุรกิจ หรือแหล่งทุน เพื่อสนับสนุนทรัพยากรในการพัฒนาสถานศึกษา และทำหน้าที่เป็น “สะพาน” เชื่อมโยงนโยบายระดับบนสู่การปฏิบัติในระดับโรงเรียน อีกทั้งมีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ดี มีทักษะการเสนอแนะที่ดีและตรงไปตรงมาเพื่อให้ได้ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษา และนอกจากนี้ คณะกรรมการต้องปรับตัวและพัฒนาทักษะใหม่ ๆ อยู่เสมอ โดยเฉพาะทักษะด้านเทคโนโลยี การบริหารจัดการยุคใหม่ เช่น การศึกษาออนไลน์ Active Learning การใช้ข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์สถานการณ์ หรือแม้แต่การประชุมแบบออนไลน์ เพื่อให้การทำงานของคณะกรรมการสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกการศึกษาในปัจจุบัน และต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ กว้างไกล และมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาสถานศึกษาเชิงรุกร่วมกับผู้บริหารโรงเรียนในการวางแผนยุทธศาสตร์ ไม่ใช่เพียงบทบาทสนับสนุนแบบเบื้องหลัง แต่เป็นการมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์และขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ก้าวไปข้างหน้า

สอดคล้องกับแนวคิดจากการศึกษารายงานการวิจัย เรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของธีระ รุญเจริญ (2546, น. 19-20) ได้กล่าวถึงการประมวลสมรรถภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาควรมีทั้งความรู้ ความเข้าใจ ทักษะความสามารถ และคุณลักษณะที่เอื้อต่อการเป็นคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น มีความสนใจ เอาใจใส่และกระตือรือร้น ในการปฏิบัติงาน เป็นผู้ใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ตลอดเวลา ใจกว้าง ยอมรับหลักการและความคิดเห็นของผู้อื่น มีอุดมการณ์ เสียสละ และอุทิศตนเพื่อการศึกษา มีเวลาเพียงพอในการปฏิบัติงาน และมีความรับผิดชอบในหน้าที่ และสอดคล้องกับการศึกษาข้อมูลจากลักษณะ 8 ประการของคณะกรรมการโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพของชัค เดอร์วาริกส์ และไอลีน โอ ไบรอัน (Chuck Dervarics & Eileen O'Brien, 2019, p. 3) พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาที่สามารถปฏิบัติงานร่วมกับสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ควรมีองค์ประกอบ 8 ลักษณะ ดังนี้ 1) มีความมุ่งมั่นต่อวิสัยทัศน์ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพมุ่งมั่นต่อวิสัยทัศน์ มีความมุ่งหวังต่อความสำเร็จและคุณภาพของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนและกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนต่อวิสัยทัศน์นั้น 2) มีความเชื่อหรือค่านิยมร่วมกัน คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพมีความเชื่อร่วมกันอย่างเข้มแข็งและให้คุณค่าเกี่ยวกับสิ่งที่ส่งผลต่อผู้เรียนและความสามารถในการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้น 3) มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพต้อง

ขับเคลื่อนด้วยความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน โดยมุ่งเน้นไปที่นโยบายเพื่อปรับปรุงคุณภาพ ผู้เรียน 4) สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสิทธิภาพจะมีความสัมพันธ์การทำงานร่วมกันกับคณะครู และชุมชน มีความสามารถในการสื่อสารที่ดีในการแจ้งประชาสัมพันธ์ และมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกในการกำหนดและการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ 5) มีความเข้าใจข้อมูล คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพเข้าใจข้อมูล สามารถรวบรวมและตรวจสอบข้อมูลได้ แม้ว่าข้อมูลจะเป็นข้อมูลเชิงลบก็สามารถนำข้อมูลนั้นมาใช้ในการขับเคลื่อนการปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 6) มีความสามารถในการจัดการและรักษาทรัพยากร คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพสามารถจัดการและรักษาทรัพยากร เช่น การพัฒนาการดำเนินงานโดยการจัดการและรักษาทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ 7) มีความเป็นผู้นำ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพเป็นผู้นำที่เป็นทีมร่วมกับผู้อำนวยการสถานศึกษาด้วยการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง และสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อให้ส่งผลดีต่อการดำเนินงานและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และ 8) มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบตนเองในการพัฒนาการปฏิบัติงานของสมาชิกคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการฝึกอบรมการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อำนวยการสถานศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้ สร้างความเข้าใจและค่านิยมที่ตรงกัน และมีความมุ่งมั่นในการปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาอย่างจริงจัง ดังนั้น คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 มีจิตสาธารณะ มุ่งมั่นในการทำงาน มีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่พร้อมในการสนับสนุนและบริหารการศึกษา และความสามารถในการประสานงานหลากหลายมิติ ไม่หยุดอยู่กับที่ พัฒนาตนเองตลอดเวลาเพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่มีประสิทธิภาพในการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย

ด้านที่ 6 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านที่ 6 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวโน้ม คือ มอบประกาศเกียรติคุณเพื่อเป็นการยกย่อง จัดกิจกรรมมอบรางวัลให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานยอดเยี่ยมและดีเด่น และเป็นแบบอย่างที่ดี จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ อบรมพัฒนาทักษะ เสริมสร้างความรู้ในการบริหารงานให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา จัดกิจกรรมเสวนาเครือข่ายคณะกรรมการสถานศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาฯ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นประจำทุกภาคเรียนหรือทุกปีการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาไปศึกษา

ดูงานเพื่อนำความรู้ นำรูปแบบหรือแนวทางใหม่ ๆ ในการจัดการศึกษามาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา สร้างเครือข่ายกับชุมชนและองค์กรภายนอกเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำรูปแบบหรือแนวทางใหม่ ๆ มาจัดการศึกษา จัดตั้งสมาคมคณะกรรมการสถานศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษาฯ สหวิทยาเขต หรือประจำจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำแนวทางการบริหารจัดการศึกษาที่ทันสมัยมาปรับใช้ และองค์กรการศึกษาระดับสูง (สพฐ.) จัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมและทบทวนบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาทุกปีการศึกษา

เนื่องจากการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมาก เพราะช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งแนวทางการพัฒนานั้นมีหลายวิธี อาทิเช่น มอบประกาศเกียรติคุณเพื่อเป็นการยกย่อง จัดกิจกรรมมอบรางวัลให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานยอดเยี่ยมและดีเด่น และเป็นแบบอย่างที่ดี การอบรมเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะคณะกรรมการควรได้รับการอบรมเสริมทักษะและความรู้ในการบริหารการศึกษา โดยการจัดอบรมปีละ 1 – 2 ครั้ง หรือการศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้คณะกรรมการสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างเครือข่ายกับชุมชนและองค์กรภายนอกเป็นการเชื่อมโยงชุมชนและองค์กรภายนอก ช่วยให้คณะกรรมการสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการบริหารการศึกษา การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษา การส่งเสริมและทบทวนบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้กรรมการเข้าใจขอบเขตและความสำคัญของการทำงาน รวมถึงการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการก็ควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้มั่นใจว่าการพัฒนาคณะกรรมการเป็นไปตามแผนที่กำหนด และมีการปรับปรุงการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาอยู่เสมอ

สอดคล้องกับแนวคิดจากการศึกษาในประเด็นแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ สวิต ดวงจันทร์ (สวิต ดวงจันทร์, 2546, บทคัดย่อ) พบว่า แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วม มีดังนี้ 1) ควรจัดให้มีระบบการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาทุกชุดที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็นกรรมการสถานศึกษา 2) สถานศึกษาควรจัดระบบและเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง เช่น จัดให้มีการประชุมกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างสม่ำเสมอ เช่น ประชุมภาคเรียนละ 2 ครั้ง คือ

ก่อนเปิดภาคเรียน 1 ครั้ง และก่อนปิดภาคเรียน 1 ครั้ง โรงเรียนเสนอรายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาตามบทบาทหน้าที่อย่างแท้จริงทุกครั้งที่มีการประชุม กำหนดปฏิทินการประชุมไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน คำนึงถึงระยะเวลาในการประชุม ใช้เวลาในการประชุมที่ไม่นานจนเกินไปและมีประสิทธิภาพ

3) สถานศึกษาควรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชน

4) ทางราชการควรกำหนดระเบียบเรื่องการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้มีระยะเวลาในการทำงานในสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง และ 5) สถานศึกษาควรดำเนินการเพื่อให้ได้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาเป็นคณะกรรมการ

และสอดคล้องกับการศึกษาของ ธีระ รุญเจริญ (2547, น. 152-154) พบว่า แนวทางการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษานั้นจำเป็นต้องศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อหาแนวทางส่งเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงหลักการคือ การพัฒนาสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษานั้น ๆ โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ มุ่งพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่เพื่อบริหารและจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมและดำเนินงานเป็นทีม การพัฒนานั้นต้องครอบคลุมทั้งความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มุ่งเน้นการพัฒนาและส่งเสริมความสนใจใฝ่รู้ของคณะกรรมการ ในส่วนของประเด็นเนื้อหาสาระในการพัฒนาควรมุ่งไปที่แนวการจัดการศึกษาและการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะหลักสูตรและการสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติและศักยภาพของผู้เรียน ส่งเสริมแนวทางและกิจกรรมตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ รวมไปถึงสาระเกี่ยวกับกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง และหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติหน้าที่ด้วย ตัวอย่างกิจกรรมในการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา เช่น การจัดหาเอกสารที่เกี่ยวข้องมาให้คณะกรรมการศึกษา การประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นระยะ ๆ การบรรยายของวิทยากรผู้มีความเชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์ การนำเสนอสาระบางประการขณะประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา การศึกษานอกสถานที่ การสร้างเครือข่ายคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมไปถึงการศึกษา การวิจัยและพัฒนา หากเป็นไปได้ควรมีคู่มือเสนอแนะแนวทางการฝึกอบรมในการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ฮัลลิก ฮาลิก (Halik, 2019, pp. 1960-1962) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมพลังของคณะกรรมการโรงเรียนในการปรับปรุงคุณภาพการบริหารการศึกษา

ของโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐในเมืองปาเรปาเร พบว่า การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งเป็นเอกสารที่มีขั้นตอนตามมาตรฐานคุณภาพที่ชัดเจนเพื่อให้โรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีเอกสารดังกล่าวจะระบุอำนาจหน้าที่ของแต่ละฝ่าย กำหนดเป้าหมายความสำเร็จที่ชัดเจน ทิศทางการดำเนินงานและวัตถุประสงค์ของทุกกิจกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ในโรงเรียนทั้งหมดที่ชัดเจนสามารถเสริมพลังในการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนในการปรับปรุงคุณภาพการบริการการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐในเมืองปาเรปาเรได้ ดังนั้น การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงไม่ใช่แค่การอบรมและให้ข้อมูล แต่ต้องมีการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน พร้อมทั้งมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีศักยภาพและส่งผลให้มีความพร้อมและมีความสามารถในการทำงานและบริหารสถานศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

ตอนที่ 2 อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

จากผลการศึกษาผู้วิจัยพบว่า อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้าประกอบด้วยคณะกรรมการที่มีคุณสมบัติและคุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมการทำงานเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ระบบการทำงานมีความยืดหยุ่นทันต่อสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลง มีความเป็นมืออาชีพ ใช้เทคโนโลยีในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างครอบคลุม ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยอภิปรายผลในประเด็นสำคัญหลักดังนี้

1. **มีคุณสมบัติและคุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพเหมาะสม** ในอนาคตที่การศึกษาย่อมพัฒนาและก้าวหน้าไปมากกว่าปัจจุบัน ส่งผลให้ควรมีการปรับคุณสมบัติและประสบการณ์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น อย่างน้อยควรมีวุฒิการศึกษาขั้นต่ำ ม.6 หรือเทียบเท่าขึ้นไป เนื่องจากระดับความรู้พื้นฐานและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำความเข้าใจเอกสาร นโยบาย และประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษา การมีพื้นฐานความรู้ที่ดีจะช่วยให้คณะกรรมการสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลและรอบด้านมากขึ้น นอกจากนี้การมีวุฒิการศึกษาที่เหมาะสมช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความเคารพจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งเป็นผลดีต่อการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการสถานศึกษา และยังสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ รวมถึงการเห็นคุณค่าของการศึกษา ในส่วนของการมีประสบการณ์ในการ

บริหารการศึกษาหรือการช่วยเหลือชุมชน ช่วยให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ และการทำงานร่วมกันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุที่มีความใกล้ชิดกับคนในชุมชน จึงมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับความต้องการ ปัญหา และศักยภาพของชุมชน ทั้งยังมีความสามารถในการสื่อสารและเป็นกระบอกเสียงให้กับชุมชนในการนำเสนอความต้องการและความคาดหวังต่อโรงเรียน นอกจากนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะมีคุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพ เช่น มีจิตสาธารณะ มุ่งมั่นในการทำงาน ยึดหลักธรรมาภิบาลในการทำงานอย่างเคร่งครัด อุทิศตนในการช่วยเหลือโรงเรียน มีศักยภาพในการสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีทักษะที่หลากหลาย เช่น ทักษะการสื่อสาร การประสานงาน การคิดวิเคราะห์ การเสนอแนะที่ดีและตรงไปตรงมา มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาสถานศึกษาเชิงรุก

สอดคล้องกับแนวคิดจากการศึกษางานวิจัยของอัญชลี สาริกานนท์ (2565) กล่าวว่า คุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความถนัดในงานด้านการศึกษาและควรมีประสบการณ์ในการบริหารหน่วยงาน รับผิดชอบของโรงเรียน เพื่อที่จะสามารถชี้แนะแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสม หรือเป็นที่ปรึกษาให้กับโรงเรียนได้ มีความสามารถใช้เทคโนโลยี มีทักษะด้านการสื่อสารที่ดี รอบรู้ข่าวสารที่ทันสมัย และรู้บริบทของ ชุมชนเป็นอย่างดี และสามารถสื่อสารได้ มีความเสียสละ อีกทั้งมีจิตอาสา ทั้งนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณสมบัตินี้จะสามารถส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาได้เป็นอย่างดี ดังนั้น วุฒิการศึกษาจึงเป็นหลักประกันถึงพื้นฐานความรู้และความสามารถ ในขณะที่ประสบการณ์นำมาซึ่งความเข้าใจในบริบทของชุมชน ทักษะในการบริหารจัดการ และมุมมองที่หลากหลาย ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถปฏิบัติหน้าที่ในการกำกับดูแล สนับสนุน และส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. การทำงานเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ในอนาคตคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยึดหลักการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งจากผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชนท้องถิ่น ภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้การบริหารการศึกษา ส่งผลเชิงบวกต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยรวม การทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเป็นการส่งเสริมความรับผิดชอบร่วมกัน เนื่องจากทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ดำเนินการ ประเมินผล และรับผลประโยชน์ ร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้นทุกฝ่ายจึงรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนมากขึ้น นอกจากนี้ การทำงานร่วมกันในลักษณะ

นี้ทำให้เกิดมุมมองที่หลากหลาย นำไปสู่การตัดสินใจที่รอบคอบและครอบคลุมมากขึ้น ครูผู้ปกครอง และชุมชนสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าเกี่ยวกับความต้องการของนักเรียน ซึ่งหากเป็นความคิดของผู้บริหารเพียงอย่างเดียวอาจไม่ชัดเจนและตรงจุด ข้อมูลจากหลายทางจะสามารถช่วยให้การตัดสินใจที่แม่นยำ ลดข้อผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นให้น้อยลงได้ การทำงานร่วมกันช่วยสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งระหว่างโรงเรียนและชุมชน เมื่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรู้สึกว่าได้รับการรับฟังและให้ความสำคัญก็จะมีแนวโน้มที่จะสนับสนุนโรงเรียนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น ถ้าพิจารณาในแง่ของวิชาการ เมื่อผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียนมากขึ้น เช่น นำทรัพยากรภายนอกมาสนับสนุนโรงเรียน มอบหรือช่วยระดมทุนการศึกษา แบ่งปันแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นต้น นักเรียนจะมีแรงจูงใจมากขึ้น มีผลการเรียนที่ดีขึ้น และมีปัญหาน้อยลง ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมของนักเรียนพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นด้วย การทำงานร่วมกันระหว่างครูและผู้บริหารก็เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง สามารถช่วยส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพและการเติบโตก้าวหน้าในวิชาชีพ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดีในการทำงาน การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การทำงานร่วมกันและการให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันสามารถนำไปสู่การปรับปรุงการสอนและพัฒนาผลลัพธ์ของนักเรียนได้ดี เมื่อการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงโรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย ก็มีแนวโน้มที่จะยั่งยืนมากขึ้น การมีส่วนร่วมช่วยให้มั่นใจได้ว่าการตัดสินใจและการดำเนินการต่าง ๆ สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของชุมชน ซึ่งจะช่วยลดความขัดแย้งและเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จในระยะยาว

สอดคล้องกับการศึกษาของ แอนโทนี เอส.บริก (2010) กล่าวว่า โรงเรียนในชิคาโกอย่าง Hancock Elementary School ภายใต้การนำของบอนนี่ วิทมอร์ (Bonnie Whitmore) ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งผลให้โรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญในช่วง 6 ปี ด้วยแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนเป็นหน้าที่ของทุกคน นำมาซึ่งการใช้หลักการบริหารโดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพครู การสร้างความสัมพันธ์ฉันมิตร และการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานร่วมกัน ดำเนินการประเมินเป็นประจำ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรภายนอกเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนและความต้องการของผู้ปกครองนำไปสู่การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ด้วยเหตุนี้ทำให้ออนนี่ วิทมอร์ได้รับความไว้วางใจและการยอมรับจากผู้ปกครองและชุมชน ดังนั้น การบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคตเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเป็นสิ่งสำคัญ

เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และยั่งยืน และสามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักเรียนและชุมชนได้

3. ระบบการทำงานที่ยืดหยุ่นทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ระบบการทำงานที่มีความยืดหยุ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นปัจจัยสำคัญในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในแง่ของการเปลี่ยนแปลงในโลกเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด เช่น การแพร่ระบาดของโรค ปัญหาภาวะเศรษฐกิจโลก ผลกระทบจากภัยพิบัติ ดังนั้นการพัฒนาระบบการทำงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นต้องทบทวนผ่านแนวคิดการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคล กระบวนการ และวัฒนธรรมขององค์กรทั้งระบบ ด้วยเหตุว่า ในปัจจุบันและอนาคตข้างหน้า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเผชิญกับความท้าทายกับนโยบายด้านการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการโรงเรียน รวมไปถึงการแบกความคาดหวังจากผู้ปกครองและชุมชน แนวทางนำไปสู่การทำงานที่ยืดหยุ่นควรเริ่มต้นจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเองควรมีการประเมินความพร้อมด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของตนเอง เมื่อรู้จุดอ่อนแล้วจะนำไปสู่การหาแนวทางในการพัฒนาตนเองอย่างเหมาะสม ร่วมกันกำหนดทิศทางของโรงเรียนในโลกยุคใหม่ที่มีความยืดหยุ่นสูง ปรับตัวเก่ง และใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนานักเรียนเป็นสำคัญร่วมกับผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ เรียนรู้และสังเกตวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชนเกี่ยวกับการเปิดใจ ความพร้อมหรือศักยภาพด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในภาพรวมทั้งบริบทของโรงเรียน จากนั้นจึงหาแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาระบบการทำงาน ศึกษาและทดลองใช้รูปแบบหรือวิธีการใหม่ ๆ ปรับตัวให้สามารถทำงานได้ทั้งในรูปแบบออฟไลน์และออนไลน์ เช่น การประชุมออนไลน์ การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครูแบบออนไลน์ (Archambault และ Kennedy, 2018) การใช้ระบบออนไลน์และแพลตฟอร์มเพื่อการสื่อสารและเชื่อมโยงข้อมูลและสร้างความเข้าใจกับทุกฝ่าย พร้อมทั้งควรสนับสนุนให้มีการฝึกอบรมพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง และสุดท้ายควรจัดระบบการทำงานที่แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องปกติที่ทุกคนสามารถปรับตัวได้

สอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของ แมทเธียส ธีโอดอร์ ชมิตซ์ (2021) พบว่า การพัฒนาโมเดลการจัดการการเปลี่ยนแปลงที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีมีหลักการ 6 ขั้นตอน คือ 1) ประเมินความพร้อมด้านดิจิทัล (Assess digital maturity) 2) กำหนดวิสัยทัศน์ (Define the vision) 3) ระบุลักษณะวัฒนธรรมองค์กร (Identify culture) 4) สร้างการสนับสนุน (Build

support) 5) เริ่มต้นและส่งเสริมการเปลี่ยนแปลง (Initiate and facilitate change) 6) เฝ้าดูและ
 ทนการเปลี่ยนแปลงอย่างมั่นคง (Anchor change) ดังนั้น เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือที่สำคัญ
 และมีความจำเป็นอย่างมากในอนาคตที่ต้องรองรับการสื่อสารที่รวดเร็วเพื่อให้เกิดความคล่องตัว
 ในการทำงาน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อเปิดโอกาสในการตัดสินใจร่วมกันมากขึ้น
 ด้วยเหตุนี้ ส่งผลให้ในอนาคตคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีระบบการทำงานที่ยืดหยุ่น
 ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

4. มีความเป็นมืออาชีพและทันสมัย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี
 ความเป็นมืออาชีพและทันสมัย มาจากการให้ความสำคัญในการพัฒนาคณะกรรมการอย่าง
 จริงจังนับตั้งแต่นั้นไป คณะกรรมการมีการปรับตัวในเรื่องของระบบการทำงาน โดยเฉพาะด้าน
 การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และการสื่อสารระหว่างบุคลากร
 ทุกระดับและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในอนาคตการที่จะทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 มีความเป็นมืออาชีพและทันสมัยนั้นมาจากการที่คณะกรรมการได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมและ
 การอบรมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น จัดให้มีการปฐมนิเทศสำหรับคณะกรรมการชุดใหม่เพื่อให้
 เข้าใจบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ โครงสร้างการบริหารงานของสถานศึกษา และกฎระเบียบที่
 เกี่ยวข้อง จัดอบรมและพัฒนา อบรมเชิงปฏิบัติการ สัมมนา หรือศึกษาดูงานอย่างสม่ำเสมอใน
 หัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา นโยบายการศึกษา เทคโนโลยีทางการศึกษา หลักธรร
 มาภิบาล และทักษะที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น การฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการ
 ประเมินผลครูผู้ช่วย ประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างเป็นระบบด้วยระบบดิจิทัล
 สนับสนุนให้คณะกรรมการมีโอกาสในการเสวนาวิชาการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับ
 คณะกรรมการสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษาฯ หรือภายในสหวิทยาเขตที่คณะกรรมการ
 สังกัด หรือกับผู้เชี่ยวชาญภายนอก รวมไปถึงการจัดหาข้อมูล สื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยและ
 เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาให้คณะกรรมการได้
 ศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

สอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของธีระ รุญเจริญ (2547) กล่าวว่า คณะกรรมการ
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะ สมรรถนะหรือศักยภาพในการ
 ปฏิบัติงานทั้งความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ
 โดยใช้รูปแบบและแนวทางที่หลากหลาย และสอดคล้องกับแนวทางของคณะกรรมการการศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน (2562) กล่าวว่า ควรมีการจัดอบรมและพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ มีโอกาสเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์จาก

คณะกรรมการสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ได้ดีจนประสบความสำเร็จ (Best Practices) และเป็นแบบอย่างที่ดีได้ จากนั้นนำแนวทางการปฏิบัติงานนั้นไปปรับประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษาที่คณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในขณะนั้น ซึ่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ดังกล่าวเป็นการสร้างเครือข่ายของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสนับสนุนและพัฒนาการทำงานได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ การได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมในการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างจริงจังและมีความต่อเนื่องทำให้ในอนาคตคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเป็นมืออาชีพและทันสมัย

5. การใช้เทคโนโลยีในการขับเคลื่อนการศึกษา การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างมากในการปรับปรุงทั้งระบบการเรียนการสอนและการบริหารการศึกษาในอนาคต ดังนั้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีบทบาทในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการขับเคลื่อนการศึกษา เช่น ด้านของการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการบริหารจัดการ การติดตามผลปฏิบัติการ การประเมินผลและการสื่อสารระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับสถานศึกษาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน การใช้ระบบ Learning Management System (LMS) ที่สามารถจัดการข้อมูลนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างเช่น การออกแบบหลักสูตรการสร้างบทเรียนออนไลน์ที่หลากหลายและครอบคลุมสาขาวิชา ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโดยสามารถโต้ตอบได้ การนำเทคโนโลยีการประเมินผลที่ใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) มาใช้เพื่อวิเคราะห์และประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างละเอียดและแม่นยำมากขึ้น (กรีนมูน, 2567) นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการใช้ AI (Artificial Intelligence) ในการช่วยวิเคราะห์และประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในทุกระดับด้วยระบบดิจิทัล เพื่อให้ได้การแนะนำที่เหมาะสมและทันเวลามากที่สุด ส่วนของด้านการจัดการเรียนรู้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีบทบาทในการประเมินและนิเทศครูผู้ช่วย จึงเป็นกระบวนการสำคัญในการเตรียมความพร้อมบุคคลที่เข้าสู่วิชาชีพครูให้สามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนผู้อำนวยการโรงเรียนให้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น อาจมีแนวทางในการพัฒนาครูโดยใช้เทคโนโลยี Mixed Reality (MR) หรือการจำลองสถานการณ์การสอนแบบที่สามารถปรับให้เหมาะสมกับทักษะและความสามารถของผู้เรียนแต่ละบุคคล (Personalized) เพื่อเตรียมครูให้พร้อมในการเผชิญกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียน (Bondie และ Dede, 2021) นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือดิจิทัล แอปพลิเคชัน ระบบการจัดการการเรียนรู้ LMS และเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนออนไลน์

และการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Ferdig และ Pytash, 2021) ที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้เพื่อรองรับความแตกต่างของผู้เรียนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนทุกคน ดังเช่นเดียวกับ กุลธิดา พุงคาใน (2564) และวิชัย จันทรจำรูญและคณะ (2565) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นกระบวนการจัดเรียนรู้ที่หลอมรวมเทคโนโลยีกับการสอนที่หลากหลาย เป็นรูปแบบการเรียนรู้ทั้งในลักษณะเผชิญหน้า (Face-to-Face) และการเรียนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Computer Mediated) หรือผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อสร้างองค์ความรู้ได้อย่างหลากหลาย และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและสถานที่ (Anytime Anywhere) สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้รวดเร็วมากขึ้น เป็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบันและอนาคต

สอดคล้องกับแนวคิดของ ศิร เจ. ทือปั้ง (2022) ที่ศึกษาประสิทธิภาพของการเรียนรู้ออนไลน์และการเรียนรู้แบบผสมผสานจากโรงเรียน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องในช่วงการระบาดใหญ่ของ Covid-19 และยังรวมถึงเกมเพื่อการศึกษา การเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วย (CSCL) และการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วย (CAI) โดยมีการค้นหาในฐานข้อมูลการวิจัย 8 แห่ง และคัดกรองงานวิจัยตั้งแต่ปี 2021 เป็นต้นไป พบว่า มีการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ร้อยละ 7 แบบผสม ร้อยละ 13 แบบ CSCL ร้อยละ 7 ใช้เกม ร้อยละ 26 และแบบ CAI ร้อยละ 47 โดยรวมพบว่า ร้อยละ 85 เทคโนโลยีดิจิทัลมีประสิทธิภาพมากกว่าการสอนแบบปกติ ดังนั้นการเรียนรู้แบบผสมผสานมีประสิทธิภาพดีกว่าการเรียนรู้แบบออนไลน์เพียงอย่างเดียว

แต่สิ่งที่ยังคงต้องคำนึงอย่างมากคือ ในบางพื้นที่ยังคงมีปัญหาค่าความเท่าเทียมในการเข้าถึงการเรียนรู้ออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนที่ไม่มีอินเทอร์เน็ตหรืออุปกรณ์ที่เพียงพอในพื้นที่ขาดแคลนหรือห่างไกล

สอดคล้องกับแนวคิดของ โทนี เบตส์ (2021) ที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงไปสู่การเรียนรู้ออนไลน์ในช่วงการระบาดของ COVID-19 โดยระบุว่าบทเรียนออนไลน์ถูกสร้างและพัฒนาขึ้นจำนวนมาก การเรียนรู้แบบผสมผสานก็เพิ่มขึ้นอย่างมากในปี 2021 โดยครูผู้สอนได้บูรณาการการสอนแบบออนไลน์เข้ากับการสอนของตน มีการออกแบบรูปแบบการสอนอย่างกว้างขวางเพื่อสนับสนุนการสอนออนไลน์ แต่ความท้าทายอยู่ที่วิธีการขยายขนาดการออกแบบการสอนและการสนับสนุนด้านสื่อดิจิทัล รวมถึงความเท่าเทียมในการเข้าถึงการเรียนรู้ออนไลน์ ยังคงเป็นปัญหามากสำหรับนักเรียน K-12 ที่ไม่มีอินเทอร์เน็ตหรืออุปกรณ์ที่เพียงพอ

6. การตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและสังคม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบายของสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักเรียนและสังคม รวมถึงการสำรวจแนวโน้มความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต ต้องมีการทบทวนและปรับปรุงวิสัยทัศน์และนโยบายให้สอดคล้องกับปัจจุบันอยู่เสมอเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี มีส่วนร่วมในการเสนอแนะและอนุมัติหลักสูตรของโรงเรียนที่มีความหลากหลาย ครอบคลุมสาขาวิชาที่จำเป็น และมีความยืดหยุ่นเพียงพอที่จะปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของนักเรียน ส่งเสริมให้มีการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ และเน้นการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสารและการนำเสนอ ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางด้านภาษา ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะทางอารมณ์และสังคม อีกทั้งส่งเสริมความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เช่น สถานประกอบการ มหาวิทยาลัย และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของตลาดแรงงานและแนวโน้มของอุตสาหกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมของโรงเรียน

สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) (2019) กล่าวว่า ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและสังคมได้อย่างตรงจุด ไม่เพียงแต่การเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหาวิชาการ แต่ต้องคำนึงถึงการพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะการทำงานที่สอดคล้องกับโลกยุคใหม่ เช่น การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดวิเคราะห์ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งสามารถทำได้โดยการประสานงานระหว่างสถาบันการศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายในการร่วมกันออกแบบและพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมและมีความยืดหยุ่น ปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน มีการพัฒนากิจกรรมและโปรแกรมเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษา การใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้เฉพาะบุคคลและตอบโต้ทั้งในด้านความสนใจและความสามารถที่แตกต่างกันของนักเรียนตอบโต้ความต้องการของผู้เรียนและตลาดการทำงานในอนาคต ทั้งนี้เป็นการช่วยให้การศึกษามีความเท่าเทียมมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนที่อาจมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาหรือสถานที่ การจัดการศึกษาในอนาคตจึงเป็นการจัดการศึกษาที่สามารถพัฒนาและปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี

การได้มาซึ่งข้อมูลความต้องการของนักเรียน มาจากการที่คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้นำในการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วน ในการสร้างการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ และโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของนักเรียน มีการสำรวจความต้องการของชุมชนและตลาดแรงงานอย่างสม่ำเสมอ และนำข้อมูลมาปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียน ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วยให้โรงเรียนสามารถผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการทำงานในอนาคตได้

สรุปได้ว่า คุณสมบัติและคุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพเหมาะสม การทำงานเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ระบบการทำงานที่มีความยืดหยุ่นทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง มีความเป็นมืออาชีพ ใช้เทคโนโลยีในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างครอบคลุม ทำให้การตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและสังคมในทศวรรษหน้าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในอนาคตและทันสถานการณ์โลก

3. ข้อเสนอแนะ

จากการสรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย เรื่อง อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำผลการวิจัยทั้งหมดหรือคัดเลือกบางส่วนไปปรับประยุกต์ใช้ในการวางแผนทางการบริหารการศึกษภายในโรงเรียน กำหนดขอบเขตบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายที่ชัดเจน กำหนดทิศทางหรือวางแผนทางการพัฒนาหลักสูตร ออกแบบหลักสูตร และการพัฒนาความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ของครูให้ทันสมัย ยืดหยุ่น ส่งเสริมการเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา ตระหนักถึงความสำคัญและวางกลยุทธ์ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รวมถึงวางแผนทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และให้ความสำคัญกับการกำหนดแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนและสถานศึกษาอย่างเต็มศักยภาพและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนในอนาคต

2. หน่วยงานต้นสังกัดอย่างเขตพื้นที่การศึกษาฯ หรือสภามหาวิทยาลัยฯ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่แม้แต่บุคคลที่จะเข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังสรรหาได้ยากลำบาก ได้มองเห็นแนวทางในการกระตุ้นให้บุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษามากขึ้น หรือโรงเรียนที่อาจมีความพร้อมในด้านทรัพยากรทางการศึกษาน้อย

หน่วยงานต้นสังกัดควรมุ่งให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งเพื่อระดมทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดการศึกษา รวมถึงแสดงท่าทีที่ชัดเจนในการเห็นคุณค่าและความสำคัญ สนับสนุนและส่งเสริมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มากขึ้น สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่ควรหารูปแบบหรือแนวทางในการให้การสนับสนุนและส่งเสริมการปฏิบัติงานที่มีความเข้มข้นมากขึ้น เพื่อให้สถานศึกษามีผลการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ ก้าวหน้า ตอบโจทย์ความต้องการของนักเรียนและสังคม

3. องค์การการศึกษาระดับสูง (สพฐ.) หรือหน่วยงานภาครัฐอย่างกระทรวงศึกษาธิการ ที่เกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถศึกษาผลการวิจัยนี้เพื่อวางแนวทางในการสร้างความรู้ความเข้าใจในขอบเขตบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน สร้างความมั่นใจให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติงานและสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษากับผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการพัฒนาคู่มือของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ส่งเสริมการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ
2. ควรศึกษานวัตกรรมหรือรูปแบบในการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งเสริมการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ
3. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละด้าน
4. ควรศึกษารูปแบบระบบนิเวศที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- Abell, H. (2018). *PARTICIPATORY MANAGEMENT (AN OVERVIEW AND CASE STUDY OF HIGH INVOLVEMENT CULTURES AT WORK)*. Project Equity. https://project-equity.org/wp-content/uploads/2023/06/Participatory-Management_Overview-and-Case-Study_Project-Equity_2018.pdf
- Archambault, L., และ Kennedy, K. (2018). Teacher Preparation for K-12 Online and Blended Learning. ใน K. Kennedy และ R. E. Ferdig, *Handbook of Research on K-12 Online and Blending Learning* (221-245). Carnegie Mellon University: ETC Press.
- Bates, T. (2021). *A Review of Online Learning in 2021*. Online Learning and Distance Education Resources, Contact North. <https://www.tonybates.ca/2021/12/10/a-review-of-online-learning-in-2021/>
- Bondie, R., และ Dede, C. (2021). Redefining and transforming field experiences in teacher preparation through personalized mixed reality simulations. ใน R. Ferdig และ K. E. Pytash, *What Teacher Educators Should Have Learned from 2020* (229-242). Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). <https://www.learntechlib.org/primary/p/219088/>
- Bryk, A. S. (2010). *Organizing Schools for Improvement Lessons from Chicago*. Chicago; London: The University of Chicago Press.
- Burgett, J. (2023). *BOARD MEMBER HANDBOOK*. The Zion Elementary School District Board of Education.
- Cohen, และ Uphoff. (1981). *Effective Behavior in Organizations*. Richard D. Irwin.
- Creswell, J. W., และ Guetterman, T. C. (2024). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*, (7th ed.). Pearson, New York.
- Daniel W. Eadens. (2020). Growing Evidence of the Value of School Board Training. 21(1), 1-13. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1279623.pdf>

- Dervarics, C., and O'Brien, E. (2019). *Eight characteristics of effective school boards*. Center for Public Education. <https://www.nsba.org/-/media/NSBA/File/cpe-eight-characteristics-of-effective-school-boards-report-december-2019.pdf>
- Drumm, S., Bradley, C., and Moriarty, F. (2022). More of an art than a science?: The development, design and mechanics of the Delphi Technique. *Research in Social and Administrative Pharmacy*, 18(1), 2230-2236.
- Ferdig, R., and Pytash, K. E. (2021). *What Teacher Educators Should Have Learned from 2020*. Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). <https://www.learntechlib.org/primary/p/219088/>
- Halik, A. (2019). Empowerment of School Committee in Improving Education Service Quality at Public Primary School in Parepare City. *Universal Journal of Educational Research*, 7(9), 1960-1962.
- Ikenberry, O. S. (1984). *American Education Foundation an Introduction*. Columbus. Basil Black well.
- Illinois Association of School Boards (IASB). (2019). *School Board Governance Basics*. United States. <https://www.iasb.com/iasb/media/documents/schoolboardgovernancebooklet.pdf>
- Lasminah. (2021). The Influence of School Committees and School Principals Leadership on the Quality of Education. Proceedings of the International Conference on Education Universitas PGRI Palembang (INCoEPP 2021). *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 565, 784-786.
- Linstone, H. A., and Turoff, M. (1975). *The Delphi Method: Techniques & Applications*. Reading (2nd ed.). Addison-Wesley.
- Luitel, S. (2021). Involvement of School Management Committee (SMC) in Elementary Education at North District in Sikkim. *International Research Journal of Commerce Arts and Science (CASIRJ)*, 12(12), 106-107.
- Macmillan, T. T. (1971). "The Delphi Technique." The Annual Meeting of the California Junior Colleges Associations Committee on Research and Development, Santa

Barbara City School, California, . May 3-5.

<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED064302.pdf>

Moore, C. M. (1987). *Group Techniques for Idea Building*. SAGE Publications.

Morrison, J. L., Renfro, W. L., and Boucher, W. I. (1983). *Applying methods and techniques of futures research*. Jossey-Bass.

National School Boards Association (NSBA). (2023). *Ten Thousand Democracies, One Common Goal School Board Accountability, Evaluation, and Effectiveness*. The Center for Public Education (CPE).

OECD. (2019). *OECD FUTURE OF EDUCATION AND SKILLS 2030: OECD LEARNING COMPASS 2030 A SERIES OF CONCEPT NOTES*. OECD.

Pluckrose, H. (1987). *What is Happening in our Primary School?* Basil Black well.

Sagnak, M. (2016). Participative leadership and change-oriented organizational citizenship: The mediating effect of intrinsic motivation. 62, 181-194.

<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1097902.pdf>

Sarwo. (2021). The Role of the School Committee in Improving the Quality of Education Management. Proceedings of the International Conference on Education Universitas PGRI Palembang (INCoEPP 2021). *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 565, 325.

Schmitz, M. T. (2021). *Managing Technology-driven Organizational Change: A Step-by-Step Approach* Copenhagen Business School]. https://research-api.cbs.dk/ws/portalfiles/portal/68330046/1186237_110427_Masters_Thesis.pdf

Sehrawat, M. (2021). Expected Roles and Functions of the School Management Committee: An Investigation for Effective Functioning. *South Asian Journal of Social Science & Humanities (SAJSSH)*, 2(1), 89.

Tabor, J. (2023). *WHAT YOU NEED TO KNOW ABOUT PICKING ALL THOSE CHICAGO SCHOOL BOARD MEMBERS*. Illinois Policy. <https://www.illinoispolicy.org/what-you-need-to-know-about-picking-all-those-chicago-school-board-members/>

Textor, R. B. (1980). *A Handbook on Ethnographic Futures Research* (3 ed.). Cultural and Educational Futures Research Project, Stanford University.

- Topping, K., Douglas, W., Robertson, D., และ Ferguson, N. (2022). Effectiveness of online and blended learning from schools: A systematic review.
- Turhan, S. (2022). A Participatory and Democratic Education Administration Model: Local Education Boards. *International Journal of Progressive Education*, 18(Number 5, 2022), 32-58.
- Witkin, B. R., และ Altschuld, J. W. (1995). *Planning and conducting needs assessment: A practical guide*. Sage.
- Wragg, E. C., และ Parington J. A. (1989). *A Handbook for School Governors* (2nd ed.). Methven.
- กมลชนก ศีวีรรณา. (2561). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- กรมวิชาการ. (2545). ชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมัธยม. *วารสารวิชาการ*(กันยายน 2545), 6-7.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120 ตอนที่ 62 ก. (2546, 6 กรกฎาคม)
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 24 ก. (2550, 16 พฤษภาคม)
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). แนวทางการดำเนินงานการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการศึกษา. กระทรวงฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). กฎกระทรวง กำหนดจำนวนกรรมการคุณสมบัติหลักเกณฑ์วิธีการสรรหาการเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2564. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 138 ตอนที่ 27 ก. (2564, 20 เมษายน)
- กรีนมูน. (2567). ระบบ LMS คืออะไร มีประโยชน์อย่างไรกับผู้เรียนและผู้สอน ? ปฏิบัติการเรียนรู้ยุคดิจิทัล สู่การศึกษาที่ยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพ. Greenmoons.
<https://greenmoons.co.th/what-is-lms/>

- กัญจนพร ศรีมงคล. (2565). การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].
- กุลธิดา พุ่งคาโน. (2564). การเรียนรู้แบบผสมผสาน Blended Learning ในวิถี New Normal. ครูศาสตร์สาร *Journal of Educational Studies*, 15(1), 29-43.
- เกษม วัฒนชัย. (2546). ธรรมชาติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- จักรกฤษณ์ สนอ่วม, และ ทศพล ธิษะพร. (2566). การมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์. วารสาร มจร. ตรีภพชัยปริทรรศน์, 7(4), 260-262.
- จักรกฤษณ์ สิริริน. (2561). ทำความรู้จัก “EDFR” ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ที่คิดค้นโดยนักวิชาการไทยคนเก่ง. <https://www.salika.co/2018/10/15/ethnographic-delphi-futures-research/>
- จักรวรรดิ เหลี่ยมสมบัติ. (2548). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลตำบลแก่งคอย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร].
- จำนงค์ แก้วเนื้ออ่อน. (2559). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่].
- จิตรา แก้วมะ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- จุฑามาศ พันสุวรรณ. (2562). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลนครเชียงใหม่ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่].
- จุฑา พลุภักชีวิน. (2546a). การวิจัยอนาคตแบบเดลฟายและชาติพันธุ์วรรณา. วารสารสารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 30(2546), 97-99.
<https://ejournals.swu.ac.th/index.php/ENEDU/article/view/5854/5491>

- จุมพล พลุภักชีวิน. (2546b). ปฏิบัติการวิจัยอนาคตด้วย EDFR. *Journal of Education Studies*;, 32(1), 1-19. <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol32/iss1/1>
- จุมพล พลุภักชีวิน. (2559). การวิจัยเชิงอนาคต (*Futures Research*). เอกสารประกอบการอบรม
สัมมนาวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชมาภรณ์ ไสวพันธ์, และ จำเนียร พลหาญ. (2566). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของ
คณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 7(1), 447-158.
- ชัยอนันท์ แก้วเงิน. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์].
- ชาญชัย ศาลาจันทร์. (2559). การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหาร
สถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราช
ภัฏพระนครศรีอยุธยา].
- ชาติชาย พานิชชอบ. (2544). แนวโน้มบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคต
[วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี].
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2560). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. *Veridian E-Journal*,
Silpakorn University. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ.,
10(2), 1343-1345.
- ดรัลรัตน์ ฮามพิทักษ์. (2562). แนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน
การบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต19. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 16(74), 120.
- ดลใจ ดันเจริญ. (2547). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในจังหวัดฉะเชิงเทรา [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์].
- ธนกร เชื้อจำรูญ. (2560). การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์. วารสาร
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 11(1), 89-97.

- ธัญธรณ์ ศิริสินอิรัฐ. (2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 2. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร, 14(2), 7-9.
- ธีระ ฤกษ์เจริญ. (2546). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง.
- ธีระ ฤกษ์เจริญ. (2547). สภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- นาวัน แกละสมุทร. (2562). การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- น้ำผึ้ง มีศิลป์. (2559). การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย: การหลีกเลี่ยงมโนทัศน์ที่ไม่ถูกต้อง [ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, และ อินตา ศิริวรรณ. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วม The Participative Management. วารสารมหาวิทยาลัยวิชาการ, 4(1), 176-186.
- บัณฑิตวรรณ บำเพ็ญกุล. (2564). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนวัดหัวกระปือ. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 6(1), 22-27.
- บัณฑิตย์ ลิ้มปณชัยพรกุล, และ ธนินาฏ ณ สุนทร. (2559). องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ., 9(1), 177-189.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2532). วิธีการทางสถิติสำหรับนักวิจัย เล่ม 2. เจริญผล.
- บุญมี พันธุ์ไทย. (2553). เทคนิคการวิจัยแบบ *EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)*. http://www.rlc.nrct.go.th/ewt_dl.php?nid=688
- บุญมี พันธุ์ไทย. (2565). เทคนิคเดลฟาย Delphi Technique. วารสารปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 1(1), 8-22.
- พงศ์เทพ จิระโร. (2564). บทวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน (Mdn) และค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์(IQR) จากแบบวัดที่เป็นมาตรประมาณค่าโดยการกำหนดน้ำหนัก กับ ไม่กำหนดน้ำหนักให้สมาชิกในค่าคะแนนเดียวกัน. 32(1), 1-13.
<https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/4557/1/edu32n1p1-13.pdf>

- พรเทพ เหมรณนที. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].
- พัชรินทร์ คุณนะรา, และ อุไร สุทธิแย้ม. (2565). บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 7(7), 238-255.
- พิศิษฐ์ ตัณทวณิช, และ พนา จินดาศรี. (2561). ความหมายที่แท้จริงของค่า IOC. 24(2), 3-12.
- พิกรี แก้วนวล. (2560). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์].
- มนต์ตรี ชันทองคำ. (2560). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี].
- มารี จิตบรรจง. (2564). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามทัศนะของประธานคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดตรัง. *วารสารการศึกษาและนวัตกรรมการเรียนรู้*, 1(3), 294-298.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2550). การศึกษาการเรียนรู้และแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2552). การศึกษาการเรียนรู้และแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 1(กรกฎาคม – ธันวาคม 2552), 9.
- วัชรกร ชวดกลางลา. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผล การบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2562). การวิจัยอนาคตโดยใช้เทคนิคเดลฟาย Future Research Using Delphi Technique. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 8(1), 1-10.

วิชัย จันทรจำรูญ, บุญจักรวาล รอดบำเรอ, วิราภรณ์ ส่งแสง, และ สุกิจ โพธิ์ศิริกุล. (2565). แนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสาน: การหลอมรวมเทคโนโลยีและการสอน. วารสารครุศาสตร์
 ปัญญา, 1(5), 71-80. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/IEJ/article/view/263060>

วิชุดา วังสะอาด, และ สาริศา เจนเข้ว่า. (2562). การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของ
 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 นครราชสีมา เขต 2. การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ประจำปี พ.ศ.
 2562. 673-674.

วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). การวิจัยทางการบริหารการศึกษา : แนวคิดและกรณีศึกษา (พิมพ์ครั้งที่
 3.). กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.

วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). ปฏิบัติการวิจัยอนาคตด้วย EDR. อักษราพัฒนา.

ศิริพร อินทร์ใจเอื้อ. (2561). ภาพอนาคตคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัด
 เทศบาล [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

สมนึก พงษ์สกุล. (2556). ปัจจัยและรูปแบบยุทธวิธีการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ
 ชุมชน [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

สวิต ดวงจันทร์. (2546). การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น
 พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา,
 มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี].

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ราช
 กิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. (2542, 19 สิงหาคม)

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.
 2545. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 119 ตอนที่ 123 ก. (2545, 19 ธันวาคม)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). แนวทางการดำเนินงานของ
 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). คู่มือการดำเนินงานของคณะกรรมการ
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2562.
 แม็ทซ์พอยท์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. สำนักนายกรัฐมนตรี.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). รายงานการวิจัยโครงการศึกษาความร่วมมือระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาตามกฎหมายและแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. บริษัท 21 เท็นจูรี จำกัด.
- สุบัน มุขธระโกษา. (2557). การวิจัยอนาคตด้วยเทคนิค *EDFR*. สำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- สุภัททา อินทรศักดิ์. (2561). การนำเสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา].
- สุรพงษ์ คงสัตย์, และ ธีรชาติ ธรรมวงศ์. (2551). การหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. <https://www.mcu.ac.th/article/detail/14329>
- สุรัตน์ แท่นประเสริฐกุล. (2564). ระบบนิเวศนวัตกรรมในโรงเรียนที่มุ่งพัฒนานักเรียนนวัตกรรม [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- สุวิทย์ ภาณุจุรี. (2563). การวิจัยทางการบริหารการศึกษา *Research in Educational Administration* (พิมพ์ครั้งที่ 2.). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, นิตินิตกรรมการพิมพ์.
- อนุวัฒน์ ทัศบุตร. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].
- อรุณรัศมี พิฆาตไพร. (2565). แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. วารสารบริหารการศึกษามหาบัณฑิต, 22(1), 13-25.
- อัจฉรา จงดี. (2560). การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].
- อัญชลี สาริกานนท์. (2565). รูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในศตวรรษหน้า [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- อิสสระ ชื้อสัตย์, มัทนา อินทุสมิต, และ ภัทราพร เกษสังข์. (2557). รูปแบบการพัฒนาการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนชุมชนบ้านหัว

ข้าว : การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
10(2), 130-131.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2547). รายงานการวิจัยเรื่องบทบาทและการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัด
การศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาในประเทศไทยที่คัดสรร. ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

ภาคผนวก ก
จริยธรรมสำหรับโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

AF19-03-03.1
August, 2023

หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หนังสือฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

ชื่อโครงการวิจัย : อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย : นางสาวนภัสภรณ์ เกตทอง

หน่วยงานต้นสังกัด : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หมายเลขรับรองโครงการวิจัย : SWUEC-672648

รายการเอกสารที่รับรอง :

1. แบบเสนอเพื่อขอรับการพิจารณา	ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2567
2. โครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์	ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2567
3. เอกสารข้อมูลและขอความยินยอมสำหรับอาสาสมัคร	ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2567
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2567
5. ประวัติผู้วิจัย	

ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โดยยึดหลักเกณฑ์ตาม Declaration of Helsinki, Belmont Report, International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice (ICH-GCP), International Guidelines for Human Research ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิจัยนี้ได้

วันที่รับรอง : 13 พฤศจิกายน 2567

วันที่หมดอายุ : 12 พฤศจิกายน 2568

(ลงชื่อ).....

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

ชุดสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ (ชุดที่ 2)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หน่วยจริยธรรมและมาตรฐานการวิจัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาคารนวัตกรรม ศ.ดร.สาโรช บัวศรี ชั้น 17

โทร. (02) 6495000 ต่อ 17503, 17506 โทรสาร (02) 2042590

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เชี่ยวชาญในการให้ข้อมูลสำคัญ
และตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการให้ข้อมูลสำคัญ
ในการวิจัยแบบ EDR รอบที่ 1
จำนวน 9 คน

1. ว่าที่ร้อยตรี ดร.ธน วังษ์จินดา เลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ดร.พัฒนะ พัฒน์ทวีดล รองเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ดร.วิษณุ ทรัพย์สมบัติ ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. ดร.กชพรรณ บุญงามสม รองศึกษาธิการ ภาค 1
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
5. ดร.เอกวัฒน์ ลือสุนิรันดร์ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
6. ดร.พัฒนชีตา กนกพงษ์เสถียร รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3
7. นายปรีชา จิตรสิงห์ นายกสมาคมกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งประเทศไทย
ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา
8. ผศ.ดร.จันทิรม์ ภูติอริยวัฒน์ อาจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ภาควิชาการบริหารการศึกษาและการอุดมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
9. ดร.ชาลี สกุลเอี่ยมไพบูลย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนดวงวิภา
อนุกรรมการ การพัฒนาการศึกษา
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดราชโอรส

ที่ อว 8718/1668

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

2 ธันวาคม 2567

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน

เนื่องด้วย นางสาวนภัสสรณ์ เกตทอง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า” โดยมี อาจารย์ ดร.ดลศักดิ์ ไทรเล็กทิม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนาคดล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลขรับรอง : SWUEC- 672648

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก และระยะที่ 2 เป็นการตอบแบบสอบถาม ในประเด็นเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กับ 1) ท่าน 2) ดร.พัฒนะ พัฒนทวีตล รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน 3) ดร.วิชญ์ ทรัพย์สมบัติ ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา 4) ดร.นิยม ไผ่โสภณ ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน และ 5) ดร.กษพรณ บุญงามสม ผู้อำนวยการสำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ระหว่างเดือนธันวาคม 2567 ถึงเดือนมกราคม 2568 ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 096 164 6445

ที่ อว 8718/1668

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

2 ธันวาคม 2567

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อการวิจัย

เรียน นายกสภามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เนื่องด้วย นางสาวนภัสภรณ์ เกตทอง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า” โดยมี อาจารย์ ดร.ดลศักดิ์ ไทรเล็กทิม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนาคดล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลขรับรอง : SWUEC- 672648

ในการนี้ นิสิตขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อการวิจัย 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก และระยะที่ 2 เป็นการตอบแบบสอบถาม ในประเด็นเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กับ ท่าน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ระหว่างเดือนธันวาคม 2567 ถึงเดือนมกราคม 2568 ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขออนุมัติ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 096 164 6445

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการให้ข้อมูลสำคัญ
ในการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 2 – 3
จำนวน 17 คน

1. ว่าที่ร้อยตรี ดร.ธนุ วงษ์จินดา เลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ดร.พัฒนา พัฒนทวีดล รองเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ดร.วิษณุ ทรัพย์สมบัติ ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. ดร.กชพรรณ บุญงามสม รองศึกษาธิการ ภาค 1
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
5. ดร.นิยม ไผ่โสภา รองศึกษาธิการ ภาค 3
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
6. ดร.อดุลย์ศักดิ์ บุญเอนก ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
7. ดร.เอกวัฒน์ ล้อสุนิรันดร์ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
8. ดร.พัฒนวิธิตา กนกพงษ์เสถียร รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3
9. ดร.สุภัคพร นิธิพัฒน์กาญจน์ รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี
10. ดร.ภูมิสิทธิ์ สุขคนธวงศ์ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
11. ดร.วรรณัทธ์ ชันแข็ง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดราชโอรส
12. ดร.โมไถนย อภิศักดิ์มินตรี ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม
13. ดร.กิตติพล โยงทองหลาง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านดอนเกาะกา

14. ผศ.ดร.จันทร์ศม์ ภูติอริยวัฒน์ อาจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ภาควิชาการบริหารการศึกษาและการอุดมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
15. ดร.ขวาลี สกุลเอี่ยมไพบูลย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนดวงวิภา
อนุกรรมการ การพัฒนาการศึกษา
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนวัดราชโอรส
16. นางสุภาณี โลหิตานนท์ ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ
ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนสตรีวัดอัมพวัน
17. นางสาวนิษฐา พุ่มสงวน ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 2

ที่ อว 8718/567

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

22 เมษายน 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

เนื่องด้วย นางสาวนภัสภรณ์ เกตทอง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า” โดยมี อาจารย์ ดร.ดลศักดิ์ ไทรเล็กทิม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนาคดล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลขรับรอง : SWUEC- 672648

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม “อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า” กับ ท่าน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ระหว่างเดือนเมษายน 2568 ถึงเดือนพฤษภาคม 2568 ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

A handwritten signature in black ink, appearing to read "พญัตติชัย เอกปัญญาสกุล" (Panyatrat Chaiyapanyasakul).

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 096 164 6445

ที่ อว 8718/567

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

22 เมษายน 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาลัย

เนื่องด้วย นางสาวนภัสสรณ์ เกตทอง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า” โดยมี อาจารย์ ดร.ดลศักดิ์ ไทรเล็กทิม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนาคดล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลขรับรอง : SWUEC- 672648

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม “อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า” กับ ท่าน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ระหว่างเดือนเมษายน 2568 ถึงเดือนพฤษภาคม 2568 ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 096 164 6445

ภาคผนวก ค
รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือการวิจัย
และตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

**รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือการวิจัย
ใช้ในการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 2 – 3
จำนวน 5 คน**

1. รศ.ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา อาจารย์ ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. รศ.ดร.มารุต พัฒนาผล อาจารย์ สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. รศ.ดร.สฎายุ ธีระวณิชตระกูล อาจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
4. รศ.ดร.สุเมธ งามนกนก อาจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
5. ดร.สุรัตน์ แทนประเสริฐกุล ผู้อำนวยการฝ่ายมัธยมศึกษา
ดรุณสิกขาลัย โรงเรียนนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย โทร. 12412

ที่ อว 8718.1/486

วันที่ 1 เมษายน 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวนภัสภรณ์ เกตทอง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า” โดยมี อาจารย์ ดร.ดลศักดิ์ ไทรเล็กทิม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนาคดล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป สามารถสอบถามข้อมูล เพิ่มเติมได้ที่ โทร. 096 164 6445

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นางสาวนภัสภรณ์ เกตทอง และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

ที่ อว 8718/464

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

1 เมษายน 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

เนื่องด้วย นางสาวนภัสภรณ์ เกตทอง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า” โดยมี อาจารย์ ดร.ดลศักดิ์ ไทโรเล็กทิม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนภาดล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ ดร.สญา ชีระวนิชตระกูล รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นางสาวนภัสภรณ์ เกตทอง และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 096 164 6445

เครื่องมือการวิจัย EDFR รอบ 1
แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

(ตัวอย่าง)

แบบบันทึกการสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย EDFR รอบที่ 1
ชื่อโครงการวิจัย อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบไม่เป็นทางการ หรือการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ในการสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อศึกษาอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ประกอบด้วยคำถาม จำนวน 4 ข้อ

2. ขอความกรุณาท่านตอบความคิดเห็นตามความเป็นจริง โดยข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะเก็บเป็นความลับและไม่ส่งผลกระทบต่อ ใด ๆ ต่อท่านหรือต่อหน้าที่การงานของท่าน ซึ่งข้อมูลที่เป็นจริงและถูกต้องครบถ้วนนั้นจะส่งผลให้งานวิจัยมีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาของประเทศไทย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ ขอขอบคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูง

(นางสาวนภสร เกตทอง)

นิสิตระดับปริญญาโท ศึกษาศาสตร์

ภาควิชาการบริหารการศึกษาและการอุดมศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โทร. 096 164 6445 E-mail: napaspohn.gate@gmail.com

ฉบับที่ 1 วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2560

(ตัวอย่าง)

แบบบันทึกการสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย EDRF รอบที่ 1

ชื่อโครงการวิจัย อนาคตภาพคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

ขอความกรุณาท่านผู้เชี่ยวชาญตอบรับวันนัดหมายสัมภาษณ์ (ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง) โดยเลือกรูปแบบการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้ากัน (Face-to-face) หรือการสัมภาษณ์ออนไลน์ผ่านโปรแกรมซูม

(ZOOM) ตามความสะดวกของท่าน โดยกรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐

☐ แบบที่ 1 การสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้ากัน (Face-to-face)

☐ แบบที่ 2 การสัมภาษณ์ออนไลน์ผ่านโปรแกรมซูม (ZOOM)

วันที่.....เวลา.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

ชื่อผู้สัมภาษณ์ นางสาวนภัสภรณ์ เกตทอง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ (ข้อมูลที่อ้างอิง จะถูกเก็บแยกกับข้อมูลที่สัมภาษณ์)

1. ชื่อ- สกุล.....

2. คุณวุฒิทางการศึกษาสูงสุด.....

3. ตำแหน่ง.....

4. สถานที่ทำงาน.....

5. หมายเลขโทรศัพท์.....E - Mail.....

6. ID Line.....

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับอนาคตภาพคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

แนวคำถามในการสัมภาษณ์ จำนวน 4 ข้อ

1. ท่านคิดว่า คณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานในปัจจุบันมีบทบาทใดบ้าง และอย่างไร

2. คณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานควรมีบทบาทในสถานศึกษาเรื่องใดบ้าง และอย่างไร

3. ในปัจจุบัน ท่านคิดว่าควรมีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบใด เรื่องใดที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานในอนาคต และอย่างไร

4. อนาคตภาพคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ควรเป็นอย่างไร

ฉบับที่ 1 วันที่ 13 กันยายน 2567

เครื่องมือการวิจัย EDFR รอบที่ 2

แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

คำชี้แจงเบื้องต้นเกี่ยวกับการวิจัย EDFR รอบที่ 2

การวิจัยเรื่อง อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า 2) เพื่อศึกษาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า และ 3) เพื่อศึกษาอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research)

โดยผู้วิจัยมีกระบวนการและขั้นตอนในการทำ EDFR จำนวน 3 รอบ การทำ EDFR รอบที่ 1 เป็นเทคนิคการวิจัย EFR (Ethnographic Futures Research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบไม่เป็นทางการ หรือการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) นำไปเก็บข้อมูลตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้ากับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้โปรแกรม ATLAS.ti จากนั้นผู้วิจัยสังเคราะห์แนวโน้มที่ค้นพบนำมาพัฒนาเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale) เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย EDFR รอบที่ 2 (ดำเนินการขณะนี้) และรอบที่ 3 (ดำเนินการในครั้งต่อไป)

จึงขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการตอบแบบสอบถามเพื่อศึกษาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ครั้งนี้

(นางสาวนภัสภรณ์ เกตทอง)

นิสิตระดับปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ภาควิชาการบริหารการศึกษาและการอุดมศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โทร. 096 164 6445 E-mail: napaspohn.gate@gmail.com

แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย EDR รอบที่ 2
ชื่อโครงการวิจัย อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามมาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ฉบับนี้ พัฒนาขึ้นจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญ 9 คน ในขั้นตอนการวิจัย EDR รอบที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินแนวโน้มของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า โดยแบ่งการพิจารณาความสอดคล้องตามแนวคิดทฤษฎีของตัวแปร 6 ด้าน รวมทั้งสิ้น 44 แนวโน้ม
 2. แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 2 ตอน
 ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 ตอนที่ 2 อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า
 3. โปรดตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง เพราะข้อมูลที่เป็นจริงจะมีคุณค่าอย่างยิ่งต่องานวิจัย และทำให้ทราบแนวโน้มที่เป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า
 4. ข้อมูลที่ท่านตอบจะไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านแต่อย่างใด ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลในภาพรวมเท่านั้น
 5. หากผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะต่องานวิจัยเพิ่มเติม โปรดเขียนข้อเสนอแนะไว้ท้ายแบบสอบถามนี้
 6. ขอความกรุณาท่านผู้เชี่ยวชาญ โปรดส่งแบบสอบถามคืน ภายในวันที่ 30 เมษายน 2568
 7. หากผู้เชี่ยวชาญสะดวกตอบแบบสอบถามผ่าน Google Forms สามารถสแกน QR Code
- ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

สแกนเพื่อตอบแบบสอบถาม

(นางสาวนิตธีรประภัสร์ เกตทอง)

นิตธีรระดับปริญญาคุชฎีบัณฑิต

ภาควิชาการบริหารการศึกษาและการอุดมศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 : สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

ชื่อ-สกุล

เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

อายุ

☐ 20 – 30 ปี ☐ 31 – 40 ปี
☐ 41 – 50 ปี ☐ 51 ปีขึ้นไป

วุฒิการศึกษาสูงสุด

☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท
☐ ปริญญาเอก ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ)

ตำแหน่งงานปัจจุบัน

- ☐ เลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
☐ รองเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
☐ รองศึกษาธิการภาค สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
☐ ผู้อำนวยการสำนัก หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง
☐ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง
☐ รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง
☐ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง
☐ นายกสมาคมกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งประเทศไทย
☐ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
☐ ผู้ทรงคุณวุฒิ/ สมาชิกคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
☐ อาจารย์/ นักวิชาการทางการศึกษา/ ศึกษานิเทศก์
☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

☐ น้อยกว่า 5 ปี ☐ 5 – 10 ปี
☐ 11 – 15 ปี ☐ 16 – 20 ปี ☐ มากกว่า 20 ปี

ประสบการณ์ในการบริหารจัดการศึกษา

☐ น้อยกว่า 5 ปี ☐ 5 – 10 ปี
☐ 11 – 15 ปี ☐ 16 – 20 ปี ☐ มากกว่า 20 ปี

**ตอนที่ 2 ศึกษาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในทศวรรษหน้า**

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านคิดว่ามีแนวโน้มที่เป็นไปได้ โดยพิจารณาเกณฑ์ ต่อไปนี้

ระดับประเมิน 5 หมายถึง มีแนวโน้มที่เป็นไปได้มากที่สุด

4 หมายถึง มีแนวโน้มที่เป็นไปได้มาก

3 หมายถึง มีแนวโน้มที่เป็นไปได้ปานกลาง

2 หมายถึง มีแนวโน้มที่เป็นไปได้น้อย

1 หมายถึง มีแนวโน้มที่เป็นไปได้น้อยที่สุด

อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า หมายถึง ลักษณะหรือ
แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้า

ที่	คำถาม (แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในอนาคต)	ระดับความคิดเห็น: มีแนวโน้มเป็นไปได้				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ด้านที่ 1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน						
1	มีวุฒิการศึกษาขั้นต่ำ ม.6 หรือเทียบเท่าขึ้นไป					
2	มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน หรือช่วยเหลือชุมชน					
3	กำหนดความเชี่ยวชาญเฉพาะของผู้ทรงคุณวุฒิ					
4	นักเรียนเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการ					
5	ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จเข้ามาร่วม เป็นคณะกรรมการ					
ด้านที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน						
6	สัดส่วนคณะกรรมการมีได้ตั้งแต่ 9 คนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 คน ยืดหยุ่นตามบริบทสถานศึกษา					
7	ยกเลิกผู้แทนองค์กรชุมชน นำไปปรับในสัดส่วน ของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 2 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 7 คน					
8	เพิ่มจำนวนผู้แทนครู จาก 1 คน เป็น 2 คน					

ร.ร.	คำถาม (แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในอนาคต)	ระดับความคิดเห็น: มีแนวโน้มเป็นไปได้				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
9	มีตัวแทนจากเขตพื้นที่การศึกษา หรือสภวิทยาเขต เข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษา					
10	มีตัวแทนจากองค์กรด้านการศึกษาในระดับสูง (สพฐ.) เข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษา					
ด้านที่ 3 บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน						
11	มีบทบาท อำนาจหน้าที่เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการบริหารบุคลากรทางการศึกษาของไทยที่บัญญัติขึ้นใน ณ ขณะนั้น					
12	มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบยัดการบริหารงาน 4 ฝ่ายเป็นหลัก โดยเน้นบทบาททางด้านวิชาการ					
13	มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบเน้นบทบาทด้านบริหารงานบุคคลมากขึ้น เช่น มีอำนาจในการพิจารณาการรับย้ายครู หรือการรับย้ายผู้อำนวยการสถานศึกษา					
14	มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในสถานศึกษาเป็นนิติบุคคลโดยแท้จริง และบริหารด้วยคุณธรรมที่เข้มแข็ง					
15	มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาล มีความเคร่งครัดและยั่งยืน					
16	ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการปฏิบัติงาน ทำให้มีความเป็นมืออาชีพ ระบบการทำงานมีความยืดหยุ่นสูง					

ที่	คำถาม (แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในอนาคต)	ระดับความคิดเห็น: มีแนวโน้มเป็นไปได้				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
17	สร้างหลักสูตรที่ทันสมัย ครอบคลุมสาขาวิชา สมรรถนะและทักษะจำเป็นต่อผู้เรียนและสังคม ในอนาคต					
18	ส่งเสริมการเรียนรู้แบบผสมผสาน ใช้ระบบการ เรียนรู้ LMS ที่มีความยืดหยุ่น สะดวกรวดเร็วและ เรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาและตรงตามความต้องการ ของผู้เรียนเฉพาะบุคคล					
19	จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ มีความ ปลอดภัย รองรับวัฒนธรรมและค่านิยมที่แตกต่าง ของผู้เรียน					
ด้านที่ 4 การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน						
20	ได้รับโอกาสในการบริหารงานอย่างแท้จริง เช่น มี การประชุมร่วมกัน ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ร่วม วางแผนการดำเนินงาน มีส่วนในการตัดสินใจ ดำเนินงาน สรุปผล และนำผลไปปรับปรุงงานใน ครั้งต่อไป					
21	มีลักษณะการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมกับทุก ภาคส่วนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน					
22	สร้างช่องทางที่ชัดเจนในการสำรวจความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย					
23	เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษา เช่น คณะสถานศึกษาจัดการประชุม ร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้มีส่วนร่วมใน การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมที่สถานศึกษา จะจัดขึ้น					

ที่	คำถาม (แนวโน้มนั้นมีความเป็นไปได้ในอนาคต)	ระดับความคิดเห็น: มีแนวโน้มเป็นไปได้				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
24	สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษากับ หน่วยงานและองค์กรภายในและภายนอกชุมชน อย่างกว้างขวางและสร้างความสัมพันธ์อันดีที่ ยั่งยืน					
ด้านที่ 5 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน						
25	อุทิศตนและมีจิตสาธารณะ					
26	ยึดหลักธรรมาภิบาลในการทำงานอย่างเคร่งครัด					
27	มีความมุ่งมั่นในการทำงาน					
28	มีศักยภาพในการสร้างเครือข่ายทั้งภายในและ ภายนอกสถานศึกษา					
29	มีทักษะการสื่อสาร การประสานงานที่ดี การพูด ต่อรองและลดความขัดแย้ง และสามารถพูดโน้มน้าว ได้อย่างชาญฉลาด					
30	มีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ดี					
31	มีทักษะการเสนอแนะที่ดีและตรงไปตรงมา					
32	พัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง					
33	มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนา สถานศึกษาเชิงรุก					
ด้านที่ 6 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน						
34	ให้เบี่ยงเลียงการประชุม 500 – 1000 ต่อครั้ง เพื่อ สร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน					
35	มอบประกาศเกียรติคุณเพื่อเป็นการยกย่อง					
36	จัดกิจกรรมมอบรางวัลให้กับคณะกรรมการ สถานศึกษาที่ปฏิบัติงานยอดเยี่ยมและดีเด่น และ เป็นแบบอย่างที่ดี					

ที่	คำถาม (แนวโน้มนั้นมีความเป็นไปได้ในอนาคต)	ระดับความคิดเห็น: มีแนวโน้มเป็นไปได้				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
37	จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ อบรมพัฒนาทักษะ เสริมสร้างความรู้ในการบริหารงานให้กับ คณะกรรมการสถานศึกษา					
38	จัดกิจกรรมเสวนาเครือข่ายคณะกรรมการ สถานศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นประจำทุกภาคเรียนหรือทุกปี การศึกษา					
39	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้คณะกรรมการ สถานศึกษาไปศึกษาดูงานเพื่อนำความรู้ นำ รูปแบบหรือแนวทางใหม่ ๆ ในการจัดการศึกษามา ปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา					
40	สร้างเครือข่ายกับชุมชนและองค์กรภายนอกเพื่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำรูปแบบหรือแนวทางใหม่ ๆ มาจัดการศึกษา					
41	จัดตั้งสมาคมคณะกรรมการสถานศึกษาประจำ เขตพื้นที่การศึกษา สหวิทยาเขต หรือประจำ จังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำแนวทางการ บริหารจัดการศึกษาที่ทันสมัยมาปรับใช้					
42	องค์กรการศึกษาระดับสูง (สพฐ.) จัดกิจกรรม อบรมส่งเสริมและทบทวนบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน ให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาทุกปีการศึกษา					
43	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดกิจกรรมอบรม ส่งเสริมและทบทวนบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนให้กับ คณะกรรมการสถานศึกษาทุกปีการศึกษา					
44	หน่วยงานต้นสังกัดมีการติดตามและประเมินผล การดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นประจำทุกภาคเรียนอย่างต่อเนื่อง					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามี)

.....

.....

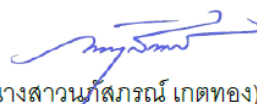
เครื่องมือการวิจัย EDFR รอบที่ 3
แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
ที่ระบุข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ
(ตัวอย่าง)

คำชี้แจงเบื้องต้นเกี่ยวกับการวิจัย EDFR รอบที่ 3

การวิจัยเรื่อง อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาตัวแปรเชิงพยากรณ์ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า 2) เพื่อศึกษาแนวโน้มที่คาดว่าจะเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า และ 3) เพื่อศึกษาอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research)

ขณะนี้ ผู้วิจัยดำเนินการมาถึงขั้นตอนการวิจัย EDFR รอบที่ 3 ในครั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญจะได้รับข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical feedbacks) ที่เป็นของกลุ่มรวม (ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 คน) และคำตอบของตนเอง เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญทราบความเหมือนหรือความแตกต่างในแต่ละคำตอบภายในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

จึงขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการทบทวนและยืนยันคำตอบแนวโน้มที่คาดว่าจะเป็นไปได้ของอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้าในครั้งนี้

(นางสาวนภัสภรณ์ เกตทอง)

นิสิตระดับปริญญาโท ภาควิชาการศึกษาศาสตร์

ภาควิชาการบริหารการศึกษาและการอุดมศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โทร. 096 164 6445 E-mail: napaspohn.gate@gmail.com

แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย EDR รอบที่ 3
ชื่อโครงการวิจัย อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญทราบความคิดเห็นของกลุ่มเพื่อทบทวนคำตอบที่ตอบมาในการวิจัย EDR รอบที่ 2 (รอบที่ผ่านมา) โดยผู้วิจัยได้ระบุค่ามัธยฐาน (Median; *Mdn*) และค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (Interquartile Range; *IQR*) ของกลุ่มรวมแสดงในแต่ละข้อรายการ พร้อมระบุตำแหน่งการตอบของท่านในรอบที่ผ่านมา โดยใช้เครื่องหมาย ดังนี้

ค่ามัธยฐาน (*Mdn*) ใช้สัญลักษณ์ Δ

- ตำแหน่งระดับ 5 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มากที่สุด
 4 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก
 3 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้ปานกลาง
 2 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้น้อย
 1 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้น้อยที่สุด

ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (*IQR*) ใช้สัญลักษณ์ $I - I$

ค่า $IQR \leq 1.50$ หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันเป็นจันทามติ

ค่า $IQR > 1.50$ หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกันหรือไม่เป็นจันทามติ

ตำแหน่งคำตอบของท่านในรอบที่ผ่านมา ใช้สัญลักษณ์ $\bullet$

2. เมื่อท่านพิจารณาแบบสอบถามแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย $\checkmark$ เพื่อยืนยันคำตอบเดิมหรือเปลี่ยนแปลงตามความคิดเห็นของท่าน

3. หากคำตอบของท่านอยู่ในค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (สัญลักษณ์ $I - I$) หมายความว่า ความคิดเห็นของท่านสอดคล้องกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจึงไม่ต้องให้เหตุผลประกอบ แต่ถ้าคำตอบอยู่นอกค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ หมายความว่า ความเห็นของท่านไม่สอดคล้องกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ขอความกรุณาท่านโปรดชี้แจงเหตุผลประกอบในข้อนี้ ดังตัวอย่าง เช่น

ตัวอย่างที่ 1 กรณีที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกับกลุ่ม

ที่	คำถาม (แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในอนาคต)	ระดับประเมิน แนวโน้มที่เป็นไปได้					ความคิดเห็นของ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR
ด้านที่ 1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน								
1	มีวุฒิการศึกษาขั้นต่ำ ม.6 หรือเทียบเท่าขึ้นไป เหตุผล	Δ ● ✓					5	0

จากตัวอย่างที่ 1

1. มีวุฒิการศึกษาภาคบังคับ ม.3 หรือเทียบเท่าขึ้นไป ข้อ 1 มีค่ามัธยฐาน (Mdn) เท่ากับ 5 และค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (IQR) เท่ากับ 0 หมายความว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่ามีวุฒิการศึกษาภาคบังคับ ม.3 หรือเทียบเท่าขึ้นไป มีแนวโน้มที่เป็นไปได้มากที่สุด และมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน
2. คำตอบของท่านในการตอบแบบสอบถามรอบที่ผ่านมา (●) อยู่ในขอบเขตค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ หมายความว่า ความคิดเห็นของท่านสอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่ม และหากท่านทบทวนคำตอบในแบบสอบถามครั้งนี้แล้ว และยืนยันความคิดเห็นเดิมคือ ระดับ 5 ซึ่งอยู่ในขอบเขตค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ ท่านไม่ต้องแสดงเหตุผลประกอบ

ตัวอย่างที่ 2 กรณีที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับกลุ่ม

ที่	คำถาม (แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในอนาคต)	ระดับประเมิน แนวโน้มที่เป็นไปได้					ความคิดเห็นของ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR
ด้านที่ 3 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน								
11	เพิ่มจำนวนผู้แทนครู จาก 1 คน เป็น 2 คน เหตุผล	● ✓					4	2

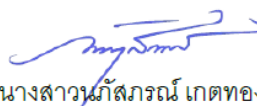
จากตัวอย่างที่ 2

1. เพิ่มจำนวนผู้แทนครู จาก 1 คน เป็น 2 คน ข้อ 15 มีค่ามัธยฐาน (Mdn) เท่ากับ 4 และค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (IQR) เท่ากับ 2 หมายความว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่ามีเพิ่มจำนวนผู้แทนครู จาก 1 คน เป็น 2 คน มีแนวโน้มที่เป็นไปได้มาก และมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกัน
2. คำตอบของท่านในการตอบแบบสอบถามรอบที่ผ่านมา (●) อยู่นอกขอบเขตค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ หมายความว่า ความคิดเห็นของท่านไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่ม และหากท่านทบทวนคำตอบในแบบสอบถามครั้งนี้แล้ว และยืนยันความคิดเห็นเดิมคือ ระดับ 5 ซึ่งอยู่ในขอบเขตค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ ขอความกรุณาท่านโปรดชี้แจงเหตุผลประกอบ

หมายเหตุ

- 1) กรณีไม่พบเครื่องหมาย (●) แสดงว่าท่านไม่ได้ตอบแบบสอบถามข้อนั้น ในรอบที่ผ่านมา
- 2) ค่ามัธยฐาน - ค่าฐานนิยม (Mnd – Mo) ของข้อคำถามในแบบสอบถามทั้งฉบับน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 หมายความว่า ผู้เชี่ยวชาญ (17 คน) มีความคิดเห็นสอดคล้องกันทั้งกลุ่ม
- 3) ค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (Q3 - Q1) บางข้อ ท่านมีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ
- 4) ผู้วิจัยแสดงด้วยตัวหนาในข้อคำถามที่ความคิดเห็นของท่านอยู่นอกขอบเขตค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (Q3 - Q1) เพื่อให้สังเกตได้ง่ายขึ้น
- 5) หากคำตอบของท่านผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกับคำตอบรวมของกลุ่ม ผู้วิจัยถือเป็นจันทามติ และเป็นอันสิ้นสุดกระบวนการเก็บข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้
- 6) ผู้เชี่ยวชาญสามารถดูข้อมูลคำตอบเดิมของท่านในเอกสารฉบับนี้ ประกอบการตอบแบบสอบถาม เพื่อยืนยันคำตอบในลิงก์แบบสอบถาม หรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงในไฟล์ .PDF และส่งคืน
- 7) **ขอความกรุณาผู้เชี่ยวชาญ โปรดส่งแบบสอบถามคืน ภายในวันที่ 13 พฤษภาคม 2568**
ทาง E-mail: napaspohn.gate@gmail.com หรือ Line ID: vivacelady
หรือสอบถาม โทร. 096 164 6445
- 8) หากผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะต่องานวิจัยเพิ่มเติม โปรดเขียนข้อเสนอแนะไว้ท้ายแบบสอบถามนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

(นางสาว นาสภารณ์ เกตทอง)

นิติระดับปริญญาตรีบัณฑิต

ภาควิชาการบริหารการศึกษาและการอุดมศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 : สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

ชื่อ-สกุล

ตำแหน่งงานปัจจุบัน

- ☐ เลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ☐ รองเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ☐ รองศึกษาธิการภาค สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- ☐ ผู้อำนวยการสำนัก หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง
- ☐ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง
- ☐ รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง
- ☐ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง
- ☐ นายกสมาคมกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งประเทศไทย
- ☐ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ☐ ผู้ทรงคุณวุฒิ/ สมาชิกคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ☐ อาจารย์/ นักวิชาการทางการศึกษา/ ศึกษานิเทศก์
- ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

วิทยฐานะ/ระดับตำแหน่งทางการศึกษา

- ☐ ข้าราชการ
- ☐ ข้าราชการพิเศษ
- ☐ เชี่ยวชาญ
- ☐ เชี่ยวชาญพิเศษ
- ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
- ☐ รองศาสตราจารย์
- ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ประสบการณ์ในการบริหารจัดการศึกษา

- ☐ น้อยกว่า 5 ปี ☐ 5 – 10 ปี
- ☐ 11 – 15 ปี ☐ 16 – 20 ปี ☐ มากกว่า 20 ปี

ตอนที่ 2 ศึกษาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้เกี่ยวกับอนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านคิดว่ามีแนวโน้มที่เป็นไปได้ โดยพิจารณาเกณฑ์ ต่อไปนี้

ระดับประเมิน 5 หมายถึง มีแนวโน้มที่เป็นไปได้มากที่สุด

4 หมายถึง มีแนวโน้มที่เป็นไปได้มาก

3 หมายถึง มีแนวโน้มที่เป็นไปได้ปานกลาง

2 หมายถึง มีแนวโน้มที่เป็นไปได้น้อย

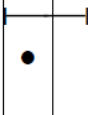
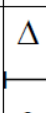
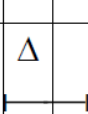
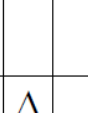
1 หมายถึง มีแนวโน้มที่เป็นไปได้น้อยที่สุด

อนาคตภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า หมายถึง ลักษณะหรือแนวโน้มที่ความเป็นไปได้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้า

ที่	คำถาม (แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในอนาคต)	ระดับประเมิน แนวโน้มที่เป็นไปได้					ความคิดเห็น ของกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ	
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR
ด้าน 1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน								
1	มีวุฒิการศึกษาขั้นต่ำ ม.6 หรือเทียบเท่าขึ้นไป						5	1
2	มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนหรือช่วยเหลือชุมชน						4	1
3	กำหนดความเชี่ยวชาญเฉพาะของผู้ทรงคุณวุฒิ						5	1
4	นักเรียนเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการ						2	3
5	ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการ						4	1

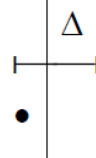
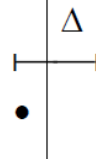
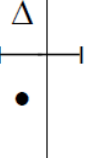
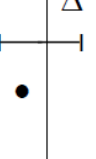
ร.ร.	คำถาม (แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในอนาคต)	ระดับประเมิน แนวโน้มที่เป็นไปได้					ความคิดเห็น ของกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ	
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR
ด้านที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน								
6	สัดส่วนคณะกรรมการมีได้ตั้งแต่ 9 คนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 คน ยึดหยุ่นตามบริบทสถานศึกษา						4	1
7	ยกเลิกผู้แทนองค์กรชุมชน นำไปปรับในสัดส่วนของ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 2 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 7 คน						3	0
8	เพิ่มจำนวนผู้แทนครู จาก 1 คน เป็น 2 คน						4	0
9	มีตัวแทนจากเขตพื้นที่การศึกษาฯ หรือสหวิทยา เขต เข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษา เหตุผล						3	1
10	มีตัวแทนจากองค์กรด้านการศึกษาในระดับสูง (สพฐ.) เข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษา เหตุผล						3	1
ด้านที่ 3 บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน								
11	มีบทบาท อำนาจหน้าที่ที่เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการบริหาร บุคลากรทางการศึกษาของไทยที่บัญญัติขึ้นใน ณ ขณะนั้น						5	1
12	มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบยี่ดการ บริหารงาน 4 ฝ่ายเป็นหลัก โดยเน้นบทบาททางด้าน วิชาการ						4	1

ที่	คำถาม (แนวโน้มนั้นที่มีความเป็นไปได้ในอนาคต)	ระดับประเมิน แนวโน้มที่เป็นไปได้					ความคิดเห็น ของกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ	
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR
13	มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบเน้น บทบาทด้านบริหารงานบุคคลมากขึ้น เช่น มีอำนาจ ในการพิจารณาการรับย้ายครู หรือการรับย้าย ผู้อำนวยการสถานศึกษา เหตุผล	●		Δ			3	1
14	มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบใน สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลโดยแท้จริง และบริหารด้วย คุณธรรมที่เข้มแข็ง	Δ					5	1
15	มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการ บริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาล มีความเคร่งครัดและ ยั่งยืน	Δ					5	0
16	ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการปฏิบัติงาน ทำให้มี ความเป็นมืออาชีพ ระบบการทำงานมีความยืดหยุ่นสูง	Δ					5	1
17	สร้างหลักสูตรที่ทันสมัย ครอบคลุมสาขาวิชา สมรรถนะ และทักษะจำเป็นต่อผู้เรียนและสังคมในอนาคต	Δ					5	1
18	ส่งเสริมการเรียนรู้แบบผสมผสาน ใช้ระบบการเรียนรู้ LMS ที่มีความยืดหยุ่น สะดวกรวดเร็วและเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลาและตรงตามความต้องการของผู้เรียนเฉพาะ บุคคล	Δ					5	1
19	จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ มีความปลอดภัย รองรับวัฒนธรรมและค่านิยมที่แตกต่างของผู้เรียน	Δ					5	0

ที่	คำถาม (แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในอนาคต)	ระดับประเมิน แนวโน้มที่เป็นไปได้					ความคิดเห็น ของกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ	
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR
ด้านที่ 4 การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน								
20	ได้รับโอกาสในการบริหารงานอย่างแท้จริง เช่น มีการประชุมร่วมกัน ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ร่วมวางแผนการดำเนินงาน มีส่วนในการตัดสินใจ ดำเนินงาน สรุปผล และนำผลไปปรับปรุงงานในครั้งต่อไป						5	1
21	มีลักษณะการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน						5	0
22	สร้างช่องทางที่ชัดเจนในการสำรวจความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย						5	0
23	เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา เช่น คณะสถานศึกษาจัดการประชุมร่วมกับผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมที่สถานศึกษาจะจัดขึ้น						5	1
24	สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษากับหน่วยงานและองค์กรภายในและภายนอกชุมชนอย่างกว้างขวาง และสร้างความสัมพันธ์อันดีที่ยั่งยืน						5	0
ด้านที่ 5 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน								
25	อุทิศตนและมีจิตสาธารณะ						5	0
26	ยึดหลักธรรมาภิบาลในการทำงานอย่างเคร่งครัด						5	0

ที่	คำถาม (แนวโน้มนั้นที่มีความเป็นไปได้ในอนาคต)	ระดับประเมิน แนวโน้มที่เป็นไปได้					ความคิดเห็น ของกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ	
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR
27	มีความมุ่งมั่นในการทำงาน	Δ ●					5	0
28	มีศักยภาพในการสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษา	Δ ●					5	0
29	มีทักษะการสื่อสาร การประสานงานที่ดี การพูดต่อรอก และลดความขัดแย้ง และสามารถพูดโน้มน้าวได้อย่าง ชาญฉลาด	Δ ●					5	0
30	มีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ดี	Δ ●					5	0
31	มีทักษะการเสนอแนะที่ดีและตรงไปตรงมา	Δ ●					5	0
32	พัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง	Δ ●					5	0
33	มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนา สถานศึกษาเชิงรุก	Δ ●					5	0

ที่	คำถาม (แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในอนาคต)	ระดับประเมิน แนวโน้มที่เป็นไปได้					ความคิดเห็น ของกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ	
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR
ด้านที่ 6 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน								
34	ให้เบี่ยงเลียงการประชุม 500 – 1000 ต่อครั้ง เพื่อ สร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน เหตุผล							

ที่	คำถาม (แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในอนาคต)	ระดับประเมิน แนวโน้มที่เป็นไปได้					ความคิดเห็น ของกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ	
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR
41	จัดตั้งสมาคมคณะกรรมการสถานศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษา สหวิทยาเขต หรือประจำจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำแนวทางการบริหารจัดการศึกษาที่ทันสมัยมาปรับใช้						4	1
42	องค์กรการศึกษาระดับสูง (สพฐ.) จัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมและทบทวนบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาทุกปีการศึกษา						4	1
43	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมและทบทวนบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาทุกปีการศึกษา						5	1
44	หน่วยงานต้นสังกัดมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นประจำทุกภาคเรียนอย่างต่อเนื่อง						4	1

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ
แบบสรุปการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC)

แบบสรุปการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)
โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์
 (Index of Item Objective Congruence : IOC)

ที่	คำถาม	คะแนนจาก ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน					IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
ด้านที่ 1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน								
1	มีวุฒิการศึกษาขั้นต่ำ ม.6 หรือเทียบเท่าขึ้นไป	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
2	มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนหรือช่วยเหลือชุมชน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
3	กำหนดความเชี่ยวชาญเฉพาะของผู้ทรงคุณวุฒิ	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
4	นักเรียนเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการ	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
5	ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการ	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
ด้านที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน								
6	สัดส่วนคณะกรรมการมีได้ตั้งแต่ 9 คนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 คน ยึดหยุ่นตามบริบทสถานศึกษา	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
7	ยกเลิกผู้แทนองค์กรชุมชน นำไปปรับในสัดส่วนของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 2 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 7 คน	1	1	1	0	1	0.80	เหมาะสม
8	เพิ่มจำนวนผู้แทนครู จาก 1 คน เป็น 2 คน	1	1	1	0	1	0.80	เหมาะสม
9	มีตัวแทนจากเขตพื้นที่การศึกษาฯ หรือสหวิทยาเขต เข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษา	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม

ที่	คำถาม	คะแนนจาก ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน					IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
10	มีตัวแทนจากองค์กรด้านการศึกษาระดับสูง (สพฐ.) เข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษา	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
ด้านที่ 3 บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน								
11	มีบทบาท อำนาจหน้าที่เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการบริหารบุคลากรทางการศึกษาของไทยที่บัญญัติขึ้นใน ณ ขณะนั้น	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
12	มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบยี่ดการบริหารงาน 4 ฝ่ายเป็นหลัก โดยเน้นบทบาททางด้านวิชาการ	1	1	1	0	1	0.80	เหมาะสม
13	มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบเน้นบทบาทด้านบริหารงานบุคคลมากขึ้น เช่น มีอำนาจในการพิจารณาการรับย้ายครู หรือการรับย้ายผู้อำนวยการสถานศึกษา	1	1	1	0	1	0.80	เหมาะสม
14	มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในสถานศึกษาเป็นนิติบุคคล โดยแท้จริง และบริหารด้วยคุณธรรมที่เข้มแข็ง	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
15	มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาล มีความเคร่งครัดและยั่งยืน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม

ที่	คำถาม	คะแนนจาก ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน					IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
16	ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการปฏิบัติงาน ทำให้มีความเป็นมืออาชีพ ระบบการทำงานมีความยืดหยุ่นสูง	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
17	สร้างหลักสูตรที่ทันสมัย ครอบคลุมสาขาวิชา สมรรถนะและทักษะจำเป็นต่อผู้เรียนและสังคมในอนาคต	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
18	ส่งเสริมการเรียนรู้แบบผสมผสาน ใช้ระบบการเรียนรู้ LMS ที่มีความยืดหยุ่น สะดวก รวดเร็วและเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และตรงตามความต้องการของผู้เรียนเฉพาะบุคคล	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
19	จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ มีความปลอดภัย รองรับวัฒนธรรมและค่านิยมที่แตกต่างของผู้เรียน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
ด้านที่ 4 การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน								
20	ได้รับโอกาสในการบริหารงานอย่างแท้จริง เช่น มีการประชุมร่วมกัน ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ร่วมวางแผนการดำเนินงาน มีส่วนในการตัดสินใจ ดำเนินงาน สรุปผล และนำผลไปปรับปรุงงานในครั้งต่อไป	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
21	มีลักษณะการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมร่วมกับทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
22	สร้างช่องทางที่ชัดเจนในการสำรวจความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม

ที่	คำถาม	คะแนนจาก ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน					IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
23	เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา เช่น คณะสถานศึกษาจัดการประชุมร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมที่สถานศึกษาจะจัดขึ้น	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
24	สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษากับหน่วยงานและองค์กรภายในและภายนอกชุมชนอย่างกว้างขวางและสร้างความสัมพันธ์อันดีที่ยั่งยืน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
ด้านที่ 5 คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน								
25	อุทิศตนและมีจิตสาธารณะ	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
26	ยึดหลักธรรมาภิบาลในการทำงานอย่างเคร่งครัด	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
27	มีความมุ่งมั่นในการทำงาน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
28	มีศักยภาพในการสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
29	มีทักษะการสื่อสาร การประสานงานที่ดี การพูดต่อรองและลดความขัดแย้ง และสามารถพูดโน้มน้าวได้อย่างชาญฉลาด	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
30	มีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ดี	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
31	มีทักษะการเสนอแนะที่ดีและตรงไปตรงมา	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
32	พัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
33	มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาสถานศึกษาเชิงรุก	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม

ที่	คำถาม	คะแนนจาก ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน					IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
ด้านที่ 6 การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน								
34	ให้เบี่ยงการประชุม 500 – 1000 ต่อครั้ง เพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน	0	1	1	0	1	0.60	เหมาะสม
35	มอบประกาศเกียรติคุณเพื่อเป็นการยกย่อง	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
36	จัดกิจกรรมมอบรางวัลให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานยอดเยี่ยมและดีเด่น และเป็นแบบอย่างที่ดี	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
37	จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ อบรมพัฒนาทักษะ เสริมสร้างความรู้ในการบริหารงานให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
38	จัดกิจกรรมเสวนาเครือข่ายคณะกรรมการสถานศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาฯ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นประจำทุกภาคเรียนหรือทุกปีการศึกษา	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
39	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาไปศึกษาดูงานเพื่อนำความรู้ นำรูปแบบหรือแนวทางใหม่ ๆ ในการจัดการศึกษามาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
40	สร้างเครือข่ายกับชุมชนและองค์กรภายนอกเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำรูปแบบหรือแนวทางใหม่ ๆ มาจัดการศึกษา	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม

ที่	คำถาม	คะแนนจาก ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน					IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
41	จัดตั้งสมาคมคณะกรรมการสถานศึกษา ประจำเขตพื้นที่การศึกษาฯ สหวิทยาเขต หรือประจำจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำแนวทางการบริหารจัดการศึกษาที่ ทันสมัยมาปรับใช้	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
42	องค์กรการศึกษาระดับสูง (สพฐ.) จัด กิจกรรมอบรมส่งเสริมและทบทวนบทบาท หน้าที่ที่ชัดเจนให้กับคณะกรรมการ สถานศึกษาทุกปีการศึกษา	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
43	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฯ จัดกิจกรรม อบรมส่งเสริมและทบทวนบทบาทหน้าที่ที่ ชัดเจนให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาทุก ปีการศึกษา	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
44	หน่วยงานต้นสังกัดมีการติดตามและ ประเมินผลการดำเนินงานของ คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นประจำทุก ภาคเรียนอย่างต่อเนื่อง	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม

ประวัติผู้เขียน

